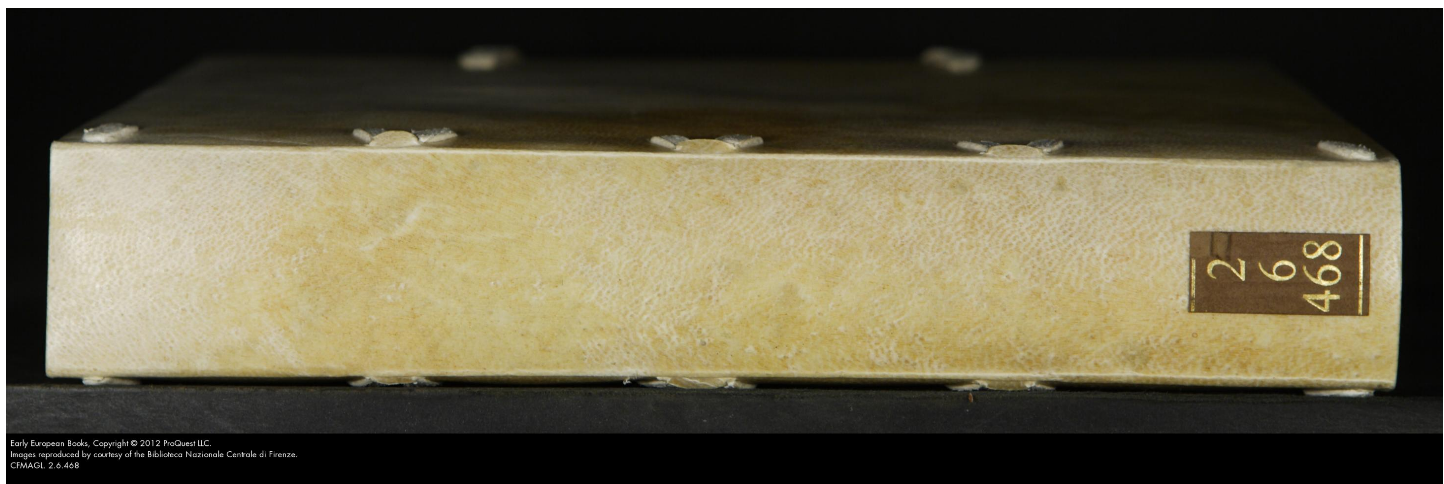
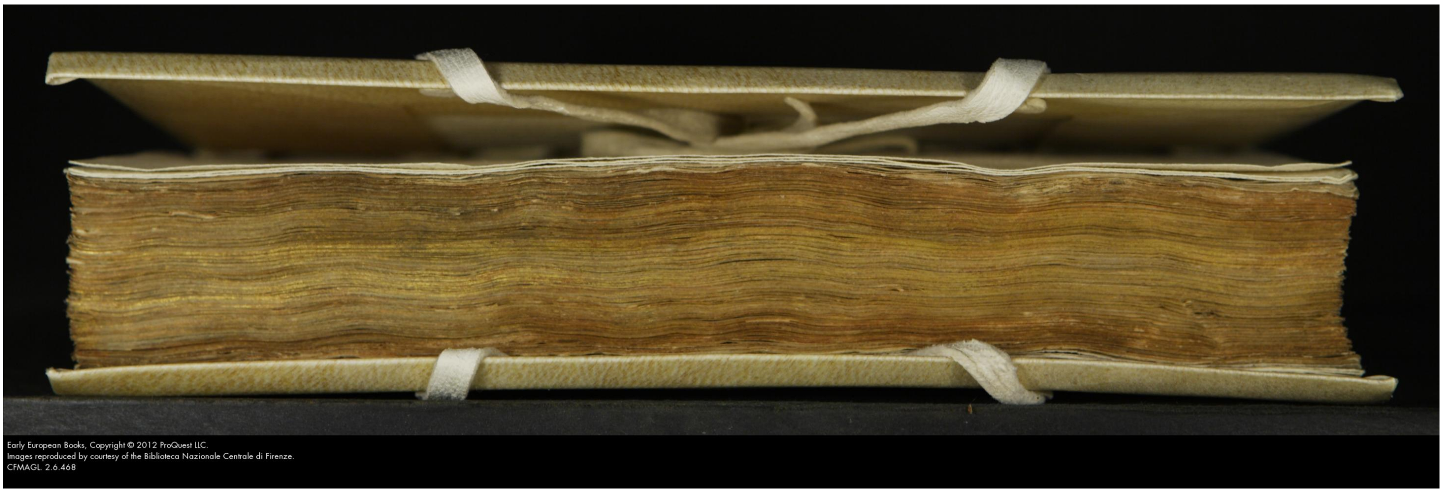

2
6
468

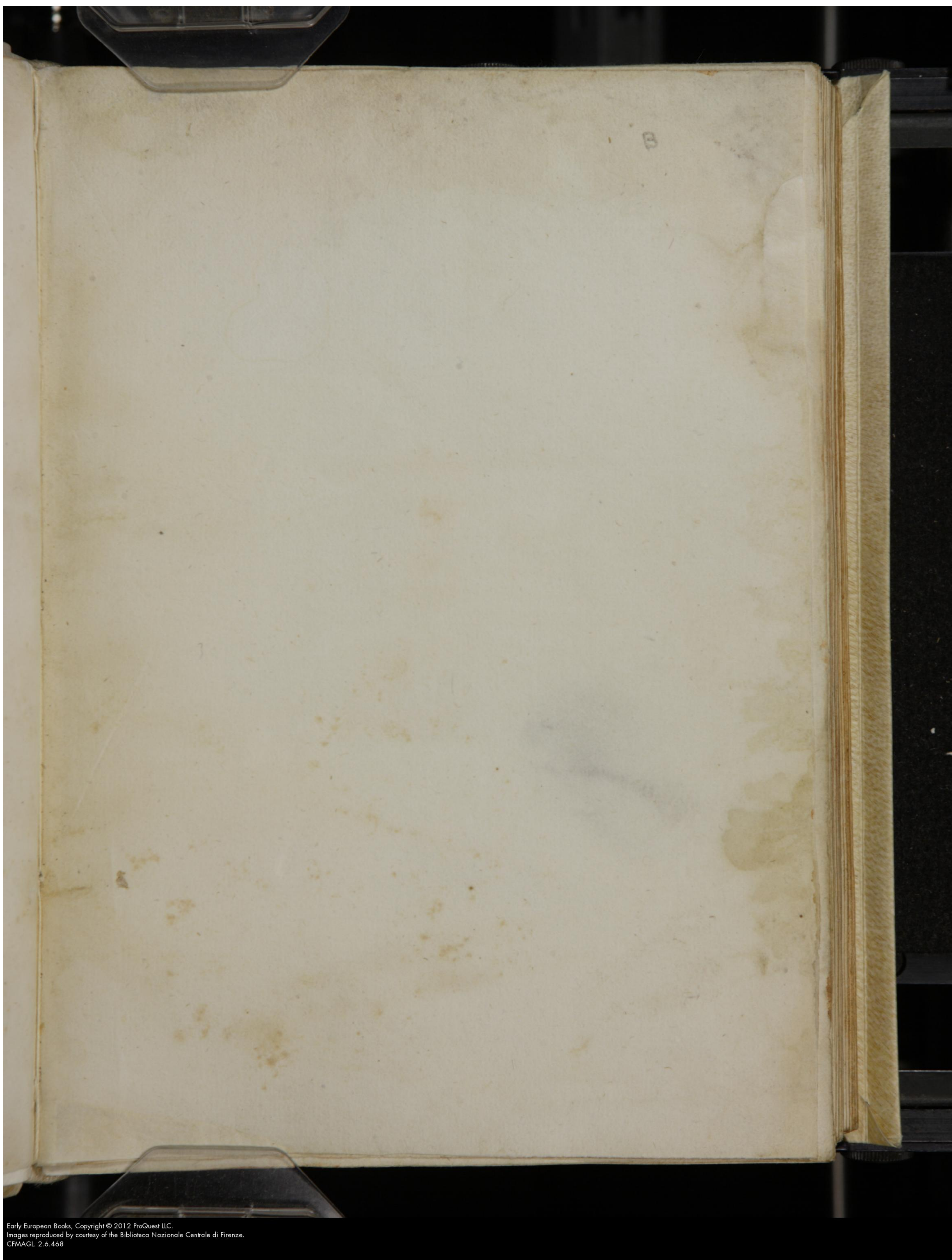

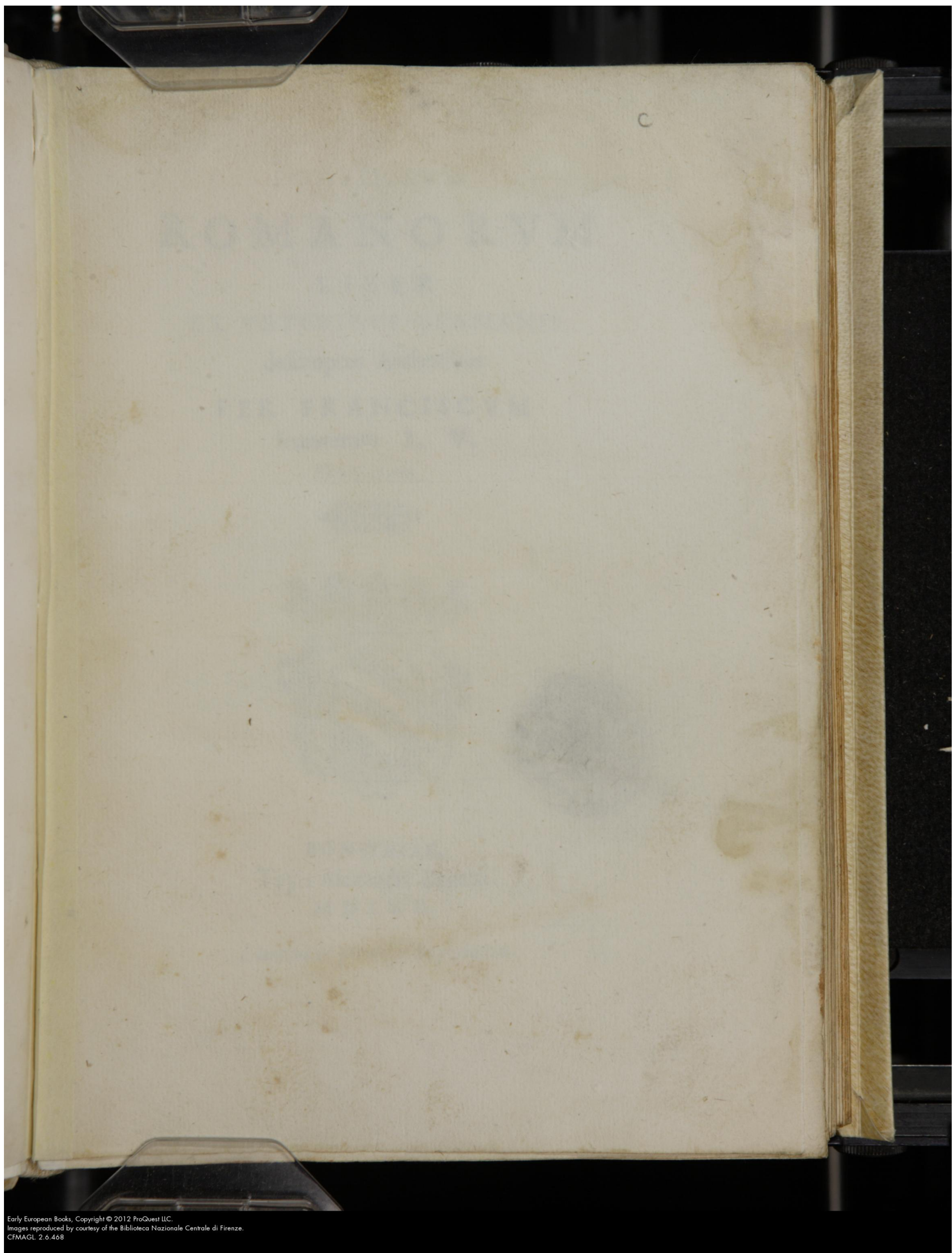
n.° 523 –

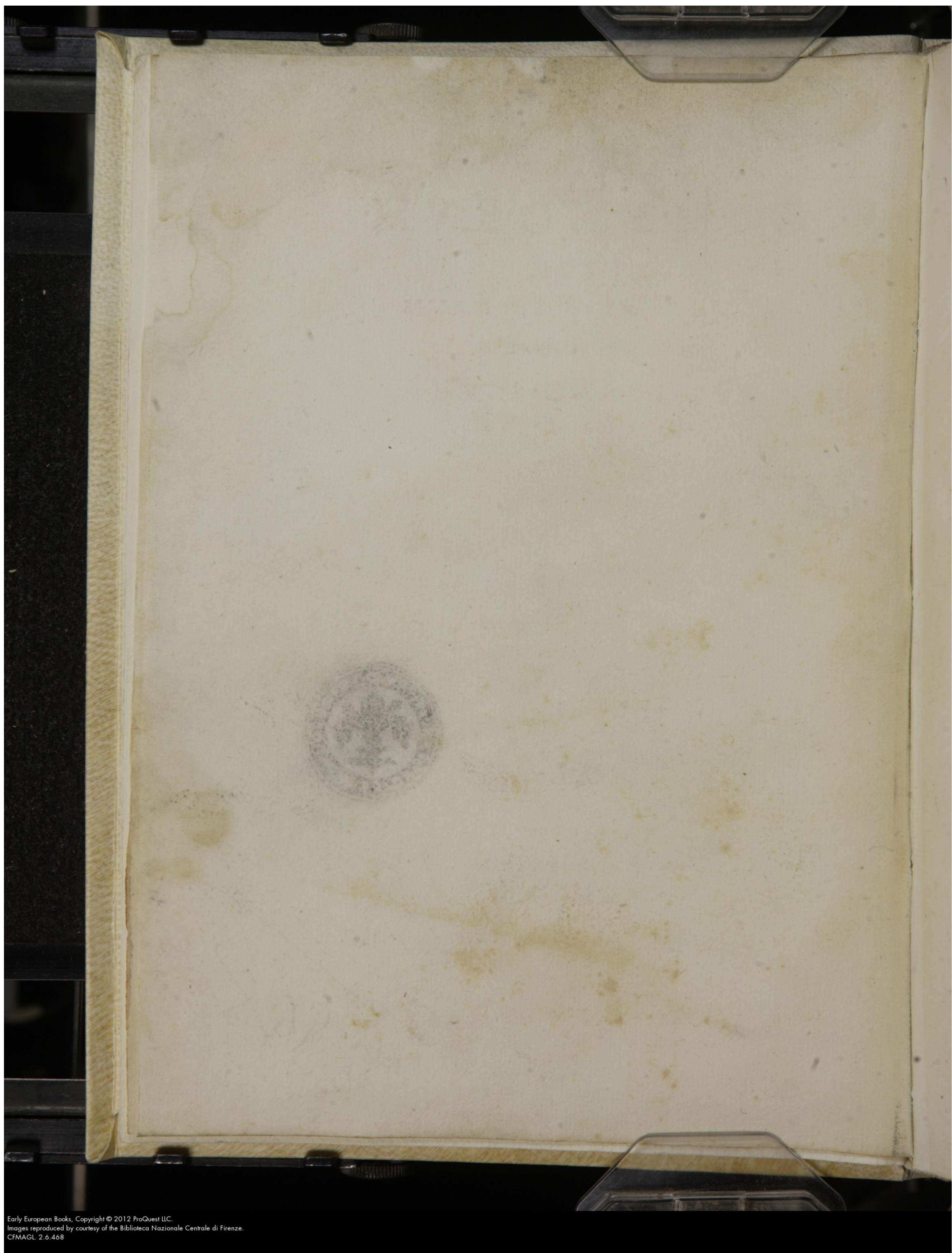
A

XXXVII

IOANN

B

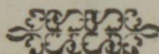

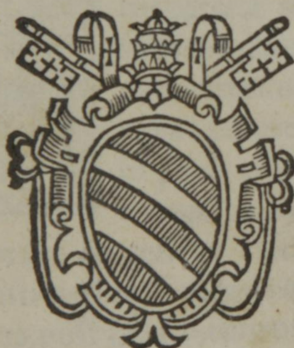

PONTIFICVM ROMANORVM LIBER

EX VETERIBVS GERMANIS desumptus Authoribus

PER FRANCISCVM Ioannetum I. V. Doctorem.

BONONIAE,
Typis Alexandri Benatii.
MDLXX.

Licentia & permissu Superiorum.

SANCTISSIMO
ET BEATISSIMO DOMINO DOMINO NOSTRO PIO V.

Pontifici Opt. Max. ſacroq; Ampliſsimorum Cardinalium Collegio, ac Vniuerſæ Catholicæ Eccleſiæ Pax & Benedictio à Deo Patre per vnigenitũ eius filium, Dominũ et Saluatorẽ noſtrum.

IESVM CHRISTVM.

Amen.

TSI, Beatiſsime Pater, tui me terreat magnitudo, & ſublime illius ſedis, quam tu ſanctiſsimis meritis tuis ornas, culmen ad eam mihi penè aditũ præcludat: tua tamen inuitat humilitas, quando cum ſucceſſore Piſcatoris, & diſcipulo Chriſti me loqui video: cogit neceſsitas, vbi ex tua, poſt Deum, tuorumq; ſimilium incolumitate vniuerſi Chriſtiani orbis ſalutem pendere agnoſco: compellit Charitas, quum tuos collegas, ſanctos Martyres, & Confeſſores idipſum, quod ago, expetere cõſpicio. Proindè animaduertens nihil magis huius æui

hæreticis (siuè illis Pseudotheologis, siuè falsis historicis) vel à principio vsq; fuisse in uotis, quàm vulnus seriò atrox sanctæ Christi Ecclesiæ inferre: & ob id ipsos suarũ hæresum caussas, ac primas origines in caput eiusdem Ecclesiæ, hoc est, in Romanos Pontifices, & eorum potestatem, ac gesta potissimùm retulisse: non committendum, pro mea erga sanctam Ecclesiam deuotione, atq; officio, duxi, quin huic malo medelam inde peterẽ, unde vulnera prouenisse cernerem. Cùm itaq; primi istarũ hæresum motus à Germanis (de Catholicis, piis, et sanctis viris Germanis nõ loquor) initio fluxerint: ex eadẽ patria Germania omniũ veterũ, & probatissimorum quidẽ, Germanorũ, aduersus improbitatem scæleratorum testimonia conquisiui. E' quorum lectione protinus depræhẽditur, Pontificum Romanorum gesta in eorũ officio longè alia semper fuisse, quàm ab istis veneficis fuerint pscripta. Porrò calumniãtur in gestis & Pastorali officio acerbissimè (gratia exẽpli) Leonẽ nonũ, Nicolaum 2. Alexandrũ 2. Gregorium 7. Victorẽ 3. Vrbanum 2. Paschalẽ 2. Gelasium secundum, Innocentium tertium, Honorium tertium, Gregorium nonum, Innocentium quartum, Alexandrum quartum, Clementem quartum, Gregorium decimum, Nicolaum tertium, Honorium quartum, Nicolaũ quartum, Clementem quintum, Benedictum

duodecimũ,

5

duodecimum, Clementem ſextum, & alios huiuſmodi ſummos Pontifices anteriores his atq; poſteriores quàmplurimos (verius dixerim, à Christo ipſo in vniuerſum omnes) quos tamen ad unguem ſingulos (in his præſertim, in quibus hæretici eos grauiter & inuidiosè culpant) vtpotè optimos & ſanctitate vitæ, atq; geſtorũ magnitudine pereximios viros, Germani veteres (ut Italos ſcriptores iam mittam) ſummis euehunt laudibus: geſta illorum omnia pro Chriſti Eccleſia, pro trãquillitate vniuerſæ Reipublicæ Chriſtianæ præclariſsima fuiſſe, & memoranda prædicant: vitam eorum ſobriam caſtamq;, & mores venerandos, ingentiq; pietate & ſanctitate pleniſsimos, vbiq; paſsim adfirmant. Ab his itaq; veteribus Germanis, magnæ auctoritatis & ſcientiæ in hiſtoria viris (quum nulli alii hac in re certiores vſquàm gẽtium exiſtant ſcriptores) teſtimonia pro ſacris Pontificibus Romanis aduerſus malorum perfidiam petenda exiſtimaui. Quibus & veritatem ſuo loco ſtare, & audaces hæreticos ſua improbitate fatiſcere iudicaui. Hi enim authores Germani etſi plures numero ſint: conuenit tamen de rebus inter omnes: & illorum etiã multi rebus ipſis præſentes haud rarò ſuo tempore interfuerunt. Quamobrem paruulũ hunc defenſionis & Iuſtitiæ librum, quem melior me poſteà venturus ſplendidè olim auge-

re

re poterit, Sanctæ Romanæ Sedi, eiusq; Pastoribus summis pia mente (quàmuis Minerua tenui) comparatum, vt tua Beatitudo, ouium Christi Pastor optime, vnà cum reliquis eiusdem Ecclesiæ Proceribus eximiis, suscipere dignetur, ad sacros Pedes tuos tota mente procumbens, humillimè rogo. Deus omnipotens sua Benignitate Sanctitatem tuam Ecclesiæ suæ & vniuerso orbi incolumem & fortunatã diu conseruet. Bononia Idibus Martii, Anno salutis humanæ M D L X X.

Sanctitatis & Beatitudinis Tuæ.

Humillimus & Indignus Seruus

Franciscus Ioannetus.

FRANCISCVS IOANNETVS PIO LECTORI. S.

Cripserunt Itali quidem, Pie Lector, uariis tẽporibus Põtificum Romanorum gesta: quibus ueruntamen exotica et prophana nimis multa de Imperatoribus deq́ aliis miscentes, aliam rem prorsus, quàm de Pontificibus sacroq́ illorum officio texere historiã, agere uisi sunt. Vt eorum fortè etiã exemplo permoti horum temporum hæretici, quid uel de Theologia uel de historia scribentes, ipsorum identidem Pontificum, atq́ Imperatorum, reliquorumuè principum, & nationum annales seu libros promiscuè ac indiscriminatim (nulla reuerenter habita sacri ordinis Pontificum ratione) ædiderint. Enimuerò inter scribendum, ubi hæreticus in tempora incidit et Pontifices, qui suis non fauerunt cupiditatibus, & perniciosos Ecclesiæ atq; Clericis Principes, scæleraq́ malorum, magna auctoritate compescuerunt: tùm nullum probri genus, quod ipsis Pontificibus, ac Romanæ Sedi, non obiiceret mendax scriptor, irarum impotens (quò suas hæreses imperito uulgo & principibus ignauia obsessis tanto firmius suggereret, & suæ libidinis procacitati oppidò indulgeret) intermisit unquam. Putauit nãq́ futurum, ut expugnato Ecclesiæ Capite, tota cum opibus protinus corrueret in manus latronum ipsa

Ecclesia. At spe sua & re frustrati splendidè sunt hæretici: quia non ruit hactenus Ecclesia, quæ ad cōsumationem usq; sæculi unà cum Sede Petri (Christo iubente) permanet. Neq; permisit adhuc benignissimus Deus, neq; in futurum patietur, tantorum scælerū impunitā licentiam. Si enim ab oborto usq; Luthero, qui ut homo perfrictæ frontis, ita hæresum huius æui penè omnium improbus fuit artifex, tempora & nationes Lutherica, uel Hugonistica, seu alia quauis hæretica lue infectas, quis accuratè percurrat: uiiq; repræssam hæreticorum audaciam non solùm (taceo, nunc non pudere hæreticos, pati ut fœmina sese caput eorū Ecclesiæ appellet) cruentissima illa apud Germanos rusticorum strage, & subindè Caroli quinti aduersus factiones hæreticorum Germanicas uictricibus armis atq; indignatione: uerùm etiam recēs orationibus ad Deum sanctissimi, & prudentissimi Principis, Pii quinti, Pontificis Maximi, certò intelliget. Quemadmodum enim olim precibus Leonis quarti Pōtificis perierunt naufragio Saraceni Italica præda onusti, & rursùm acri prælio ad ostiam fortiter fuere superati: sic iam paucos ante dies, meritis nostri huius Beatissimi Pii, quem Christus ouium suarū misertus, præcipuo nutu, in Diui Petri sede, magno cū Ecclesiæ fructu, nostris diebus collocauit, Hugonistas à Deo Hispanica Inclyti Ducis Albani fortitudine in Flādria, & haud longo interiecto tempore in Gallia, Caroli Regis uirtute & gladio, mirè prostratos, & reliquas hæreticorum pestes grauiter attritas cernimus.

Vt

Vt interim magnos et sanctos hic non memorem nostræ ætatis Viros, summos quippè Theologos, summèq; uenerandos, Hosios, Lipomanos, Roffenses, Catherinos, Sotos, Cromeros, Eckios, & huiusmodi alios, qui euulgatis sacræ Theologiæ libris, hæreticos omnes, in uerbo ueritatis præclarè confutarunt. Cùm itaq; nihil amplius, ac fraudes & falsa de Pontificibus deq; Sãcta Petri Sede scripta, hæreticis reliqui sit: illa nullò efficatiore, quàm omnium penè ueterum Germanorũ, testimonio detegi, improbar iq; posse iudicaui. Horũ etenim ueterum, qui historias temporum accuratissimè & fideliter scripserunt, fidem atq; sententiam fabulatoribus hæreticis, longo interuallo, anteferendã (imò nulla ratione comparandã) putaui. Qua in re nõ modò sacros Pontifices, Romanamq; Sedem, ab hæreticorum iniuriis, pro exigua paruitate mea & officio, uindicare studui, sed & Germanos ueteres unà cum clarissima Germania, quæ me diu leges profitentem audiuit, æquissimos, iustissimosq; rerum scriptores, ad lucem contra hæreticos reuocare, & labentes in fide alios (ueritate cognita) in uiam adducere, summa ope contendi. Quicquid igitur Germani, quorum nomina sequens pagina continet, de summis Pontificibus Romanis memoriæ prodiderunt, id operi meo fidelissimè inscripsi: ut indè gesta Pontificum sancta, & hæreticorum simul sacrilega mendacia, eadem queant cognosci opera. Addidi præterea pro re nata quandoq; cum ex Archetypo Registrorum Pontificũ Romano, tùm ex aliis grauissimis authoribus et sacris libris nonnul-

la, è quibus lux obscuris, & fides indubitata antiquis accedit Germanis. Subiunxi æq; multis in historiæ locis plura, quæ summorum Pontificum res summa cum potestate gestas diuinæ atq; humanæ legi planè cognatas esse demonstrant. Primam proindè nostri laboris partem nunc, pie lector, habe: alia ex Germanis identidem scriptoribus pro sancta Ecclesia (annuente Deo) ex nobis paulò post accepturus. Vale.

Nomina Germanorum, quibus potissimè Author in Libro Pontificum est usus.

Otto Phrisingensis.
Radeuicus.
Chronicum Norimbergense.
Abbas Vrspergensis.
Luitprandus.
Regino.
Speculum Saxonum.
Saxo grammaticus.
Abbas Tritemius.
Annales Francorum.
Lupoldus.
Fregulphus.
Ado Episcopus Vienensis.
Mutius de Germanorũ prima origine.
Nauclerus.
Beatus Rhenanus de Rebus Germanicis.
Albertus Kranzius.

Nomina Authorum, è quibus Libro quid, præter Germanos, additum est.

Biblia.
Ius Canonicũ & Ciuile.
Registra summorũ Pótificum Romana.
Anglici Annales.
Tomi conciliorum.
Diuus Hieronymus.
Leo primus in sermonibus suis.
Basilius Magnus.
Eusebius.
Epiphanius.
Diuus Ambrosius.
Diuus Augustinus.
Diuus Thomas de Aquino.
Ireneus.
Beda.
Diuus Ioannes Chrysostomus.

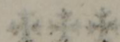
SVMMORVM PONTIFICVM Romanorum Catalogus.

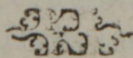
A

B

Ioannes

SANCTVS PETRVS APOSTOLORVM PRINCEPS, ROMANVS PONTIFEX MAXIMVS.

Cap. I.

AXIMORVM Pontificum Romanorum gesta de Germanorum Historiis (defensionis ergô) proditurus, à Diuo Petro, post Saluatorem, primo Pontifice Maximo, Apostolorum Principe, ac Martyre, opus exordiri libuit. Is nanq; Petrus natione Gallilæus ex Bethsaidæ Vico, Ioannis filius, & Andreæ Apostoli frater, qui gratia Dei omnipotentis illustratus, ex homine rudi, concionator eximius, ex indagatore piscium, piscator hominum summus effectus, ex oue Israelis perdita, Pastor vniuersi gregis Dominici Maximus à Christo ipso constitutus, potestatem animarum in cœlo, & in terra amplissimam, præ omnibus reliquis, accepit. Huic quippè Petro nomen anteà Simoni fuit: Sed cùm Andreas frater adduxisset eũ initio ad IESVM, Dominus illi nomen Cæphæ (quod interpretatur Petrus) indidit. Hîc Petrus à Ioannis. 1.

Christo Petra est vocatus: super quam petram ædificauit Saluator in terris Ecclesiam suam: aduersus quã portæ Inferi nequaquàm esset præualituræ. Cui quidem Petro Christus dixit:
Matthæi. 16. Quodcunq; ligaueris super terram, erit ligatũ, et in cœlis: et quodcũq; solueris super terrã, erit solutum & in cœlis. †Sedit Petrus post assensionem Domini in Episcopali Sede apud Antiochiam Vrbem annis septem. Is omnium diligẽtissimus, vbi Asiaticas Ecclesias satis confirmasset (confutatis eorum opinionibus, qui circuncisionem approbabant) post prædicationem dispersionis de circuncisione in Ponto, Galacia, Cappadocia, Asia, & Bithinia, ab Herodis carcere liberatus in Italiam venit: & primam in Vrbe Roma, Vniuersi orbis, terræ, marisq; Domina, cathedram tenere cœpit, secundo nimirùm Claudii anno. Hunc Petri Romam aduentum non modò Norimbergica Chronica hoc loco nominatim perhibent, sed (ut Origenem, Orosium, Eusebium, Aegesippum, Abdiam, Optatium Mileuitanum, & reliquos vetustissimos rerum scriptores, præter Germanos, iam mittam.) Otto etiam Phrisingensis, Abbas Vrspergensis, Fregulfus, Albertus Krantius, Nauclerus, quin & aduersariorũ plurimi quoq; Germani vel nolentes, testantur. Vt hinc nosse liceat, eos, qui Diuum Petrum Romam venisse negant, aut splendidè ignauos, aut mendaciorum

rum

rum esse oppidò studiosos. Sedit ergò Romæ Petrus usq; ad diem martyrij eius annos. xxv. menses septem. Quo in loco Simonem Magũ Samaria oriundum, qui præstigiis suis sese pro Deo Romanis venditabat, offendit. Inter cætera uerò præstigiorum eius Magi exempla illud quoq; fuit: Cùm enim is Diuum Petrum miraculis ad certamen prouocare vellet, mortuum puerum ad vitam reuocare suis carminibus tentauit. Qua in re dùm nihil proficeret Magus: puerum Sanctus Petrus in nomine IESV Christi à mortuis suscitauit. Tum indignabundus Magus, se volaturum ex Capitolino Mõte in Auentinum, populo est pollicitus. Cæterùm vbi iam volitans in aere penderet, effudit ad Deum Petrus preces, & nè tanto populo magicis artibus illudi sineret, rogauit. Exaudita est tunc protinus oratio Petri, & Magus decidens in terram crus confregit: indeq; haud multo
2 post eo casu obiit. † Ab hoc Simone Mago, qui dona Spiritus sancti ab Apostolis anteà emere voluit, Simoniaci, qui dona Spiritus sancti emere aut vendere & ipsi non erubescunt, suam du
3 cunt originem. † Hîc deniq; Petrus Apostolorum princeps, idemq; præcipuus Christi discipulus, Quadragesimale ieiunium (vti Norimbergica Chronica de ipso peculiariter testantur) piè instituit. Quod sanè institutum, & reliquorum quoq; Sanctorum Apostolorum

fuiſſe, Diuus Hieronymus in Epiſtola ad Marcellam aduerſus Montanum, Sanctusq; Leo in ſermone nono de Quadrageſima, ſcribũt. Porrò Sanctum iſtud ieiunium Redempror humani generis in deſerto anteà obſeruarat: atq; ex Dei præcepto (iubentis nimirùm, de omnibus bonis decimas dari) nobis eſt ad Quadrageſimæ normam pro decima temporis neceſſariò ſubeundum.

c. Quadrageſima. de cõſecrat. diſtinc. 5.

† Atquî prima ieiunij origo ab or- 4
be condito protinus cœpit: Vbi primis parentibus in Paradiſo vetuit Deus, arbore illa veſci, quæ in medio erat Paradiſi. Id quod & à Magno Baſilio prius æquê animaduerſum in Homelia de laudibus ieiunij, Guilielmus Sirletus Cardinalis, Vir noſtra ætate græcè, & latinè longê doctiſsimus, ac probitate, & vitæ ſanctitate conſpicuus, mihi Romæ poſtmodum affirmauit, locumq; ipſum Baſilii oſtendit. Non ergò ieiunium eſt recens inuentũ, ſed vetuſtate eximium, ac Venerabile. Ideoq; reuerere Ieiunii Caniciem: quod ſimul cum homine tunc primùm cõdito eſſe cœpit in Paradiſo.

Gen. 2.

† Quippè 5
hoc loco mirandum, ſimul & dolendum, ut Neochriſtiani, aut verius Pſeudochriſtiani, quod ex præcepto Dei, ad imitationem Iesv Chriſti, & Apoſtolorum inſtitutionẽ, ſubire libenter deberent, & ſuperba ceruice impiè detrectant, illud ipſum nihilominus in gratiã manifeſtæ auaritiæ nequaquã inuiti ſeruent. Explo

ratæ

ratæ quidem veritatis est, in ea cœli plaga, quæ Mari Baltico adiacet, omnes Principes, Nobiles, Patres familias, Magistros Opifices, & cuiusq; ordinis reliquos, tempore Quadragesimæ, & aliàs in vigiliis Apostolorum, necnon quibusdam aliis statis diebus anni solennibus, non exhibere Aulicis, famulis, domesticis, operariis carnes, quæ in caro foro ea regione vbiq; habentur: Sed tantum ieiunii more prandium piscium (præsertim salsorum, quorum copia illis in locis permagna vilescit.) absq; cœna in die semel domi præbere: quàmquàm liberũ cuiq; nihilominus sit, illo eodem tempore etiam carnibus, suo tamẽ sumptu quæsitis, ad stomachũ vsq; vesci. Ad institutum Germanicæ historiæ redeo. Binas quoq; epistolas Sãctus Petrus, quæ Canonicæ nominantur, conscripsit. Cæterùm verò quia plurimis in Ecclesia Dei (propter orationem, & prædicationem, quibus iugiter vacabat) distrahebatur piis obsequiis, duos sibi cooperarios, Linum, & Cletum (quò sacerdotale ministerium Romano populo atq; aliis exhiberetur) ordinauit. Demùm Petrus ob vitæ eius sanctitatem, verũq; Dei cultum, à Nerone martyrio Crucis, pedibus tamen in sublime actis, & capite demisso, necatur: vltimo nempè eiusdem Neronis anno.

Linus. P. M.
Cap. II.

ANnum Christi nati circiter septuagesimũ, defuncto Beato Petro, Romana sedes ex institutione ipsius Petri ad Clemẽtẽ pertinuit.† Verùm hîc Clemẽs ingenti modestia, & humilitate præditus sedem Lino, quem anteâ Petrus Episcopũ pro sacerdotali ministerio Vrbis (iuuandi ipsius Petri gratia) creauerat, inuito, & renitẽti detulit. Linus ergò Petri discipulus atq; successor, natione Hetruscus, patria Volateranus, moribus, & sanctitate, præclarus, ex præcepto Diui Petri statuit, ne qua mulier templũ, nisi velato capite, ingrederetur. Ordinationes bis in suo pontificatu habuit: quibus presbyteros decẽ & octo, Episcopos vndecim, creauit. Scripsit res gestas à S. Petro, maximè autẽ cõtẽtionẽ cum Simone Mago habitam. Deniq; Sãctus Papa quum Demones fugaret, mortuos resuscitaret, aliaq; id genus miracula in nomine IESV Christi æderet, à Saturnino Consule, cuius filiam Demonibus obsessam pridem liberauerat, post annos sui pontificatus vndecim, menses tres, & dies duodecim, capitis supplicio adficitur. Cuius corpus in Vaticano apud Diuum Petrum conditur. Licet nonnulli scribant, corpus illius à Gregorio Ostiensi Episco

po

po Ostiam fuisse delatum, atq; in templo Diui Laurentii honorificè collocatum.

Cletus. P. M. Cap. III.

COegit rursus, & Cletum succedere Lino in Pontificatu Clemens. Cletus iste natione Romanus, discipulus Beati Petri fuit: qui & ab eo Episcopus vnà cum Lino (sicut anteà diximus) ordinatus, suburbiis Romæ in Sacerdotali ministerio (viuente adhuc Petro) fuerat præfectus. Vir optimus fuit, atq; Sanctissimus: qui apud Romanos doctrina, moribus, & dignitate plurimùm valuit. Nihil iste quidē prætermisit, quod ad augendam Christi Ecclesiam pertineret. Præsbyteros vigintiquinq; iussu Beati Petri ordinauit. Vt hinc quoq;, & ex aliorū mox sequentium Pōtificum vitis plusquàm manifestum sit, non fieri in ecclesia Christi Sa-
7 cerdotes absq; Pontificum ordinatione. † Primus literis Papæ Salutem, & Apostolicam benedictionem, inscripsit. Deniq; de sede Diui Petri, seu ecclesia, optimè meritus martyrio coronatur, Anno sui regiminis vndecimo, mense vno, diebus vndecim. Sepelitur in Vaticano prope sanctum corpus Beati Petri.

Clemens Primus. P. M. Cap. IIII.

CLemens patria Romanus, de regione Cœlii montis, patre Fauſtino, Domiciani temporibus Cleto in pontificatu ſucceſsit. Qui in ordine Sanctorum Pontificum Quartus (vti ex Epiſtola ad Beatum Iacobum Hieroſolimitanum Epiſcopum miſſa cõſtat) Romæ Epiſcopus fuit. Non defuerẽ tamen pleriq; latinorũ, qui exiſtimarunt, Clementem hunc, ſecundum à Diuo Petro Romæ fuiſſe Epiſcopũ. Verùm hîc omnium modeſtiſsimus Linum, & Cletũ ſpontè ſibi in tanto labore prætulit. Qui cùm doctrina, religione, ac pietate, inſignis haberetur, Epiſtolas Eccleſiæ nomine ædidit. Dein Eccleſiam Romanam inſtitutis, ac moribus cõfirmaturus ſtatuit, ne quis Epiſcoporum unquã, abſente Diacono, celebrare præſumeret. † 8
Ex cuius quidem præcepto, & voce ſatis conſtat, celebrationem Miſſæ vel à Diui Petri uſq; tẽporibus vſitatam in Eccleſia fuiſſe, id quod paulò inferius in vita Alexandri, & Sixti, conſpicuè identidem cernitur. † Vetuit item Lay- 9
cis Clemens, quenquàm clericorum accuſare. Regiones ſeptem Notariis diuiſit, qui geſta Martyrum diligenter conſcriberent. Tanta deniq; indies pietate, doctrina, & religione, clarebat, vt multos ad Chriſti fidem quotidiè traheret.

Ob id P. Tarquinius Sacrorũ Ethnicorum princeps, vnâ cũ Mamertino Vrbis præfecto, Traianum Cæsarem in Christianos concitauit: cuius nempê Cæsaris imperio Clemens in Insulã est deportatus. Quo in loco circiter duo millia Christianorum, qui ad secanda marmora illic erant damnati, reperit. Enimuerò cùm inibi aquæ penuria grauiter laboraretur (sexto quippè miliario aqua potui conueniẽs distabat) Clemens populi calamitate permotus vicinum collem ascendit: vbi Agnum conspexit, sub cuius dextro pede fons aquæ affatim scaturiẽtis diuinitus apparuit. Quo fonte & omnes recreati sunt, & multi ad fidem conuersi. Sed ea res Traianum exciuit, vt missis Satellitibus Clementẽ, depẽsa anchora de collo eius, decimo Kal. Decembris in mare eiicerent. Cuius sanctissimũ corpus haud multò post in Littore est repertũ, & apud fontem posteâ humatum. Sedit annis nouem cum decẽ diebus. Vacat tum sedes per obitum illius dies .xxii.

Anacletus. P. M.
Cap. V.

AGebatur tum fermè annus Christi centesimus secundus, vbi defuncto Clementi Anacletus Græcus, Athenis oriundus, in Pontificio munere successit. Anacletus res à Beatissimo Petro gestas ordine disposuit. Loca, vbi Marty

res ſeorſim à plebe ſepelirentur, ſapienter con ſtituit. Nàm quemadmodum meritis hi ló gè à reliquis diſtabant, ita & locus non debuit eſſe omnibus idem. † Qua re non obſcurè mo 10
nemur, hæreticorum cadauera non eſſe catholi corum ſepulchris inferenda. Licet hodie longè alia exempla in quibuſdam locis etiam catholi-cis obſeruata pluſquàm ſæpè conſpexerim. Tu mulari enim defunctos vidi fætidiſsima hæreſi palàm pollutos in cæmiteriis, & templis ca tholicis. Quod iniquisſimum planè eſt, & ab omni ratione auerſum: ut hæretici, qui templa, et ſacra, catholicorum viuentes execrantur, ac fugiunt, in iiſdem piis templis inueniant mor-tui cadaueribus ſuis requiem, ipſiſq; fruantur. Sed Anacleti geſta ex Germanis repetamus. Sta tuit præterea Anacletus, nè Epiſcopus à pau-cioribus, quã tribus Epiſcopis, ordinaretur: ſim plex verò Sacerdos ab Epiſcopo. Item nè Epi-ſcopus alienæ ſubiectos diœceſi ordinare aude ret, cauit. Cuius quidem inſtituti plures, quàm vna, rationes reddi poſſent: illarum tamen po-tiſsimam eam arbitror: vt quia boni paſtoris eſt officium, habere cognitas atq; perſpectas oues ſui gregis, ita quoq; ipſe ad ſacros ordines ſolũ promoueat ſuæ iuriſdictionis homines, ut potẽ ſibi benè cognitos. † Hinc haud obſcurè depræ 11
hendi licet, ex inſtituto primitiuæ Eccleſiæ, nõ eſſe in ſacris ordinandos homines obſcuros, in

c. ex eo nõ debet. de reg. iur. lib. 6. l. Alia. c. de his quib. ut indign. l. Papinianus §.. meminiſſe. ff. de inoff. teſtamen. facit. c. Vergẽtis extra de hæret. et. c. oĩs utriuſq; ſexus. extra de pœnit. et remiſs.

Ioannis. 10.

cognitos: quorum mores, eruditionem, & deniq; vitam omnem Epiſcopus exactè non calleat. Incogniti enim homines, rudes, & malè
morati, ſi præficiantur Eccleſiæ Dei, cæcã ple- *Matthæi.15.*
bem cum tot animarum interitu cæci ducunt, *Lucæ.6.*
& omnes à Deo deſtituti in foueam cadũt. Ad ſacros item ordines Sanctus Pontifex ſemel in menſe Decembri promouit ſex in Epiſcopos diuerſis in locis: Romæ autem præsbyteros quinq;, & Diaconos tres. Nouiſsimè poſt annos ſui regiminis nouem, menſes duos, & dies decem, ſub Traiano Martyrium patitur. Vacat tum Petri ſedes diebus tredecim.

Euariſtus. P. M.
Cap. VI.

ANnum Chriſti nati circiter vndecimũ & cẽteſimum Euariſtus Romanæ Eccleſiæ gubernacula ſuſcipit. Græcus quidẽ natione fuit, & patre Iudæo genitus, ex Bethleem ciuitate oriundo. Vir quippè iuſtus, & integer: Titu-
12 los in Vrbe Roma Præsbyteris primus diuiſit.†
Diaconos ſeptem conſtituit, qui Epiſcopũ præ
13 dicantem accuratè obſeruarent. † Statuit, nè
plebis accuſatio contra Epiſcopum recipere-
14 tur. † Clandeſtina matrimonia vetuit: id quod
et hodie â Sancta Tridentina Synodo eſt æq;
15 rurſus conſtitutum. † Et vt ſponſus cum ſpon
ſa benedictionem à Sacerdote reciperet inſti-

tuit. Ordinationes ter habuit mense Decembri: quibus præsbyteros sex, Diaconos duos, Episcopos diuersis in locis quinq; creauit. Posteà verò quàm annos nouem, menses decem, et dies duos Christi Ecclesiam Romæ piè rexisset, Martyrio coronatur sub Hadriano nondùm erga Christianos placato. Tumulatur eius Sãctũ corpus in Vaticano apud Diuum Petrum.

Alexander Primus. P. M.
Cap. VII.

POst Euaristum Petri sedem rexit Alexãder Papa eius nominis primus: Ciuis Romanus, ætate iuuenis, sed moribus atq; prudentia grandæuus. Is sua sanctitate atq; scientia magnam Senatorum partem ad Christum conuer
tit: rei diuinæ curam studiosissimè gessit: † de 16
creto suo excõmunicauit illos, qui Apostolico
legato molesti forent: † Vetuit, clericos apud 17
seculares iudices accusari. † Statuit, ut vnam tã 18
tum missam in die quilibet Sacerdos celebraret, † & oblatio non ex fermẽtato, sed ex azimo 19
fieret. † Item primus in sacrificio (ob memo- 20
riam passionis IESV Christi) addidit illa verba, Qui pridiè quàm pateretur, &c. † Instituit, ut 21
aqua benedicta sale admixta adhibitis sacris orationibus fieret, in templisq; et cubiculis ad fugandos Demones haberetur. Demum inter innumera eius ædita miracula Balbinam Quiri

ni

ni Tribuni filiam protinus ſanitate donauit:& ipſum Tribunum cum tota eius familia ſalutari aqua baptiſmi perfudit. Nouiſsimè tandem ordinationes ter habuit menſe Decembri: quibus epiſcopos quinq;, præsbyteros ſex, Diaconos tres fecit: dein martyrium vnà cum Euentio & Theodoro Diaconis patitur, poſteaquã sediſſet Chriſti Vicarius annos decem, menſes ſeptem, dies duos. Vacat tum ſedes diebus vigintiquinq;.

Sixtus Primus. P. M.
Cap. VIII.

ALexandrum Sixtus primus in Romana Diui Petri ſede conſequitur: patria Romanus. Qui Sanctæ Eccleſiæ(uti par erat) ſtudioſior,
22 præcepit, † nè à quoquàm ſacrorum myſteria
23 (niſi ab ordinatis miniſtris) tractarentur, † ſacraq; vaſa tangerentur, maximè verò à fæminis. Corporale, quo in celebratione Miſſæ Sacerdotes vtuntur, non ex alio, quàm ex puriſ
24 ſimo panno lineo, fieri iuſsit. † Voluit item inter celebrandum, vt Sacerdos adderet cœleſtia illa verba, Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth. Cùm autem eo tempore ob frequentes in Chriſtianos cædes, pauci reperiren
25 tur, qui Chriſto nomẽ dare auderent: † Sixtus ciuem quẽdam Romanum, nomine Peregrinum, Epiſcopum in Galliam miſit: qui Gallos

Chriſtianos

Chriſtianos poſteaquàm in fide confirmaſſet, auxiſſetq́;, martyrio eſt coronatus. At verò Sixtus vbi ter menſe Decembri ordinationes habuiſſet: quibus præsbyteros xi. diaconos quatuor, & Epiſcopos diuerſis in locis quatuor cōſtituiſſet: martyrii corona donatur. In Vaticano apud Diuum Petrum ſepelitur. Rexit Chriſti Eccleſiam annos decem, menſes tres, dies uiginti unum. Vacat tum Pontificia ſedes biduū.

Telephorus. P. M.
Cap. VIIII.

Sixto primo ſucceſsit Teleſphorus, natione Græcus, in Pontificatu: Vir nempe magnæ
virtutis & doctrinæ. † Præcepit iſte, ut ſeptē 26
hebdomadibus proximis ante paſcha ieiunium
obſeruaretur: †vtq́; in ſancta nocte Natalis Do 27
mini Noſtri IESV Chriſti tres Miſſæ ab vnoquoq́; Sacerdotum celebrarentur: † Conſti- 28
tuit idem, cani in miſſa ante cōſecrationem hymnum illum, Gloria in excelſis Deo, &c. Enim uerò vbi ordinationes quatuor menſe Decembri habuiſſet, creaſſetq́; præsbyteros quindecim, Diaconos octo, Epiſcopos tredecim: Martyrium ſubiit, poſt annum ſui Pontificatus vndecimum, menſes tres, & dies. xxii. Sepelitur in Vaticano apud ſanctum corpus beati Petri. Vacat tunc ſedes dies ſeptem.

Hyginus. P. M.
Cap. X.

RExit ſedem Petri poſt Teleſphorum Hyginus, patria Athenienſis. Hîc Papa clerum Romæ prudẽter in ordinem redegit: gradusq́;
29 diſtribuit. † Conſtituit, nè templa absq́; cele-
30 bratione Miſſæ dedicarentur; † neuè augerentur, aut minuerentur ſine iudicio Metropoli-
31 tani, vel Epiſcopi. † In baptiſmo alicuius creaturæ, aut confirmatione, noluit plures, quàm vnùm patrinum & vnam matrinam, interuenire. Vir planê doctiſsimus: qui Epiſtolam magnæ eruditionis refertam, de Vnitate & Trinitate Dei, cunctis Chriſti fidelibus ſcripſit. Tandem de Eccleſia Chriſti benè meritus, cùm ordinationes ter Decembri menſe habuiſſet: quibus Epiſcopos ſex, Præsbyteros. xv. & Diaconos quinq́; creaſſet, Martyrio inſignitur: & in Vaticano apud ſanctum Petrum ſepelitur: Anno adminiſtratæ per eum Eccleſiæ quarto, menſe tertio, diebus quatuor. Vacua tum remanet Sancta ſedes quatriduo.

Pius Primus. P. M.
Cap. XI.

PApam Pium, huius nominis primum, poſt
32 Hygini obitum excepit Romana ſedes. †
Qui natione Italus, patria Aquileiẽſi, Sanctum

reſurrectionis

resurrectionis Pascha die Dominico celebrari iubet. Sacerdotibus, qui in attrectando Venerabile Sacramentum corporis & sanguinis Domini nostri IESV Christi segniter essent versati, pœnam indixit: & qua ratione sacer effusus sanguis colligi deberet, pulchrè docuit. Ordinationes mense Decembri quinquies habuit: & in his vndeuiginti Præsbyteros, Diaconos vndetriginta, & Episcopos decem creauit.
† Statuit prætereà hîc re & nomine Pius Papa, 33
illos, qui fundos Ecclesiarum, aut alia quæuis earum bona, seu ipsas Ecclesias, proprio ausu occuparent, humanis vsibus adiicerent, diuino cultui subtraherent, aut Ecclesiarum ministros persequerentur, sacrilegos iudicandos. Huc erigãt aures nostri sæculi Reges, Principes, Ciues: si prædia, si clenodia, aut alia quæcũq; Ecclesiarum bona, siuè etiam ipsa Dei templa occuparunt, aut spoliarunt; si Ecclesiastica bona rapuerunt Deo, subtraxerunt cultui Diuino, cõuerterunt illa in vsus humanos: furtum manifestũ Deo fecerunt. Illa enim bona ecclesiarũ (sicut & alia) pro cultu diuino, pro gloria, pro seruitiò Dei omnipotentis, & necessitatibus sanctæ Ecclesiæ fuerunt Ecclesiis collata: & illi sibi, ac suis in humanos vsus immaniter rapuerunt. Propterea sanctus Papa Pius, dignus pro nomine. IESV Christi Martyrium subire, plenus Spiritusancto, Vos, ô Reges, Principes, & Ciues,

bonorum Dei raptores, sacrilegio sic deuouet, sacrilegos esse pronunciat. Ad Germanicam fidem redeo. Sedi autem Pontificiæ Romanæ præfuit cũ magna laude Pius annos vndecim, menses quatuor, dies tres. Demum IESV Christi Martyr fœlicissimè obiit. Eius corpus in Vaticano apud Sãctum Petrum tumulatur. Tum vacat Apostolica sedes dies tredecim.

Anicetus P. M.
Cap. XII.

POst Pium Anicetus Papa, origine Syrus, vir moribus, & sanctitate insignis, ad Ecclesiæ Dei regimen accessit. Is clericorũ moribus
34 consulẽs cauit, † nè clerici comã, iuxta Apostoli sententiam, nutrirent. Istud verò primitiuæ Ecclesiæ institutum non seruant clerici Germani: qui detonsa barba, quæ est virorum insigne, comas, quæ fœminarum propriæ sunt, vetusto patriæ vsu nutriunt. Alia deniq; plura pro seruitio Ecclesiæ constituit: quæ commemorare lõgum foret. At vbi ordinationibus quinq; , Decembri mense habitis, præsbyteros nouemdecim, diaconos quatuor, & Episcopos nouem fecisset: martyrio coronatur, post annos sui regiminis vndecim, menses quatuor, dies tres. Sedes ab eius martyrio dies septemdecim Pastore caret.

Sother. P. M.
Cap. XIII.

COnſequitur in ordine Pontificum Romanorum Anicetum Sother Campanus, fundano oppido oriundus. Qui licet in multis cõſtitutus periculis: animum tamen à re diuina nunquàm reuocauit. Vetuit is aliquam Monialium attrectare pallã, ſiuè Sacerdotis pallium, quo utitur in celebrando, calices, patenas, corporalia, thus in accerram immittere, dum ſacra fierent: & alia id genus multa diuino cultui percommoda cauit.† Conſtituit præterea, nè qua 35
haberetur vxor legitima, cui Sacerdos ex inſtituto non benedixiſſet, & parentes de more ſolenniter nuptui eam non elocaſſent. Ordinationibus Decembri menſe quinquies factis, præsbyteros octo, diaconos nouem, & epiſcopos vndecim creauit. Deniq; Martyrio coronatur poſteaquàm annos nouem, menſes tres, dies vnum & viginti Sanctæ præfuiſſet Eccleſiæ. Sepelitur via Appia in Cœmiterio Calixti. Vacat illo tempore Romana Sedes dies. xxi.

Eleutherius. P. M.
Cap. XIIII.

AD Eleutherium ſumma rerum in Eccleſia Dei hoc tempore defertur. Qui Græcus natione, ciuis Nicopolitanus, noluit vllum cibi

genus

genus, quo vesceretur humana consuetudo, superstitiosè respui. Ob id sæpius audiui nouæ simul & vanæ religionis homines conquerentes de abstinentia carnium, quam certis anni temporibus, ac diebus Romani Pontifices interdixerunt: quum tamen Eleutherius Papa rectius sentiens, inquiunt illi, nemini quicquam prohibitum esse voluerit. Verùm quia spiritus vertiginis nunquàm sinit obsessos rectè interpretari scripturas, aut de rebus sanctæ Ecclesiæ iudicare: Ideoq; in deterius miseri nunquàm non
36 ruunt. † Veritas hæc quippè est: viguisse Sãcti Papæ Eleutherii temporibus seuerianorum hæresim: qui superstitiosè à nonnullis cibis perpetuò abstinendum prædicabant, uti omnes hystorici, qui ea de re scripserunt, testantur: meritò Eleutherius Papa id superstitiosè fieri contra Seuerianos prohibuit. Tantũmodò enim superstitionem hæreticorum cohibitam, atq; repræssam, eo loco Papa voluit. Porrò cultioris latini sermonis scriptores aiunt: superstitionẽ in illo esse, qui sine causa, inani & superfluo timore afficitur, Deum in rebus etiam non timẽdis metuens. Vnde Seueriani abstinentiæ causam in superstitione ponentes iure repræhensi sunt à sancto Eleutherio Papa. At verò ieiuniũ nemo superstitiosè seruat: siquidem à Christo fuerit obseruatum, & ieiunandi modus prætere a traditus: à sancto Petro, Ecclesia, & Aposto

lis dein præceptum: quemadmodum anterio-
re loco in ipſo Petro, necnon & in Teleſphoro
pridem annotauimus. Quamobrem etſi in ip-
ſo ieiunio indicitur abſtinentia carnium, quò
mens ieiunantis magis ſoluta titillationibus car
nis, Deo liberius aſſurgat, & ieiuniũ perfectius
agat: non tamen ſuperſtitiosè, ſed ſanctè, ad tẽ
pus quis tum abſtinebit à carnibus. Deniq; vel
ex ipſo quoq; Euſebio libro. v. cap. vi. conſpi-
cuum eſt, Eleutherium Papam tum non ſenſiſ
ſe de ſancta abſtinentia ieiunii: ſic nãq; Euſe-
bius ſingulos penè à Diuo Petro vſq; ad Eleu-
therium Pontifices commemorans, in hæc pro
pê verba ſcribit: Iam verò Eleutherius duode
cimo loco ab Apoſtolis epiſcopatũ ſortitus eſt:
Eodẽ ordine, eadẽ doctrina, & traditio Apoſto
lorum in Eccleſia, & veritatis prædicatio ad nos
vſq; peruenit. Si ergò (Euſebio teſte) eadẽ do-
ctrina, ſi eadẽ Apoſtolorũ traditio, &c. ad Eleu
theriũ vſq; & ultra tũ peruenerat: neceſſum eſt,
Eleutheriũ nihil prorſus de ordinationibus ſuo
rũ anteceſſorum, aut de ieiunio, imminuiſſe
aut immutaſſe. Stuporem mentis illorum, qui
in barathrum hæreſum præcipites dilabuntur,
quis non mirabitur? quum & illud Eleutherii
aduerſus Seuerianos decretum ſi dubiũ fuiſſet,
vti nunquàm fuit, longiſsima tamen obſeruati
poſteà ieiunii cõſuetudo illud vtiq; ad ieiuniũ
haud pertinere, declaraſſet. Sed cœpta ex Ger-
manis

l. ſi de interpretatione. ff. de legib.

manis referre pergamus. Vetuit Eleutherius, quemquam de gradu suo deiici, qui de crimine prius non esset conuictus. Huic decreto malè obtemperarunt hæretici, vbi Episcopos, Abbates, & cuiuscunq; gradus Clericos de sedibus atque ecclesiis Dei (solius rapinæ ergò) eiecerunt, proculq; fugarunt. Hoc Pontifice, pax et quies ecclesiis est parta: Nomen Christianum vniuerso in orbe mirè est auctum, Romæ præsertim: vbi ex nobilitate permulti patres familias cum liberis atq; coniugibus salutari aqua baptismi sunt perfusi. Initio sui Pontificatus literas à Lucio Rege Britāno accepit: quibus se ac suos in Christi album recipi petebat. Quarè Fugatio & Damiano, viris optimis, à Pontifice ad Britannum missis, ipse Rex cum reliquis suis ad Baptismum, & in gremiū Ecclesiæ est susce-
37 ptus. † Beneficiū insigne Apostolicæ Sedis Romanæ, & sanè maximum erga vniuersum Angliæ Regnum. Nam quàmuis Ioseph ille ab Arimathæa, qui (teste Matthæo Euangelista) Saluatoris Mundi corpus Sepulturæ tradidit, omniū pirmus credatur primordia Christianæ religionis in Anglia iecisse: attamen tempore Lucii Angliæ Regis exoleuerat ibi (ut Anglici Annales referunt) nomen Christianum: propterea Sanctus Eleutherius Papa, Christi Vicarius, opportunè tùm maxima religionis fundamenta per suos legatos ibi posuit. Tribus demū or-

dinationibus

dinationibus, quas menſe Decembri habuit, Epiſcopos quindecim, Præsbyteros duodecim, & Diaconos octo fecit. Nouiſsimè martyrium pro nomine IESV Chriſti patitur, vbi annos xv. menſes tres, & biduũ, eccleſiã gubernaſſet. Sepelitur in Vaticano apud Diuũ Petrũ.

Victor Primus. P. M.
Cap. XV.

AD Victorem natione Afrum ſummi Apoſtolatus dignitas poſt Eleutheriũ defertur. Qui ſanctum Paſcha (ſicuti prædeceſſor Pius anteá præceperat) die dominico celebrari voluit. Inſuperq; addidit, ut à decima quarta Luna primi menſis vſq; in xxi. ipſum Paſcha haberetur: nè Chriſtiani Iudæos, qui decima quarta Luna ſuum Paſcha colunt, imitari viderentur. Id quod & in Nicæna Synodo fuit poſteà comprobatum. Hîc quum doctiſsimus eſſet aliqua de religione volumina cõſcripſit. Demùm, vbi ordinationes duas menſe Decẽbri feciſſet, Martyrio coronatur. Rexit Eccleſiam annos decem, menſes tres, dies decem. Sine Vicario permanet tum Chriſti eccleſia dies duodecim.

Zepherinus. P. M.
Cap. XVI.

SVbrogatur hoc tempore Zepherinus Victori Martyri, patria Romanus: vir quippè Sanctiſsimus,

ctissimus, diuinæ rei magis, quàm humanæ, addictus. Is statuit, ut ordinarētur Leuita, & Sacerdos præsentibus seu astātibus multis fidelibus. *c. ordinationes præsbyterorū. 75. distinct.*

38 † Cauit prætereà, ut consecratio præciosissimi sanguinis Christi in vitreo vase, non autem in ligneo, ut anteà, fieret. Licet posteà ea constitutio in Tyburiensi & Rhemensi Concilio fuerit aliter instituta: nempè nē consecratio sanguinis fieret in ligneo vase, ob ligni ipsius raritatem, qua nimium liquoris imbibitur: neuè in vitreo, ob eius fragilitatem: sed in vase aureo vel argenteo, aut stanneo, deinceps haberetur. *c. Vasa. c. Vt calix domini. de cō secra. distin. 1.*

39 † Ad hæc, sanctissimus Zepherinus voluit, omnes Christianos, qui pubertatis annos attigissent, singulis annis in sanctissimo die Pascæ sacram Eucharistiam, præmissa scilicet peccatorū confessione, publicê sumere. Id quod Innocentius. iii. postea quoq; adiecta pœna cauit. *In. c. omnis utriusq; sexus ex. de pœnit. et remissionib.*

40 † Cùm itaq; eodem semper Sancto spiritu, eadēq; summorum Pontificum successione id ipsum in hūc vsq; diem in ecclesia Dei Romana iugiter factum sit: qua ratione poterit hodiè ipsa Ecclesia Romana alia, quàm olim primitiua, ab hæreticis impudentissimè censeri? Absit hoc ab opinione bonorum virorum, vt in vno, eodēq; Sancto spiritu, in vna eademq; iugi Pontificū successionè oborta fuerit (quemadmodum impii impiè ganiunt) noua, & adulterina Ecclesia. Sed Germanos repeto. Nouissimè autem

quum

quũ ordinationibus quatuor Zepherinus multos creasset Episcopos, & Præsbyteros, atq; diaconos, martyrio Romæ coronatur. Sepelitur via Appia in Calixti cœmiterio. Sedit Christi Vicarius annos octo, menses septem, dies decẽ.

Calixtus P. M.
Cap. XVII.

AD Calixtum patria Romanum Pontificium munus tûm fuit delatum: Virum sanè diuinum, atq; prudentissimũ. Qui rebus mirè turbatis, ob Imperatorum tyrannidem ab officio suo nunquàm recessit. † Ieiunium in anno qua 41
c. Ieiunium quod ter in anno. 76. distinc. ter certis statis diebus haberi voluit: Quibus deinceps temporibus sacrorũ ratio habita est: † 42
Licet prius Decembri mense tantum ordinationes de more in Ecclesia fierent. Cœmiterium quoq; via Appia de suo nomine condidit: Vbi multorum Martyrum corpora recondita fuerunt. Cæterùm quum Palmachium virum cõsularem, & Simplicium Senatorem, atq; Fœlicẽ virum nobilem, vnâ cum eorum familiis baptizasset: multosq; Episcopos, ac Præsbyteros ordinasset, ab Alexandro Imperatore martyrio necatur. Sepelitur in Calipodii Cæmiterio, via Aurelia, posteaquàm annos sex, mẽses decem, & dies decem Vicarium IESV Christi in terris accuratissimè egisset.

Vrbanus

Vrbanus Primus P. M.
Cap. XVIII.

VRbanus huius nominis primus, ciuis Romanus, summus Pontifex constituitur. Vir siquidem doctrina & sanctitate vitæ eminentissimus. Qui multos suo exemplo, & eruditione ad fidem IESV Christi traxit. Inter hos autem fuit Valerianus vir sanè præstantissimus, Sanctæ Ceciliæ martyris sponsus, necnon & Tiburcius eius frater: qui posteà & ipsi martyrium con-
43 stanti animo tulerê. † Hîc Pontifex præcepit, nè posthac aliquis in Episcopum eligeretur, nisi prius aut Sacerdos, aut Diaconus fuisset cõse-
44 cratus. | Statuit etiam ut prædia à fidelibus Ecclesiæ oblata reciperentur. At vbi ordinationes mense Decembri quinquies habuisset: quibus præsbyteros nouem, Diaconos quinq; episcopos nouẽ, creasset, martyrio coronatur. Ecclesiam Christi rexit annos quatuor, menses decem, dies duodecim. Vacat tùm sedes diebus triginta.

Pontianus, Antherus, PP. MM.
Cap. XVIIII.

POntianus natione Romanus Vrbano successit. Qui cùm optimus vir atq; sanctissimus esset, in Sardiniam insulam cum Philippo præsbytero, Cæsaris iussu, deportatur. Vbi multas

calamitates & tormenta pro Christo perpessus tandem moritur anno suæ administrationis nono, mense quinto, & biduo. Vacauit tũ Petri sedes dies. x. Illius corpus posteà mãdato Fabiani Pontificis Maximi Romã fuit honorificè delatũ, & in Cœmiterio Calixti via Appia humatũ.

Huic subrogatur Antherus, patria Græcus, vir optimus quippè & sanctus. Is omnium primus gesta sanctorum Martyrum à Notariis describi, & in ærario Ecclesiæ recondi iussit: nè illorum memoria cum uita extingueretur. † Statuit ad hæc, posse Episcopum 45
(si ita subditorum necessitas, atq; vtilitas poscerent) omisso eius episcopatu, ad alium transire: accedente tamen summi Pontificis Romani auctoritate. Postremò vbi vnum tantùm creasset Episcopum, martyrio coronatur, post annum sui regiminis vndecimum, mẽsem vnũ, dies duodecim. Vacat tùm sedes diebus xiiii.

Fabianus P. M.
Cap. XX.

DEfuncto Anthero, Fabianus ciuis Romanus, dùm in via de nouo Pontifice eligendo col
loqueretur, † columba repentè capiti eius asti 46
tit. Quarè Fabianus eo indicio ad summum Sacerdotium diuinitus electus, protinus regiones vrbis septem Diaconis diuisit: qui à notarijs res Martyrum gestas studiosè colligerent,

ad

ad exemplum cæterorum, qui Christi fidē pro fitebantur. Cœmiterium honorificū pro mar-
47 tyribus extruxit. † Voluit, ut singulis annis in cœna Domini Chrisma renouaretur, & vetus in ecclesia combureretur. Posteà verò quàm ordinationibus quinq;, mense Decembri, factis Præsbyteros xxii. Diaconos septem, & Episcopos vndecim creasset, martyrio insignitur, anno sui Pontificatus xiiii. mense vndecimo. †
48 Huius Pontificis tempore Nouatiana hæresis cœpit, ac deniq; postero tempore etiā sopita est. Nouatianus enim præsbyter adfirmabat, apostatas, ut ut pœnitentes, non esse recipiendos in gremium Ecclesiæ. Is quoq; Nouatianus summa ope cōtendit, nè Cornelio, qui Fabiano successit, sedes Petri deferretur. Quam sanè sedē ipse sibi auidius ambiebat, ac pro summo Pontifice sese indignè aliquandiu gerebat.

Cornelius P. M.
Cap. XXI.

CORnelius Roma oriundus, vir pius, atq; doctissimus, Fabianum in Pontificatu consequitur. Multas is scripsit Epistolas: vnam siquidem Fabio Antiocheno Episcopo, de Romana Synodo, quæ sexaginta Episcopis contra Nouatianum hæreticum fuerat celebrata: aliam de Nouatiano hæretico: tertiam de gestis memoratæ Synodi. Verùm, instigantibus hæreticis,

Cornelius Centumcellas in exiliũ mittitur. Ad
quem Cyprianus Carthaginensis Episcopus in
carcerem coniectus literas misit. Quibus intel
lexit Cornelius, & amici calamitatem, & sui exi-
lii confirmationem. Extant & aliæ pleræq; Cy
priani ad Cornelium epistolæ, plenæ religionis
atq; diuini amoris. † Priusquàm hîc in exilium 49
abiret, suadente Lucina matrona sanctissima,
Petri & Pauli Apostolorum corpora è Cathe-
cumbis, vbi minimè tuta esse videbantur, no-
ctu aufert: † Lucina Paulum in prædio suo via 50
Ostiensi, vbi fuerat decolatus, collocat: Petrũ
Cornelius ad radices aurei montis in Vaticano,
vbi crucis martyriũ subiit, recondit. Toto suo
Pontificatu bis mense Decembri potestatẽ fe-
cit, ordinationes habendi. Demùm reuocatus à
Decio Cæsare Romã plumbatis cæditur: subin-
dè in templum Martis, quò simulachrum illius
adoraret, ducitur. Cæterùm quum nihil profi-
ceret in sua malitia Decius, vltimo supplicio Sã
ctum Cornelium adfecit. Qui quidem Beatis-
simus Pontifex, ad Martyrium dum traheba-
tur, omnia bona sua Stephano Archidiacono
commisit. Huius corpus Sancta Lucina noctu
sepeliuit in arenario prædii sui. Rexit Sanctissi-
mus Papa ecclesiam Dei annis duobus, mensi-
bus duobus, & triduo. Vacat tum Petri sedes
dies trigintaquinq;.

Lucius Primus P. M.
Cap. XXII.

AD Lucium Romanum summa rei Christianæ post Cornelium deuenit. Qui fuit initio sui Pontificatus in exilium actus: dein tandem Romam reuersus cauit: ut duo præsbyteri, & tres diaconi semper & omni loco præstò essēt, ceu testes actionum & vitæ, episcopo. Ter autem in toto eius Pontificatu ordinibus sacris conferendis fuit occupatus. Enimuerò priusquàm ad Martyrium duceretur, omnem Ecclesiæ potestatē Stephano Archidiacono suo permisit. Martyrium deniq; passus sepelitur in Cœmiterio Calixti: dum tenuisset locum Petri annis tribus, mēsibus tribus, & diebus totidem.

c. Iubemus. de cōsecrat. distinc. 1.

Stephanus Primus P. M.
Cap. XXIII.

STephano Romano primæ Ecclesiæ cura, sublato Lucio, est delata. Vir sanè optimus ad ordinandā Ecclesiam conuersus statuit: nè Sacerdotes & Leuitæ sacris vestibus alibi, quàm
51 in ecclesia & sacris peragendis, vterentur: † neuè à quoquàm alio, quàm à sacratis hominibus, huiusmodi hæc contingi deberent. Alioquin pœnam Balthasaris Babyloniæ Regis his,
52 qui secus fecissent, interminatus est. † Audite igitur sæculi huius principes, quos catholicum

nomen Christianum iuuat, quid sanctus Stephanus Papa, & IESV Christi Martyr, vobis & Regnis vestris interminetur. Accepistis, sub specie defensionis, atq; tutelæ, multarum ecclesiarum, & plurimorum Monasteriorum sacras vestes, aurea & argentea sacra vasa, (scio ipse) cruces argenteas, & quicquid deniq; preciosum in Thesauris Monasteriorum fuit: illaq; omnia in arcibus vestris occlusa pro thesauris vestris, nimia licentia forsan adhuc retinetis. Audite principes, qui ab vnitate ecclesiæ, à Christi charitate, vltrò magna vestra proteruia recessistis: rapuistis Deo, & ecclesiis eius, quicquid auri et argenti illis fuit: & vestro manifesto furto, vestra infami rapina, Deum ad iracundiam prouocastis. Audite, inquam, quid vobis omnibus multa ante sæcula sanctus Stephanus Papa Romanus prænunciet: pœnam nempè Balthasaris Babyloniæ Regis. † Qui vasa aurea & argentea templi Hyerosolimitani quum attrectasset, illisq; in conuiuio abusus fuisset, & vita, & regno simul, ad Medos & Persas translato, est priuatus. Ad Stephanum Germanicamq; fidem redeo. De rebaptizandis autem his, qui ad fidē redijssent, Stephanus cū summo Pontifice Cornelio sensit: nempè nullo pacto illis esse communicandum, qui rebaptizandum censerent. Deniq; quum uitæ exemplo, & ui sermonis Gētiles permultos Christo lucrifecisset: ad martyrium

c. Vestiméta. cũ capitulo præcedéti. de cõsecrat. distinct. 1. Danielis 5.

53

rium unà cum plerisq; aliis sanctis viris rapitur, ac capite mulctatur. Rexit Dei ecclesiam annis septem, mensibus quinq;, diebus duobus. Sepelitur in Calixti cœmiterio, via Appia.

Sixtus Secundus P. M.
Cap. XXIIII.

SIxto Atheniensi Philosopho, viro doctissimo, & IESV Christi discipulo facto, summa Ecclesiæ Dei Romæ hoc tempore cõmittitur. Is obortas Sabellianorum et Nepotianorum hæreses extinguere conabatur: quando accusatus, quòd Christi fidem aduersus Imperatorum decreta palàm prædicaret, ad Martis templũ ducitur, quò Marti sacrificet, aut capitis pœnam luat. Deniq; nolentem Marti sacrificare, raptũ ad supplicium Sanctus Laurentius, Archidiaconus eius, atq; discipulus, ita alloquitur: quo pergis sine filio pater, & sine ministro properas? Cui Sixtus: Ego te non desero, fili, maiora enim te pro Christo manent certamina: post triduũ me sequeris Sacerdotem Leuita: Interim autẽ si quid in thesauris habes id pauperibus elargire. Eodem die sex Diaconi unà cum sancto Sixto Papa Martyrium fuerẽ passi. Humatũ fuit corpus Sixti in cœmiterio Calixti. Benè sanctèq; rexit Ecclesiam Dei annos duos, menses decem, dies tres & uiginti. Qui toto suo Pontificatu bis mense Decembri potestatem fecit

cit sacras ordinationes habendi. Vacat tùm sedes trigintaquinq; dies.

Dionysius P. M.
Cap. XXV.

DIonysius, cuius origo nos latet, ex Monaco Christi Vicarius per hoscè dies creatur. Praesbyteris Ecclesias, & cœmiteria insignis hîc, doctrina, et sanctitate, Dionysius in vrbe diuisit: extra vrbem verò parochias & dioceses: subindè præcipiens, ut quisq; intra suos fines se contineret. Mandauit prætereà Iudicibus tàm sæcularibus, quàm ecclesiasticis, ut neminẽ damnarent, priusquàm testibus idoneis is esset conuictus. † Obseruate hunc locum impudẽtes hæ 54
retici: qui, perfricta fronte, negatis Papæ Romano esse ius coercendi (vbi res postulat) sæcularem potestatem. Porrò Sanctus hîc Dionysius in primitiua (ut ita dixerim) ecclesia, plenus gratia & Spiritu sancto, habitus dignus pro Christo Martyrium pati, datam sibi à Christo potestatem exercens, sæuiente tùm acriter in seruos et martyres IESV Christi ira & odio Cæsarum Romanorum, mandauit nihilominus Iudicibus (si testimonio veterum Germanorum credimus) etiam sæcularibus, ea, quæ ad illorũ officium pertinere putauit. Sed de hac summa maximaq; in cœlo, & in terra Papæ potestate, inferius cõmodiore loco dicetur. Iam Germanorum

manorum proſequamur hiſtoriam. Hîc ergò
licet vltimæ ſenectutis tunc eſſet: attamen ge-
nerale cōcilium in Anthiochia ciuitate aduer-
ſus Paulum illius vrbis Epiſcopum indixit. Et
quum ſanctus Papa Dionyſius, ob ſenium, indi
cto concilio intereſſe nequiret: per Alexandriæ
Epiſcopum, nomine maximum, in concilio fun
ctus eſt egregiè officio ſuo. Attendite hæreti-
ci, quid hoc loco fecerit in primitiua Eccleſia
55 ſanctus Dionyſius Papa Romanus. † Conciliũ
etenim Antiochenum ſua auctoritate indixit,
aperuit, fieri mandauit. Vt quid ergò, ſtulti, &
Bardi hæretici, controuertitis, atq; negatis, ad
Papam Romanum hanc indicendi generalis cō
cilii pertinere poteſtatem? Videbimus nihilo-
minus paulò poſt in Marcellino, Marcello pri-
mo, & aliis ſummis Pontificibus pleraq; alia id
genus exempla. Ordinationes præterea toto
ſuo Pontificatu (ſi Germanis credimus) bis
habuit Decembri menſe: quibus præsbyteros
duodecim, diaconos ſex, epiſcopos ſeptem, or-
dinauit. Demùm Martyrio coronatus, traditur
ſepulturæ in cœmiterio Calixti: ubi annos ſex,
mēſes duos, dies quatuor eccleſiæ præfuiſſet.

Fœlix P. M.
Cap. XXVI.

FOelix patria Romanus, vir iuſtus, omniq;
laude digniſsimus Vicarius Chriſti poſt Dio

nysium constituitur. Qui sacrificia martyrum quotannis à Christi Sacerdotibus deinceps celebrari, piè mãdauit:† utq; nullibi, quàm in lo 56
co sacro, & à viris Deo ritè consecratis missa celebraretur, præcepit. † Vt hinc quoq; Aduer- 57
sarios pudere debeat, permittere cerdonibus, & opificibus in Altari sacra nõ sacra facere, plebi scurriliter illudere, & Deum omnipotentẽ ad iracundiam prouocare. Idem Fœlix Dedicationes quoq; templorum solenniter celebrari voluit. Si de consecratione alicuius Ecclesiæ, vel propter temporis antiquitatẽ, vel propter parietum collapsorum demolitionem, dubitaretur: consecrari illam denuò iussit. Ordinationes mense Decembri bis habuit: quibus præsbyteros nouẽ, Diaconos quinq;, & Episcopos quinq; constituit. Dein fit IESV Christi Martyr, postea quàm annos quatuor, menses duos, cum quindecim diebus Ecclesiæ Dei Romanæ fidelissimè præfuisset.

c. sicut non alij. de consecrat. distinct. 1.

Eutychianus P. M.
Cap. XXVII.

EVtychianus Hetruria Oriundus, vir sanctissimus atq; eruditus Fœlici defuncto successit.† Instituit, ut super altari nouis frugibus be 58
nedicetur: Vuis præsertim & fabis. Ferunt, trecentos martyres ab ipso Eutichiano sepulturæ traditos. Ideoq; etiam cauit, nè, qui Martyres

tyres

tyres ſepelire vellent, id absq; Dalmatica, Collobione purpureo, facerent, ipſo præſertim inſcio. Decembri menſe ordinauit præsbyteros quatuordecim, diaconos quinq;, epiſcopos nouem. Demum martyrio coronatur, vbi annum vnum, menſem vnum, cum vno die eccleſiam Dei piiſsimè gubernaſſet. Sepelitur in cœmiterio Calixti.

Caius P. M.
Cap. XXVIII.

SEdem Petri per hoſcè dies tenere cœpit Caius, originè Dalmatus, Diocletiani generè prognatus. Is planè fuit diuinus: qui ordines in eccleſia diſtinxit: quibus, ceu gradibus quibuſdam, ad epiſcopalem quis perueniret digni
59 tatem. † Hi enim ordines huiuſmodi fuerunt: Hoſtiarius, Lector, Exorciſta, Acolitus, Subdiaconus, Diaconus, Præsbyter, & gradus epiſcopalis. Regiones quoq; (vti anteà Fabianus Pontifex) Diaconis diuiſit: qui geſta Martyrum cõſcriberẽt. Oborta deniq; ſub Diocletiano tàm ingenti aduerſum Chriſtianos perſequutione, quàm antehac nuſquàm viſa, ſubterranea loca, quæ Criptas uocant, ſanctus Pontifex, latitationis ergò, petiit: Vbi et diu latuit. Verùm indè à perſecutoribus vnà cum Gabinio eius fratre, & filia fratris Suſana, extractus, martyrii palmam fœliciter eſt conſequutus. Sepeli-

tur in Cœmiterio Calixti. Sedit annis vndecim, mẽsibus quatuor, diebus duodecim. Intra hoc temporis ſpacium quater menſe Decembri ordinibus ſacris operam dedit: creauitq; præsbyteros quinq; & viginti, diaconos octo, epiſcopos quinq;. Vacat tum ſedes dies vndecim.

Marcellinus P. M.
Cap. XXVIIII.

MArcellino patria Romano poſt Caii Pontificis martyrium totius eccleſiæ cura committitur. Qui cùm à carnificibus Diocletiani, & tortoribus induceretur magnis minis, & metu Deos adorare alienos, illisq; thura exhibere: ad ſeipſum poſteà reuerſus generale Conciliũ, quod cẽtum & octuaginta Epiſcoporum fuit, in Sinueſſa Campaniæ ciuitate indixit.† Ex qua etiam concilii indictione eſt videre, non ſolùm ſanctum Dionyſium (ut anteà oſtendimus.) ſed & ſanctũ iſtum Marcellinũ, Chriſti martyres & vicarios poteſtatẽ indicendi cõilii in primitiua vsq; eccleſia ſuo iure exercuiſſe: licet aduerſarii eã poteſtatẽ Papæ Romano impie velint detractã. Ad conciliũ igitur (ut germanos repetã.) Marcellinus ipſe ſquallore & pulueribus penè cõfectus, cilicio indutus acceſit: petiitq;, ut pro illo crimine iuſta ſibi irrogaretur pœna. Verùm qui id faciẽdũ putaret, inuentus eſt planè nemo: ſiquidem omnes illi patres concilii dicerent: 60

dicerent: ea fermè ratione Diuum Petrum pec casse: qui oris fletu et cordis contritione pec-
61 cati labem expiauerit. † Noluerunt ergò patres concilii, qui centum & octuaginta numero episcopi fuerunt, Marcellinum Pontificem Romanum, ut potè caput omnium supremum, iudicare. Quàmuis Hæreticos hodiè nō pudeat, censores, iudices, lictores, & carnifices (ut ita dixerim) in Romanos Pontifices agere, & capita eorum supra dominos suos, æditis etiā libellis infamibus, attollere. sed Marcellinum vnà cum Germanis intueamur. Rediit proindè Romam Marcellinus, & Diocletianum iratus coràm increpat: qui ipsum Diis gentium immolare coegerit. Tum Diocletiani iussu ad martyrium vnà cum multis aliis ducitur sanctus Pontifex: qui inter eundem admonet de via Marcellum præsbyterum, nè Diocletiani dicto sit audiens, in iјs maximè, quæ ad Christi fidem pertinent: neuè corpus suum traderet sepulturæ, utpotè sepultura indignum, ob Saluatorē Mūdi negatum. Iussit autem peculiariter Diocletianus, ipsius Marcellini corpus et aliorum cum eo necatorum Martyrum corpora inhumata iacere in via publica ad dies sex & triginta. Posteà verò per quietē Marcellus Marcellini successor à Diuo Petro monitus corpora illorum martyrum in cœmiterio Priscillæ, via Salaria recondit.

c. Nunc antē diuina. 21. distinc.

condit. Vixit in Pontificatu annis nouem, mẽ ſibus duobus cum ſedecim diebus.

Marcellus Primus P. M.
Cap. XXX.

MArcellinum conſequitur Marcellus Roma oriundus: qui multis vexationibus agitatus, nunquàm non tamen diuino cultui iugiter ſtuduit. † Is piè ſtatuit, nè quis generale Concilium absq; ſpeciali Apoſtolicæ ſedis Romanæ 62 auctoritate celebrare poſſet. En ergò rursùm, vt concilia generalia absq; ſanctæ Sedis Romanæ auctoritate nequaquàm fieri poſsũt. Quod ſanè veriſsimum eſt. Porrò ante marcellum Sãctus Dionyſius, & ſanctus Marcellinus, ſummi Pontifices Romani, eam poteſtatem indicendi concilia (ubi res poſtulauit) peculiari atq; proprio iure exequuti fuerunt: quemadmodũ paulò ante oſtẽdi. Proindè etiã ante Sãctũ Marcellum illud ius in primitiua Eccleſia ſummis Pontificibus Romanis fuiſſe debitum nemini nõ obuiũ eſt. Sed eiuſdẽ Marcelli geſta ex Germanis referre pergamus. Is porrò Priſcillæ Matronæ Romanæ ſuaſit, Cœmiterium proprijs ſumptibus via Salaria, pro ſepeliendis ſanctorũ Martyrum corporibus extruere. Titulos quinq; & viginti Romæ conſtituit, ceu dioceſes, pro cõmoditate baptiſmi eorum, qui ex gentibus ad

c. Synodum episcoporum. 27. distinct.

fidem

fidem Christi indies veniebant: et eo etiam pa-
cto Martyrum sepulturis consultum iri cerne-
bat. Intereà uerò ubi Maxentius Cæsar compe
rit, Lucinam Matronam Romanam vniuersam
eius substãtiam Ecclesiæ IESV Christi reliquis
se: irarum impotens, & mulierem relegauit, et
sanctum Marcellum præhẽsum cogere voluit,
ut & episcopatu se abdicaret, & Christum Sal-
uatorem simul negaret. Cæterùm quum ani-
maduerteret Cæsar, suos conatus à Marcello
planè contemni: Sanctum Christi Vicarium in
stabulum quoddam ad custodiẽdum animalia
misit: Vbi vir pius orationes, et ieiunia, nihilo
magis intermisit: Ecclesiamq; Dei absens episto
lis gubernauit. Sed post nouem menses stabulo
illo à Clericis liberatus, rursum a' Maxentio in
illud est coniectus. Quo sanê loco pedore &
situ tandem obiit Sanctus Papa, & Christi Mar
tyr. Qui annis quinq; , mensibus sex, Diebus
vigintiuno sanctissimè ecclesiam Dei guberna-
uit. Vacat eius morte tum Romana sedes die-
bus viginti.

Eusebius P. M.
Cap. XXXI.

EVsebio viro Græco Põtificium munus per
63 hoscè dies traditur. † Is primùm statuit, nè
Layci Episcopum suum in ius vocare auderent.
Sub hoc Pontifice sancta Crux, super qua Chri
stus,

c. Crucis. de con secr. distinct. 3.
stus, Mundi salus, sese pro nobis Deo patri Victimam obtulit, inuẽta est Quinto nonas Maii. Ideoq; Eusebius Papa illum diem in Ecclesia solennem esse voluit. Habita autem semel Decẽbri mense sacrorum ordinum ratione, qua præsbyteros tredecim, diaconos tres, & episcopos quatuordecim creauit, Romæ Martyrio coronatur, post sextum nempè sui Pontificatus annum, mensem unum, diẽ tertium. Eius corpus in Calixti cœmiterio collocatur. Romana Sedes tunc die vno vacat.

Melchiades P. M.
Cap. XXXII.

Melchiades natione Apher, vir sanctitate & scientia clarus, Eusebio successit. Constituit is, nè quis de susptione damnaretur: sed cōdemnationem vera probatio præcedere deberet. Instituit præterea, nè Christi fideles ieiunio vacarẽt die Dominico, & quinta feria: quo nempè boni ab hæreticis & gentilibus vel in hoc quoq; distarent. Multa circa oblationes in Ecclesia faciendas ordinauit: siquidem Manicheorum hæresis Romæ tùm validè serperet. His deniq; peractis, Martyrio, Maximini iussu, sanctus Papa obijt. Sepelitur in Calixti cœmiterio, via Appia: vbi annos quatuor, menses septem, & dies nouem in sede Petri vixisset.

c. primo semper. 2. q. 1.

c. Ieiunium Dominici. de conse cratio destin. 3.

Syluester

Syluester Primus P. M. Cap. XXXIII.

SYlueſtero patria Romano poſt Melchiadis obitum ſumma rerum in Eccleſia Chriſti defertur. Is nãq; vir fuit omni ex parte diuinus: aſpectu corporis Angelicus: eloquio clarus: cõſilio magnus: opere ſanctus: ſpe, fide, & charitate, oppidò plenus. Quem Deus omnipotẽs tanta eſt gratia dignatus, ut non modò à Chriſtianis, ſed etiam à Gentilibus miro coleretur
64 affectu. † Hîc nãq; Conſtantinum magnum Imperatorem aqua Baptiſmi Chriſto lucrifecit. A' quo nimirùm Imperatore pluribus eſt Sanctus Papa muneribus donatus. Hunc nãq; Conſtantinum, cognomine Magnum, conceſsiſſe Papæ Syluestro & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Romam atq; Italiã, vnà cum omnibus Italiæ prouinciis & ciuitatibus, ipſe prorſus nihil dubito. Verùm quia apud hæreticos ſcriptores multos id controuertitur: ideoq; rem hoc loco penitius expendere, operæprecium duxi. *c. Conſtantinus. 96. diſtinct.*

Obiiciunt hæretici contra nominatam Conſtãtini donationẽ potiſsimùm duo: Aut enim donationem illam factam fuiſſe, cum Laurentio Valla pernegant: Aut etiam ſi facta fuiſſet,
65 nullo iure ſic fieri potuiſſe iudicant. † Alterutrum (imò verò vtrũq;) perquàm lubentes iactitant, ac ſcribunt hæretici: quoniam Eccleſiã

illam IESV Christi, à qua seipsos ultrò seiunxerunt, hostili animo oderunt: opibus ipsius ecclesiæ inihant: illã in squallore, luctu, & sanguine mœrentem, atq; inermẽ (nè ipsos hæreticos compescere posset) libentissimè viderent.

Quod autem nulla à Constantino facta fuerit ecclesiæ Romanæ donatio, indè nimirùm argumentantur: quòd ea de re nihil apud vllos extet auctores, præterquàm hodiè in libro Decretorum Gratiani: sed in antiquis Decretorũ Codicibus nulla ipsius donationis vsquàm habeatur memoria.

Aut etiam si donatio à Constantino verè facta fuisset, de ipsaq; satis constaret: nullo tamẽ iure nullauè ratione (inquiunt hæretici) ea defendi posset. Porrò Costantinus Imperator (sicut & alii Cæsares) Romani Imperii & bonorũ eius non fuit dominus, seu proprietarius: Sed tã tum administrationem cum iurisdictione coniunctam, & protectionem vniuerso in orbe habuit, secundum receptissimam, & communem glossæ, Bartholi, & aliorum Doctorum sententiam in proemio Digestorum in principio, super verb. sanctionem. Idcircò distrahere tantã imperii partem Constantinus ipse minimè valuit. Et Accursius Florentinus sic pro inualiditate Constantinianæ arguit donationis. Quippè Imperator alienans Imperii Romani Ciuitates, prouincias, aut regna, facit directò contra

c. Intellecto. ubi Bal. et Doct. ex. de iureiurand.

In auct. quomo. oport. Episco. in prin. in. uer. conferens. sub finé.

cõmunem

communem totius Romani Imperii societatẽ, & contra officium suum, quod in consulendo Reipublicæ, non autem in lacerando eam mem bratim, esse debet: meritò tales eum frustrà facere alienationes, cõsequens est: uti etiam ego ad aliud propositum copiosius ista omnia aliàs tradidi in libro de Romano Imperio, ad Ferdinandum primum. *Benè facit. c. Monemus. 12. q. 2.*

Enimuerò hæc modo recensita, parum aut certè nihil veritatem lædunt. Primum obiectũ abundè olim sustulit Augustinus Steuchus Eugubinus Vaticanæ Bibliotecæ præfectus, vir sanè doctus, in libro, quem de donatione Cõstã-
66 tini aduersus Vallam scripsit. † Sed multo ante Eugubinum etiam alii perplures hanc Constantini donationem factam, planè sunt contestati. Inter illos uerò primus in ordine recensetur Ado episcopus Viennensis, Vir & antiquitate & fida rerum gestarum narratione clarus, de istiusmodi Constantini donatione sic proditum memoriæ reliquit: Idem Constantinus (Ado inquit) Vrbem nominis sui statuens in Thracia sedẽ Romani Imperii, & caput totius orientis esse voluit. Caput verò totius Imperii Romam beatis Apostolis Petro & Paulo sub testamento tradidit. Huius Adonis verba legũtur in suis commentariis sextæ ætatis (ut ille vocat) folio nempè 196. facie secunda. Dein testãtur idem de hac pia, & memorabili Constã-

tini donatione siuè concesſione, Iſidorus Epiſcopus Hiſpalẽſis, Petrus Damiani, in diſceptatione Synodali inter regium aduocatũ, & Ro. Eccleſiæ defenſorem, ac (ut mihi Romæ narrare ſolitus eſt eximia probitate, & ſingulari eruditione conſpicuus Guilielmus Sirletus Cardinalis, Dominus, & præceptor meus ſumma reuerẽtia colendus) Leo nonus in Epiſtola ad Michaelem Patriarcham Conſtantinopolitanum, Burchardus Epiſcopus VVormatienſis lib. ſecundo Decretorum, cap. 5. Anſelmus Epiſcopus Lucenſis, in authentica & cõpendioſa collectione regularum & ſententiarum Sanctorũ Patrum & Cõciliorum, lib. primo. cap. 94. Iuo Epiſcopus Carnotenſis in parte quinta, ſui decreti, cap 49. Ioachimus Abbas Floriacenſis, & poſt hos Gratianus (ut paulò ante ſcripſi) in decretorum libro, Diuus Bernardus, Beatiſsimus quoq; ille doctor & omnium bonorum admiratiõe eximius Thomas Aquinas, Emanuel Calecca Græcus auctor in commentariis aduerſus græcos ipſos pro defenſione Catholicæ fidei æditis, Simeon Archiepiſcopus Theſalonicenſis in libro de Diuinis officiis, Aluarus Hiſpanus Canonum Doctor in libro de Planctu Eccleſiæ, Genadius Scholarius Patriarcha Conſtãtinopolitanus in libro de Primatu Eccleſiæ Romanæ, Henricus de Gandauo in ſuo quolibeto, Nicolaus de Lira in Prophetas Baruch &

Naũ,

Naum, atq; in Apocalipsim: Quin & Dantes Alligerius, erga Sanctam Ro. sedem parum alio quin æquus, necnon Theodorus Balsamon, & Mattheus monachus, ambo Canonũ interpræ-tes, veritate conuicti, memoratam Constanti-ni Donationem factam fuisse, nõ obscurè sunt fassi. Vt iam non minus ignauũ, quàm flagitio sum sit, n egare Constantini illam donationem seu concessionem Sanctæ Romanæ sedi fuisse factam.

Neq; dixeris, Constantinum iure haud qua quàm potuisse magna hæc Romani Imperii membra distrahere ab imperioq; sic alienare:
67 sicuti paulò ante annotaui.† Quippè non dif-fiteor, Cæsaris non esse munus, alienare Roma mani Imperii bona, & in alios, extra populum Romanum, à quo ipse Cæsar illud accepit, trã sferre, ab Imperioq; penitus eximere: verùm longè alia res est in casu proposito. Nàm Con stantinus illud ius, quod ipse in Vrbe Roma, & adiacentibus prouinciis, ac ciuitatibus habuit, in summum Pontificem Romanum, & Apo-stolicam sedem transtulit. Cui sanè Romano
68 Pontifici, †(cùm sit Pontifex caput & cerebrũ populi Romani constitutus, vti Baldus docet, resq; ipsa testatur) merito potuit, ceu populo Romano, Constantinus magnam illam Impe-rii partem concedere. Siquidem nouum illud aut inusitatum in Romano Imperio videri non possit:

Secundum Bal. et alios in l. Nõ ambigitur. ff. de legib.

poſsit: quoniam Octauianus, Auguſtus nimirùm primus, in quem Senatus populusq; Romanus, Regia lege ad hoc lata, vniuerſi Imperii curam, patrocinium, & adminiſtrationem cum Iuriſdictione tranſtulit, totum Imperium bifariam diuiſerit: cuius partem, quæ cultu difficilis erat, ac militum præſidio, propter finitimos hoſtes, maximoperè indigebat, ſibi aſciuerit: alteram verò partem, quæ pacata erat, & facilè ſine armis retinebatur, Populo Romano conceſſerit. Cuiuſmodi quidem rei ſic geſtæ author eſt Strabo, rerum memorabilium ſcriptor grauiſsimus, in libro ſuæ Geographiæ xvii. ſub finem. Idem Suetonius affirmat, licet contractius, in ipſo Octauiano Auguſto. cap. 47. Exemplum Auguſti perplures alii Ceſares videntur poſtmodum imitati, quandò conſortibus ſibi in Imperio aſcitis partem Imperii gubernandam cōceſſerunt: quemadmodum de Caro Cæſare, qui Numerianum & Carinũ filios: de Diocletiano, qui Maximianum, Conſtantium, & Galerium: de ipſo Galerio, qui ſæuerũ, & Maximianum, Imperii conſortes ſibi conſtituerunt: ac de aliis, qui idem fecerunt, propemodum innumeris, legitur Imperatoribus. † Quæ qui 69
dem Conſtantini conceſsio, facta Romanæ Sedi atq; Syluestro, fauoris vndiq; pleniſsima fuit. Per illã enim conceſsionem adminiſtratio Romani Imperii ad Populum Romanum, cuius

caput

caput(ut pridem dixi) vertex,ac cerebrum eſt ſummus Pontifex, ſtatũ ſuũ nempè primæuũ, magna ex parte rediit : ideoq; tanto libentius atq; firmius retinenda. Vt interim taceam Ec-
70 cleſiæ Dei fauorem: † quando per illam Conſtantini conceſsionem latiſsimum Eccleſia ſuſceperit incrementum. Quippè cultus Dei illuſtrior multò & honorificentior redditus eſt: & miſsis dein per Pontifices Romanos ad ſubiectos populos Euangelii concionatoribus,ac iuſta punitione coercitis rebellibus & hæreticis, albo Chriſti nomen cuncti dederint,ſicut infe-
71 rius ſuis locis trademus . † Præter memorata quoq; defendi ſecundum noſtrates Doctores identidem poteſt, Conſtantinum in illa Imperii conceſsione nihil de ſuo dediſſe,ſed tantùm quod Chriſti fuit, Vicario eiuſdem Syluestro & ſucceſſoribus reſtituiſſe.Enimuerò Chriſtus Dei viuẽtis filius, humani generis Dominus et Saluator,ad nos in forma hominis veniens ad ſe omnia Imperia et principatus cœli, ac terræ traxit. Indè ergò à Chriſto in Petrum,à Petro in ſucceſſores eius Pontifices Romanos, & à Romanis Pontificibus hodiè (reſpectu ſcilicet exercitii) in Imperatores, Apoſtolicæ ſedis Romanæ milites atq; defenſores primarios, & beneficiarios, trãslata eſt ea Imperii Romani portio,quã ſibi Apoſtolica Sedes non retinet. Sic nãq; à Doctoribus legis Canonicæ & ciuilis Interpretibus

c. Ab exordio 35. diſtinc. l. ſi unus. §. pactus nè peteret. ff. de pact.

Matthæi. 28.

terpræetibus communi concordiq; calculo traditur in.c. Nouit.ex. de iudi. Ab Abbate in.c. ſi duobus.ex. de appellatio. & in conſ. ſuo 82. ſub num. 4. lib. primo.ab Antonio Butrio poſt Hoſtienſem in.c. per Venerabilem.col. 7. verſ. primo an et quam iurisdictionem, &c. ex. qui fil. ſint legit. & eſt tex. in.c. Vnam ſanctam. in extrauaganti.de maiorit. & obed. Id ipſum teſtatur Bart.in tract. Ad reprimendum, in ver. Totius orbis,&c. ſub finem. Idem ſcribit in.l. vltima.C. de legib.in.l.1. propè finem.ff.de requir. reis. Franciſcus Aretinus in ſuo conſ. 58. col. ſecunda verſ. Primò quòd quia,&c. Alex. in Conſ. xi. num.x.lib. 7. & in conſil. 24. col. vlt. verſ. Nec huic cõcluſioni.lib. quinto.Bald. & Paul. Caſtren. in.l. Non ambigitur.ff. de legib. et in.l. vltima. C. eod. de legib. Igitur de validitate eiuſdem donationis,ſeu potius reſtitutionis,dubitare, ineptiſsimum planè eſt. Ad Syluestrum atq; Germanos ſcriptores redeo. Pax tùm Eccleſiis reddita eſt. Is quippè Syluester multa cultui diuino percommoda conſtituit:velut illud eſt,ut Sanctum Chriſma ab Epiſcopo tantùm conſecraretur: ut Baptizatum, Chriſmate liniret præsbyter, ob mortis periculum: † ut Epiſcopi baptizatum confirmarent, 72
propter hæreticam ſuaſionem fortius vitandã.
c. Nullus.& .c. ſequenti.2.q.7. Addidit quoq;,nè Layci clericum in ius vocarent:nè clericus cauſas in foro ſæculari ageret:

neuè

73 neuē apud Iudicem sæcularē causam diceret.† Magnam illam Synodum Nicænam trecentorum & octodecim episcoporum sanctus Syluester indixit, subindeq; petente eadem sancta Synodo illam ore proprio & voce confirmauit. Cuiusmodi quidem confirmationis fides etiānùm extat in primo Tomo conciliorum. Ad hæc, voluit vt celebraturus Sacerdos, neq; serico, neq; pāno tincto indueretur: sed lineo equidem albo. sic nāq; in linea Syndone alba Christi corpus sepulturæ traditū fuit. Gradus quoq;
74 in Ecclesiasticis ordinibus cōstituit:† nimirùm præcipiens, ut vnusquisq; vno tantum ecclesiastico ordine esset cōtentus, sicq; vnius solùm vxoris vir. Hîc autem sanctißimus Papa quū floruerit miraculis, inter cætera quoq; id genus hoc præstitit, quòd Romanam vrbem à letali Draconis pestilentia liberauit. Nouißimè sacros ordines Decembri mense septies habuit: quibus præsbyteros duos & quadraginta, diaconos sex & triginta, episcopos quinq; & sexaginta ordinauit. Moritur tandem naturali morte: atq; sepelitur in Cœmiterio Priscillæ, via Salaria, tertio ab Vrbe milliario. Sedit sanctißimus iste Papa in Diui Petri sede Annos viginti tres, menses decem, dies vndecim. Vacua tùm fuit eadem sacrosancta Sedes dies quindecim.

c. Nullus Clericus uel diaconus c. testimonium. &. c. sequenti. 11. q. 1.

Marcus P. M.
Cap. XXXIIII.

SYlueſtro ſucceſsit Marcus ciuis Romanus, vir quippè bonus, & Chriſtianæ religionis amans.† Inſtituit, ut Epiſcopus Oſtiēſis Roma 75
num Potificem conſecrare deberet, & pallio vti poſſet. † Iuſsit prætereà, ut diebus ſolenni- 76
bus illicò poſt lectum in ſacrificio Miſſæ Euangelium decātaretur magna voce à Clero & populo Symbolum, ſicut in magna Synodo Nicæna prius fuerat conſtitutum. Duo templa Romæ condidit: Vnum in via Ardeatina, Alterū ad palatinas. Ambo Conſtantinus magnis muneribus dotauit. Poſteà verò quàm bina ordinatione Decembri menſe habita multos diaconos, præsbyteros, & Epiſcopos creaſſet, moritur poſt annum ſecundum & menſem octauū, die xx. ſui Pontificatus. Vacat tunc ſancta ſedes diebus viginti.

Iulius Primus P. M.
Cap. XXXV.

IVlio Roma oriundo, parentibus ruſticis prognato, Romana ſedes poſt Marcū defertur. Hîc Pontifex mira Sanctitate, atq; eruditione fuit. Ob Arrianam, quæ tùm vehementer graſſabatur, hæreſim multis vexationibus & incommodis affectus, à Conſtante Conſtantini filio

in

77 in exilium est actus. † Post menses tandē octo ab exilio Romam reuersus, nō destitit vir pius orientales Episcopos, cùm primis verò Arrianos, qui iniussu Romani Pontificis concilium Antiochiæ indixerant, iusta repræhensione corripere: si quidem absq; summi Pontificis Romani auctoritate concilium haberi iure nō posset. Post hæc, duas Basilicas extruxit: vnam iuxta forum Romanum, alteram in Transtiberina regione. Tria item ædificauit cœmiteria: vnum in via Flaminea, secundum in via Aurelia, Tertium in via Portuensi. Censuit, nè quis sacerdotum alibi quàm apud Iudicem ecclesia
78 sticum, causam diceret. † Voluit item, ut qui c. Ideò huic. 2. q. 6.
Iudicem haberet suspectum, Romanam Sedem posset appellare. Iure ergò ad sanctam Romanam sedem, quæ omnes gentes, quæq; cuncta regna & Imperia mundi Christo in sacro Euangelio & Baptismate genuit, spectat, piis visceribus suis fouere oppressos, leuare iniuriā passos, defendere inopes & miseros. Ad hanc, Ad hāc, inquā, Romanam sedem, cui in terra & cœlo omnis ligandi & soluendi est data potestas, accurrant humi prostrati Reges, Imperatores diuites, pauperes, fœlices, infœlices, & cuiusuis ordinis vel sexus homines, qui iudicio, qui iustitia, qui deniq; luce egent: & in illa, quæ Christi IESV dilectissima Sponsa est, requiem, tutelā, & suaue solamen inuenient. Vt de illa videa-

tur nõ omninò ineptè Claudianus Poeta(aliud tamen ipse agens)cecinisse, sic carmine scribẽs:

Hæc est in gremium uictos, quæ sola recepit,
Humanumq; genus, communi nomine fouit
Matris, non Dominæ ritu: ciuesq; uocauit,
Quos domuit, nexuq; pio longinqua reuinxit.
Huius pacificis debemus moribus omnes,
Quòd ueluti patriis regionibus utitur hospes,
Quòd sedem mutare licet, quòd cernere Thulen,
Rursus & horrendos quondam penetrare recessus:
Quòd bibimus paßim Rhodanũ, potamus Orõtẽ:
Quòd cũcti gens una sumus, nec terminus unquã
Romanæ ditionis erit. *Et reliqua.* Ad Germanos recurro. Cuncta quoq; ad ecclesiam pertinentia, Iulius statuit, per notarios, † quos hodiê Prothonotarios vocamus, ordine conscribi. Vbi verò mense Decembri ter sacris ordinibus operã dedisset, quibus Præsbyteros octodecim, Diaconos tres, & Episcopos nouẽ creasset: moritur, & in cœmiterio Calepodii tertio ab Vrbe miliario, via Aurelia sepelitur. Sedit annos quindecim, menses duos, dies sex.

Liberius P. M. Item Fœlix.
Cap. XXXVI.

LIberius patria Romanus Iulio defuncto subrogatur. Huius tempore, cõciliabulo apud Mediolanum habito, omnes, qui Athanasio fauebant, in exilium, Constantii Imperatoris patrocinio,

trocinio, missi sunt. Præterea verò cùm in Synodo Ariminensi orientales Sacerdotes, qui cũ Arrio sentiebant, homines nempè callidi, occidentales imperitos & simplices argutis fallaciis conuincerent (negantes nimirùm Christum cum Patre homousion esse) & Liberius Pontifex illud palàm cum Athanasio detestaretur, Athanasiumq; ea in re (licet contra Cæsaris Cõstancii postulata) minimè gentium damnare vellet: in exilium ab Arrianis ipse Liberius fuit pulsus. Liberio proindè Vrbe exacto, Arriani (ut inquit Diuus Hieronymus) Fœlicẽ præsbyterum, Pontificem crearunt: vel ut alii scribũt, Sacerdotes catholici, cõgregata Synodo, in Liberii locum Fœlicem præsbyterum, virũ optimum, subrogarunt. Qui, quòd Arrianis non faueret, sed illos grauius oppugnaret, protinus conuocata Synodo 48. Episcoporum, duos præsbyteros Arrianæ sectæ, Vrsacium & Valentẽ, ab Ecclesia separauit: prætereà, & Constantiũ Imperatorẽ ab Eusebio Nicomediensi Episcopo Arriano in Aquilone Villa, haud procul à Nicomedia, iterum Baptizatum, hæreticũ denuntiauit. Verùm ab aduersariis hæreticis captus, & vnà cum multis aliis benè sentientibus interfectus est, post annũ sui regiminis primũ, mensem quartum, & biduum. Priusquàm tamen interficeretur Fœlix, Arrianorum rogatu, Constancius Cæsar Liberium Põtificem in Fœ

licis

licis inuidiam ab exilio reuocauit. Liberius iste à Constantio Imperatore Arriano Romam ab exilio, efflagitantibus, in fœlicis odium, Arrianis, reuocatus, habitus est (licet falsò) Arrianorum, sui ad sedem reditus auctorum, deinceps fautor. Veruntamen Ecclesias Dei catholicas, & verum cultum sedulò curauit: cumq; accepisset, multas ecclesias ab episcopis & pastoribus suis, ob grauem tunc in ipsos persequutionem, fuisse desertas, & plures adhuc esse deserẽdas: hortatus fuit illos admodùm piè, nè suas derelinquerent ecclesias, sed usq; in finem patienter in illis perseuerarent. Vt à verò longissimè absit, ipsum Liberium, uti Krantius quoq; & alii Germani scriptores dissertè testantur, in Arrianam hæresim fuisse prolapsum. Ideoq; Sãctus Ambrosius lib. i i i. de Virginibus, ipsum Liberium cum sanctitatis præfatione nominat: Epiphanius contra Aerium hæreticum scribẽs eandem sanctitatis laudem Liberio tribuit: & Basilius magnus eum beatissimum appellat.

c. Suggestum. 7. q. 2.

Dein Liberius cum multos sacris ordinibus bis Decembri mense addixisset, inter quos & Diuus Hieronymus fuisse traditur, Romæ obiit, ubi annis sexdecim, mensibus tribus, & diebus quatuor Apostolicæ sedi præfuisset. Vacua tunc fuit sedes dies sex.

Damasus

Damasus P. M.
Cap. XXXVII.

Liberio subrogatur in magna controuersia Damasus, genere hispanus: vir quippè bonus, & Pontifex optimus. Cuius electioni cùm resisteret Vrsicinius Diaconus, multi vtrinq; cecidere: Siquidẽ res non tàm suffragiis, quàm armis, agebatur. Ceterùm haud multò post rejecto Vrsicinio, Damasus Dei nutu, clericorũ & Populi Romani consensu, Apostolicæ sedi (ut dixi) præficitur. Qui cùm adulterii falsò accusaretur, publico conuocato concilio, Innocens declaratur, & Concordius atq; Calixtus Diaconi, falsi delatores, sunt damnati, ab ecclesiaq; pulsi. Cauit proindè bonus Pontifex Damasus, nè quis deinceps in iudicio ante factam examinationem damnaretur. Statuit de fratrũ suorum cõsilio, ut qui posthac aliquem per calumniam accusasset, is talionis pœnam subiret. Præcepit sub anathematis pœna, ne quis Apostolicæ sedi Romanæ peculiariter cõcessa vsurpare sibi sua auctoritate auderet. Vacua tandẽ cruentis fluctibus & molestiis ecclesia Dei reddita, ocyo literario sese plurimum oblectauit Damasus: & Vitas summorum Põtificum, qui ante ipsum omnes fuere, ordine perscripsit: quas & ad Diuum Hieronymum quoq; misit. Sanctus iste Pontifex cõfessionem in altaris ad

c. Eorum qui. 11. q. 3.

c. Calumniator. 2. q. 3.

c. Huic soli sedi. 17. distinct.

Missam

Missam ingressu (quemadmodum alii tradunt historici) à Sacerdote dicẽdam quoq; instituit: & Symbolum maius in celebratione Missæ decantari voluit. Duas Basilicas extruxit: vnã prope theatrum, alteram in via Ardeatina ad Cathecumbas. Carminibus quoq; doctis sanctorũ corpora inibi sepulta posteritati opportunẽ cõmendauit. Ad hæc, Basilicam in honorem Diui Laurentii ab se conditam magnis muneribus
donauit. † Vt psalmi quoq; alternatim in tem- 80
plis cantarentur, & in fine cuiusq; psalmi adderetur, Gloria patri & filio & Spiritui sancto,
&c. ipse instituit. † Primus auctoritatem Diui 81
Hieronymi scriptis dedit: quandoquidem præterito tempore scripta septuaginta interpretũ in precio duntaxat haberentur. Nouissimè, quum multos præsbyteros, & duos ac sexaginta episcopos creasset, diem functus est. Sepelitur in via Ardeatina cũ Matre & Sorore in Basilica ab se extructa. Præfuit cũ laude IESV Christi Vicarius sanctæ Ecclesiæ annos nouemdecim, menses tres, dies vndecim. Vacat eo tẽpore Petri sedes vnum & viginti dies.

Siricius P. M.
Cap. XXXVIII.

SIricius patria Romanus post Damasum Põtifex Maximus creatur. Is cẽsuit, Monachos, quorum vita esset probata, posse sacris initari, à

c. Quicũq; itaquè. 77. distinc.

primis

82 primis ordinibus vsq; ad Episcopatum. † Noluit etiã Siricius, clericis cohabitare fœminas, *c. Fœminas.81. distinct.*
83 quæ suspitiõe aliqua laborare possent.† Voluit item sacros ordines per interualla temporum conferri. Manicheis, qui Romæ tum inuẽti fuerunt, Vrbe interdixit, prohibuitq; cum fidelibus communicare. Pœnitẽtes autem & ad gremium orthodoxæ fidei reuertentes, duxit esse recipiendos: si modò ingrederentur Monasterium, ibiq; ieiuniis & orationibus per omne tẽ
84 pus eorum uitæ pœnitentiam agerent. † Quibus in articulo mortis tantum positis (si de ipsorum vera conuersione constitisset, nõ aliàs) sacratissimam porrigi Eucharistiam permisit: Consecrari præsbyterum a' solo Episcopo iussit. Quicũq; Viduam, aut secundam duxisset Vxorem, de omni ecclesiastico officio eum pelli mandauit. Quamobrem rebus in Ecclesia bene dispositis, sex item & viginti viris ad præsbyteratum promotis, ad diaconatum verò sedecim, & ad episcopatum duobus & triginta, moritur pius pastor: posteaquàm sedisset Annos quindecim, menses vndecim, dies quinq;, & viginti. Pastore tùm caret ecclesia dies viginti.

Anastasius Primus P. M.
Cap. XXXIX.

ANastasium virum planè optimũ præficiunt Romani, conciuem suum, Apostolicæ Sedi

post defunctum Siricium. † Constituit hîc san- 85
c. Apostolica auctoritate. de consecra. distinct. I. ctus Pontifex, nè Sacerdotes, neuè cæteri cuiusuis ordinis homines vllo modo sederent in templo, vbi sacrum Euãgelium cantaretur, aut legeretur: sed curui, ac venerabundi attentè ad
starent. † Legitur in Polonorum Annalibus, pri 86
mis illis temporibus, quibus ad Christi fidem Poloni fuerè conuersi, in templis dum legebatur Euangelium, non modò assurrexisse Polonos, sed etiam viros, qui gladiis accincti erant, ipsos gladios protinus strinxisse: significaturos nimirùm, se Euangelii defensionem (ubi res postulasset) ui atq; armis strenuè subituros. Ad Anastasium redeo. Cauit prætereà Anastásius, nè peregrini, cùmprimis verò transmarini, reciperentur ad ministerium cleri, nisi testimo-
nium quinq; Episcoporũ in scriptis haberent. † 87
Hoc autem factum ab Anastasio fuisse fertur, propter Manicheos hæreticos, qui tunc temporis magna cum auctoritate grassabantur in Africa, suum venenum latissimè effundentes, & ex suis aliquos sæpius clàm submittentes ad nos, quò religionem catholicam fraude corrumpe-
rent. † Sic solent hæretici nostri temporis Ma- 88
nicheos imitari. Mitunt enim homines callidos & impostores ad varia catholicorum loca: quò pios & sanctæ Romanæ ecclesiæ filios decipiãt, fraudent, indè seducant, euellantq;. Id quod ipse annis superioribus ad Danubium apud Ger-
manos

manos dum ius ciuile profiterer haud semel ex pertus fui. Cæterùm Dei misericordia adiutus illos Diaboli opifices, cum suis auctoribus, con stanti in ecclesiam Christi animo, nunquàm nõ spreui. Sed cœpta ex Germanis referre pergo.

89 † Iussit identidē Pontifex iste, nè aliquo membro corporis debilitati, aut mãci, seu aliqua cor poris parte carētes, albo clericorũ nomē darēt. Nouissimè quum ordinationes plures præsbyterorum, diaconorum, & episcoporum, mense Decembri fecisset, moritur post annum sui regiminis tertium, die decimo.

Innocentius Primus P. M.
Cap. XL.

ANastasio sufficitur Innocentius primus, genere albanus, vir quippè sanctitate clarus: qui multa ad veram Christi religionem pertinentia, Theodosii Imperatoris beneuolentia

90 vsus, egregiè confecit. † Inter cætera voluit, ut non solum sexta feria, ob Domini passionem, *c. Sabatho. de cõ*

sed & Sabatho (quòd eo die Christus in sepulchro iacuisset, & eius discipuli ieiunassent) ieiu *secra. distinc. 3:*

nium passim omnes seruarēt. De Iudæis quoq; & paganis, deq; monachis, regulas seu leges ali

91 quas tulit. † Noluit etiam hîc sanctus Pontifex *c. Canones. 50.*

quemquàm vel in simplicem clericum recipi, *distinct.*

qui pœnitentiam de aliquo crimine palàm egis *c. ecclesiis semel*

set. Templum semel consecratum noluit iterũ *68. distinct.*

conſecrari. Cataphrigas hæreticos, quorum au ctores fuerè Montanus, Priſca, & Maximilla, ab Vrbe pepulit. Ad hæc, Pelagium & Celeſtinum Monachos, hæreſeos damnauit. Præferebant enim liberum hominis arbitrium Diuinæ gratiæ. Exiſtimabant etiã voluntate noſtra poſſe diuinis præceptis ſatisfieri. Baſilicam ſanctorũ Geruaſii & Prothaſii dedicauit. † Iuſsit idẽ- 92
tidem, ut ſingulis ſolennibus feſtis in eccleſia poſt conſecrationem in Miſſa factam, & antequàm ſacra ſumeretur Euchariſtia, pax Chriſti fidelibus exhiberetur. Demum ubi ſacros ordines ſæpius contuliſſet, quibus præsbyteros, diaconos, & epiſcopos, permultos creaſſet, obiit ſanctus Papa. Qui annos quindecim, menſes duos, & dies quinq; eccleſiã Dei rectè adminiſtrauit. Paſtore tùm caret Petri ſedes dieb. xxii.

c. Pacem. de conſecra. diſtinc. 2.

Zoſimus P. M.
Cap. XLI.

AD Zoſimum natione Græcum cura Eccleſiæ, poſt Innocentium, eſt delata. Sãctus iſte ac optimus Pontifex fuit: qui vel in multa rerum perturbatione rem diuinam intermiſit nũquàm. Conſtituit, ut Diaconi, dùm ſummum ſacrum habẽretur, leuas haberent linoſtomis tectas: Item ut cereis Sabatho Sancto benedici poſſet. † Vetuit clericis in publico bibere, aut 93
potum publicè vendere. † Noluit ſeruos ad cle 94

ricorum ordinem promoueri: quod eiuscemodi viros, ingenuos & corpore integros esse oporteret. Misit ad Carthaginense Concilium suos legatos, Faustinum Episcopum, & duos vrbis Romæ præsbyteros: quò testatum faceret, nihil vsquàm publicè agi debere sine consensu ecclesiæ Romanæ. Quare sanctus Zosimus de ecclesia Dei benèmeritus, moritur, vbi præsbyteros, diaconos, et episcopos, multos ordinasset. Sedit autem annum vnum cum tribus mensibus, diebus duodecim. Vacat tunc sedes diebus vndecim.

Bonifacius Primus P. M. Cap. XLII.

BOnifacium primum Romanus clerus Ecclesiæ præficiunt. Cæterùm alii diuersarum partium studiosi elegerunt Eulalium: quem Bonifacio obiiciebant. Quod vbi Honorius Imperator accepisset, ambos Pontifices ab Vrbe expulit. Sed re demùm penitius cognita, Bonifacius post septimum mensem reuocatur. Qui, Ecclesiæ Christi cura suscepta, Sotheri Papæ prædecessoris decretum protinus cõfirmauit, prohibens denuò Mulieribus aut Virginibus Deo sacratis, attrectare pallam, seu thura cõtingere, vel adolere: & nè quisquàm ante annos suæ ætatis triginta ad sacros ordines promoue-
95 retur constituens. † noluit item seruos, vel alte

c. Sacratas. 23. distinct.
c. Si quis triginta. 78. distinct.

c. Decernimus. 3. q. 9. ri obnoxios in clericos recipi. Vetuit, absentes vlla ratione in iudicio vel accusari vel damnari. Oratoria extruxit: ornamẽta altaris parauit: per multos præsbyteros, diaconos, & episcopos ordinauit. Dein post annos tres, menses octo, dies septẽ sui Pontificatus obdormiuit in domino.

Celestinus P. M.
Cap. XLIII.

CElestinus Campania Vrbis oriũdus, diuino cultui magnoperè incumbens, constituit, ut Psalmi Dauidis ante sacrificium Missæ Antiphonatim cantarentur in templo: Item ut in Missæ initio sacerdos diceret illum Psalmum, Iudica me Deus & discerne causam meam. &c. Quæ anteà fieri non consueuerant. Quamobrẽ ex hoc instituto sunt posteà decerpti introitus, Gradualia, necnon & offertoria. Multa quoq; ad hæc ordinauit, quæ in Archiuis tum visebãtur. Præcepit omnibus clericis, sciẽtiam ecclesiasticorum canonum & sedulam lectionem. Cæterùm vbi ter Decembri mense sacrorum ordinum rationem habuisset, quibus præsbyteros, diaconos, & episcopos, permultos creasset, sanctè obiit. Præfuit magna cum laude Christi Ecclesiæ annos octo, menses decem cum septemdecim diebus.

c. Canones. 15. distinct. † Huius etiam optimi Pontificis iussu congregata est Ephesi insignis illa tertia vniuersalis 96

Synodus

Synodus ducentorum Episcoporum: qua Nestorius hæreticus cum Pelagianis omnibus est fortiter damnatus. Ad hanc verò Synodũ, quæ prior Ephesi congregata fuit, legatos misit beatissimus Celestinus, Philippum, Archadium, & Proiectũ, viros doctrina, & pietate insignes: è quibus Philippus in Nestorium hæreticum sen
97 tentiam eiusmodi tulit: † Nemini dubium est, imò omnibus sæculis manifestum, quòd Beatissimus Petrus princeps & caput Apostolorum, columna fidei, & fundamentum catholicæ Ecclesiæ, à Domino nostro IESV Christo Saluatore & humani generis Redemptore, claues regni cœlorum accepit, eiq; data est potestas ligãdi & soluendi peccata: quippè qui etiam nunc ac semper in suis successoribus & viuit & iudicat. Huius itaq; per ordinem successor sanctissimus & beatissimus Celestinus Papa noster ad hãc sanctam Synodum præsentiæ suæ Vicarios Nos misit: ad quam conuenerunt vel per se, uel per legatos præsentes, occidentales, & oriẽtales Episcopi. Sequens igitur sancta Synodus patrũ exempla definiẽs contra blasphemum & [illegible]a cem Nestorium sententiam profert: ut qui correctionem renuerit, cum illo partem habeat, de quo scriptum est, episcopatum eius accipiat alter. Cognoscat igitur Nestorius, à Sacerdotii et catholicæ Ecclesiæ cõmuniõe se alienũ. Huic sententiæ subscripserunt reliqui duo legati Ar-

chadius

chadius & Proiectus. Iſta omnia ex actis memorati concilii Epheſini, quæ in Bibliotheca Vaticana ſeruãtur, mihi fideliſsimè tradidit Romæ Dominus & præceptor meus, Cardinalis Sirletus, ſumma ſemper reuerentia colendus.

Sixtus Tertius P. M.
Cap. XLIIII.

c. Mandaſtis. 2. q. 5.

SIxtus tertius ciuis Romanus Celeſtino defũcto in Põtificatu ſucceſsit. Qui à Baſſo quodam præsbytero adulterii accuſatus, apud Synodum ſeptem & quinquaginta Epiſcoporũ, ſua auctoritate per Valentinianum Auguſtum congregatam, egregiè ſe purgauit: & calumniator Baſſus in exilium meritò eſt actus. Põtifex iſte

c. Clericos. 71. diſtinct.

præcepit, nullum clericum in alterius parochia ordinari omninò poſſe. Aedificauit Baſilicam Beatæ Mariæ Virginis: quæ hodie ſancta Maria Maior eſt nuncupata. Huic Eccleſiæ Sixtus bona multa eſt elargitus. Poſtremò vir pius quũ multa, quæ poſſedit, pauperibus Chriſti erogaſſet, Præsbyterosq́; Diaconos, & Epiſcopos, ordinaſſet: moritur anno ſui Põtificatus octauo, die XIX. Sepelitur in Cripta viæ Tyburtinæ apud Diui Laurentii corpus.

Vacat tum ſedes dies viginti duos.

Leo

Leo Primus P. M.
Cap. XLV.

Sixto mortuo Leonem primum, genere Hetruscum, in sede Petri substituunt Romanus Clerus. Hîc, ob singularem eius eruditionem, & dignitatem, Magnus cognomento est dictus. Eloquentia enim nemini suo tempore fuit secundus. Ideoq; in Chalcedonensi cócilio summa omnium patrum consensione simulq; & admiratione ter (licet absens) sanctus
98 fuit acclamatus. † Magno consilio summaq; auctoritate Conciliũ istud Chalcedonense Sãctissimus hîc Leo aduersus hæreticos conuocauit, atq; confecit. Eius verò Concilii inter multas & præclarissimas Actiões tertiæ actionis verba (ad compescẽdam hæreticorum nostri temporis proteruiam) huc de multis transcribere volui. Porrò in primo Conciliorum Tomo, Actione (ut dixi) tertia Calcedonensis concilii, fol. 847. prima, & secunda columna, verba istiusmodi leguntur: † Paschasinus
99 Episcopus Lilybætanus prouinciæ Siciliæ, & cum ipso Lucentius Episcopus Esculanus, & Bonifacius præsbyter magnæ Romanæ ecclesiæ, tenentes locum sanctissimi, & beatissimi Archiepiscopi Apostolicæ sedis magnæ & senioris Romæ Leonis, pronuntiauerunt: Manifesta facta sunt, quæ à Dioscoro quondam

Alexandriæ magnæ ciuitatis Episcopo commissa sunt aduersus sanctarum regularum ordinem, & ecclesiasticam disciplinam, & reliqua. Ac inibi paulò post rursus sic traditur: Vndè sanctissimus, & beatissimus Archiepiscopus magnæ, & senioris Romæ Leo, per nos & per præsentem sanctam Synodum, vnà cũ ter beatissimo, & omni laude digno Petro Apostolo, qui est petra & crepido catholicæ Ecclesiæ, & illo, qui est rectæ fidei fundamentum, nudauit eum (Dioscorum scilicet) tàm episcopatus dignitate, quàm etiam ab omni sacerdotali alienauit ministerio, & reliqua. † 100
Hinc ergò quoq;, perfide nequàm hæretice, qui potestatem Pontificis Romani, inficiari mendax non erubescis, quanta semper illius vniuerso in orbe apud sanctissimos & antiquissimos patres fuerit summa maximaq; auctoritas cum dignitate coniuncta, ut sacrosancta illa Chalcedonẽsis Synodus ab istius Leonis Papæ nutu tota pepẽderit, protinus agnosce. Sed Germanorum prosequamur historiam. Plurima dein sanctus iste Leo, quæ ad Catholicæ fidei confirmationem facere visa sunt, opportunè cõstituit: & inter cætera illud etiam, ut necessitate vrgente, posset quis omni tẽpore sacri fontis aqua baptizari. † Itẽ 101
nè plures, quàm vnus, siuè masculus siuè fœmina, accederẽt ad suscipiendum quem de sa-

c. Si qui necessitate. de cõsecra. distinct. 4.
c. Nõ plures. de cõsecra. distinc. 4.

cro fonte:& in confirmatione idem planê ſer
uãdum . Direptam immaniter à Vandalis Vr-
102 bem vidit: † & ſæuum Hunnorum Regem At
tilam vultus ſui maieſtate,auctoritate, atq; ſer
mone,acriter compeſcuit.Quarè quum eſſet
doctiſsimus, Decretales epiſtolas permultas,
Omelias,& ſermões quàmplures , ſcripſit.Ad
inſtauratione͂ templorũ Vrbis cõuerſus,Baſili
cã in honore͂ Beati Cornelii via Appia extru-
xit.Diruta te͂pla reſtituit. Monaſteriũ propè
Vaticanũ condidit.Deniq; vno & octuaginta
præbyteris,diaconibus xxx.& epiſcopis ſex &
octuaginta creatis, diem obiit: poſteaquàm
eccleſiæ Dei inſeruiſſet annos vnum & vigin
ti,menſem vnũ,& diem xiii. Sepelitur apud
ſanctum Petrum in Vaticano.

Hilarius P. M.
Cap. XLVI.

Hilarius genere Sardus ſummum Pontifica
tum iniit poſt Leonem primum.Is in mul
ta rerum perturbatione conſtitutus rem diui
103 nam intermiſit nunquàm. † Statuit nè Sacer-
dotes ſucceſſore͂ ſibi deinceps eligere͂t. Quæ
cõſtitutio ad omnes eccleſiaſticos gradus per
tinet. Inoleuerat tum ſanè abuſus,ut Sacerdo c.Pleriq; 8.q.1.
tes in mortis articulo conſtituti,ſucceſſorem
ſibi in eccleſia eligerent, quod proprio decre
104 to Hilarius tempeſtiuè prohibuit. † Cauit & c.pænite͂tes.55. diſtinct.

aliud optimus Pōtifex, nè literarum imperiti ad ſacros ordines aſſumerentur. Epiſtolas nō nullas de fide catholica ſcripſit: quibus etiam tres Synodos, Nicænam, Epheſinam, & Chalcedonenſem cōfirmauit. Tria oratoria in Vrbe ad lunam extruxit. Vbi autem ea peregiſſet, quæ optimi Pontificis ſunt munia, cùm in ædificādis ornandiſq; templis, tùm in monēdis docendiſq; ſubditis, eleemoſiniſuè dādis: pluribus ad ſacros ordines promotis: diē clauſit extremum. Sedit quippè in Diui Petri ſede annos ſeptem, menſes tres, dies decem.

Simplicius P. M.
Cap. XLVII.

AD Smplicium ciuē Tiburtinum res Chriſti ſumma per hæc tempora peruenit. Vir iſte fuit ſanctiſsimus, rectiſsimus, ac iuſtiſsimus. Vetuit, quemquàm inuitum promoueri in epiſcopum: † Item clericorum aliquē 105

c. Vbi iſta. 74. diſtinct. 16. q. 7. per totā

de Layca manu accipere ſeu agnoſcere poſſeſſionem eccleſiaſtici beneficii: id quod poſteà à Gregorio, & aliis Pontificibus eſt confirmatum. Igitur cauendum eſt laycis, nè res eccleſiaſticas contingant, neuè eccleſiaſticæ perſonæ de manu layca beneficium accipiant eccleſiaſticū. † Hodiè verò apud impudentes 106
Neochriſtianos nō modò layca manu impudēter bona, res, & beneficia eccleſiaſtica cōfe-

runtur

runtur indignis & sacrilegis hominibus: Sed etiã quid concionari, quid item in nouis eorũ sinagogis ad vnguem facere debeant illarũ ministri, ciuilis magistratus ipsis planè præscri bit. Ad Simpliciũ redeo. Voluit quoq; beatissimus iste Põtifex, ut de redditibus ecclesiæ & fideliũ oblationibus quatuor fierẽt partes: ex quibus primã caperet Episcopus, secundã & tertiam Ecclesiæ præsbyter in ecclesiasticis fa bricis, & pauperũ eleemosinis erogaret: ultimã inter illius Ecclesiæ clericos pro psonarũ c. De redditibus. 12. q. 2.
107 meritis præcepit diuidendã. † Romanã præte reà sedem esse omnium Christi ecclesiarum Primariam, & caput declarauit. Quamuis minimè omnium fuerat alioquin opus ista Pontificis declaratione: quæ ex summorum Pontificum Christi Vicariorum serie, à Diuo Petro in omne æuum iugiter dein obseruataq; plusquàm notissima erat. Verùm Constantinus quidam Episcopus, quem sanctus Simplicius, eius rei gratia, damnauit, causam dedit edicto, sicuti in Cõciliorum libris est videre. Ad hæc, Vrbem in quinq; regiones præsbyte
108 ris diuisit: † Primariasq; Romæ Ecclesias, seu templa esse voluit: primam Petri: secundam Pauli, tertiam Laurentii, quartam Ioannis Laterani, quintam Sanctæ Mariæ Maioris. Probus Pontifex sancti Stephani prothomartiris Basilicam in Cœlio Monte ædificauit: necnõ

&

& Baſilicā ſancti Andreæ Apoſtoli haud procul à templo ſanctæ Mariæ Maioris, aliaſq; itē plurimas. Cùm verò Eccleſiam Romanā non inſtitutis ſolùm, ſed etiā donis auxiſſet, creaſſetq; præsbyteros, diaconos, & epiſcopos permultos, obdormiuit Chriſto: tumulatuſq; fuit in Diui Petri æde, poſteaquàm ſediſſet annos quindecim, menſem vnum, dies ſeptē.

Fœlix Tertius P. M.
Cap. XLVIII.

FOelix tertius patria Romanus ad ſummū Apoſtolatus apicem poſt Simplicium vocatur. Is Petrum Eutichianum ob hæreſim anteà in exilium actum, & ab Achatio Epiſcopo Conſtantinopolitano poſteà reſtitutum, auctoritate Apoſtolicæ ſedis, Concilio conuocato, vnà cum ipſo Achatio damnauit. In eo ipſo concilio voluit, ut accuſatus Epiſcopus

c. De induciis. 3. q. 3.

apud Iudicem inducias pro reſponſione haberet. Mandauit, Eccleſias ab Epiſcopis conſecrari.

c. Sicut non alij. de conſecrat. diſtin. 1.

Fœlix iſte cum accepiſſet, in Aphrica rebaptizari epiſcopos, præsbyteros, atq; diaconos, coacto protinus catholicorum Epiſcoporum, & præsbyterorum, concilio, eos condigna punitione adfecit.

c. Eos quos. de conſecratio. diſtinct. 4.

Curauit quoq; Fœlix, celebrari cōcilium Tarraconenſe: quo (inter cætera) emendi vilius, aut vendendi carius ſtudium fuit clericorum ordini interdictum. Baſilicā

c. Canonum ſtatutis. 14. q. 4.

sancti Agapiti haud procul à tẽplo sancti Laurentii marryris ædificauit. Ad ordines sacros quũ præsbyteros, diaconos, & episcopos multos bis mense Decembri assumpsisset:obiit in Domino. Sepultus in Basilica Pauli. Annos octo, menses vndecim, dies septemdecim, uel ut alii scribunt, annos penè duodecim, Ecclesiæ Dei sanctus iste cum laude præfuit. Vacat eo tempore sedes dies quinq;.

Gelasius P. M.
Cap. XLIX.

GElasio Aphrica oriundo, & viro sanctissimo, Ecclesiæ Dei regimen post Fœlicẽ Romæ traditur. Q ui ubi Manicheos in vrbe deprehẽdisset, exilio protinus damnauit:eorũq; libros apud Basilicam Diuæ Virginis Mariæ comburi publicè fecit. Constituit dein, ut bigamorũ nemo ad sacros ordines proueheretur, nisi ex speciali Apostolicæ sedis Romanæ
109 permissu. † Cauit quoq; nè quispiam carens membro aliquo sui corporis, præsbyter ordinaretur. Ad hæc voluit, ut (scilicet post Apostolicam sedem Romanam) Metropolitani à suis Episcopis, & vicissim Episcopi à suo Metropolitano, ordinarentur. Censuit ordinationes clericorum, quater in anno certis statis anni diebus haberi.
110 † Præcepit item sacerdotibus, nè unquàm sacratissimum corpus Christi

c. Præcepta canonica. c. Si euangelica. 55. distin.

c. Quia per ambitiones. 64. distinct.

c. ordinationes præsbyterorũ. 75. distinct.

c. Comperimus. de consecra. distinct. 2.

ſti absq; calice, ſeu ſanguine ſumerent. Hymnos multos diuum Ambroſiũ immitatus cõpoſuit. Libros quinq; (quũ doctiſsimus eſſet) aduerſus Euthicen, & Neſtorium ædidit: & duos contra Arrium. Baſilicas quoq; plurimas Deo in Vrbe dedicauit. Oſtendit is, quinam libri inrer apocriphos eſſent in eccleſia connumerandi. Scripſit ſanctus Gelaſius Epiſtolam ad Siciliæ Epiſcopos: qua pulchrè declarat, Epiſcoporum eſſe munus, eccleſiæ facultates adminiſtrare, atq; illas certa quadam ratione piè diſtribuere. Nouiſsimè, multis in ſuo regimine præsbyteris, diaconis, & epiſcopis creatis, moritur: atq; in templo Diui Petri Apoſtoli tumulatur. Præfuit ſanctæ ſedi annos quatuor, menſes octo, dies ſeptemdecim.

c. Sãcta Romana Eccleſia. 15. di diſtinct.

c. Præſulum. 16. q. 3.

Anaſtaſius Secundus P. M.
Cap. L.

ANaſtaſius ſecundus Pontifex Maximus ciuis Romanus fuit: &, ut quidam tradunt, Anaſtaſium Imperatorem, ob id quòd Achatio Neſtoriano faueret, excõmunicauit. Enimuerò & ipſe Anaſtaſius Pontifex poſtmodùm videtur eidem Achatio (ut quidam ſcribunt) nonnihil fauiſſe, cupiens nimirùm illũ Achatium ab exilio clàm reuocare. Quamobrem Clerum vniuerſum ab ſe alieniore animo reddidit: ut neq; eidem Pontifici communicare

nicare vellet. Intereà verò Anastasius diuino (ut fertur) nutu repentè morbo correptus interiit, posteaquàm vixisset in Pontificatu annũ vnum cum mẽsibus decem, diebus xxiiii. Ordinationesq; de præsbyteris, diaconis, & episcopis pluribus fecisset.

Simmachus P. M.
Cap. LI.

Simmachus Sardinia Insula Italiæ oriundus, in magna Cleri populiq; Romani controuersia ad summum euehitur Pontificatũ. Diuisi enim cleri ac Populi pars Simmacũ apud Lateranum, pars verò altera Laurentium quẽdam in Basilica Beatæ Mariæ Anastasio defuncto subrogarunt. Verùm, coacto postea Rauennæ Concilio, præsente Theoderico Gothorum Rege, qui tùm Italiæ rebus præerat, omnium consensu solus Simmachus Põ
111 tifex summus declaratur. † Concilium istud c. Concilia. 17. distinct.
auctoritate ipsius Simmachi fuit indictũ. Vbi etiam repræhensus est Rex Theodericus, qui se nonnihil immiscere conuocationi illius Cõcilii videbatur: licet admonitus Theodericus, protinus rescipuerit, magnaq; cum reuerentia totam illam curam summo Pontifici & sanctæ Sinodo reliquerit.

112 † Sanctus & optimus hîc Papa statuit in il c. Si quis Papa. 79. distinct.
los, qui, summo Pontifice adhuc viuente, au-

derent de alio post illius obitum eligendo facere quoquomodo mentionem, priuationis loci & honoris pœnam.

c. Poßeßiones. 16. q. 1.
c. In canonibus. 16. q. 1.

Bona Ecclesiæ alienari nequaquam permisit, nisi magna & pia causa exigente. Et qui res vel bona ecclesiæ attigisset, vel erogasset absq; episcopi licentia, eum excommunicatũ ab ecclesiaq; separatum, sanctus hîc Simmachus planè iudicauit.† Quomodò igitur præ 113
clarè actum iri cum Raptoribus rerũ ecclesiasticarum hæreticis, vel catholicis, in Germania & alibi locorum putemus, hinc satis depræhendi licet.

Is demùm Pontifex tanta moderatione, atq; clementia est usus, vt Laurentium illum competitorem suum Nicerinis Episcopũ dederit. Manicheos vrbe eiecit. Eorum libros igni publicè consumpsit. Basilicas multas vel ornauit, vel à fundamentis extruxit. Pauperũ curam gessit: quibus & propè Basilicas Petri & Pauli Apostolorum habitacula ædificauit: prospexitq;, nê quid eis in victu quotidiano defieret. Redemit magno ære variis in locis captiuos. Statuit vt sancto die Dominico, nec non & in sanctorum Martyrum natalibus caneretur in sacrificio Missæ hymnus ille: Gloria in excelsis Deo, &c. Nihil postremò omisit, quod ad Dei omnipotentis gloriam pertinere putauerit. Habitis itaq; plurimorum præ

sbyterorum

sbyterorum, diaconorum, ac episcoporum sacris ordinibus, quũ in domo Dei annos quindecim, menses sex, & dies xxii. fœliciter & beatè versatus fuisset, diem obiit.

Hormisda P. M. Cap. LII.

HOrmisdæ patria Campano summa rei in Christi Ecclesia Romæ per id tempus cõmittitur. Qui, hortante Theodorico Rege, prouincialem Synodum in Vrbe habuit: omniumq; patrum consensu Eutichianos anteà reprobatos iterùm cõdemnauit. Plura quoq;
114 alia in illa Synodo fuerè sancita: † nempè ut qui solenniter, hoc est, publicè iniũctam pro crimine patrato pœnitentiam egisset, is ad sacros deindè ordines non promoueretur: aut
115 promotus indè eiiceretur. † Censuit item nuptias siuè Matrimonia Christianorũ nõ clàm, sed palàm in facie ecclesiæ fieri posthac debere. Ad huius Pontificis Decreti normam matrimoniorum contractus nostro tempore in Tridẽtina Synodo sunt reuocati, ut anteà tradidimus. Prohibuit sacerdotibus, & quibusq; aliis altaria in consecratis ecclesiis, sine speciali Episcopi licentia erigere. Græcos sibi conciliauit: clerũq; composuit. Clodoueus Francorum Rex preciosa dona ei obtulit. Euangeliorum librum cum tabulis aureis, gemmis per-

c. Si ille. 50. distinct. & c. non negamus. 61. distinct.

c. Nullus. 30. q. 5.

multis, ornatum à Iustino Imperatore, voti ergò, accepit. Ornauit tunc templum Beati Petri argentea trabe librarum mille & quadraginta Theodoricus Rex. Certauit etiam munificentissimus erga Christi ecclesiam Hormisda donis cum illius tempestatis principibus. Locauit enim ante altare Constantinianæ Basilicæ coronam argenteam librarum viginti: Cantharos argenteos sex: aliauè quàmplurima in ornatum templorum pius Pastor contulit. Quibus pulchrè peractis, & ordinationibus præsbyterorum, diaconorum, & plurium episcoporum factis, moritur post annũ sui Pontificatus nonum, cum xviii. diebus Vacua tum Beati Petri sedes fuit dies sex.

Ioannes Primus P. M.
Cap. LIII.

Ad Ioannem primum, natione Hetruscum, post Hormisdam cura Romanæ sedis trãsfertur. Qui Orthodoxæ fidei studiosissimus Arrianæ perfidiæ sectatores expulit, eorumq; templa catholicis tradidit. Quod quidem Theodoricus Rex ægerrimè ferens piissimũ virum Rauennæ coniecit in carcerem: vbi sanctus Martyr pedore, inedia, & situ, obiit in Christo, postea quàm egregiè ecclesiam Dei gubernasset annos duos cum mensibus octo. Pastore tũ caret ecclesia dies octo et quinquaginta.

116 ginta. † De hoc beatisimo Pōtifice illud mirabile à Senioribus narrari solitum, diuus Gregorius lib. i i i Dialogo. cap. secundo scribit: Nēpè quòd in Cōstantinopolitana Vrbe ad portā, quæ aurea vocatur, veniens, populorū turbis sibi occurrentibus, in cōspectu omniū roganti cæco lumen reddidit, & manu superposita oculorum tenebras fugauit.

Fœlix Quartus P. M. Cap. LIIII.

FOelici quarto, patria Sammio, sedes Romana post Ioannem fuit delata. Is præstantisimus Pōtifex (ut alii tradunt) proauus Gregorii illius Magni Patriarcham Constantinopolitanum à fide catholica deuium anathemate percusit. Multa vir hîc optimus in vrbe extruxit ædificia, maximè verò sanctorum Cosmæ & Damiani templum: Basilicam sancti Saturnini via Salaria igne cōsumptam restituit. Extremā vnctionē nullo pacto intermittendam præcepit. Deniq; habitis de more sacris ordinibus plurimorum præsbyterorum, diaconorum, & episcoporum, mortem obiit: vbi Ecclesiā Christi fidelisimè rexisset annos quatuor, menses duos, cum diebus tredecim. Tum capite ecclesia caret diebus tribus.

Bonifacius

Bonifacius Secundus P. M.
Cap. LV.

BOnifacius ſecundus ciuis Romanus eccle
ſiæ rebus non ſinè magna controuerſia
præficitur. Porrò clerus populusq; Romanus
quum eſſet bifariã diuiſus, diuerſa identidem
ſtudia ſectabatur. Itaq; aduerſus Bonifacium
altera pars Dioſcorum quendam in Pontifi-
cem delegit. Cæterùm ea contentionis peſtis
intra dies octo & viginti, per obitum ipſius
Dioſcori, deniq; deſiit. Proindè Bonifacius
tũc ab omnibus pro vero agnitus Põtifice ad
confirmandam Eccleſiam conuerſus edicto
cauit, †nè quiſquam deinceps in epiſcopatu 117
ſucceſſorem ſibi eligeret. Id quod à multis
poſtmodùm Pontificibus eſt approbatum.
Optauit, ut in demortui Papæ locum alter in
tra triduum ſufficeretur: nè dilatio ſeditionẽ
quandoq; pareret. Voluit inter ſacrum Miſſæ
peragendum à clero populum eſſe in templo
diſtinctum, ac ſegregatum. Cumq; hîc Diui
Petri locũ tenuiſſet biennio & biduo, mori-
tur Chriſto. Tunc ſedes bimeſtre vacat.

Ioannes Secundus P. M.
Cap. LVI.

IOannes ſecundus, Roma oriundus, ſummũ
hoc tempore iniit Romæ Pontificatũ. Qui
Anthemium

Anthemium Episcopum(ut quidam scribũt) Constantinopolitanum, Arrianam in hæresim illapsum, dãnauit. Ad hunc Pontificẽ Iustinianus Imperator Legatos cum magnis muneribus, Diui Petri templo offerẽdis, salutatũ misit. Postremò Ioannes vbi ad sacros ordines præsbyteros, diaconos, & episcopos multos promouisset, moritur post annos sui regiminis duos, & mẽses quatuor. Caret tùm Ecclesia Pastore diebus sex.

Agapitus P. M.
Cap. LVII.

117 AGapitus ciuis Romanus vbi primùm Christi Vicarius fuit designatus, Constantino-
118 polim est profectus. † Quo quidem in loco oblatum sibi Claudum & mutum ingredi & loqui in virtute IESV Christi protinus fecit. Cuiusmodi miraculi meminit Diuus Gregorius lib. Dialog. iii. cap. iii. Enimuerò ab Imperatore Iustiniano, qui eum honorificentissimè susceperat, rogatus vt sectam Eutichianã confirmaret, Vir sanctissimus nequaquàm assentiendum Cæsaris petitioni putauit. Tùm verò Iustinianus suis precibus minas addens, ab Agapito confestím audiuit: Ego ad Iustinianum Principem Christianissimum venire optaui, sed Diocletianum, Christianorum hostem, inueni. Hac nimirùm libertate dicendi

(Deo

(Deo cooperante) permotus Iustinianus, & fidem catholicã strenuè est amplexus, & Anthemium Episcopum, Eutichianæ hæresis sectatorem, vrbe expulit: Mennam autem virum catholicum in eius locum substituit: quẽ & sanctus Agapitus cõsecrauit. Agapitus iste fuit vas catholicum, Euangelii tuba, & preco iustitiæ. † Is vniuersalem illã Synodum quintam Constantinopolitanam indixit aduersus hæreticos, Petrum Archiepiscopũ Antiochenum, Sæuerum, & Zoaram. In qua etiam Synodo Constantinopoli suũ diem clausit extremum, prout in voluminibus sacrorum conciliorum legitur. Cuius corpus Romam delatũ sepelitur in Basilica Petri Apostoli. Ecclesiæ Dei magno cum fructu præfuit menses vndecim, diebus vndeuiginti.

c. Agapitus. de consecrat. distinct. 1.

119

Siluerius P. M.
Cap. LVIII.

SIluerio Campania oriundo, Theodati Regis Ostrogottorum fauore in Italiam tùm regnantis, summam Ecclesiæ Christi Romanus clerus commisit. Quare indignatus Iustinianus Belisarium cum exercitu in Italiam (huius rei contra Theodatum vlciscendæ gratia) misit. Intereà verò Theodora Augusta, Iustiniani Imperatoris vxor, à Siluerio Pontifice petiit, ut Anthemium, ob Eutichianam hæresim ab

sim ab Agapito pridem de Constantinopolitana sede pulsum, pristino loco restitueret. Id cùm facere Siluerius recusaret, Belisario Theodora scribit, ut pulso de sede Siluerio, in eius locum Vigilium subroget: Belisarius autem rei bellicæ intentus, totam rem Antoninæ Vxori committit. Quæ, subornatis à Vigilio testibus adfirmantibus, Siluerium Vrbem Romã Gothis hostibus prodere voluisse, Pontificem cogit se abdicare Pontificatu: ac demùm posito põtificali pallio, cucullã induere monasticam, atq; in Ponto Insula exulare. Vbi non sine opinione sanctitatis & Martirii moritur, post annum nempè vnum, menses quinq;, & dies duodecim initi Pontificatus.

Vigilius P. M.
Cap. LIX.

VIgilius Romæ natus post eiectum Silueriũ summus Pontifex creatur. Vrgebat eum tunc Theodora Augusta, vt Constantinopolim proficisceretur, Anthemiumq; sedi pristinæ restitueret. Cæterùm cùm id se facturũ pernegaret: Cõstantinopolim, iuuantibus Romanis quibusdam, adducitur: Vbi Theodoræ ab eo id summoperè efflagitanti respondit: malle se quoduis supplicium perpeti, quàm sententiam iure latam immutare. Cæsus proinde sic tùm atrociter fuit, ut paululùm à ne

ce abfuerit. Profugit tamen in templum Sãctæ Euphemiæ, quod non procul aberat. Sed à tortoribus indè ereptus, & iniecto ceruicibus fune, per omnes Vrbis plateas usq; ad Vesperum protractus, carceri demùm tetro includitur. Ibi solo pane & aqua vitam aliquàmdiu ita æquo animo sustentauit, ut sepissimè etiam diceret, se peiora quoq; promeritum, si digna pro excessibus pœna irrogaretur. Verùm procurante apud Romanos Narsete, Romam tandem à Romanis reuocatur. Et quem tot mala extinguere non potuerunt, morbus calculi Syracusis in Sicilia peremit. Cuius corpus Romam delatum apud sanctum Marcellum via Salaria sepelitur. Vixit Pontifex annis xvii. mẽsibus sex, cum diebus sex & viginti.

Pelagius Primus P. M.
Cap. LX.

IESV Christi Vicarius hoc tempore constituitur post Vigilium Pelagius, huius nominis primus, patria Romanus: Hîc etsi multis periculis & vexationibus Ostrogothorum expositus fuit: Ecclesiã Dei tamẽ deseruit nũquàm. Proindè statuit, †vt hæretici atq; schis- 120
matici, qui ab errore ad sanitatem rationibus reuocari non possent, sæculari potestati traderentur puniẽdi. Quinimò & ante Pelagiũ fuerat istud ipsum contra hæreticos & schis-

maticos statutũ. Inquit enim sanctus Cyprianus: interficiendos hæreticos à sæculari potestate: idq; magno sacræ scripturæ testimonio docet. Vndè & sanctus hîc Papa Pelagius Laycos principes ad eam rem summoperè hortabatur dicens, nullum esse peccatum, hæreticos vel schismaticos à sæculari potestate cõprimi: hoc enim diuinæ & humanæ leges (inquit ille) statuerunt, vt ab ecclesiæ vnitate diuisi, & eius pacem iniquissimẽ perturbantes, à sæcularibus etiam potestatibus comprimantur. Illud idem ante Papam Pelagium aduersus Petilianum hæreticũ, testimonio veteris & noui testamẽti, necessariò faciendũ, Diuus Augustinus præclarè ostẽdit: respondetq; hæreticorum obiectis: neminem esse ad fidẽ cogendũ: hæreticos non à Christo, non ab Apostolis fuisse in corpus punitos. Atquì à Christo, flagellis fuisse coercitos, & ab Apostolis Diabolo in interitum carnis fuisse traditos demonstrat. Hùc spectat quod sanctus Isidorus scribit dicens: Quod non possunt aduersum hæreticos per doctrinæ sermonem Sacerdotes, hoc impetret sæcularis potestas per disciplinæ terrorem: Ideoq; intra ecclesiam positi contra fidem & disciplinam si agunt, rigore principum conterrantur. Hæc ille.

c. Si audieris. 23 q. 5.

c. Quali nos. & c. præcedẽti. 23. q. 5. l. Arriani. C. de hæret.

c. Quando. et in c. qui peccat. 23. q. 4. c. ad fidem nullus est cogendus. 23. q. 5.

c. Principes sæculi. 23. q. 5.

Eòdem referendũ (præter memorata) arbitror: quia, propter idolatriã populi Israelitici,

Exodi. 32.

Moyſes multa hominũ millia gladio percuſſit. Si ergò Idolatra (quoniam recedit à Deo ad alienos Deos) fuit à Moyſe ſublatus: cur & hæreticus, qui ab vnitate, à charitate, à dilectione Christi Eccleſiæ ad ſingulares & vanas opiniones, ad Dæmonum conuenticulas, elato ſupercilio, ſpontè contendit, non erit conſumendus? Atquî pertinaces & impœnitentes hæretici igne ſolent cremari. Quam pœnam euangelica lege in eos conſtitutam, Hoſtienſis, Ioannes Andreæ, Panormitanus, & reliqui Doctores communibus ſuffragiis adfirmant. Sileat proindè prodigioſa hæreticorũ lues: quæ mauult ab vnitate Eccleſiæ Christi proditoriè deficere, quàm flammas ignis, iuſtum Dei iudicium, effugere. Sed Pelagii geſta ex Germanis repetamus. † Præcepit Pelagius Clericis, qui ſacris eſſent initiati ordinibus, ut ſeptem horarum penſum Deo quotidiè perſoluerent. Voluit item vnamquamq; prouinciam decem aut duodecim conſtare ciuitatibus. Sanctus iſte Pontifex, quum accuſaretur, quòd malorum Vigilij prædeceſſoris ipſe cauſa fuiſſet. (Iuſtinianus enim Imperator eum Vigilio ſemper prætulit) crucem atque Euangelia, inſpectante clero populoq; Romano, tangens iuſiurandum iurauit, ſe huiuſmo di criminis eſſe prorſus expertem. Quo quidem iuramento apud omnes egregiè eſt purgatus.

In .c. Ad abolendã. in prin. in. c. excõmunicamus ex. de hæreticis. allegãt illud, ſi quis in me non manſerit, &c. Ioannis. 15.

121

gatus. Per id tempus Narses belli Dux & Gothorum victor Romam rediit. Quarè Pelagius supplicationes in Vrbe a' templo sancti Pangratii vsq; ad Basilicam Diui Petri, pro rebus benè gestis, & vrbe a' Gothica lue liberata, ad Deum reuerenter habuit: & Vrbem barbarie deformatam pro sua virili restituit. Cauit quoq;, nè quispiam ad quosuis sacros ordines ambitione, aut precio admitteretur. Nouissimè post XI. sui Pontificatus annum, atq; mensem decimum, & diem XXVIII. creatis prius episcopis, præsbyteris, ac diaconibus multis, moritur. Pastore tùm caret Ecclesia Dei menses fermè quatuor.

Ioannes Tertius P. M.
Cap. LXI.

IOanni tertio, patria Romano, Illustri genere nato, Ecclesiæ cura hoc tempore concredita est. Vir iste prudentissimus quippè fuit, mitisq; admodùm Pontifex. Sanctorum Martyrum cœmiteria restituit: Iacobi atq; Philippi templum a' Vigilio Pontifice inchoatum absoluit. Narsetem Eunuchum, insignē belli ducem, Romanis seriò infensum, in ami-
122 citiam Romanorum adduxit. † Huius Pontificis opera Armeni ad fidem Christi sunt conuersi: Igneæ trabes in cœlo visæ fuerunt, & multa alia prodigia in Italia apparuerunt: præ-

ſagia ſanè calamitatum, quas Barbarorum irruptiones Italiæ haud longo poſt tempore intulerunt.. Probus tandem Pontifex dolorum & perturbationum plenus, ætateq; grādæuus, poſteaquàm annis plus minus tredecim ſanctam gubernaſſet eccleſiam, Chriſto diem obiit extremum. Caruit per illius obitum illis diebus Paſtore eccleſia menſibus decem & triduo.

Benedictus Primus P. M.
Cap. LXII.

BEnedictus primus, ciuis Romanus, ad ſummum euectus Pontificatum, tanto ſe dignum honore cùmprimis præſtitit. Italiæ etenim, præſertim autem Romæ, annonæ penuria periculosè admodum laboranti vnà cum Tyberio Auguſto opportunè ſubuenit. † Ex 123
Aegipto quippè frumentum aduexit: & Vrbẽ longa nimis inedia penè conſumptam ab ingruenti periculo liberauit. Cæterùm paulò poſt ex mœrore, quem ob vrbis ac Italiæ à Lõgobardis tunc primùm oppreſſæ calamitates conceperat, diem clauſit extremum. Rexit Chriſti Eccleſiam Optimus Pontifex annos quatuor, & menſes penè duos. Cuius tumulo carmina huiuſmodi fuere inſcripta.

Magna tuis monumẽta, pater Benedicte, relinquis,
Virtutum titulus, ò Decus atque dolor.

Pelagius

Pelagius Secundus P. M. Cap. LXIII.

PElagius ſecundus Roma oriundus in ſummo Eccleſiæ gradu abſq; Cæſaris Mauricii ſcitu uel auctoritate conſtituitur. Sũmi nanq; Pontificis electioni Imperatoris ſolebat eo ſæculo interuenire auctoritas. Huius loci gratia obganniunt, obſtrepunt, vociferantur in immẽſum hæretici horum temporum, maximè autem in Germania: quòd hac tempeſtate nõ amplius eligantur ſummi Pontifices Romani ad Cæſaris nutum, quemadmodum olim fie-
124 ri conſueuit. † At verò hi ſcire debuerant: nullam a`ſummo principe immutari legem, nullamuè à nouo promulgari, niſi rerum experimenta id ipſum fieri omninò prius ſuaſerint. *l. Ipſis rerũ experimentis. C. ut in poſſeſ. legato* Quàmobrem ſequentes poſtea` Pontifices, veluti Leo nonus natiõe Alemanus, Nicolaus ſecundus, Alexander item ſecundus, reliquiq; deinceps Pontifices Maximi animaduertentes tùm eccleſias Dei in laycorum manibus vænales haberi: Priores & Abbates, accepta plerũq; pecunia, Monaſteriis præfici: Epiſcopos eadem auariciæ labe Eccleſiis per ſimoniam turpiter conſtitui: bonis eccleſiarum perfidè inhiari: & non decere Laycam manũ ad ſpiritualem extendi poteſtatem: vetuerũt meritò quidem, ſummum Põtificem Roma- *c. In nomine Domini. 23. diſtinc.*

num

num ab aliis, quàm à clero Romano, dein-
ceps eligi:et loco inferiore, quum ad illos piiſ-
ſimos Pontifices ventum fuerit, hac de re ex
Germanorum hiſtoriis cõmodius ſcribemus.
Ad Pelagium, & Germanos redeamus. Eni-
muerò Pelagius ad excuſandam cauſam non
requiſitæ principalis auctoritatis, Gregorio
ciue Romano, Monaco & Diacono, viro op-
timo atq; doctiſsimo, qui poſtmodum Pela-
gio in Pontificatu ſucceſsit, Conſtantinopo-
lim miſſo, placatum Imperatorem protinus
reddidit. Cæterũm Gregorius legatiõe ex ſen
tentia pulchrè functus, libros moralium in
Iob eruditè illic quoq; conſcripſit: & Eutichiũ
Cõſtãtinopolitanæ Vrbis Epiſcopũ ita, præ-
ſente Cæſare, diſputationibus conuicit, ut om
nia, quæ in libro de reſurrectiõe mortuorum
cõtulerat, reuocarit. Multos vtinã Gregorios
(aut ſaltem ſecundos, vel tertios, ſiue etiam
quartos à Gregorio) habuiſſet ſemper Apo-
ſtolica ſedes Romana in Germania & alibi lo
corum internuncios. † Quanti autem refe- 125
rat, mittere in legationẽ Apoſtolicam viros,
qui non ſua, ſed quæ Dei & eccleſiæ ſunt, pru
denter quærant, res ipſa profectò nimiũm ne
mini iam non indicat. Sed cæpta proſequor.
Pelagius iſte edicto etiam cauit, nè quis, præ-
ter Romanum Pontificem, auderet conciliũ
vniuerſale vſquàm gentium vel indicere, vel
habere.

126 habere.†Siquidem ea potestas, huiusmodi cō- c.Multis denuò. 17.distinct.
cilia celebrandi, ex Apostolicis, canonicis, atq;
ecclesiasticis regulis, ad sanctam Sedem Romanam, & ad alium neminem, pertineat. Id quod verissimum esse, gesta summorum Pōtificum à nobis hactenus descripta haud obscurè ostendunt. Cæterùm Pelagius vbi Gregorium internuncium suum, rogatu populi Romani, ad Vrbem reuocasset, domumq; paternam in Xenodochium senū pauperū conuertisset, & Basilicam sancti Laurentii Martyris à primis extruxisset fundamentis: pestilentia, quæ totam tum peruagata est Europam, correptus interiit: anno quippè sui Pontificatus decimo, mense secundo, die decimo. Vacua eo tempore fuit Petri sedes circiter septem menses.

Gregorius Primus, à rebus gestis cognomento Magnus P. M.
Cap. LXIIII.

GRegorius, ob præclarissimas animi dotes, cognomento Magnus, eius nōminis primus, senatore patre Romæ genitus, dein Monachus, & Doctor celeberrimus factus, ad sūmum Pontificatus culmen vel inuitus à Clero populoq; Romano in magna rerū omniū
127 perturbatione vocatur. †Is itaq; non sibi ipsi, sed diuino honori, atq; hominum vtilitati,

probè consulens, spretis opibus, posthabitis voluptatibus, omniq; ambitione, & potentia, Reipublicæ Christianæ gubernacula suscipiens, ita vixit, vt longo post tempore parem ex suis successoribus habuerit neminem. Claruit vitæ sanctitate, eruditiõe, & in rebus agẽdis diligentia omnibus antecelluit. Sanctissimus vir Gregorius Synodum habuit apud sanctum Petrum quatuor & viginti episcoporũ: qua sustulit plurima, quæ sanctæ religioni nocitura videbantur, & utilia instituit. Inter cætera verò valdè probauit, ac sanctorum Euangeliorum instar, est veneratus Cõcilium Nicænum, Constantinopolitanum, Ephesinũ, & Calcedonense. Vetuit certas quasdam personas ad clericatus ordinem promoueri.† Clericis fornicariis ingredi templum uetuit, donec pœnitẽtia ducti à fornicatione abstinuissent. Si uerò in peccato suo perdurassent: cunctis in vniuersum Christianis præcepit, nẽ illorum officiis vel sacrificiis interessent: quoniam benedictio illorum vertitur in maledictionem. Grauissimè lædunt ecclesiam clerici fornicarii: & magni scandali origo ipsi profectò sunt. Porrò hæretici incontinentes, proni in venerem, hunc fornicationis locum aduersus nostrorum sacerdotum ordinem mirè vrgent: obiicientes nostratibus licitam quasi (licet falsò) fornicationem. Ideoq; putant conducibi-

lius

c. Sicut S. Euangelij. 15. distinc.

c Maritum duarum. 33. distinc.

c. Si qui sunt præsbyteri. 81. distinct.

128

lius fore, vxores sacerdotibus & ancillulas domi adesse, quàm concubinas: † propterea
129 quoq; illorum sacerdotes inuerecundè hæretici cogunt nubere, & si aliàs nupturi non essent. Qua in re quàm grauiter errēt, inferius suo loco facilè explicabo. Citra piaculum taceri hoc loco non potest splendidissimum hæreticorum mendacium: quibus familiare nunquàm non fuit, Vicarium Christi & sanctam eius ecclesiam calumniari. Aiunt quippè hi, in Romana ecclesia, fornicationem Sacerdotum, & cōcubinatum, esse permissum: ob id ipsi à fornicatione abhorētes (scilicet) nubūt.
130 † Sed hic Gregorii locus hæreticos splendidi mendacii arguit. Etenim Diuus Gregorius (quemadmodum ante ipsum & post ipsum alii plurimi Pontifices Romani fecerunt) grauissimè sub acri pœna interdixit Sacerdotibus fornicationem.

Allegato. c. si qui sunt præsbyteri, & c. si quis clericus. c. Romanus. c. Præsbyter. et per totam. 81. distinc. c. Nullus. c. Præter hoc. 32. distinct.

Aliud fornicationi cognatum in multis Europæ locis frequens nimis est: ut in quatuordecim, aut sedecim annorum Adolescentes, neq; bonis instructos moribus, neq; catholicis imbutos (de bonis ac piis, qui etiamnùm illic permulti sunt, non loquor) documentis, qui vel primæ, aut secundæ (et non inferioris) sint nobilitatis, conferantur pingues cathedralium ecclesiarum canonicatus, & opimæ præbendæ. Quorum annuos redi-

tus bibendo, fornicando, ludendo, digladiando in publicis Gymnasiis, donec Residētiæ tēpus aduenerit, permultos annos consumunt. Horum vestitus tantùm abest, ut iuuenem ecclesiæ addictum, & bonarum artium studiis, atq; pietati obnoxium, præseferat, quòd etiã atrocem militē, ac blasphemum planè ostendat. Paliolum breue ad vmbilicum vsq; protensum, neq; eorum manus, neq; nates tegēs, humeros illis operit. Latis & oblongis gladiis accinguntur: Caligas gestant deformes: quarum fœmoralia nõ ad genu tenus tantùm decenter, sed ad talos propemodùm ridiculosè dependent. Huic vestium ornatui Cristatum plumis pileum postremò addunt. † De hoc 131
hominum genere, de ista educatione solent sibi Episcopos plerunq; illi populi in Ecclesiis constituere. Qua igitur ratione fornicationes, & crimina Sacerdotum reliqua, ab Episcopis illic vindicentur, depræhendi ex memorata historia potest. Mirãdum quidem summoperè esset, si vniuersa illa loca (talibus Episcopis) hæresibus, variis erroribus, rapinis, seditionibus, latrociniis, non complerentur. † Solis 132
inquam nobilibus, nõ autem aliis doctis & virtute præditis viris, Episcopales inibi hactenus licuit conscendere sedes: qui planè iuuenes non Dei vel religionis amore, sed luxus, & diuitiarũ cupiditate ecclesiam inuadere, haud

rarò solent: nullam penitus curam animarũ, voluptatibus corporis immersi, gerentes. Sed Gregorii gesta ex Germanis referre pergamus.

133 † Is autem, cur necessariò Christianis (ob Decimam nempè temporis Deo debitam) sit ieiunandum pulchrè docuit. Insuper addidit sanctissimo canoni missæ illa verba: Diesq; nostros in tua pace disponas. Voluit initium Missæ cum vno versu alicuius psalmi fieri: & nè quid ornatus atq; concentus inter sacrificandum deesset, studiosè cauit. *c. Quadragesimã. de consecra. distinct. 5.*

134 † Vt hinc perfacilè possit liquere, à sanctissimo, doctissimo, & citra cõtrouersiam optimo Pastore, Gregorio Papa, Sacrosanctũ Missæ sacrificium fuisse uehementer frequentatum atq; auctum: Sacrosanctum, in quam, Missæ Canonem magnoperè auctiorem redditum.

135 † Accedit quoq; ad gloriam sanctissimi huius Gregorii & Romanæ sedis, hæreticorum verò ingratitudinem, quòd anno sui pontificatus quinto, Augustinum Mellitum Monachum, Euangelii concionatorem, in Angliam misit: ac rursus post annum septimum alios doctores plurimos, verbi Dei ministros, in eãdem Angliam summisit: quorum prædicatione Angli tùm, siuè Saxones, qui rerum in Anglia sunt potiti, ad fidem Christi sunt conuersi. Ad germanos scriptores redeo. Humilitate hîc magna præditus, † omnium sui ordinis primus, *Vrsperg. in Mauricio, necnon & Freculphus auctor in historia grauissimus, Tomo suorũ Chronicorũ. 2. lib. 5. cap. 24. Beda. de gestis Anglorũ lib 1. Mutius de Gergmanorũ prima orgine lib. 5.*

136

primus, ſeruum ſe Dei ſeruorum appellauit. Omnem penè inſtitutionem Eccleſiaſtici officii (veteris præſertim) ipſe adinuenit, probauitq;. Supplicationes maiores, peſtis ſedandæ cauſſa, ac ſtationes inſtituit. Exornatis quibuſcunq; potuit rebus Baſilicis Romanis, Deoq; dedicata Gothorũ Eccleſia, paternam domũ, in Cliuo ſcauri poſitam, haud procul à circo maximo, in monaſteriũ redegit: vbi & peregrinos iugiter ſuſcepit: & pauperes vndiq; aduenientes cibo potuq; liberaliter refecit: Vir quippè in omni eius vita ſumma laude digniſſimus. Moritur tandem Chriſto poſt annum ſui Pontificatus x i i i. menſem ſextum, die decimo. Sepelitur in Baſilica Diui Petri ante ſacrarium, collachrimantibus cunctis. Sine paſtore tũ fuit Chriſti Eccleſia mẽſibus quinq; & diebus vndeuiginti.

Sabinianus P. M.
Cap. LXV.

POſt Sanctum Gregorium Sabinianus in Põtificatu ſucceſsit. Cuius originẽ aut patriã nemo hiſtoricorum poſuit. Solebat (ut ſæpè fit) præclariſsimis facinoribus ſui prædeceſſoris (cùm aſſequi tantam immortalis virtutis gloriam nequiret) inuidere. Hîc horas in eccleſia, officii gratia, diſtinxit: & accenſas lampades in templis, præſertim verò in Baſilica

Diui

Diui Petri, perpetuò haberi constituit. Sed cùm annum vnum, menses quinq;, & dies nouem, rexisset ecclesiam, diem functus est.

Bonifacius Tertius P. M.
Cap. LXVI.

BOnifacius Tertius ciuis Romanus, tanto Romanæ sedis sacerdotio dignus habitus
137 est. † Qui à Phoca Imperatore, nõ absq; magna controuersia, obtinuit: ut Romana Beati Petri Apostoli sedes, etiam Imperatoris decreto, omnium Ecclesiarũ caput & Magistra diceretur ab omnibus, & haberetur. Quem quidem locum Constantinopolitana sedes (fauentibus interdum malis principibus) indignè sibi vendicare conabatur. Euicit meritò tamen Bonifacius, vt Romana sedes cæteris (ut anteà) vniuerso in orbe, Imperatoris quo-
138 què iudicio, anteferretur. † Eius etenim solius sedis constantia & integritate cunctæ hæreses sunt semper confutatæ. Iure quidem prælata nunquàm non fuit Romana Ecclesia cunctis. *Matthæi.16.*
139 † Fundata enim à Christo vnicè fuit Romana Ecclesia super personam Petri Apostoli, Apostolorum principis, & primi Romanorum Episcopi. Cui nempè Petro, & eius successoribus potestatem Christus amplissimam dedit ligãdi, & soluẽdi in cœlo et in terra, quodcunq; ligari, aut solui oportuisset. Quamobrẽ

etiam

etiam videmus, poſt ipſum Petrum, ad noſtra vſq; tempora, à nemine prorſus alio, quàm à ſucceſſore Petri, & Apoſtolica ſede Romana diuerſas (ut iam ex Germanis tradidimus) obortas hæreſes & ſectas fuiſſe euulſas. Si innumeras propemodum hæreſes, variis temporibus, diuerſis in locis, in Eccleſia enatas Romana ſedes oportunis remediis non extinxiſſet: quot nunc quæſo capita, quot nanq; opiniones, quot item ſectæ iam de fidei dogmatibus eſſent? Proindè Ireneus aduerſus Valentinia-

Lib. 3. cap. 3. nũ de primatu Romanæ Eccleſiæ ſic ſcribit:

† Sed quoniam valdè longum in hoc tali vo- 140

lumine omnium eccleſiarum enumerare ſucceſsiones, Maximæ, & antiquiſsimæ, & omnibus cognitæ, àglorioſiſsimis duobus Apoſtolis Petro, & Paulo Romæ fundatæ, & conſtitutæ eccleſiæ ſucceſsio (ſcilicet) ſufficit. Per cuius eccleſiæ traditionem ab Apoſtolis acceptam, & annunciatam hominibus fidem, per ſucceſsiones Epiſcoporum peruenientẽ vſq; ad nos, cõfundimus omnes eos, qui quoquomodo vel per ſui placentiam malam, vel vanã gloriam, vel cæcitatem, & malam ſententiam, præterquàm oportet, colligunt. Ad hanc.n. eccleſiam, propter potentiorem principalitatem, neceſsè eſt, omnem cõuenire eccleſiam: hoc eſt, eos, qui vbiq; ſunt fideles: in qua ſem-

per ab

per ab his, qui sunt, undiq; conseruata est ea, quæ ab Apostolis est traditio. Hæc Ireneus.

141 Ad hæc † ciuilis lex imperat omnibus Romano subiectis Imperio, eandem colere religionem, quam Diuum Petrum Apostolum Romanis tradisse constat. Et inquit Diuus Ambrosius. Quæ dignior domus Apostolicæ prædicationis ingressu, quàm sancta Romana Ecclesia? sanctus Hieronymus ad Damasum Papam scribens ait: se cupere, ut eius fidei confessio (si perperam facta fuisset) emẽdaretur ab ipso Papa: qui Petri sedem & fidẽ teneret. Vos itaq; iam omnes compello, ò Lutheriaci, ò Anababtistici, ò Zuuingliani, seu Caluiniani, ò Adiaphoristæ, ò Cõfessionarii, & si quæ aliæ huiusmodi sint Inferi pestes, ò filii tenebrarum feralibus istis discordiarum nominibus gaudentes, non cernitis lucem ira & furore sathanico obcæcati? Resistitis Sedi Romanæ à Christo IESV peculiariter cõstitutæ? Non discernitis falsum à vero, insensati centum annorum pueri? Moriemini in peccatis vestris, immanissima, & plusquàm turcica hæreticorum lues: & sepeliemini in dãnatione æterna: nè dubitetis. Impietatis enim & mendacii accusant vos degeneres, atq; sacrilegos, vestri hoc loc Parentes, vestri Ciues, vestri in quam Conterranei, dùm sempiternis monumentis posteritati sic prodiderunt: Ro

l. Cunctos pòpulos. C. de summ. trinit. & fid. cathol.

In. c. quæ dignior. 24. q. 1.

c. Hæc est. 24. q. 1.

mana ſedes cæteris meritò antefertur: ſiquidem eius integritate & conſtãtia cunctæ hæreſes ſint confutatæ, ac exploſæ. Imò verò & leges quoq; ciuiles vos accuſant, dùm exquiſitè propriisq; hiſcè verbis ſic ſanciunt: † Sancimus ſecundum definitiones quatuor conciliorum, ſanctiſsimum veteris Romæ Papam, primum eſſe omnium Sacerdotũ, &c. Quo loco & à quatuor illis magnis conciliis illud idem decretum fuiſſe, oſtenditur. Atquì à Cõſtantino magno iſtud ipſum de Primatu Romanæ Eccleſiæ cõſtitutum fuiſſe, in confeſſo eſt. Qua de re & apud Nauclerum plura. Ad inſtitutum ex Germanis redeo. Cæterũ Bonifacius, hoc negocio cum Phoca Imperatore ex ſententia confecto, & habito dein concilio, in quo plura eccleſiæ conducibilia inſtituit, moritur poſt menſem ſui regiminis nonum.

§. 1. in aut. de eccleſiaſtic. titu. 142

Volu. 2. genera. 27. fol. 629.

Bonifacius Quartus P. M.
Cap. LXVII.

BOnifacio Quarto, natione Marſo, poſt tertium defunctum cura regendæ Chriſti Eccleſiæ data fuit. Hîc templum Sanctæ Mariæ Rotũdæ, quod veteres Pantheon, hoc eſt, omnibus Diis cõmune, appellarunt, à Phoca Imperatore obtinuit: illudq; (eiectis indè gentium ſimulachris, & templo de more luſtrato) ad

to) ad honorem Deiparæ Virginis & omniũ martyrum Deo consecrauit. Domum paternam in Monasterium conuertit: fundosuẽ proprios necessitatibus Monasterii & Mona
142 chorum addixit. Quibus & concionandi & absoluendi à peccatis pœnitentes dedit. Verùm post sextum Pontificatus annum, mensem octauum, & diem xiii. moritur Pontifex. Vacat tũc Romana sedes mẽsibus penè octo.

Deusdedit P. M.
Cap. LXVIII.

DEusdedit ciuis Romanus ad summum Põtificatus apicem per id tempus euehitur. Hîc quum optimus esset Pastor, mirandum in modum dilexit clerum, iuxtaq; auxit. Tan-
143 tæ demùm Sanctitatis fuit, †vt leprosum quẽdam, cùm semel obiuum haberet, osculo suo lepra mundarit. Statuit, nè Patrini filius puellam è sacro fonte susceptam, vxorem habere posset. Moritur deniq; vir Beatus anno sui Põtificatus tertio, die tertio & vigesimo. c. Non oportet. 30. q. 3.

Bonifacius Quintus P. M.
Cap. LXIX.

EVuehitur ad Pontificatum Bonifacius Quintus Campania oriundus, vir singularis humanitatis, & clementiæ pater. Qui benignitatis, ac pietatis officia erga omnes libe-

raliter præſtitit. Inter cætera verò cauit, ne qui ad eccleſias confugiſſent, inuiti indè extraherentur: Id Diuini numinis reuerentia à Chriſti Vicario cõſtitutum, lex ciuilis indentidem probat: † neuè Acoliti reliquias martyrum attrectarent: Siquidem præsbyterorũ, aut ſubdiaconorum illud ſit munus. Præcepit item, ſacrilegos vbiuis gentium anathematizari. Ad hæc voluit, teſtamenta iuſſu principis facta omni in loco valere. Cœmiteriũ Beati Nicomedis extruxit. In clericos honeſtè viuentes munificus admodum & liberalis fuit. Obiit autem anno ſui Pontificatus quinto, die decimo. Cuius mors lachrymas omnibus præ mœrore excuſsit. 144

l.ij.& toto titu. c. de his qui ad eccleſ. confug.

Honorius Primus P. M.
Cap. LXX.

HOnorio huius nominis primo, Campania oriundo, & conſulari genere nato, Pontificium munus poſt Bonifacium per hæc tẽpora defertur. Hîc rebus externis quietus clerũ penè collapſum, moribus, doctrina, & vitæ ſuæ exemplo, probè reſtituit. Vt illis etiam temporibus (quibus veram fuiſſe Romæ Dei Eccleſiam vel apud hæreticos huius æui in cõfeſſo eſt) in Eccleſia Chriſti clericorum mores fuerint labefacti: & tamen illi iidem clerici Eccleſiæ tùm nihilominus abſq; proximi

ſcandalo,

scandalo, vel hæreticorum maledictionibus,
145 ministrabant. †Mali proindè clericorum mores sanctam Dei Ecclesiam non afficiunt: sed corrigendi sunt. Ad Germanos redeo. Multas prætereà Honorius in Vrbe ecclesias ædificauit. Basilicam Diui Petri æneis tegulis, ex Iouis Capitolini æde ablatis, cooperuit. Templum Agnetis martyris via Nomentana, necnon templa Diui Pancratii via Aurelia, Anastasii ad Aquas Salinas, & Quatuor Coronatorum, extruxit. Excessit autem è viuis vir sanctissimus post annũ suæ administrationis duodecimum, mensem vndecimum, die decima septima. Cuius morte vacat tum Petri sedes annũ vnum, menses septẽ, & dies octodecim.

Seuerinus primus } PP. MM.
Ioannes quartus }

Cap. LXXI.

HOnorium consequitur in ordine Seuerinus ciuis Romanus: Vir admodùm religiosus, insigniq; pietate præditus: pauperum amator, alienæ calamitatis deplorator: munificus in omnes: in reparandis templis splendidus. Qui cùm his maximoperè occuparetur, anno sui Pontificatus primo, mense secundo Romæ obiit. Cui Ioannes Quartus Dalmatia oriundus successit. Vir quippè pius: qui permultos captiuos, Lateranensis Ecclesiæ

thesauris,

b. In antiquis. 12. q. 1.

thesauris, redemit. Hîc inito Pontificatu, protinus iussit, ut si quis temerè res ecclesiæ inuadere præsumeret, quadrupli pœnam subiret. Moritur dein post annum primũ, & mensem nonum, die autem nono suæ gubernationis.

Theodorus P. M.
Cap. LXXII.

VOcatur per hæc tempora ad Ecclesiæ regimen Theodorus, natione græcus, Hierosolymis oriundus: qui omnia, quæ ad dignitatem sanctæ Religionis pertinere arbitrabatur (uti bonũ pastorẽ decet) studiosè præstitit. In omnes, maximè autẽ erga pauperes, mirè benignus fuit. Constituit inter cætera, vt cærei Paschalis benedictio fieret in die Sabbati Sancti. Censuit, neminem separari à coniuge debere, qui nupsisset post emissum simplex castitatis votum. Pirrhum Patriarcham Constantinopolitanum, Sergium, aliosq; hæreticos exhautoratos exilio damnauit. Reliquias sanctorum Martyrum in magno honore habuit. Basilicam via Flaminea haud procul à Ponte Miluio extruxit, protinusq; dedicauit: Oratoria fabricauit: ac alia id genus opera egregiè confecit. Moritur demum post annum sextum, & mensem quintũ, die decimaoctaua.

c. Si uir simplex uotum. 27. distinct.

Martinus

Martinus Primus P. M.
Cap. LXXIII.

SVccesit in Pontificio munere Theodoro Martinus, ciuis Tudertinus. Qui, inito pontificatu, Legatos Constantinopolim illicò misit: utq; Paulum Patriarcham ab hæresi ad fidem catholicam reuocarent, mandauit. Verùm Pontificis petitioni non obtemperauit Paulus: ob idq; à Martino dignitate priuatur. Qua re permotus Imperator Constantius, Olimpium eius cubicularium in Italiam Exarchum cum hiscè ablegat mãdatis, ut Martinũ ad se uinctum mitteret. Sed hac interim dissensione fræti Saraceni, Alexãdria Aegipti cum ingenti classe soluentes, Rhodum Insulã nauigarunt: ibiq; capta primaria vrbe, colossum, fama celeberrimum, sunt demoliti. Ex cuius ære noningentos Camelos præda onustos abduxerê. Constantius verò tantis calamitatibus nihilo melior factus, Theodoro Caliopæ Italiam petere iubet: atq; Martinum Põtificem ad se Constantinopolim vinctum adduci imperat. Theodorus dicto domini sui audiens, Romam profectus, ac à Romanis benignè exceptus, cum Pontificem salutare velle simularet, iniectis homini cathenis, eum Constantinopolim Ligatum ad Cæsarem mittit: & indè in Chersonessum, perpetuum exiliũ, deportatur.

deportatur: vbi quondam Beatus Clemens Pontifex exulauit: Martinus autem tot circũuentus ærumnis, & magna rerũ omnium inopia præſſus, in exilio tandem occubuit: anno nempè ſui Pontificatus ſexto, mẽſe ſecundo. Multis virtutum ſignis vſq; in hodiernum diẽ Diuus iſte Pontifex refulget: qui et in ordinem ſanctorum Martyrum fuit meritò relatus. Feſta illi dies eſt duodecima Nouembris. Paſtore tùm caret Romana ſedes ob incertum ſanctiſsimi viri obitum, menſibus quatuordecim.

Eugenius Primus P. M.
Cap. LXXIIII.

EVgenio Primo Petri ſedes hoc tempore defertur: Viro nempè mira pietate, religione, manſuetudine, munificentia, & comitate, ornato. Qui ſtatuit, Epiſcoporum quẽlibet carceres habere debere: in quibus delinquentes clerici peragere pœnitentiam poſſent. Voluit prope eccleſias domicilia ſacerdotum extrui. Vetuit Monachis, quauis ex cauſa abſq; eorum ſuperioris licentia clauſtrum egredi. Moritur autem anno ſui Pontificatus ſecundo, mẽſe nono.

Vitelianus

Vitelianus P. M.
Cap. LXXV.

PRouinciam administrandi summum Pontificatum nactus est tùm Vitelianus, ciuis Signinus ex Volscorum gente: vir quippè optimus, & Diuini cultus amans, atq; studiosus. Quamobrem ecclesiasticam regulam com-
146 posuit, & cantum, † adhibita organi consonantia, in Ecclesia ordinauit. Theodorũ quẽdam Archiepiscopum, & Hadrianum Abbatem, viros doctissimos, atq; optimos, in Angliam misit, quò illos populos in religiõe flu-
147 ctuantes confirmarent. † Quod sanè Anglis celebre hoc pium Papæ facinus esse debet: ut potè quibus (si superiora quoq; memores) sancta Apostolica Romana sedes in his, quæ ad verũ Dei cultum pertinent, nullo vnquàm æuo defuerit. Postremò, haud infœliciter administrata Christi Ecclesia, post annum sui regiminis decimumquartum, mense sexto moritur.

Adeodatus P. M.
Cap. LXXVI.

ADeodatus, patria Romanus, professione Monachus, in Sede Petri post Vitelianum locatur. Qui magna comitate, ac religione præditus, in delinquentes clemens, in paupe-

res beneficus, erga hoſpites benignus, et in calamitoſos miſericors fuit. Eccleſiam Beati Petri via Portuenſi iuxta pontem Meruli tum inſtaurauit, dedicauitq́;. Auxit fundis & ædificiis Monaſterium ſancti Heraſmi in Cœlio mõte, vbi ipſe monaſticam duxerat vitam. Et ad abolenda prodigia, quæ ſuo tempore pluſquàm ſæpè viſebãtur, conuerſus ſupplicationes frequentes habuit. Dein verò diem obiit anno quarto, cum duobus menſibus, & diebus quinq́;. Memoriã ſanctiſsimi viri lachrymis multis proſequuntur tùm omnes. Cuius corpus in Diui Petri Baſilica recõditur.

Donnus P. M.
Cap. LXXVII.

DOnnus ciuis Romanus illo tempore Pontificio muneri præeſſe cœpit, quo Grimoaldus Longobardorum Rex obiit. Quo ſanè anno maximi fuerè imbres: mortalium plurimi fulminibus icti interierè: & frumenta in agris eputruere. Quamobrem in maximis turbinibus conſtitutus Pontificatũ Donnus adiit. Qui ſanctitate vitæ, & doctrina, plurimùm valuit. Clerum diuerſis diſtinxit gradibus, auxitq́; honoribus. Monachos quoſdam cum Neſtorianis ſentientes, depræhenſos & Caſtigatos in varia diuiſit monaſteria. †Rauennatẽ Eccleſiam à Romana iamdudũ 148
ſeiunctam

ſeiunctam, ob idq; Acaphalon vocatã, Apoſtolicæ ſedi Romanæ obſequentem reddidit. Veſtibulum Sancti Petri, quod paradiſus appellatur, quadripartitum marmoribus ſtrauit. Inſtaurauit præterea, dedicauitq; Eccleſiam Apoſtolorum, via Oſtienſi, & Eccleſiam beatæ Euphemiæ, via Appia. Cuius boni Paſtoris vita tandẽ finiuit anno ſui regiminis quinto, menſe itidem quinto, & die decimo.

Agathon P. M.
Cap. LXXVIII.

AGathoni, natione Siculo, licet patre, Romano, profeſsione Monacho, cura Pontificiæ dignitatis poſt Donni obitum defertur.
149 Vir tãta ſanctitate emicuit, † vt leproſum ſemel obuiũ, oſculo ſuo exceptum, à lepra protinus liberarit. Tantæ præterea manſuetudinis, & comitatis fuit, vt neminem vnquàm ab ſe triſtẽ dimiſerit. Nactus proinde Imperatorem ſibi moribus ſimilem, conciliũ, Monothelitarum cauſa, apud Conſtantinopolim habere ſtatuit. Cuius rei gratia legatos, Ioannem Portuenſem Epiſcopum, & Ioannem Romanæ Eccleſiæ Diaconum, Cõſtantinopolim miſit. Quos Cõſtantinus quartus mira benignitate excipiẽs, ſimul hortabatur, ut reiectis cauillationibus, & ſophiſticis altercationibus, ex æquo & bono controuerſiam totam ſopi-

rent, & duas ecclesias ad vnam solam reducerent. Intereà verò Pontifex, cuius tempore post solis eclypsim peste grauissima laboratũ est, anno suæ administrationis secundo, mense sexto, die decimo quinto vitam cum morte commutauit. Cuius obitu sedes Petri vacauit menses septẽdecim.

Leo secundus P. M.
Cap. LXXIX.

SVccessit Agathoni Leo, vir genere Siculus. Qui græcè, ac latinè doctissimus est planè habitus. Canendi peritiam adeò calluit, vt psalmodiam ipse composuerit: hymnosq; ad meliorẽ concentum redegerit. Idẽ quoq; constituit, in celebratione Missæ pacem populo dari: Sextam Synodum Constantinopolitanam vehementer probauit: & quos sancta Synodus, præsente Constantino, dãnauerat, eosdem ipse anathemate percussit. Synodus ista vniuersalis Constantinopoli habita fuit aduersus Sergium, Paulum, Pyrrhum, Petrũ, Cyrum, Theodorum, & omnes alios successiuis temporibus Archiepiscopos siuè Patriarchas Constantinopolitanos: qui impiè docebant, vnam voluntatem & vnam operationẽ in Christo IESV domino, & Saluatore nostro fuisse. In cuius quidẽ Synodi sessione tertia, præsente etiam Constantino quarto Imperatore

tore

tore, cōuicti fuere hæretici de falso. Exhibuerunt enim librum, qui habebat inscriptionem Mænnæ: veruntamen tres additi erāt in principio libri quaterniones adulterini, non habētes subnotationem numeri foliorum. Rursus in sessione sexta attulerunt iidem ipsi hæretici testimonia abscissa & mutila. In sessione octaua animaduersum est, hæreticos multa in describendis libris consultò omisisse, & alia in codicibus deprauasse, quæ illorum possent demōstrare errorem. Iterum in decimaquarta Sessione in medium sunt ab hæreticis prolati codices falsi, & adulterini: sicut in illo ipso concilio est videre.

150 † Sic etiamnùm hoc sæculo splendidè mentiuntur hæretici, modò supprimentes veterum libros, quibus gestorum veritas ex fide narratur: modò allegantes locos scripturæ imperfectos: modò falsa & manifesta mendacia de summis Pontificibus Romanis imperito vulgo splēdidè suggerentes. Vt ex obliquis hæreticorū semitis haudquaquàm obscurè deprædhendatur, quòd illorum dux, pater, & princeps, sit antiquus ille veterator Dyabolus, qui mendax est, in veritate nō stetit, & falsa semper protulit: qui, inquam, ante mille & quingentos triginta septem annos, ausus fuit obiicere vnigenito filio Dei: si filius Dei es, mitte te deorsum. *Ioan. 8.* *Matthei. 4.*

151 † Porrò & hodiè operarii illius Veteratoris nihil

hil aliud crepant, hæretici nempe, quàm hoc ſimbolum Angeli tenebrarum: qui filius Dei eſt, mittat ſe deorſum, hoc eſt, ſeparet ſe ab vnitate Eccleſiæ, recedat à fratribus ſuis, non perſiſtat in veritate, non in charitate IESV Chriſti: ſed deſerta ſummitate templi Dei, quam quidem templi ſummitatem, caput, & fundamentum ſimul, Chriſtus in Petro & ſucceſſoribus Petri, Vicariis ſuis, ædificauit, mittat ſe deorſum: & tunc demûm vnà cum Diabolo patre ſuo irrideat fratres ſuos, iudicet illos, falſas in medium proferat ad fallendum ſcripturas, videat feſtucam in oculo alterius, & interim trabem in oculo ſuo nõ curet, ſit deniq; ſcandalum in Eccleſia Chriſti perpetuum, & incedat per viam perditionis latam ac ſpacioſam, impunitaq; ſibi omnium ſit ſcælerum licentia. Ad Leonem redeo. Statuit is omni die baptizari homines poſſe, modò id neceſsitas poſtularet. Noluit item pro vſu pallii, vel aliorum officiorum, quicquàm Eccleſiæ perſolui. Moritur tãdem Leo doctrina, eloquentia, religione, pietate, & ſingulari clementia præditus, menſe decimo. Cuius funus collachrymantes omnes, ceu publico orbati parente, ad Baſilicam Diui Petri deduxerè.

Matthæi. 16.
Ioannis. 1.
Matthæi. 7.

Benedictus

Benedictus Secundus P. M.
Cap. LXXX.

BEnedictus ciuis Romanus, à pueritia Christo militans, diuinæ scripturæ sic operam dedit, ut in rerum diuinarum scientia insignis tùm quippè haberetur. Ob cuius humanitatē, & erga omnes, præsertim verò pauperes, pietatem, ita omnium gratiam demeruit, vt is ipse vnus haberetur, qui cunctorum suffragiis in defuncti pridem Leonis locum meritò subrogaretur. Huius viri sanctitate permotus tum Constantinus Imperator sanctionem Romam ad eum misit: qua nimirùm cauit, vt quem deinceps clerus populusq; Romanus in Pontificem elegisset, eundem protinus verum Christi vicariū omnes agnoscerent. Plures Basilicas restituit Papa hîc sanctissimus: maximè autem sancti Laurentii in Lucina, ac beati Valentini Martyris via Flaminea. Moritur demùm post mensem decimum, die duodecimo. Qui sicuti omnibus in vita charus fuit, ita post mortem nemo non sanctū, deq; humano genere benemeritū eū prædicauit.

Ioannes Quintus P. M.
Cap. LXXXI.

EO fermè tempore, quo diem functus est Constantinus quartus Imperator, Ioānes

Quintus,

Quintus, natione Syrus, patria Antiochenus, ad ſedem Petri, conſenſu omnium, in Eccleſia Saluatoris apud Lateranum vocatur: vir ſanè doctrina, religione, ac humanitate præclarus. Qui in eiuſdem Sacra Saluatoris æde voluit, quemadmodum Leo ſecundus fecerat, à tribus conſecrari Epiſcopis, Oſtienſi, Portuēſi, & Velitrenſi. Quem quidem conſecrandi morem poſteri deinceps tenuerè. Cæterùm pius iſte Paſtor valitudinarius, quum libellũ quendam de Pallii dignitate compoſuiſſet, ſub finem anni primi è viuis deceſsit.

Conon P. M.
Cap. LXXXII.

Conon origine Tracenſis, Siciliæ alumnus, indè Romam veniens, ex præsbytero ſummus Pōtifex creatur. Cum enim Romani Petrum quendam Archiepiſcopum, exercitus verò Imperatoris Theodorum præsbyterum, ad ſummi Pontificatus culmen prouehere certatim conarentur: poſt longam tā dem altercationem, diuino nutu compulſi, in eam omnes conuenerè ſententiam, ut Cononem Papam deſignarent: Virum quippè bonum, & tanto dignum principatu. Qui compoſitis moribus, eruditione, pietate, religione, & forma corporis, omnibus venerabilis fuit: à nonnullis etiam, ob inſignem eius caniciem,

niciem, & corporis maiestatem, angelicus vocabatur. Animi simplicis, integri, modestiæ, iustitiæ, constantiæ, & prudentiæ, plusquàm humanæ semper est habitus. Quamobrẽ cũ-cti, ad quos ea res pertinebat, frequenti laudũ eius acclamatione eũ cõfirmarunt. Cæterùm post initum Põtificatum in valitudinem corporis statim incidit: cui vndecim menses & tres fermè dies superfuit.

Sergius Primus P. M.
Cap. LXXXIII.

DEfuncto Conone, Sergius natione Syrus, huius nominis primus, patria verò Antiochenus, in Pontificatu sufficitur. Is tempore Adeodati Papæ Romam veniens in ordinem clericorum asciscitur. Posteà autem eius doctrina & circa ministerium rei diuinæ studio efflagitantibus, ad maiora gradatim conscendens tantum sibi nominis atq; auctoritatis cõparauit, ut in demortui pridem Papæ locum (licet non sine controuersia) fuerit substitutus. Porrò quum pars populi Romani Theodorum Archipræsbyterum in Pontificem quàmmaximè peteret, nonnulli ab Exarchi Iudicibus corrupti Paschalem nominassent, & vtraq; pars in palatio Lateranẽsi congregata esset, conuenerunt tandem cleri populiq; Romani vota in Sergium hũc. Quem posteà

vinctum Iustinianus secundus Imperator ad sese duci iussit, quia Synodo suæ assentiri nolebat: sed recusantibus Italis militibus id cõmittere facinus, pax deniq; inter Papã & Cæsarem consequuta est. Qua demũm pace impetrata, ad instaurationem templorũ Sergius animum adiecit. Diui itaq; Petri Basilicam ruderibus, tignis putrefactis, stillicidiis corruptis, & parietibus labẽtibus ruinosam, in pristinam restituit formam. Quo quidem in loco partem quoq; Dominicæ crucis in capsula quadam ænea reperit. Beati Leonis Papæ corpus humilius, quàm par erat, sepultum, honestiore loco condidit. Constituit præterea, ut in fractione Dominici corporis ter caneretur in Missa: Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, &c. †Optimi huius Sergii virtute & sancti- 152
tate Saxones Christo nomẽ dedisse, certò fertur. Neq; ad rẽ pertinet, quòd Saxones alioquì dicãtur à Carolo magno, Frãcorum Rege, ui atq; armis coacti suscipere ad Lippam fluuium fidem Christi. Porrò annis trigintatribus eam gentem Carolus & sui antecessores bello iugiter præsserũt: Sed Saxones (quẽadmodum Germani omnes historici scribũt) sæpius in hæreses collapsi, sæpius etiam ad puritatem fidei sunt vi & armis restituti. Quarè mirũ haudquaquàm videri potest, si Sergius Papa in Euangelii luce primus fuerit Saxonũ

præceptor atq; magister: quamuis ipsi posteà in ueritate & fidei synceritate nõ steterint, & propterea à Carolo magno armis sæpius debellati, tandemq; in ordinem fuerint redacti. Id quod et sæculo nostro Saxonibus accidere, nemo nõ videt. Ad Sergium redeo. Nouissimè ergò, rebus multis insigniter gestis, Sergius post annum suæ villicationis tredecimũ, & mensem circiter nonum, vniuerso collachrimante populo eius vitæ pensum absoluit.

Ioannes Sextus P. M.
Cap. LXXXIIII.

AD hunc Ioannem eius nominis sextum, natione græcum, cura Ecclesiæ Dei post Sergium peruenit. Is Basilicam Sãcti Andreæ in Vaticano restituit: Altare principis Apostolorum Petri, columnis dextra leuaq; positis, magnificè ornauit: ac ut pius erat animo, multos, ære Ecclesiæ, captiuos redemit. Moritur autem Pontificatus sui anno tertio, mense tertio. Sunt qui scribant, Ioannem hunc Martyrio coronatum: Verùm à quo martyrium fuerit perpessus nusquàm legitur. Humatum fuit eius corpus ad Cathecumbas Sebastianas, Via Appia.

Ioannes Septimus, &
Sosimus, qui & Sisinius } PP. MM.
Cap. LXXXV.

IOannes septimus itidem Græcus sexto successit. Pontifex sanè multæ sanctitatis & eloquentiæ. Qui in Diui Petri Basilica oratorium in Dei genitricis honorem extruxit: cuius parietes opere vermiculato intecti dextra leuaq; quorundam patrum vultus æquè ostẽdebãt. Basilicam sanctæ Eugeniæ dudùm vetustate collapsam restituit: Cœmiteria sancto rum Põtificum Martyrum, Marci, Marcellini, atq; Damasi, exornauit: Plures Basilicas pictura & sanctorum imaginibus cultiores reddidit. Moritur tandem anno secundo, mense septimo, die verò decimaseptima.

Sosimus autẽ, qui & Sisinius, natione Syrus, etsi syncerè fuerit bonus, nihilq; in Põtificatu prætermiserit, quod boni Pastoris cõueniret officio: attamẽ podagra & chiragra ita iugiter laborauit, ut neq; ingredi pedibus, neq; cibum sibi ingerere manibus quiret: proindè & subita morte post xx. dies ereptus est.

Constantinus primus. P. M.
Cap. LXXXVI.

PEr id tempus, quo Romæ triennio fame laboratum est, Cõstantinus primus natio-

ne

ne Syrus, vir quippè latina græcaq; lingua doctissimus, ad sedem Petri vocatur. Is tanto studio omnes, præsertim verò pauperes, in ea famis calamitate iuuit, vt Constantinum cœlo in terras demissum homines arbitrarentur. Cùm verò Iustinianus secundus Imperator, qui amissum imperium rursus occupauerat, mutato in melius consilio, Apostolicam sedē Romanā tum in honore, tutela, atq; veneratione habere cœpisset: desiderio quoq; Constantini Pontificis videndi ardebat. Proindè, Missa classe, Papam rogat, ad se Constantinopolim vt proficiscatur. Papa autem precibus annuens Cæsaris, classi & vento se lubens cōmisit. Quē Regiæ Vrbi aduētātem Tiberius Imperatoris filius regio instructus comitatu, necnon & Cyrus Patriarcha Constantinopolitanus cum omni clero, ad octauum vsq; lapidem egressi honorificè excipiūt. At Imperator Iustinianus paulòpost Vrbe egressus nō modo Papam demissè complectitur, sed etiā
153 illius pedes venerabūdus exosculatur.† Posteà, defuncto Imperatore Iustiniano, Pōtifex Constantinus Philippicum, qui in Imperio successerat Iustiniano, hæreticum pronūciat: quinimò habita Synodo, non solum Philippici & Ioannis Monachi opiniones de imaginibus improbauit, verùm etiam imagines sanctorum patrum, qui sex vniuersalibus Conciliis,

liis, per omnes approbatis, interfuerãt, & per Philippicum Imperatorem de parietibus sanctæ Sophiæ (ignominiæ causa) abrasas, in porticu tẽpli Diui Petri depingi statuit. Ad hæc, optimus hîc Papa cauit, † ne Imperatoris hæretici nomen publicis scriptis, aut priuatis, in ære, auro, argento, plumbouẽ insculperetur, vel quoquo modo pingeretur. Obiit demùm Pontifex Cõstantinus septimo sui Pontificatus anno, die nempẽ vigesima. 154

Gregorius Secundus P. M.
Cap. LXXXVII.

GRegorius secundus ciuis Romanus, Papa sanè optimus atq; sanctissimus, per hæc tẽpora sedere cepit: Is tantæ fuit eruditionis & facundiæ, ut omnes de fide catholica perperã sentiẽtes erroris facilè conuicerit. Porrò sub Pontifice Sergio sacris initiatus, sacellis, & Bibliothecæ, magnæ vir fidei & integritatis habitus, præfuit. Diaconatus dein ordinem sumens Constantinopolim cum Pontifice Cõstantino profectus, de nonnullis fidei articulis, de quibus tùm vehemens & acris erat disceptatio, ita acutè respondit, ut omnibus ingenium & doctrina eius admirationi fuerit. Post Constantinum verò ad sedem Petri vocatus, vrbis mœnia aliqua ex parte vetustate collapsa instaurat: Basilicam sancti Petri, Laurentii

rentii martyris extra muros, Monasterium quoq; via Ostiensi haud procul à Basilica Diui Pauli positum, & Monasterium sancti Andreæ, quod Barbaræ nuncupatur, in ea, qua
155 oportuit, parte restituit. † Huius præterea Gregorii laus præcipua fuit, quòd ipsius opera Germani ad fidem IESV Christi sunt conuersi. Misit enim Gregorius in Germaniã Bonifacium ac alios, qui, proposita veritatis luce, Germanos ipsos è tenebris educerent. Veram quippè Germani scriptores narrant historiam: Misit hìc Gregorius Bonifaciũ Monachum Britannia oriundum, virum sanctum in Germaniam ad prædicandum illis populis verbum vitæ: per quem Bonifacium gentem illam sedentem in tenebris sanctus Papa Euãgelica luce illustrauit. Ipsorum autẽ Germanorum magnam partem Romam venientem suis manibus vir sanctus baptizauit. Vndè & in Epistolis dicti Gregorii ita scriptum inuenitur.

Regino in suis Chronicis sub annis Domini. 650 Otto Phrisingensis libro 5. cap. 18. 25. et rursum cap. 24 c. Antecessor. et c. quod prædecessor. 11. q. 3. Ioãnes Nauclerus uolu. 2. suæ chronographiæ in 25. generatione.

156 † *Epistola Gregorii secundi ad Germanos.*

Gregorius Episcopus seruus seruorũ Dei Vniuersis Reuerendisimis & sanctisimis fratribus coepiscopis, religiosis, præsbyteris, seu diaconis, Gloriosis Ducibus, Magnificis Comitibus, & cũctis Christianis Deum timentibus: solicitudinẽ modò gerentes pro speculatione credita: quia in Vmbra mortis aliquas

gentes

gentes in Germaniæ partibus, antiquo hoste ſuadẽte, errare, quaſi ſub religione Chriſtiana Idolorum cultui eos ſeruire cognouimus: aliquos verò, qui necdum cognitionem Dei habentes, nec Baptiſmatis ſacri vnda loti, ſed comparatione brutorum animalium pagani, factorem non recognoſcunt, neceſſariò pro vtrorumq; illuminatione ad prædicandum rectæ fidei verbum harum portitorem Bonifacium, Reuerendiſsimum fratrem noſtrũ Epiſcopum, ad easdẽ partes dirigere ſtuduimus, ut & illis prædicãdo verbum ſalutis, vitã prouideat ſempiternam: & ſi quos fortè vel vbicũq; à rectè fidei tramite deſtitiſſe cognouerit, aut aſtutia Diabolica ſuaſos, erroneos repererit, corrigat, atq; ſui educatione ad portũ reducat ſalutis: eosq; ex Apoſtolicæ ſedis huius doctrina informet, & in eadem catholica fide permanere inſtituat. Cui, hortamur ob amorem Domini IESV Chriſti, & Apoſtolorum eius reuerentiam, vt in omnibus pareatis, niſibus totis, eũq; in nomine IESV Chriſti recipiatis, vt ſcriptum eſt de ſuis diſcipulis: Qui vos recipit, me recipit: prouidentes inſuper neceſſaria itineris eius, comites tribuentes, cibum etiam, & potum, vel ſi quid eguerit, largientes, vt vno labore & ſocia voluntate opus ſibi creditum pietatis, & negotium ſalutis, annuente Deo, perficiatur, atq;

præmia

præmia laboris perpetuò percipere mereami ni. Siquis itaq; huic famulo ad illuminationē gentium ab hac Apostolica Sede destinato, assensum vel concursum præbuerit, exorantibus Apostolorū principibus, consortia mereatur sanctorum. Si quis verò, quod non putamus, aduersando eius præpedire conatus laborauerit, aut contrarius extiterit ministerio sibi credito, successorumq; eius eundem laborem intrantium, ex sententia diuina anathematis vinculo percellatur, perpetuaq; damnationi subiaceat. Benè valete. Data Kal. Decembris, imperāte Domino Augusto Leone, anno eius Imperii septimo, & Cōstantino Imperatore eius filio Anno quarto, Indictione Sexta.

Scripsit idem Pontifex Thuringis, inter quos erant aliqui Christiani, plures tamen adhuc pagani. Sic enim scriptum in Epistola ad illos legitur: Ideò fratrē nostrum sanctissimū Bonifacium Episcopum ad uos direximus, vt vos debeat baptizare, & fidē Christi docere.

Scripsit etiam idem Gregorius Saxonibus, quos hortatur, ut Bonifaciū audiant, & eius doctrinā sequātur. Hæc de Gregorio secūdo & Germanis Nauclerus vnà cum cæteris suæ gentis Germanicis scriptoribus posteritati tradidit.

Haud quaquàm hinc mihi à vero alienum

videtur, quod Beatus Rhenanus & ipse Germanus hoc loco de hac re testatur: sanctũ Maternum, Diui Petri iussu, primum omnium doctrinam euangelicam Germanis prouincialibus enunciasse. Illi etenim Germani, quorũ regio in prouinciam à Romanis redacta fuerat, utpotè ciuiliores, atq; humaniores, linguamq; callentes Romanam, qua verbi Dei præcones à Pontificibus Romanis in Germaniam missi vtebantur, priores cæteris Christũ amplexi fuerunt. Cuiusmodi rei testis quoq; est sanctus Martyr Irenæus, Vetustissimus historiæ scriptor, in hũc penè modum scribẽs: Nam etsi in Mundo loquelæ dissimiles sunt: virtus tamen traditionis vna & eadem est: & neq; hæ, quæ in Germania sunt fundatæ Ecclesiæ, aliter credunt, aut aliter tradunt, & reliqua. Porrò Diui Hieronymi testimonio cõstat, Irenæum auditorẽ Polycarpi fuisse: quẽ quidem Polycarpum cum Ioanne Euangelista præceptore suo peculiariter cõuersatum fuisse, in confesso est. Enimuerò, quemadmodùm proximè relata indicant, Germani prouinciales tempestiuè satis, opera, studio, labore, & pietate Pontificum Romanorum, audiuerunt de verbo vitæ: sed illud Germani rudes interiores & intenti Demonum cultui nõ apprehenderunt: aut si qui illorum illud fortè apprehenderunt: in illo tamen & veritate

In. 1. lib. aduersus hæreses.

non

non persliterunt, uti in memorata huius Gregorii ad Germanos epistola est videre. Quocircà Beatus Rhenanus in annotato pridem loco, post vetustissimorum, & eorum quidē probatissimorum, auctorum lectionem, vnà cum cæteris Germanis scriptoribus palàm cō
157 fitetur: † Occidentalia totius scilicet Germaniæ, Franciæ, seu Galliæ, Angliæ, & Europæ Regna Christi cognitionem Romanæ Sedi
158 debere. † Ob id quoq; veteres Germani Romanam Ecclesiam Matrem suam appellarūt, tutati sunt demissè venerati sunt: quēadmodùm Lupoldus Bebenburgius dissertis verbis testatur. *In lib. de Zelo ueterū Germanorū &c. c. 4. in fine.*

Eccè Germanos, Gallos, Anglos, & deniq; primos omnium, Italos, agnitionē Christi et lucem Euangelii docuit Papa Romanus: Magister horum omnium is est in Euāgelii schola, & idē Pater in sacri baptismatis vnda. Piā, Piam ergò cuncti agnoscant Matrem, Romanam sedem, quæ piis visceribus suis ex aqua &
159 Spiritusancto nos omnes genuit. † Honoremus proindè omnes hoc quoq; nomine Patrem & Magistrum nostrum, Papam Romanum, impēdamus honorē Matri nostræ Sedi Romanæ: id quod nō solùm à nobis Deus speciatim exigit: verùmetiā lex naturæ requirit, & lex ciuilis præcipit, personam Patris & Magistri nostri honestam nobis atq; sanctā om- *Exodi. 20. Matthæi. 15. Marci. 16. l. Veluti. ff. de iusti. et iure. l. liberto. iuncta ibi glossa. ff. de obsequ. à liber. et libert.*

Lucæ 6. nino eſſe exiſtimandam. Inhoneſtum planê ex iuſtiſsimo filii Dei iudicio, & improbũ eſt, quòd ſuper Magiſtrum ſeſe attollat diſcipulus. Ob id ſanctus ille Noe benedixit duobus *Geneſis.9.* filiis ſuis, Sem & Iapheth, qui verenda ipſius parentis, obducto pallio, operuerunt: tertio autem eius filio, Cham, qui verenda eius genitoris reuelauerat, ſæuerè maledixit. Hanc ob rem, inquam, ſacræ leges honore dignantur illos, qui Sanctam Romanam Eccleſiam vnicê colunt & venerantur: eos verò qui Romanæ diſſentiunt Eccleſiæ, veſanos, & iniuſtos, iuſtis plectendos pœnis abominantur. † 160 Quinimò quum Papa ſimul & apoſtolica ſedes Romana, ceu Germanorum, Gallorũ, Anglorum, & aliarum deniq; nationum, quas docuerunt Chriſti Euãgelium, parentes & Magiſtri, illos omnes de proximis humanæ cognationis circulis attingant, ab ipſis identidẽ, velut filiis & diſcipulis, Papam & Apoſtolicã Sedem Romanam aduerſus aliorum iniurias defendi totis viribus, atq; gladio ſanè oportet: ſicuti aliàs affatim ipſe oſtẽdi. Sed Gregorii geſta ex Germanis referre pergamus. Pace dehinc Gregorius parta, iterùm reparandis templis animum adiecit. Baſilicam namq; Sanctæ crucis in Hieruſalem iampridem collapſam extruxit. Paternam domum poſt Matris obitum in Monaſteriũ conuertit, ad honoremq;

l.1.C. de ſumm. trinit. & fid. catholi.
l.1. & toto tit. C. de hæreti.

In prima parte defenſionis Tripartitæ. ad.l. Vt uim.ff. de iuſt. & iure.

161 noremq; S. Agathæ Christo dedicauit. Leonem tertium Imperatorem hæreticum (quoniam sanctorum imagines abolere non desinebat) habita Synodo excommunicauit. Intereà verò omnes quum suo exemplo ad virtutem & sanctitatem Gregorius alliceret, moritur anno sui regiminis sextodecimo, mense nono, & die vndecimo. Fertur, ab hoc Gregorio centum & quadraginta octo Episcopos toto suo Pontificatu fuisse creatos.

Cregorius Tertius P. M.
Cap. LXXXVIII.

SVccessit secundo Gregorio tertius, vir patria Syrus, doctrinæ singularis atq; humanitatis, græcè, & latinè doctus. Qui sacræ scripturæ archana sic fœliciter rimabatur: ut nemo tùm concione, aut rerum occultarum interpretatione, fuerit illo præstantior. Orthodoxæ fidei acerrimus extitit defensor: ut ob eam rem graues quandoq; maximorum principum simultates incurrerit. Tali ingenio & animi fortitudine erat præditus, ut neq; minis, neq; armis à pio eius instituto potuerit vnquàm auelli. Pauperes mira semper charitate & eleemosinis oppidò fouit. Parens proindè omnium, & pastor, meritò est vocatus. Parens vtiq; omnium, cùm primis verò Germanorum, pius & Pastor bonus fuit hîc Gregorius.

gorius. Id quod etiam ipſius Epiſtola Bonifacio pridem in Germaniam miſſo ſcripta, facilè teſtatur. Illius autẽ Epiſtolæ verba de Germanis ſumpta authoribus hæc ſunt.

† Gregorius ſeruus ſeruorum Dei Reuerendiſsimo Sanctiſsimo fratri Bonifacio Epiſcopo, ad illuminationem genti Germanorũ, vel circũquaq; in vmbra mortis morantibus miſſo: Magna nos habuit gratulatio, lectis fraternitatis tuæ literis, quum in eis repertũ fuerit, Domini noſtri IESV Chriſti gratia plurimos de gẽtilitate & errore ad veræ fidei agnitionem cõuerſos eſſe. Hinc iure tibi ſacri pallii dreximus munus: quo, beati Petri Apoſtoli auctoritate ſuſcipiens, induaris, atq; inter Archiepiſcopos vnus, Deo auctore, præcipimus ut cenſearis: ita ut dum Miſſarum ſolennia geris, vel Epiſcopum conſecrabis, illo tantummodò tẽpore vtaris. Quia verò turbas, Domini gratia, in eiſdem partibus ad rectam fidem aſſeruiſti conuerſas, præcipimus, ut iuxta Canonum ſtatuta, vbi multitudo excreuerit fidelium, ex vigore Apoſtolicæ Sedis debeas ordinare Epiſcopos, pia tamen contẽplatione, nè vileſcat dignitas Epiſcopatus. 162

Et rurſus ſcribit ad Bonifaciũ Gregorius.

Item hoc tene, quòd quiſq; fidelis pro ſuis mortuis verè Chriſtianis licitè poteſt offerre: debetq; præsbyter, eorũ facere memoriã.

Idem

Idem etiam Gregorius ſcripſit Epiſcopis prouinciæ Bauarorum & Alemaniæ, ut Bonifacium Epiſcopum cum digno honore ſuſciperent: eumq; Apoſtolica auctoritate miſſum audirent: gentilitatis ritum, & doctrinam falſorum ſacerdotum abiicerent.

Sic iterùm ad eundem Bonifacium in Germaniā ſcripſit hîc Gregorius.

Gregorius ſeruus ſeruorum Dei Reuerendiſsimo fratri Bonifacio Epiſcopo: Doctoris omnium gentium Apoſtoli Pauli vox eſt dicentis: Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Agnoſcimus itaq; hoc in ſyllabis fraternitatis tuæ de Germanis gentibus, quas ſua pietate Deus noſter de poteſtate paganorum liberauit, & ad centū millia animas in ſinu Sanctæ Matris Eccleſiæ tuo conamine, & Caroli Ducis Francorum, à Gregorio (ſcilicet ſecundo.) hactenus dignatus eſt recipere, ſed & in Boioaria prouincia, quæ acta ſunt agnoſcentes, datori omnium bonorum, extēſis ad cœlū palmis, gratias egimus, qui ianuā miſericordiæ in illis partibus aſperis, ac ſalutis oſtium aperuit. Igitur quia indicaſti, perexiſſe te ad gentem Boioaricam, & inueniſſe eos extra ordinem eccleſiaſticum viuentes, dùm Epiſcopos nō haberent in prouincia, niſi vnū
163 nomine Vnulum, quē nos ordinauimus: † & quia cum aſſenſu Odilonis Ducis eorum, ſeu

optimatum

optimatum prouinciæ illius, tres alios ordinasti Episcopos, & in quatuor partes prouinciã illam diuisisti, & vt quæq; Parochia ex quatuor suum habeat Episcopum: benè & prudẽter peregisti, frater, quoniam apostolicã præceptionem nostra vice adimpleuisti, ita quòd
non desinas hortor. † De concilio verò iuxta 164
ripam Danubii debeas nè celebrare, valdè placet. Non pigeat te, dilectissime frater, operari opus bonum, & reliqua.

Multa alia scripsit Gregorius Bonifacio (Veteres Germani tradunt) pro salute Germa-
norum: † inter cætera verò fecit ei semel po- 165
testatem, Concilium Augustæ celebrandi.
Quamprimum autem is Põtificatum iniit,
Concilium Romæ celebrauit: † in quo Leo- 166
nem tertium Imperatorem, propter abrasas de templis imagines, imperio simul & fideliũ communione priuauit. Oratorium pulchrũ Gregorius in Basilica Diui Petri extruxit: in quo reliquias plurimorum sanctorum condidit. Insuper Canoni Missæ verba addidit huiusmodi: Quorum solennitas hodie in conspectu diuinæ Maiestatis tuæ celebratur, Domine Deus noster. Rursum aliqua templa vetustate collapsa ĩstaurauit: Monasteria erexit: Monachis normã benè beateq; viuendi præscripsit. Vrbis deniq; Mœnia magna ex parte diruta restituit. Eandẽ fermè Centumcellis,

quæ

quæ ruinosæ erant, impendit operam. Nouissimè de Deo & hominibus præclarè meritus anno sui Pontificatus decimo, mense octauo, & die vigesimoquarto, vniuerso collachrimãte populo, animam Deo reddidit.

Zacharias P. M.
Cap. LXXXIX.

ZAcharias natione græcus post Gregoriũ Pontifex Maximus Romæ constituitur. Fuit vir mitissimi ingenii, miræ suauitatis, & gratiæ, omni sanè virtute præditus, cleri populiq; Romani amator: qui inter optimos principes sit adnumeratus. Initio sui Pontificatus ardentem bellis Italiam inuenit: verùm legatos, pacis ergò, ad Luithprãdum Longobardorũ Regem cum Trasimundo Spoletanorum Duce bella gerentem, protinus misit. Sed, re per legatos infecta, ipse Zacharias, Romano comitante clero, ad Sabinos proficiscitur: vbi Regem ipsum octauo à Narnia miliario obuiam, honoris gratia, habuit. Qui quidem Rex equo descendens Sanctissimũ Pontificem in vrbem pedès deduxit. Sequenti verò die Zacharias orationem inter Missarum solẽnia dissertam habuit: qua Regis Christiani, siuè in pace, siuè in bello, officium præclarè ostendit. Ea permotus oratione Rex arbitrium componendæ pacis Pontifici liberum

tribuit. Italiæ itaq; pacem non solùm peperit Zacharias, sed & de Germanis, atq; Francis, seu Gallis, nunquàm non est optimè meritus. Cuiusmodi quidem rei præclara admodum extãt apud Germanos scriptores testimonia: quæ hic iam singula recensere longum nimis foret. Inter alia verò egregia eius in Germanos, Francos, siuè Gallos, facinora, & illud nõ vulgare: quòd eius auctoritate & mandato, Diuo Bonifacio per literas petente, constitutæ in Bauaria per Bonifacium dioceses, & diuisi Episcopatus, fuerũt ab ipso Zacharia cõfirmati: Concilium in Francia sub Carolomano Francorum Duce ex omnium Germanorum & Francorum vsu est habitum. † In quo 167
fuit primo loco cautum, ut in singulos annos Synodus deinceps haberetur: falsi quoq; præsbyteri, adulteri, & fornicatores Diaconi, atq; Clerici, de peculiis siue bonis ecclesiarũ fuerunt abacti, degradati, & ad obeundam pœnitentiã coacti: Ministris Dei arma gestare, vel pugnare, aut in exercitu militum contra hostem pergere (nisi propter sacrum Missæ peragendum, & sanctorum patrocinia deferenda, ac peccatorum confessionem audiẽdam) omninò inhibitum. Venationes identidem, & syluestres illæ cum canibus vagationes omnibus Dei seruis ex æquo sunt interdictæ: simili modo accipitres, aut falcones, nephas esse

168 esse clericis alere, est inibi cõstitutũ. † Quàm verò sit perniciosum, clericos, cuiusuis gradus, ordinis, & cõditionis, venationibus operam dare, & qua ratione illorum ordini venatio sæuerè sit interdicta, aliàs ipse ostendi in libro, quem feci, de duplici Venatione generali & Germanica: illic commodius dignosci poterit. Ad Synodũ mandato Zachariæ apud Francos congregatam redeo. Fuit etiam in ea Synodo statutum, vt præsbyteri vel Diaconi non sagis, Laycorum more, sed cassulis, more seruorum Dei, vterẽtur: ac ipsorum nullus in domo sua mulierem habitare permitteret. Permulta alia Ecclesiæ Dei conducibilia fuerè in eo concilio sapienter decreta: quæ nunc ad vnguem referre, huius loci non est. Zacharias autem, pace vbiq; constituta, multas Basilicas, quæ minabantur ruinam, restituit: Porticum atq; turrim ante Basilicam Lateranensem à fundamentis ædificauit: Bibliothecam Beati Petri instaurauit: Basilicam Diui Gregorii in Velabro condidit, vbi & caput Diui il-
169 lius collocauit. † Venetis prætereà sub anathematis pœna inhibuit, nè seruos Christianos Saracenis, aut Gentilibus venderent. Cũq; is græca latinaq; lingua doctissimus esset, quatuor dialogorũ libros beati Gregorii in græcum trãstulit. Neq; solùm eruditione Zacharias, sed & iudicio cum summa pietate, sum-

Sub nu. 25. usq; ad numerũ. 32.

maq; auctoritate cõiuncto plurimum valuit. Nota quippè historia: Carolum Martellum Carolomani & Pipini (licet aliorum quoq;) patrem fuisse. Ea Martelli progenies solebat iure quasi hæreditario in aula Regis Francorũ Maioremdomus (ut ipsi vocabant) agere: qui sanè Maiordomus appellabatur etiam Dux. Penes hunc itaq; Ducem summa totius Francisci Regni, atq; potentia, fuit. Regi autem nihil fermè, præter nomen inane Regis, reliqui erat. Porrò incessit capillo passo, & promissa barba: in solio Regali speciẽ dominantis præseferens sedebat: Legatos vndecumq; venientes audiebat: hisq; abeuntibus responsa, vti iussus à Maioredomus fuerat, ipse dabat: præcariam vitæ alimoniam, arbitrio Maiorisdomus, accipiebat: quorsumcũq; illi eundẽ erat, Carpẽto, quod iugales boues trahebãt, vehebatur. Quarè quum Pipinus Caroli Martelli, ut dictum est, filius, Hilderici Francorum Regis Maiordomus per id tempus esset, quo Zacharias Papa vniuerso orbi Christião præerat, auctor fuit, ut habito Frãcophordii optimatum Germaniæ conuentu, & missis Legatis ad Zachariam Papam, quæreretur ab eo, diutius nè ineptum Regem tolerare deberẽt, aut potius idoneum sibi deligerent? † Zacha 170
rias Papa, audita Germanorum legatione, in hæc propè verba respondit: In sacra diuinarũ

rerum

rerum historia populum à Rege ignauo & socordi, lasciuieq;, spreto prudentium consilio, intento (indulgente summa, ac æterna illa Maiestate) defecisse: virumq; prudentẽ à suo corpore regem esse creatum: Regnum omne potestatemq; Dei Optimi Maximi esse, Principes, ministros duntaxat regnorum existere: Duces populo ideò deligi, ut supremi Imperatoris in omnibus sectentur voluntatem: non pro libidine sua agant: Is demùm verus Rex, qui populum sibi à Deo creditum, iuxta diuinæ legis præcepta placitaq;, moderetur: quò simul fœlices consiant, & vitam adipiscantur beatam: Ideoq; illum, qui regia munia è Reipublicæ vsu obire posset, relicto priore, Regem constituendum. Eiusmodi Papæ responso accepto, Franci, atq; Germani, Augustæ Suessonum habent ea de re conuentum: vbi publica auctoritate Pipinum Regem eligũt:
171 † Quem Zacharias Papa probat, atq; confirmat: Hildericum verò Regem à regno deponit: & illi subditos omnes à fidelitatis iuramento soluit. Licet historicorũ Germaniæ aliqui velint, unctionem, atq; à fidelitatis iuramento liberationem, à Stephano secũdo, qui Zachariæ succesit, factam fuisse. Id quod verisimũ esse comperio. Repetiit enim illa Stephanus in Galliis agẽs, quæ à Diuo Bonifacio, Zachariæ mandato, facta pridem fuerant. Proinde

sanctus

Sanctus Bonifacius Moguntinensis Ecclesiæ Archiepiscopus primus, acceptis à Zacharia Papa mādatis, Pipinum inibi solenni & Christiano ritu in regem vnxit: appræhensum autem Hildericum, detonso capillo, in Monasterium Diui Hemerani Ratisponæ in Bauaria trusit: Gisalam Reginam identidem cœtui sacratarum Virginum in Bauaria superiore inclusit. Hæc acta fuerē (Si Germanis credimus) circiter annum Christi 750. aut verius. 752. Postremò vbi sanctè, ac piè oues Christi annos decem, menses tres, maxima omnium laude & beneuolentia Zacharias gubernasset, Deo spiritum reddidit. Cuius corpus in sacra Diui Petri æde conditur.

Stephanus Secundus P. M.
Cap. LXXXX.

STephanus, huius nominis secundus, ciuis Romanus, Zachariæ defuncto in Pontificatu succesit. Quippè adeò omnibus gratus fuit, ut quum ad eligendum Pontificem Clerus populusq; Romanus conuenissent: eum humeris in Basilicam Saluatoris Cōstantinianam, & indè ad Lateranum deferrent. Fuit vir singularis prudentiæ & religionis: amator Cleri: eleemosynarū dator: doctrinæ Chrstianæ sedulus scriptor, ac concionator: pauperū

parens

parens:pupillorum & viduarum defensor. Sãctissimum hunc Papam Stephanum operam quoq; suam impendisse Germanis, quò fidem Christi indies magis, ac magis firmius amplexarent, ex literis Diui Bonifacii Apostolici in Germania Legati, ad eundem Stephanum (vti Germani historici tradunt) scriptis, satis potest deprahendi. Illas Sancti Bonifacii literas vtinam omnes pia mẽte & humili ceruice pe-
172 nitus expenderent. † Profitetur enim in suis illis literis inter cætera Bonifacius, qui verbi Dei apud Germanos præcipuus fuit cõcionator, ac ob id ab ipsis Germanis in hunc vsq; diẽ eius memoria sanctissimè colitur, totiusq; Germaniæ patronus habetur, se exiguum episcopum, & discipulum Romanæ Ecclesiæ: petit summis precibus vnitatem, & familiarem coniunctionem cum sancta sede Apostolica Romana: obnixè cupit permanere discipulus, fidelis, ac deuotus seruus Stephani Papæ, & Apostolicæ sedis Romanæ, quemadmodum sub tribus præcedentibus Pontificibus, Gregorio secundo, Gregorio tertio, & Zacharia fuerat: qui quidem tres Pontifices (inquit Bonifacius) eũ semper hortationibus & auctoritate literarum suarum muniuerunt, atq; iuuerunt: optat etiam Bonifacius præcepta Stephani Papæ identidẽ exequi & implere: culpam deniq; deprecatur, si quid minus rectè

admisisset

admisisset in illa Romana & Apostolica legatione, qua plusquàm annos triginta tum functus erat: etenim illud, quicquid esset erratũ, iudicio Romanæ Ecclesiæ emendari vellet: & reliqua. Ad Stephanum redeo. Is quia Aistulphum Longobardorũ Regem ab occupatione agri Romani, scelere planè nimio, neq; verbis, neq; muneribus, auertere poterat, ad Pipinum Frãciæ, Germaniæq;, Regẽ est profectus. Cui Pipinus Carolum filium eius adolescentem, qui posteà, â rebus magnificè gestis, magnus cognomento est dictus, ad centesimum Lapidem, honoris & reuerẽtiæ ergò, obuiam misit: Pipinus autem tertio ab Vrbe miliario Stephanum virũ sanctissimũ, excipiens, pedes illi demissè exosculatus est: insuperq; frænum equi Pontificis assumens, ipsum Papam equo insidentem, pedibus ille incedens, ad pallacium vsquè honorificentissimè perduxit: atq; Aistulphum Regem vi & armis adegit Pipinus, vt restitueret Romanæ Ecclesiæ penè omnes, quæ in Exarchatu Rauennatensi continentur, vrbes anteà occupatas. Partiebatur autem in duas regiones exarchatus, ut omnium testantur annales, Pentapolim, & Aemiliã: Pentapolis (ut aiunt) ambit ciuitates, Rauennã, Cesenã, Forumliuii, Forũpolii, & Forum Cornelium. Aemilia verò cõtinet Bononiã, Mutinam, Regium, Parmã,

Placentiam, Ferrariam, ac quicquid Padum & Apenninum interiacet à Placentinis usq; ad stagna Venetorum, & quicquid intra Isaurum Flumen, Apenninum, & Adriaticum in-
173 cluditur. † Verùm Stephanus Papa Pipinum protinus in Regem suis manibus consecrauit: atq; Imperium è Grecis tunc ad Francos trãstulit, quod postmodũ Leo tertius Papa plenissimè præstitit. Omnes itidem, qui hac de re scripserunt Germani historici, memoriæ prodiderunt, à Stephano isto Pipinum & sacramento fidelitatis, quo obstrictus anteà fuerat Hilderico Regi, liberatum fuisse, & sacra vnctione in regem promotum: atquì etiã duos eius filios, Carolum, à rerum gestarum magnitudine, Magnum posteà appellatũ, & Carolomanum vnà cum eorum matre Bertruda, vnctionis regiæ simbolo fuisse tum co-
174 honestatos. † Ad hæc, Regibus illis sic consecratis benedixit Stephanus Papa, vniuersumq; populũ beati Petri Apostoli auctoritate contestatus, nè alienæ posthac vnquàm stirpis, quàm Pipinorum, quos Deus Ecclesiæ suæ defensores dignatus fuisset eligere, Regem sibi paterentur. Hæc ita gesta feruntur sub anno
175 Domini. 753. † Ex hac electione & coronatione Pipini, Reges Romanorum & Imperatores occidẽtales, Romanæ Ecclesiæ aduocatos & defensores constitutos fuisse tradunt. Cu-

In.c.Venerabilé uerſ.quod auté. extra.de electio. in Clemé. Romani. uerſ. Porrò. de Iureiuran.

iuſmodi etiam defenſionis ac tutelæ mentio fit in Decretalium libris. † Addit prædictis 176
Lupoldus, quòd idem Stephanus Papa in ſua quadam recuperatæ apud Pariſios miraculosè ſanitatis Epiſtola appellauit Regem Pipinum Chriſtianiſsimum, & ſancti Petri fidelem: Vt indè Franciæ illius Pipini ſtemmatis Reges, Chriſtianiſsimi in hunc vſq; diem ſint paſsim iugiter nominati. Illam Stephani Epiſtolam, qua Pipinum genus eximio illo titulo exornatum fuit, & miraculum priſtinæ ſanitatis corpori redditæ patefactum, exſcribit ad unguem & fideliſsimè Regino in ſuo Chronico ſub annis Chriſti. 753. Pace itaq; foris parta, Synodum Stephanus habuit: in qua oues ſuas, earumq; paſtores pulchrè cenſuit, & delinquentes puniuit, in viam aberrātes coègit, ignaros docuit: quid Epiſcopum deceret, quid præsbyterum, quid deniq; omnes ſacris initiatos, propoſuit. Baſilicas ab Aiſtulpho Rege, dum Vrbem obſidione cinxiſſet, dirutas reſtituit. Nouiſsimè de Deo, patria, deq; omnibus Chriſtianis benèmeritus, poſt annum ſui regiminis quintum & menſem vnum, ad cœleſtem patriam beatus migrauit. Sepelitur Romæ eius corpus in Baſilica diui Petri, collachrimātibus omnibus, ceu communi orbatis parente.

Paulus

Paulus Primus P. M.
Cap. LXXXXI.

AD Paulum primum, ciuem Romanum, et Stephani prædefuncti fratrē, ſumma Rei eccleſiaſticæ poſt Stephanum fratrem, eſt omnium bonorum ſuffragiis delata. Licet autem quidam in electione Theophilacum Archidiaconum omnibus aliis præferent: attamen poſt lōgam patrum deliberationem Paulus, ob vitæ integritatem, atq; eruditionem, Pontifex Maximus deſignatur. Is quidem mitiſsimi & clementiſsimi vir fuit ingenii: qui mores & doctrinam eccleſiaſticam ſub Gregorio ſecundo, & Zacharia Pontificibus perdidicit. A quo nempè Zacharia fuerat vnà cum eius fratre Stephano in Diaconatus ordinem cooptatus. Præfuit ſanctæ Eccleſiæ Paulus, Saluatoris Domini noſtri IESV Chriſti imitator: qui nulli vnquàm malum pro malo redderet: ſed è contra malos, à quibus perſæpè iniuria affectus eſſet, in bono vinceret. Admonuit piè admodum per literas & legatos Conſtantinum quintū Cæſarem, etiā ſub anathematis pœna, ut ſacras Imagines & Statuas, quas impiè eſſet demolitus, omninò reſtitueret.
177 † Verùm paterna Pauli admonitio in hoſte Chriſti & Tyranno infructuoſa fuit: perrexit ille in ſacrilegio miſer: quem plaga vrens, Dei

nimirùm iudicio, quoq; cõsumpsit. Enimuerò hîc Pontifex tanta fuit pietate, ac humanitate præditus, vt noctu cũ duobus vel ad summum tribus sibi familiaribus pauperes ægrotantes inuiseret: quorum singulos verbis & eleemosinis ad valetudinem recuperandam iuuaret. Carceres identidem non raró adibat: vbi plerosq; æri alieno obstrictos, soluto creditoribus debito, liberabat. Pupillos, aut Viduas, fraude Causidicorum circunuentos, defendit. Corpus beatæ Petronillæ, Diui Petri filiæ, de via Appia vnà cum marmoreo sepulchro, hac si quidem inscriptione, notato (Petronillæ filiæ dulcissimæ) ad Vaticanum, solẽni totius cleri atq; Populi põpa, in templum Apollinis ad caput Basilicæ Petri dedicatæ, detulit. Moritur tandẽ Sanctissimus iste Pontifex in Basilica diui Pauli via Ostiẽsi, post annum sui regiminis decimum, & mensem vnũ: restitutis prius quibusdam templis, vetustate temporum ruinosis. Illius corpus magna & frequenti processione deportatum fuit ad Vaticanum.

Interregnum in Hierarchia dixerim: Siquidem historicorum permulti hunc sequentem Constantinum nomine inter Põtifices Maximos nequaquam commemorent.

Constantinus Laycus ui & factione Desiderii Longobardorum Regis, defuncto Paulo primo,

mo, à Gregorio prænestino Episcopo sacris initiatur, & in Episcopum inungitur: ac demùm Papa per vim nominatur. Sed vix anno eius durauit Pontificatus: porrò indignitate rei concitatus Populus Romanus eum de sede eiecit, & oculis priuatum in Monasterium coniecit. Gregorii verò præ nestini Episcopi manus, quibus illum Constantinum in fraudem consecrarat, miraculose exaruerunt, ut eas ori admouere nequiret.

Stephanus Tertius P. M.
Cap. LXXXXII.

STephanus, huius nominis Tertius, Sicilia oriundus, per hoc tempus ad summũ Pontificatus apicem legitimè euehitur: vir sanè doctus, & in rebus agendis, præsertim verò ecclesiasticis, admodùm insignis. Hîc enim à teneris Romam veniens, nutu Gregorii tertii, in Monasterio sancti Chrysogoni Monasticham professus vitam, viuendi rationem & doctrinam ecclesiasticam perdidicit. Vocatus dein à Zacharia Pontifice, quum eius vita & doctrina ab omnibus probaretur, sanctæ Ceciliæ præsbyter cũ titulo creatur. Postremò in Basilica Diui Hadriani ab vniuerso clero populoq; Romano summus Pontifex cõstituitur. Qui statim animum ad corrigen-
dos

dos mores hominum labefactos adiecit. † Indicto proindè concilio, Clerum, maximè è Gallis, atq; Italia, euocatum in Basilica Lateranensi congregauit. Vbi multa de componendis Ecclesiæ rebus sunt tractata: Constantinus prædictus vnà cũ eius decretis omnibus planè abrogatus: Et omnium cõsensu ne quispiã Laycus, nisi per gradus ecclesiasticos ascẽdisset, ad summum deinceps proueheretur pontificatum, fuit sub anathematis pœna cõstitutũ: quicquid prætereà egisset in re sacra Constantinus (exceptis Baptismo & Chrismate) irrita sunt declarata. Quibus ex sententia peractis, supplicationes ad Deum (gratiarũ ergò) in posterùm publicè sunt decretæ. Itũ est itaq; postera die à Laterani templo maxima omnium deuotione, nudis pedibus, & ab ipso summo Pontifice, & à reliqua, quæ tum adfuit, frequenti turba, ad Diui Petri Basilicam. Demùm anno sui Pontificatus quarto moritur studiosissimus hîc Ecclesiæ Pastor, Petriq; successor, & IESV Christi sedulus imitator.

Hadrianns Primus P. M.
Cap. LXXXXIII.

HAdrianus primus, ciuis & primæ nobilitatis Romanus, in sede Petri successit, à maioribus suis nequaquàm degener: vir animi magnitudine,

magnitudine, consilio, doctrina, & sanctitate vitæ, cum quouis optimo Pontifice planè comparandus. Qui patria & genere suo dignus, ad hoc natus videbatur, vt eo fastigii munere potiretur. Præclarè iuuit Caroli magni Francorum Regis virtutem: ut res Romana Italicaq; ab vtroq; fuerit restituta. Vix dum electio, omniũ consensu, de ipso facta in uulgus exierat, quandò is magnanimus & patriæ amãs captiuos ab Africa liberauit, exulesq; in patriam reuocauit. Quod cùm resciffet Longobardorum Rex Desiderius, tanti viri amicitiam (nè Francis Regibus coniungeretur) præoccupare studuit. Legatos itaq; ad Pontificem mittit, ut fœdus secum & cum Longobardis ineat. Ad quæ respondit Pontifex: se pacem cum omnibus & cùmprimis cum Lõgobardis habere cupiat: Cæterùm verbis Desiderii nullam se posse habere fidem: utpotè, qui Stephano Pontifici toties promissa violarit. Vndè misit ad Carolum Magnum oratores Pontifex opem iminenti rebus ecclesiæ excidio imploratum. Quamobrem Carolus nihil cunctatus Italiam magno instructus exercitu petit, Desideriumq; Regem in Papia ciuitate obsidet: sed post sextum mensem obsidionis Carolus vices suas Bernardo patrueli Committens, Romam, vbi sanctum resurrectionis Dominicæ Pascha posteà celebrauit,

eſt profectus. Qui Hadrianum Pontificem reuerenter admodùm, deoſculatis ſæpè illius pedibus, ſalutauit. Qua re benignè vtrinq; acta, ad Baſilicã Beati Petri itum eſt: ubi mutuo ſacramento ſeſe ad ſeruandam perpetuò
amicitiam obſtrinxerunt. † Romæ tum Ha- 179
drianus Papa filium Caroli magni Pipinum ſuis manibus baptizauit: quem & in Regem Italiæ inunxit. Alterum verò Caroli filium, nomine Ludouicum, idem Hadrianus Regem Aquitaniæ creauit, inunxitq; ſimiliter. Cæterùm Carolum Magnum amborum Regum Patrem, patricium Romanum, vniuerſo acclamante Romano populo, conſtituit. Prætereà quoq; Hadrianus, petente Carolo, Taſsilonem Bauariæ Ducem, per literas & legatos, apoſtolica auctoritate, conteſtatus fuit, ac ſeriò monuit, vt fidem iureiurando promiſſam Pipino Regi, eiuſdem Caroli magni patri, non violaret, ſed ipſi etiam Carolo magno ſeruaret. Cuius Papæ mandatis Taſsilo ſe pariturum ſpopõdit: & datis Regi obſidibus, pacis fœdera cum eo Vormatiæ renouauit. Atquì ipſe Taſsilo Dux haud multos poſt annos ad eundem Hadrianum Pontificem legatos Romam miſit, rogatum nempè, ut litem ſubortam inter ipſum Ducem Bauarum & Carolum magnum ſopire vellet, pacemq; componere non renueret. Cuius petitioni

tioni quum Papa benignè annuisset, Carolusq; tùm Romæ præsens monitis Papæ obedientem se præbuisset: animaduersa est tandē Bauari fallacia, nihil minus, quàm pacem, cū Rege expetentis. Qua fraude cognita, interminatus est Tassiloni Duci Hadrianus, necnon & omnibus ei fauentibus, excommunicationem, nisi fidem Carolo Regi, eiusq; patri Pipino iuratam seruasset. Hæc ita propriè habētur in Reginone sub annis Domini 781. & 787. Lupoldo Bebemburgio. Cap. 6. Ottone Phrisingensi libro 5. cap. 28. Vrspergensi fol. 184. 185. in annis Constantini. Nauclero
180 volu. secundo, gneratione 27. † Ex quibus etiā haud obscurè constat, Papæ Romani (quoniam est Vicarius IESV Christi) esse planè munus, homines, quos dignos iudicat, Reges creare: identidēq; inter Reges, duces, ac Principes sæculi huius causas cognoscere: & in rebelles animaduertere. Cuiusmodi rei exempla loco superiore non pauca vidimus, & pau
181 lò post plura referemus. † Sub hoc eodē Hadriano in Nicæa vrbe Bythiniæ Synodus trecentorum & quinquaginta Episcoporum, quam græci septimam generalem appellant, aduersus sacrarum Imaginū destructores fuit celebrata. Cui præfuit Hadrianus per Legatos suos, Petrū sanctæ Romanæ Ecclesiæ Archipræsbyterum, & alterum Petrum Mona-

c. Sextá sanctá. de consacra. distinct. 3.

chum. Interfuit quoq; illi Synodo Tharasius Patriarcha Constantinopolitanus vir pius & bonus: ad quem tùm Hadrianus de Imagine IESV Christi habenda optimam scripsit Epistolam.† Circiter hæc Hadriani tempora, nē- 182
pè anno Domini 794. multi scribunt, quòd in Germania in Ciuitate Franchfurt Theophilus & Stephanus Episcopi insignes, & ad eam rem legati Synodum Francorum & Germanorum episcoporum, Hadriani Pontificis nomine, habuerunt: in qua præsente Carolo magno hæresis Fæliciana contra Imagines fuit simili modo damnata, Regino sub annis Domini 794. Chronicha Norimbergensia fol. 166. Naucler. volu. secundo generat. 27. Vrspergen. fol. 187. in annis Constantini.

†Huic Hadriano primo, sanctæq; sedi Ro- 183
manæ Offa Angelorum Rex, vniuersum Angliæ regnum (ex conuentione scilicet, quia Rex tùm Romæ præsens fuit) imposito tributo, vestigale fecit. Fuit enim ea impositio vnius argentei denarii siuè nummi per singulas regni domos Romanæ sedi in annos singulos soluendi: sic enim in Anglicæ Histor. lib. quarto narratur. Id quod & anteà à Rege Ina, & posteà quoq; ab Adulpho Rege factum, ac demum renouatum fuisse, paulò inferius in Leone quarto dicemus. A terrore igitur bellico securus Hadrianus ad exornandam vrbē,

sacrasq;

sacrasq; Basilicas, est conuersus: corpus diui Pauli argenteis laminis inclusit: multosq; aquæductus, turres, & mœnia instaurauit: nihilq; in tota vita prætermisit, quod ad bonum principem & optimum Pontificem pertineret. Obiit tandem anno sui Pontificatus vigesimo quarto, aut verius decimoquarto, sepeliturq; magna cum omnium laude in Basilica Petri.

Leo Tertius P. M.
Cap. LXXXXIIII.

AD Leonem huius nominis tertium, ciuem Romanum, Ecclesiæ Christi cura post Hadrianum, vno omnium consensu, delata est. Doctissimus quippè vir Leo: qui ab ineunte ætate Ecclesiastica disciplina sic educatus fuit, vt dignus, qui cunctis anteferretur, sit meritò habitus. Castus fuit, eloquens, syncerus, ingenio mitis, pudicus, & doctorum virorum amator: quos ad se præmiis vndiq; alli-
184 ceret. † Sub hoc beatissimo Pontifice Carolus magnus duos clericos Romam misit, qui de puro fonte Romanæ Ecclesiæ canendi in Ecclesia rationẽ perdiscerent. Per quos posteà Metensis Ecclesia primũ, & per illam omnis dein Gallia & Germania cantum Romanum fuit edocta, vti dissertè cõmemorat Lupoldus cap. tertio. Prædicationibus & admo-

nitionibus, quibus plurimùm valebat, ſolaba tur ægrotos : eleemoſinis iuuabat ægenos. Qui, dùm ſupplicationes, à beato Gregorio inſtitutas, Romæ vnà cum clero & populo haberet, Paſchalis Primicerii & Campuli præſbyteri fraudibus, ac armis apud ædem Beati Syluestri capitur, cæditur, pontificio amictu exuitur, lingua, & oculis priuatur. Tandem multo madens cruore Leo, in Monaſterio ſancti Eraſmi cuſtodiæ traditur : † vbi loquelam 185
& viſum diuinitus eum recepiſſe, conſtanter à grauiſsimis ſcriptoribus fertur. In his verũtamen calamitatibus afflicti ſenis rebus auxilio fuit Albini cuiuſdam cubicularii fides: qui noctu fallens cuſtodes ad Diui Petri Baſilicã ipſum Leonem perduxit: & Vinigiſium Spoletinorum Ducem in defenſionẽ accerſiuit. Verùm paucos ibi Leo moratus dies ad Carolum magnum in Saxoniam eſt profectus. Quo quidẽ in loco ſumma reuerentia Põtificẽ Carolus excepit: vtq; Romã rediret hortatus fuit. Redeunti igitur Romã Leoni clerus populusq; Romanus ad Miluiũ pontẽ vsq; obuiã ꝓceſsit. Mox ſubſequutus inſtructo exercitu Carolus à Leone in Baſilicæ Diui Petri atrio exceptus eſt. Qui haud multò poſt in eandẽ ſancti Petri Baſilicã clerum populũq; Romanũ aduocauit. Quo inſpectãte, Leo Põtifex de ſuggeſto Euangelia IESV Chriſti

c. Auditum. 2. q. 5

manibus

manibus tenens, iureiurando affirmauit, se omnium criminum, quæ illi obiiciebantur, planè esse expertem. Fuit is dies Iduū Decẽ-
186 bris, anni salutis octingentesimi. † Licet priusquàm Leo seipsum vltrò purgasset, acclamatum sit ab omnibus, qui tum frequentes in sacra diui Petri æde à Carolo magno conuocati aderant, Episcopis Galliæ & Italiæ, Apostolicam Sedem Romanam, omnium Ecclesiarum caput, à nemine iudicari debere. Nau-
187 cler volu. 2. Genera. 27. fol. 619. † Cæterùm post, in ipso nempè Natalis Domini die inter Missarum solennia, in eadem Beati Petri æde Leo Papa, scito, ac precibus populi Romani, ipsum Carolū magnum Romanorum Imperatorem pronunciat, diademateq; Imperatorum vetusto caput illius exornat, & sacro Balsami Oleo inungit. Tùm populus Romanus, qui frequentissimus aderat, trina huiusmodi acclamatione facinus illud Leonis eximium excepit: Carolo Augusto à Deo coronato, magno & pacifico Imperatori, vita & victo-
188 ria. † Cùm etenim animaduerteret sanctissimus vir Leo, Imperatoribus Constantinopolitanis (id quod & alii Pontifices anteà quoq; nō sine graui ecclesiastici status perturbatione senserant) curæ non esse tutelam & protectionẽ Romanæ ecclesiæ: imò verò ipsos Imperatores hæresibus multis diù anteà labefa-
ctos

ctos conari ſanctam Chriſti Eccleſiam vnà cũ Romano indies magis, ac magis perdere imperio: ſtatuit, quòd prædeceſſor eius Stephanus ſecũdus in perſona Pipini Regis cœperat, in Carolo magno eiuſdem Pipini filio, fœlicibus tandem auſpiciis, perficere. Proindè Romani Imperii curam, ſedem, & adminiſtrationem, quæ hactenus apud græcos Cæſares fuerat, ad Carolum magnum ipſe Leo Papa, anno ſalutis Mundi octingẽteſimo primo penitus contulit. † Quam ſanè Imperii transla- 189
tionem à ſummo Pontifice Romano factam, manibus, ac pedibus (quod eſt vnicè notãdũ) probarunt cùmprimis Germani, qui de manu Papæ huiuſcè Imperii cum adminiſtratione coronam poſteà hactenus ſuſceperunt: laudarunt Itali, Galli, Hiſpani, Angli, Dani, Poloni, & cæteri quiq; omnes Chriſtiani Reges, Principes, ac populi, vti notiſsimum eſt.

Obſeruandum veruntamen hoc loco erit: per eam Romani Imperii translationem non fuiſſe ad ſolos Germanos in perſonam Caroli magni Imperium illud translatum. † Cæte- 190
rum cum grano ſalis ad Carolum magnũ, ceu Chriſtianiſsimũ Regem, armis & opibus potentiſsimum, atq; poſſeſſorem Franciæ occidentalis ſeu Galliæ, Aquitaniæ, Hiſpaniæ ad Hiberum, Sabaudiæ, Burgundiæ, Belgiæ, Friſiæ, vniuerſæ Germaniæ, vtriuſq; Pannoniæ,

Britaniæ,

Britaniæ, Italiæ, Bohemiæ, Daniæ, seu Nortmaniæ, Histriæ, Liburniæ, Dalmatiæ, Insularum Balearicarum, &c. de manu Leonis Papæ Imperium ipsum peruenit. Porrò Carolus ille magnus memoratorum Regnorum atq; Prouinciarum possessor & Rex fuit, uti Francorum Annales, Germanorumq; historiæ tradunt. Ideoq; Carolo referenti, ceu ad oculũ, omnia illa regna, in quorum ciuitatibus singulis dicebatur suum habere domicilium, delatum sapiētissimè fuit Romanum Imperium. Vt hinc haud dubiè liqueat, nõ modò personæ Caroli magni, sed etiam potentiæ eius, atq; Regnorum, in illa Imperii translatione, rationẽ (vti diximus.) fuisse habitã. Oportuit enim & Ecclesiam Christi & Romanum Imperiũ, per nouum potentẽ & catholicum Cæsarem defensum iri. Quarè cõmuni aliorum errore, quẽ & ipse aliàs cũ cæteris sum sequutus,

Iuxta notata per Bar. in. l. Assumptio. §. Iuris prudentibus. ff. ad municipal.

191 iam maturê relicto, crediderim, † Imperium Romanum tùm fuisse ad omnes, quibus Carolus magnus imperabat, nationes, mediante persona ipsius Caroli, ex æquo translatum. Quippè in ea translatione non fuit dictum, quòd ad Gallos magis, quàm ad Germanos, vel ad Germanos magis, quàm ad Italos, aut Hispanos, transmitteretur ea regendi Imperii cura: sed Carolo magno (tot scilicet regnorum possessori, ac arbitro) ea Imperii administratio

ſtratio fuit demandata. Igitur non potuit Imperium videri ad vnam illarum magis, quàm ad aliam, nationem translatum: tametſi, ratione ordinis, ad Gallos prius ea res pertinuerit. Fuit ſanè Carolus magnus paterna, auita, & proauita origine, Gallus, ſiuè Francus, Frāciæ occidentalis: vti Abbas Tritemius in ſuorum Chronicorum compendio clarè perſcribit, Frācorumq; annales memoriæ prodiderunt. Meritò cùm poſt Caroli magni deſcēdentes, Romani Imperii gubernacula ad Longobardos in Berengariorum familia, & poſt Berengarios, ad Germanicam nationem, in perſonā Ottonis primi Saxonis, Romani Pontifices tranſtulerint, † & Innocentius tertius reprobādo poſteà Philippum Sueuorum Ducem, à Germanis Cæſarē electum, dixerit, Romanum Imperium per Apoſtolicam Sedem in perſonam Caroli magni à Græcis translatum fuiſſe in Germanos, &c. dilucidè ex his conſtat, Romanum Imperium non fuiſſe è Græcis ad Germanos immediatè translatum: ſed in Germanos, mediante ſcilicet Carolo magno Germanorū etiā Rege, illud ſic perueniſſe: quaſi dixerit inibi Innocentius: ad Germanos, quia Carolo magno fuerūt ſubiecti Germani, Romanum peruenit Imperium. Alioquìn parùm cōgrua fuiſſet Papæ illic oratio: ſiquidem ad Gallos potius ſiuè Frācos occidentales,

In. c. Venerabilē. extra. de electio.

192

dentales, in personam Caroli magni, Romanum Imperium deuenisse, dicendum fuisset. Ex cuius Innocentii Papæ loco depræhendi quoq; aliud videtur, Carolum magnum non fuisse (licet hoc aliàs certò certius sit) Germanum origine seu natione. Alioquì non fuisset opus, personæ Caroli facere mentionem, qui in generali nomine Germanorum superq; satis fuisset compræhensus: quemadmodũ nullius Græci Imperatoris Innocentius tùm sanè meminit, sed generali Græcorũ nomine fuit ibi cōtētus dicēs, à Græcis ad Germanos, &c. Eòdē est referēdũ, quoniã si illud Papæ dictũ ita supinè intelligeremus, ut ad solos Germanos Romanum fuisset delatum imperium: cur quæso Carolus magnus origine (ut dixi) & natione gallus, & post eum octo Cæsares idētidem Galli omnes, ac eiusdem Caroli magni descendentes, & post Gallos, Berengarii, ante omnes Germanos (si vel in hoc Germanis etiam ipsis scriptoribus cunctis credimus) Romanum iugiter successiuis tēporibus gubernassent Imperium? Vtiq; verò, defuncto Carolo magno, ad Germanos protinus deuoluta fuisset Romani Imperii cura, si illud Innocentii Papæ dictum ita ineptè acciperemus.

Ad hæc, bene facit tex. in. c. ego Ludouicus Imperator. iũcta glo. in uers. Francorũ. 63. distinct.

193 † Transmissibile ergò ad varias nationes, ad varias familias, personas, & loca effectum est antiquitus Romanum Imperium. Nàm cir-

citer annum ſalutis. 330. non ſine auctoritate & aſſenſu Syluestri Papæ (vti veriſimile eſt) Romanum Imperium ab vrbe Roma in Græciam Constãtinopolim fuit translatum. Dein Anno Christi plus minus 754. Stephanus ſecundus è Græcis ad Gallos in perſonam Pipini illud idem Imperium reuocare eſt aggreſſus: quod poſteà anno 801. Leo iſte tertius in perſonã Caroli magni omninò cõfecit. Poſtmodùm Landus Papa à Gallis ad Italos, in perſonam Berengarii primi, contulit. Ioannes decimus tertius, aliàs x i i. qui ſub annum ſalutis. 956. aut circiter in Pontificatu Agapito ſecundo ſucceſsit, ab Italis (notiſsima nemini non hiſtoria eſt, tribus nempè nationibus, Lõgobardis, Gallis, & Germanis, tùm pro Imperio certantibus) ad Germanos, in perſonã Ottonis primi Saxonis, idem Imperium tranſtulit. Poſt hæc ſæpius Papa Romanus, ex magna cauſa, Romanum hoc Imperium variis temporibus de vna familia in aliam, & de vna perſona in aliam perſonam, iure ſuo, iuſtiſsimè euocauit. Etenim Henricum quartum Franconia Germanorum oriundum Gregorius v i i. Romani Imperii titulo & poteſtate exuit. Henricum quintum quarti filium Paſchalis ſecundus de Imperii culmine deiecit: Friderico primo Sueuo, cognomento Barbaroſſæ, Alexander tertius Imperium ademit.

Chron. Norimberg. in ipſo Berẽgario fol. 176. Item fol. 178.

Phlipp um

Philippum Friderici illius filium Innocentius tertius ab Imperii honore, & non multo post successorē Philippi Ottonem quartum Brunsuicensem, planè abegit. Friderico secundo Imperii regniq; titulos Honorius tertius, & post Honorium Gregorius nonus, & post hos rursum Innocentius Quartus, iniecto anathematis vinculo, penitus detraxit. Cunradum quartum huius Friderici filium idem Innocētius quartus ab Imperio depulit. Ludouicum Bauarum Ioannes vigesimus secundus Imperio priuauit.

194 † Muneris quippè antiquissimi, & vetustissimæ, ac genuinæ potestatis Romani Pontificis est, Reges vel Imperatores creare, Regna illis & Imperiū, ex causa, vel aufferre, vel exutis restituere: inter Imperatorem, Principes & Reges causam cognoscere, atq;, omni posthabita appellatione, iudicare. Sic etenim Gregorius tertius Leonem tertium, Imperatorem Constantinopolitanum, Imperio, (ut anteà ostēdimus) & fidelium simul communione priuauit. Zacharias Pōtifex anno Christi 750. Hildericum Gallorum & Germanorum Regem à regno amouit: subditos à iuramento fidelitatis absoluit: & Pipinum Caroli magni patrem inunxit in Regē, quemadmodum in vita ipsius Zachariæ anteà pridem annotaui. Stephanus secundus circiter annum

c. Venerabilem. ex. de elect. c. 1. ex. de probat. c. licet. ex. de uoto. c. Ad apostolicæ. de sentē. et re iudic. Clemē. Pastoralis. de sēten. et re iudi. c. Intellecto. ex. de iureiuran.

Domini 755. non modò Pipinum in Regem confirmauit, ſed & duos eius filios Carolum, qui magnus poſteà dictus eſt, & Carolomanum ad regalem Gallici & Germanici regni promouit dignitatē, eosq; ſacro inunxit oleo. Idem Pōtifex Stephanus, mortuo Aiſtulpho Longobardorum Rege, Deſiderium Longobardis Regem dedit. Hadrianus primus Pipinum & Ludouicũ Caroli magni filios circiter annum ſalutis 783. ad regiam dignitatem Romæ extulit: Pipinum nãq; inunxit Regem Italis, Ludouicum verò Aquitanis: Idemq; Pontifex Hadrianus cauſam inter Carolum Magnum & Taſsilonem Bauarorum principem cognouit, iusq; illis dixit: vti omnia hæc ad eiuſdem Hadriani vitam paulò ante affatim tradidimus. † Carolus magnus teſtamen- 195
tum ſuum, quod inter liberos ſuper diuiſione regnorum fecerat, non prius ratũ eſſe cenſuit, quàm ab hoc ſummo Pontifice Leone tertio fuerit propria manu approbatum, atq; confirmatum. † In quo quidem teſtamento 196
Carolus magnus tribus eius filiis & hæredibus, inter cætera, tutelam, ac defenſionē Romanæ Eccleſiæ ſeriò præcepit. Ad hæc, Leo iſte tertius ſub anno Chriſti plus minus 804. conditiones pacis, & regnorum quorundam diuiſiones inter Carolum magnum Imperatorem & Nicephorum Conſtantinopolitanũ factas

Lupoldus de zelo ueterum Germanorum. c. 15.

Naucler. uol. 2. genera. 26. fol. 609.

Post alios uetustiſsimos ſcriptores Lupoldus de zelo ueterũ Germanorum ca. 6. Apud Nauclerum uol. 2. generat. 28. fol. 639.

Regino ſub annis Domini 812. fol. 27.

factas rogatus confirmauit, illisq; subscripsit.
Is ipse Leo Pontifex anno salutis 808. Eardul *Regino sub an-*
sum Britannum regno expulsum sedi Regiæ *nis Christi 8[illegible]*
per legatos restituit. Stephanus quartus anno *& 809.*
Domini 817. Ludouicum primum, cognomento Pium, Imperatorem, & eius filios Reges, creauit. Lotharium enim Italis, Pipinum Aquitanis, & Ludouicum Noricis reges idem
Põtifex dedit. Paschalis primus anno Domi- *Naucler uol. 2.*
ni 822. memoratum Lotharium in Regem Ita- *generat. 28.*
lis Romæ inunxit, coronauitq;. Circiter annũ *Naucler. uol. 2.*
Domini 845. Sergius secundus Ludouicum *sub initium. 29.*
Lotharii filium Regem Italis decernit, coro- *generat. Chroni.*
nat, atq; inungit. Nicolaus primus circiter an- *Norimberg. fol.*
num Domini 860. Lotharium Regem, Ludo *171. in ipso Lu-*
uici secundi Imperatoris fratrem, ob adulte- *douico.*
rii causam, damnauit, anathemateq; percussit. *Otto Phrisingen-*
Hadrianus 2. Anno Christi 872. Aluredum *sis lib. 6. cap. 3.*
promouit Anglis in regem. Ioannes octauus, *In Angliæ histo-*
qui nonus potius fuit dicẽdus, anno Christi *ria lib. 5.*
878. aut circiter Ludouicum, cognomento Balbum, in Galiis Regem inunxit, sicuti paulò post in vita ipsius Ioannis videbimus. Ioannẽ Angliæ Regem Innocentius tertius anno Domini 1212. regno priuauit. Alia quoq; id ge- *c. Duo sunt 96.*
nus exempla variis in locis extant. Vt minimè *distinctio.*
gentium iam dubitari possit, Papæ solius Romani, esse munus, creare, aut etiã mutare Reges, Romanosq; Imperatores, illos punire, ac

inter

inter ipſos lites iudicare. Ad Leonem redeo. Is demũm Pontifex ad Pipinum Caroli filiũ conuerſus Regem Italiæ, vti paulò ante monui, declaratum identidem inũgit. Dein, cõſtructo à fundamentis prope ſacram Diui Petri ædem pauperibus Xenodochio, moritur anno eius Pontificatus primo & vigeſimo.

Stephanus Quartus
Paſchalis Primus } PP. MM.
Cap. LXXXXV.

SVcceſsit Leoni defuncto Stephanus Quartus ciuis Romanus, nobilitate generis, doctrina, & ſanctitate clarus: qui menſe initi Põtificatus tertio ad Ludouicum primum Cæſarem in Galiis Aureliæ deſidentem proficiſcitur. Cui Ludouicus honoratiſsimum quemq; obuiam miſit: ipſe autem ad primum vſq; lapidem prodiens ſumma cũ veneratione Stephanum excepit. †Ab hoc Stephano Ludoui- 197
cum fuiſſe Rhemis inter miſſarum ſolẽnia in Imperatorem inunctum atq; coronatum cõſtat. Quinimò ab hoc Pontifice Stephano nõ modò in Gallia Ludouicum fuiſſe in Imperatorem promotũ, atq; coronatum, ſed & tres eius filios, Reges creatos: nempè Lothariũ Italiæ, Pipinum Aquitaniæ, Ludouicum Noricorum, ſeu Boiorum, Germani ſcriptores teſtantur: quãuis etiam adfirment, eundẽ Lo-

tharium posteà quoq; missum à Ludouico patre Romam ad Paschalem Papam: qui illum Italis regem inunxerit. Demùm ubi de componendis Italiæ rebus cum Cæsare sæpius cõtulisset, Romam rediit, secum adferens nimirùm crucem magni ponderis magnæq; estimationis: quam Ludouicus sua impensa fabricatam Beato Petro dicauit. Sanctissimus verò Pontifex septimo sui pontificatus mense Romæ moritur.

Hunc defunctum Paschalis primus, patria Romanus, quem ipse Stephanus antecessor ob eiusdem Paschalis virtutem atq; doctrinã, Monasterio sancti Stephani martyris in Vaticano præfecerat, nulla interueniente Imperatoris auctoritate, est in ordine Pontificũ consecutus. Hanc ob rem legatos Paschalis ad Ludouicum Imperatorem misit: qui factũ Cleri populiq; Romani in eius promotione excusarent: siquidem ab his coactus fuerit munus
198 obire Pontificium. † Ad quam rem Ludouicus benignè respondit: patrum instituta non esse violanda. Vndè Paschalis corpora sanctorum, parùm religiosè iacentia, honestiore loco in vrbe condidit. Praxedis templum à fundamentis extruxit: necnon et Beatæ Cæciliæ virginis. In cuius sacra æde corpus ipsius Virginis, & sponsi eiusdem Valeriani, Martyrũ, vnà cum Vrbani & Lucii, Põtificum corpo-

ribus collocauit. Multas Basilicas vetustate ruinosas restituit. Tandem nullo religionis, pietatis, humanitatisq; officio prætermisso, octauo Pontificatus anno in cœlum Beatissimus Paschalis migrauit.

Eugenius Secundus
Valentinus } PP. MM.
Cap. LXXXXVI.

PAschali mortuo Eugeniũ secundum, Roma oriundum, subrogarunt Romani. In cuius electione octauum schisma propter discordias patrum, inter Eugenium & Sysinium quendam fuisse, ferunt. Verùm Eugenius animi & corporis dotibus ornatus, eloquẽtia, & humanitate clarus, omnium consensu tandem præualuit. Qui, inito Pontificatu, spretis rebus humanis, ac fortunæ bonis, ad munificentiã & liberalitatem conuersus, rem frumentariã adeò curauit, ut nullibi vilius, quàm Romæ, annona haberetur. Pauperum, viduarum, & pupillorum, causas, atq; vitam sic est tutatus, vt illorum parentem eum omnes meritò dicerent. Hoc deniq; genere vitæ optimus Pontifex tres in Pontificatu quum transegisset annos, mortem (nemine nõ collachrimante) obiit. Quidam scribunt, oculos ab æmulis huic fuisse erutos: qui & martyrio fuerit coronatus. Cuius corpus in Diui Petri

templo

templo magna cum pietate sepulchro conditum fuerit.

Valentinus, conciuis Eugenii prædecessoris, ad regimen Ecclesiæ tùm est accersitus. Qui apud Paschalem, & ipsum Eugeniũ, viros sanctissimos, nullis addictus voluptatibus, bonas artes, & benè beateq; viuẽdi rationẽ, à teneris perdidicit. Cùm itaq; magna pietate, clemẽtia, & liberalitate polleret, ad summum Põtificatus gradum (exigẽtibus meritis) vno omniũ consensu est euectus: licet in eo summo dignitatis gradu quadragesimũ, intercedente morte, nõ excesserit diẽ. Cuius morte indoluerunt omnes, persuasi nimirùm, superstite illo Pontifice, vel christianã religionẽ, vel Romanã libertatem, vix labefactari posse.

Gregorius Quartus P. M.
Cap. LXXXXVII.

VOcatur per id tẽpus ad Christi oues Gregorius quartus, clarissimis parentibus Romanis ortus: vir quippè doctrina & sanctitate insignis. Pontificatu proindè suscepto, mox corpus Beati Gregorii aliò transtulit, ubi nũc iacet. Cuius sepulchrum magnis condecorauit ornamentis. Ferunt, ab eodem Pontifice Sebastiani & Tyburcii corpora è cœmiteriis, in quibus iacebãt, ad Basilicam diui Petri translata. Ad hæc, rogatu Ludouici Impe-

ratoris, † omnium ſanctorum celebritatem 199
Kalendis Nouembris habendam, inſtituit.
Quam ſanè celebritatem Galli primùm, &
Germani obſeruare dein cœperũt. Poſt mul-
ta verò eius bona opera moritur anno ſui Pō-
tificatus decimo ſexto.

Sergius Secundus P. M. Cap. LXXXXVIII.

IN Sergium patria Romanum, & eius no-
minis ſecundum, Gregorio defuncto, om-
nium conuenerè ſuffragia, illumq́; Romanæ
præfecerunt Eccleſiæ. Is anteà os porci voca-
batur: Sed honeſtatis cauſſa, immutauit no-
mē, & Sergius deinceps voluit appellari. † Vt 200
indè mutandi nominis poſthac in electo Pō-
tifice conſuetudo fluxiſſe videatur. Licet au-
tem ea nominis mutatio in Diuo Petro cœ-
perit, dicente Chriſto, Simon, vocaberis Pe-
trus: tamen vſq; ad hunc Sergium non legitur
ſeruata in Pontificibus reliquis. Hîc ergò
Sergius illuſtri familia natus à maioribus
ſuis nequaquâm degenerauit. Iuuerunt au-
tem præclarum eius ingenium, ſub quibus
vixit Pontificibus, Leo tertius, Stephanus
quartus, Eugenius ſecundus, & Gregorius
quartus: cui ut ſuccederet, dignus dein habi-
tus eſt. Sergius itaq́;, inito Pontificatu, ad or-
nanda templa conuerſus, Baſilicam ſancto-
rum

rũ Syluestri, & Martini, vetustate collapsam, restituit: in eaq; multa sanctorũ corpora collocauit. Struxit à fundamentis ad ipsius Basilicæ latus in honorem sanctorũ Petri, & Pauli monasterium, vbi res diuina iugiter haberetur. Romani insuper tyrannicæ immanitatis cùm Saracenorum, tum aliorum, metu, eius precibus liberati, sanctissimum Pontificem verum Christi Vicarium, & vnicum patriæ
201 Parentem, prædicabant. † Ad hunc Sergium Lotharius Imperator Ludouicum eius filium primogenitum, quem ad Imperii regimen destinarat, Romam misit. A' quo nempè Sergio Ludouicus diademate regio, & sacra vnctione, donatur, & Rex Italiæ simul decernitur. Demùm re ecclesiastica benè atq; syncerè administrata, tertio Pontificatus anno moritur.

Chroni. Norimbergica fol. 171. in ipso Ludouico Nauclerus uol. 2. sub initiũ 29. generationis: Reliquiq; Germani.

Leo Quartus. P. M. Cap. LXXXXIX.

SVccessit Sergio Leo Quartus, ciuis Romanus: Vir in omni eius vita, etiam priuata, religione, innocentia, pietate, humanitate, gratia, liberalitate, doctrina ecclesiastica, planè insignis. Cuius præclara facinora si ad vnguem omnia præscriberentur, iusti voluminis modum longè excederent. Hoc loco prætermittendum non est, quod in Angliæ An-
202 nalibus memoriæ proditum est: † Inam nem

pè Regem Angliæ circiter annũ salutis 740. Inter reliqua eius pietatis opera, regnum suũ Apostolicæ sedi Romanæ & Diuo Petro tributarium fecisse. Lege etenim publicè sanciuit, vt singuli argẽtei nummi, quos denarios sancti Petri vulgò vocant, pro singulis quibusq; regni domibus (pietatis, ac religionis ergò) Romano Pontifici quotannis penderentur. Fecit idem non multo post tempore Offa Rex, Inæ successor, anno Christi 775. sicuti loco superiore in Hadriano primo tradidimus. Rursùm & anno Domini 847, Ethel-uolphus eiusdem Insulæ laudatissimus Rex, quem alii Athulphum vocant, quum esset incursionibus & rapinis Dacorum tandem liberatus, ad hunc sanctissimum Pontificem, Leonem Quartum, vnà cum filio Alfredo, Romam, voti causa, profectus est, Inæq;, & Offæ, Regum, antecessorum suorum, pia sequutus vestigia, lege sanxit, vt illud Angliæ Regnum Diuo Petro & sanctæ Romanæ sedi perpetuò vectigale esset: tributumq; annuatim in ipso Apostolorũ Petri & Pauli die festo, uel summum ad vincula Petri Romano Pontifici deberet solui. Id quod deinceps posteà vsq; ad annum salutis 1534. persolutum Romanæ Ecclesiæ iugiter fuit. Posteà verò quàm anno salutis 1533. Henricus octauus Anglorũ tyrannus potius, quàm Rex, adulterio & impietate

In anglicæ historiæ lib. 4. Naucler. uol. 2. generatione 29. fol. 649. Lupoldus cap. 7. Vbi alios rerũ scriptores ãtiquissimos ad hoc allegat. Et Chron. Norimber. fol. 170. in ipso Athulpho Rege. Habetur ĩ c. ea quæ ex. de censibus. Meminit Innocẽ. in. c. fin. ex. de postul. prælato.

pietate insignis hæreticus (notissima recensq; historia est) sese polluit, & Catherinam Reginam, Caroli quinti Imperatoris Materterã, post annos amplius viginti, quàm ei nupserat & carnali copula eã cognouerat, indignè repudiauit, Annamq; Boleniam pellicem pro vxore (contra decernente Clemente septimo, Pontifice Maximo) habuit, solenniq; Pompa Londini regia corona donauit, & supremum se caput Aglicanæ Ecclesiæ sequenti anno in conciliabulo parlamenti Vuestmonasterii palàm pronunciauit, monachos proscripsit, & obedientiam Christi vicario, Papæ Romano, subtraxit, tributum Romanæ sedi non est solutum.
203 lutum. † Tunc ergò primùm cessarunt Angli pẽdere tributum Romanæ sedi, quod antehac annis plus minus octingentis (pietatis, voti, & conuentionis, caussa) annuatim iugiter exoluerant: quum Henricus ille non pietate, non religione, non paupertate, non vlla alia necessitate ductus, sed nefanda Veneris libidine, & auaricia, percitus, fidem, vota, sacras totius regni leges, violauit. Sed Leonem
204 ex Germanis repetamus. † Ferunt, huius sanctissimi viri orationibus, Saracenos Italica præda onustos naufragio diuinitus periisse. Liberatus ergò saracenorum metu Leo, sedilia in vestibulo atrii Lateranensis ex marmore construxit. Hunc tantæ sanctitatis fuisse constat,

ſtat, vt Baſiliſcum, ſerpentem nocentiſsimũ, qui & Regulus dicitur, ſuis ad Deum precibus, è Fornice ſanctæ Luciæ Virginis in Orphea depulerit. Cuius veneno atq; halitu mortalium plurimi Romæ anteà perierant. Incendium, quod Romæ diu per domos Saxonum & Longobardorum fuerat debacchatum, Baſilicam Diui Petri iam iam accedens, ſigno crucis, extinxit. Hoc autem factum eſt octauo poſt Beatæ virginis aſſumptionẽ die: qui dies poſteà in memoriã, vt feſtus, eſt celebratus. Vrbis Mœnia inſtaurauit, & portas vetuſtate atritas reſtituit. Quindecim Turres, Vrbis propugnacula, à fundamentis ædificauit. Suo Studio & diligentia corpora ſanctorũ Quatuor fuerè reperta: quorum templum ſplendidius, quàm anteà, conſtruxit: & ipſos ſanctos ſub altari collocauit: quibus & alia multa ſanctorum corpora etiam addidit. Intereà Saracenos magna inſtructos claſſe aduerſus Neapolitanos, atq; Romanos aduentare, nunciatur. Tùm optimus Põtifex Oſtiã ilicò, quanta potuit militum manu, profectus, ſuos primùm ad ſanctam Sinaxim cohortatus, orationem ad Deum huiuſmodi habuit. † Deus, cuius dextera Beatum Petrum ambulantẽ in fluctibus, nè mergeretur, erexit, & coapoſtolum eius Paulum tercio naufragãtem de profundo Pelagi liberauit: exaudi nos

di nos propitius & concede, ut amborum meritis, horum fidelium tuorum brachia, contra inimicos Ecclesiæ tuæ sanctæ dimicantia, omnipotenti dextera tua corroborentur, & conualescant, vt de recepto triumpho nomen sanctum tuum in cunctis gentibus gloriosum appareat. His dictis, & facta, crucis signo, pugnandi copia, hostes post lõgũ vtrinq; certamen superantur, fuganturq;. Indè Romam Pontifex cũ gaudio reuersus, Vaticanum mœniis cinxit, Leoninamq; Vrbẽ de suo nomine appellauit: nè hostium rapinis, & incursionibus ecclesia Diui Petri exposita deinceps foret. Hanc autem Leoninam Vrbem primo sui Pontificatus anno cœptam, sexto demùm absoluit. Ex Manubiis verò deuictorũ saracenorum plura in vrbe restituit. Priore quàm moreretur anno hîc sanctissi-
206 mus Pontifex, † Lotharius Imperator timuit sibi admodùm, propter quorundam delationes, nè Leo à Gallis in Græciam eo tempore iterùm transferret Imperium. Quarè Romã è vestigio ad Papam veniens se de obiectis coram Leone purgauit. Postremò Pontifex de Ecclesia Dei, deq; Vrbe Roma, ac nomine Christiano meritus, obit Anno sui regiminis nono. Sepelitur in Basilica sancti Petri.

Naucler. uol 2. generat. 29. fol. 649. necnon & alii plures.

Ioannes

Ioannes Octauus .P. M. Cap. C.

HOc loco post Leonem nonnulli interserunt Ioannem octauum, fœminam: nonnulli verò eius nullam prorsus (indiciũ quasi aliorum figmenti) mentionem faciunt: aliqui fabulosum illud (quod verius esse ipse quoq; existimo) & temerarium commẽtum esse adfirmant. Porrò aiunt primi Anglicam fœminam sexum mentitam, malis artibus, ad Pontificatum peruenisse. Cùm enim liberalibus disciplinis imbuta ab amatore docto egregiè esset, Romam proficiscitur, vbi pares, aut nullos, aut certè paucos, in sacris quoq; literis reperit. Enimuerò docendo, ac disputando tantum beneuolentiæ, atq; auctoritatis, sibi comparauit, vt Leoni defuncto in Pontificatu succederet. Verũm posteà à familiari cõpræssa, in vtero prolem cõcœperit: & cùm ad Lateranẽsem Basilicam semel iret, intra theatrum, quod collosseum vocant, & sanctũ Clementem, doloribus circunuenta pepererit: eoq; in loco fuerit mortua, & sine vllo honore sepulta, posteà quàm biennio insignia Põtificia gessisset.

Relata hæc fabella, quæ veri speciem nullã habet, si vera fuisset: † vtiq; peccata populi id totum effecissent. Inquit enim Diuus Chri- 207

sostomus

sostomus in Homelia prima, De verbis Esaiæ, Vidi Dominum, &c. si non rectè se habent Reipublicæ negocia, si ab his periculum ingens prominet: incogitantia principum non est caussa, sed nostra (scilicet populorum) iniustitia, pœna est pro nostris scæleribus exacta: illa miscuerunt cuncta sursum atq; deorsum: illa, quicquid est calamitatum, inuexerunt: illa armarunt hostes: illa fecerunt, ut victi discederemus: nec aliundè nobis malorum examen inundauit, quàm ex hac caussa. Proindè quamuis Abraham aliquis esset, qui imperaret, quamuis Moses, quãuis Dauid, quãuis Salomon ille sapiẽtissimus, quãuis ê cõtra omniũ hominum flagitiosissimus: si nos malè viuimus, nihil interest, qualis ille sit, quantũ ad causam malorũ. Quoniam si transgressor legum fuerit: si temerè, nulloq; consilio feratur, nostra incogitantia, nostraq; temeritas talem genuit principem: nostra cõmissa plagam accersiuerunt. Nàm quòd, iuxta corda nostra mala, accipimus principes: nihil aliud est, nisi quòd præterita peccata nostra talem nobis dederè præfectum, siuè fuerit ex cõsecratis, siuè ex eorum numero, qui mundanas administrant dignitates, & reliqua. Quibus Chrisostomi monitis probè conuenit, quod alibi legitur: facit Deus regnare hominẽ hypocritã propter peccata populi, Iob 34. Quid

igitur attinet, hæc & alia id genus monstra in principibus malis, siuè Regibus nephariis, mirari: si nos ipsi doloris nostri caussa simus? Ad historiam nullius Papissæ redeo.

Alii autem grauissimi rerum scriptores (quemadmodum Regino, Otto Phrisingensis, & Vrspergensis, qui omnes illis penè temporibus claruerunt) nullã omninò huius figmenti faciunt mentionem. † Enimuerò Luitprandus, illorum temporum scriptor, refert, 208
Theodoram, Alberti principis Ethruriæ locupletissimi, in cuius manu, ac potestate Rauenna quoq;, Bononia, & Roma, fuerunt, socrum fuisse: quæ cùm nobile scortum ipsa esset, atq; imperiosum, Romæ dominabatur: ac Ioannem octauum natione Anglum Bononiẽsibus primò Episcopũ, deindè Rauennatibus, postremò Romanis imposuit, Primariũq; sacerdotẽ fecit. Indè curiosi rerum antiquarum scriptores haud quaquam insulse tradũt, fabellam ortam, quæ illis temporibus temerè vulgarit, Ioannẽ Pontificem, fœminã fuisse, quòd totus de ore & nutu Theodoræ fœminæ pẽderet. Quibus & ego planè subscribo.

Benedictus Tertius P. M. Cap. CI.

BEnedicto Tertio, ciui Romano, summa Christi Ecclesiæ in terris cura, post Ioannem

nem, demandatur. Is ob vitæ eius sanctitatē, Benedictus meritò est appellatus. Sub Gregorio nāq; militans, subdiaconatus gradum ab ipso accepit: atq; sic deinceps uixit, ut qui tanto muneri præesset, dignus habitus sit. In hunc proindè omnes, tanquàm in vnicum & benignissimum sydus, à Deo in terras demissum, in electione conuenerunt. Qui lachrymas non continens, Deum atq; sanctos testatus, se, tàm sublimi sedi qui præficeretur, planè indignum. Enimuerò cunctis acclamantibus, & electionem de ipso factam collaudantibus, Pontificium munus obire, vel inuitus deniq; cogitur. In atrium igitur lateranense deductus, in Sede Petri collocatur. Indè equo albo insidens ad Ecclesiam Sanctæ Mariæ ad præsepe venit: vbi triduum ieiuniis & orationibus Deum humiliter rogauit, ut sibi cōmissam ecclesiam sanctè & syncerè liceret regere. Quidam tamen Rhodoaldi Portuensis Episcopi factionem sequuti, Benedicto huic Anastasium, à Leone prius deiectum, præferre fuerant conati. Verùm in se Anastasius cum suæ factionis reliquis rediens, admissi væniam petiit, & virum sanctissimū cum omnibus de more adorauit. Illud idem fecerè Ludouici Imperatoris legati, ad confirmandam Cleri populiq; Romani electionem eò missi. Fuit quippè Benedictus animo &

corpore mirè mãſuetus, & venerabilis: ac propterea cùm in magiſtratu, tùm in priuata vita, omnibus planè charus. Multa tẽpla vetuſtate iã iã caſura reſtituit. Ea, quæ animo & verbis inſtituit, re ipſa quoq; ẽ exequutus. Sacerdotum funeribus ſemper interfuit: ægrotos inuiſit: pauperes aluit: calamitatibus oppreſſos iuuit: pupillos & viduas acerrimè defẽdit. Quamobrẽ his virtutibus ſanctiſsimam cõtinẽter vitã ducẽs Chriſto moritur, anno eius ſedis tertio. Cuius corpus ante fores Eccleſiæ ſancti Petri ex illius præcepto ſepultum fuit.

Nicolaus Primus P. M.
Cap. CII.

CONſequitur in ordine ſummi Sacerdotii Benedictũ Nicolaus & ipſe Romanus; qui ab ineunte ætate fuit ſanctè educatus. Is ſubdiaconus primùm à Sergio, mox Diaconus à Leone creatus eſt. Cui demùm grauè non fuit, defuncti Benedicti corpus manibus propriis & multis lachrimis in tumulo condere. Super hũc itaq; abſentẽ, inuitũ, ac renitentẽ, poſt multas cleri populiq; Romani preces & vigilias, in Baſilica S. Dionyſii eligẽtium omniũ vota diuinitus ceciderè. Cõquiſitũ proindè in Vaticano, quo fugerat, & inuentũ, perducunt in Laterani Atrium, vbi in ſolio collocarunt Apoſtolico: Deindè in Baſilicam Diui

Petri adductũ cõsecrarunt, pontificiaq; corona de more ornarunt. Hîc multa cũ Ludouico Imperatore, qui tùm Romæ aderat, cùm ad Pontificatũ, tùm ad Imperium, spectantia contulit. Cui posteà Michael Theophili Constantinopolitani principis filius legatos cum muneribus Romam misit. Nõ neglexit sanè Nicolaus Pontificiæ sedis dignitatem: utpotè qui Ioannem Archiepiscopum Rauennatem, propter obiecta crimina, ad Apostolicam sedem vocatum, & venire detrectantẽ, dignitate priuauit: licet eundem posteà resipiscentem in gratiam receperit. Solutus tandem Pontifex variis molestiis, ecclesiam Dei genitricis, quæ prius antiqua, nunc verò noua vocatur, extruxit. † Bulgarorum Regẽ cũ
209 vniuersa eius ditiõe ad fidẽ Christi literis suis, tribus doctissimis viris eò missis, & sanis admonitionibus cõuertit: quibus Episcopos & præsbyteros etiã dedit, eiecto Phocio: cuius fraude Bulgari oẽs in tenebris & vmbra mortis volutabãt. Eandẽ nauauit operam (si Regi noni credimus) successor Nicolai Hadrianus secundus: qui gentẽ hanc ferocissimam, atq; bellicosam ab Idolis & gentilium superstitionibus ad Christum penitus retraxit, & ablutam salutari baptismatis vnda, ad sanctam Ecclesiam, post Nicolaum, & ipse quoq; perduxit. Cuiusmodi rei fidem faciunt non modò

Norimbergica Chronica, verùm & Regino (vt dixi) sub annis Christi 868. atq; Nauclerus. Pacem prætereà inter Ludouicum Imperatorem & Beneuentanum Ducem Nicolaus composuit. Postmodùm, eodem Ludouico præsente, plurima vtiliter instituit, quæ in iuris Canonici libris, omnibus prostant. Ad hæc Pontifex iste memorabilis nõ tulit ineptias Lotharii regis, fratris nempè Ludouici secũdi Imperatoris. Qui quidem Lotharius, cõtra diuinas humanasq; leges, dimissa Theoberga vxore legitima, Galdradam pellicem (ceu iustam vxorem) habere totis viribus & multis dolis studebat. Porrò Nicolaus acriter restitit nequitiæ hominis, & in viam, à qua longè lateq; aberrauerat, perditam ouem adducere omnibus neruis, modò lenioribus modo sæuerioribus verbis strenuè cõtendit. Proindè Galdradam pellicem, & Guntheri Archiepiscopi Coloniensis sororem periurã, ac improbam fœminam, anathemate notauit: Theogaldum Archimistem Treuirensem & ipsum Guntherum Coloniensem auctores, fautores, & in patrato scælere defensores Lotharii Regis, excommunicauit, omniq; dignitate priuauit. Plures ea de re literas admodùm graues indignabundus Nicolaus & ipsi Lothario, & Carolo Regi, patruo eiusdẽ Lotharii, atq; etiã Galliæ, Italiæ, Germaniæq; episcopis

Volu. 2. genera. 29. fol. 661.

c. Præcipuè 11. q. 3. c. Quę Lotharius Rex. c. Scælus, quod Lotarius Rex c. 2. q. 1.

scopis

ſcopis ſcripſit. Præclariſsimorum autem faci-
norum ſanctiſsimi huius Pontificis Nicolai,
cùm in hac Lotharii regis cauſa, tùm in reli-
quis, ſumma cum eius laude hiſtoriam texue-
rē ad vnguē Regino, ſub annis Domini 864. *Vol.2. generat. 29. fol. 650. 651.*
210 865. 866. & Nauclerus. † Quinimò Otto
Phriſingēſis adfirmat, ipſum Regem Lotha- *Lib.6.cap.3.*
rium à Nicolao Pontifice, ob hanc nimirùm
adulterii & fornicationis cauſſam, fuiſſe iden-
tidem excommunicatum: idq́; ipſum obiter
tradit Nauclerus in loco iam annotato ſub
211 fol. 652. † Vetuit acriter idem optimus Pon-
tifex Imperatoribus, & quibuſcunq́; aliis ſæ-
cularis poteſtatis hominibus, intereſſe con-
uentibus clericorum: niſi vbi de vniuerſali fi-
de, quæ omnibus communis eſt, & ad omnes
tàm clericos, quàm laycos, pertinet, inibi tra- *c. Vbi nam legiſtis 96. diſtinct.*
212 ctetur. † Sic proindè ſuccenſuit etiam iuſtiſ-
ſimè Auguſtis, qui Pontificum Romanorū
213 electionibus ſeſe vellent immiſcere: † pul- *.c Inſcripturis. 96.diſtinct.*
chreq́; docuit Ludouicum ſecundum Impe-
ratorem, verenda Sacerdotum non eſſe pro-
denda. Nouiſsimè omni virtutum genere il-
luſtratus, anno ſui Pontificatus decimo
beatiſsimè Chriſto obdormiuit. Cuius
corpus, exemplo prædeceſſoris,
antè fores Baſilicæ Diui Pe-
tri voluit ſepe-
liri.

Hadrianus

Hadrianus Secundus P. M. Cap. CIII.

SVbrogarũt Nicolao Hadrianum Romani, eorum ciuem: qui Sergio Pontifici familiaris olim fuit: vir quippè optimus, in pauperesq; munificus admodùm & liberalis. Hac itaq; & multis aliis virtutibus Hadrianus præditus magno apud omnes in precio fuit: ut quũ de Pontifice creando mentio fieret, certatim omnes Romani vnum illum (quamuis nolentem) ad id muneris deligerent. † Quo 214
ad Ludouicum secundum Imperatorem perlato nuncio, nouos Legatos Romam Cæsar confestim misit: per quos electionem eiuscemodi (quòd summum Pontificem Romani syncerè creassent, non expectato aliorum suffragio) vehementer probauit. Certò enim constat, in electione Hadriani nullam Imperatoris rationem fuisse tùm habitã: sed absq; scitu aut consilio legatorum ipsius Ludouici Imperatoris, Romæ existentium, à Clero populoq; Romano Hadrianum Papam, ac Põtificem Maximum, consultò fuisse renunciatum. Id quod Cæsar ipse literis posteà ad Vrbem missis vehemẽter laudauit, in hanc propè sententiam scribens: Romanos laude magna esse dignos: qui Pontificem sanctè, ac syncerè, aliorũ voto non expectato, creassent:

siquidem

siquidem ad Romanos, qui mores & vitam suorum, quibus cum familiariter vixerũt, exploratos habeant, illud eligendi Potificẽ munus maximè pertineret: non item ad extraneos, qui ob ignorantiã fortè parũm idoneos perfacilè eligerẽt. Quì enim fieri potest (Cæsar inquit) ut peregrinus & hospes in aliena Republica dignoscere posit, quis nãm potissimùm cæteris sit præferendus? Vt hinc planè constet (licet aliàs quoq;) bonos & Christianos Imperatores non decere, manus quoquomodò ad comitia summorum Pontificũ Romanorum, vel auctoritatem, apponere:

Nauclerus uol. 2. generat. 29. fol. 652.

215 † Ideoq; is ipse Hadrianus omnibus cuiuscũq; ordinis & dignitatis principibus laycis sub anathematis pœna præcepit, nè summorum Pontificum, vel quorũcunq; aliorum Episcoporum electioni (ut potè rei ad ipsos minimè gentium pertinenti) vlla ratione sese posthac ingerere deberent. Illud idem Laycis omnibus sæuerè prohibitum æquè fuit in octaua

216 Synodo Constantinopolitana: † quæ auctoritate eiusdem Hadriani secundi, imperante Basilio, Cõstãtinopoli habita fuit. Is autẽ summus præsul in ecclesia Dei cõstitutus cuncta, quæ ad honorem Dei & cultum pertinebant, studiosè circunspexit: exemplo, verbis, auctoritate maiorum, & sua, vnumquemq; ad benè beateq; viuendum cohortatus. Circunuẽ-

c. Nullus laycorum. c. Hadrianus Papa secundus 63. distinct. Naucler in loco & folio memorratis.

tos iudicio, aut potentia, acerrimè est tutatus. Suo nutu habita est Constantinopoli Synodus, qua Photius, vir seditiosus, est pulsus. Ignacius verò anteà per iniuriam eiectus, tūc restitutus. A' Bulgaris rogatus, virum uita & eruditione insignem, qui in fide labentes retineret, eò misit: tametsi Bulgari à Constantinopolitanis corrupti, latinos demùm eiecerint sacerdotes, & græcos receperint. Insignis hîc Pontifex Anno salutis 872. Aluredum rerum Anglicarum potitum, & Romā dein profectum, corona regia cohonestatum, Regem Anglis dedit. Vocauit quoq; Romā per literas Lotharium Regē, Imperatoris Ludouici fratrem, adulterio & fornicatione (sicuti paulò ante in vita Nicolai memorauimus) infamem. Qui sanè Lotharius Anno Christi 869. Hadrianum Romam accedens perhumaniter à Pontifice exceptus atq; interrogatus est; nùm monita pii patris Domini Nicolai hactenus obseruasset, & præstitū iusiurandum custodisset? Is respondit, se omnia ita obseruasse, ac si diuinitus sibi imperata fuissent. Cuius responsionē proceres & optimates, qui cum eo venerant, esse veram testati sunt omnes. Tunc Hadrianus: si vestris verbis veritas suffragatur, gratias omnipotēti Deo multiplices cum iubilo agimus. Reliquum igitur est, charissime fili, vt ad confessionem

In Anglicæ historiæ lib. 5.

sionem sancti Petri accedas, vbi, Deo propitio, hostiam salutarem non tàm pro corporis, quàm animæ tuæ, incolumitate immolabimus: cuius participem te nobiscũ esse oportet: ut per hanc participationem membris Christi, à quo abscissus esse videbaris, inseri rursùm, merearis. Peractis proindè Missarũ solennibus, inuitat summus Pontifex eundẽ Regem ad Christi mensam: susceptaq; manibus Eucharistia Domini sic regẽ alloquitur: si innoxium te agnoscis ab adulterii scælere, interdicto tibi & prohibito per Nicolaum, & immota mente statuisti, omnibus diebus vitæ tuæ à nefario cõcubitu Galdradæ pellicis, dudùm à te repudiatæ, abstinere, fidenter accede, & sacramentum salutis æternæ, ad remisionem peccatorum tibi profuturum sume: sin autem conscientia tua te accusat, & ad vomitum redire animo voluis, sacrosanctam Eucharistiam sumere nequaquàm audeas: nè fortè ad iudicium & condemnationem tibi eueniat, quod ad remedium fidelibus parauit diuina Maiestas. Cæterùm Lotharius Rex, inquinato corde, & obstinato animo, sumpsit de manu Põtificis sacratissimã cõmunionẽ, non expauescens illud: horribile esse incidere in manus Dei viuentis: & iterum illud: Qui enim manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit. Deindè Pontifex ad

reliquos Regis optimates conuerſus, vnicuiq;
ſacram obtulit Euchariſtiam dicens: Si Domi-
no ac Regi tuo Lothario in obiecto adulterii
crimine fautorem non præſtitiſti, neq; cõſen-
ſum præbuiſti, & Galdradæ, ac aliis, ab hac
Apſtolica ſede excommunicatis, nõ communi-
nicaſti, corpus Domini noſtri IESV Chriſti
proſit tibi in vitam æternam. † Enimuerò eo- 217
rum, qui ſub tali conteſtatione oblatam ſum-
pſerunt indignè Euchariſtiam, nemo vltra an-
nũ diuino notatus iudicio ſuperſtes fuit: per-
pauci tamen, qui ſe à communione ſubtraxe-
runt, mortis periculum ægrè vitarunt. Lotha-
rius autem, qui Hoſtiam ſacratiſsimã indignè
mãducauerat, Roma abiens letali morbo cor-
reptus, Placentiæ demùm animam efflauit.
Poſtremò Hadrianus cunctis Eccleſiæ hoſti-
bus ſeſe (quo ad fieri poterat) obiiciens, & de-
functo Imperatore Ludouico, cùm iã Carolũ
filium inuncturus in Imperatorem eſſet mo-
ritur Pontificatus ſui anno ſexto.

Regino ſub annis 869. Vrſpergenſ. in annis Ludouici 2. fol. 195 Otto Phriſingẽ. lib. 6. ca. 4. Nauclerus uol. 2. generatiõe 29. fol. 652.

Ioãnes Octauus, qui nonus dici debuit, P. M. Cap. CIIII.

IOannes Octauus, qui nonus dici debuit, ci
uis Romanus, præficitur hoc tẽpore Roma
næ ſedi. † Is initio ſui Pontificatus Carolum 218
ſecundum, cognomento Caluum, Romæ
imperatoria corona donauit. Verùm poſteà
diſſenſionibus

dissensionibus(ut fit) ciuilibus exortis, à Romanis Pontifex in vincula coniicitur de quibus haud multo post, iuuantibus amicis, fuga elapsus, ad Ludouicum cognomento Balbum in Franciam profugit. Vbi annum immoratus ipsum Ludouicum in Regem vnxit: & controuersias quasdam inter ecclesiasticos
219 ortas sustulit † Inde verò abiens apud Trecas ciuitatem, concilium habuit: in quo multa ad fidem pertinentia fuerè instituta: & Flandrēsibus, qui tùm primùm, nemoribus desertis, ciuiliores cultioresùe esse cœperant, Episco-
220 pus est datus. † Præterà Ioannes Cōstantinopolitanam octauam Synodum 383. patrum habuit: cui per Legatos suos, Petrum præsbyterum Cardinalem, Paulum Anchonitanum Episcopum, & Eugenium Episcopum Ostiēsem: ipse præfuit. At cùm à saracenis diriperetur Italia, & Montis Casini Monasteriū iam esset occupatum, atq; direptum: Ioannes Romam adscitus Agarenos, iuuantibus Christia-
221 nis principibus, Italia ac Sicilia expulit. † Alterum autem Carolum cognomento Grossū (quò sibi in vrbe tutius viuere liceret) Imperatoria corona (defuncto Carolo secūdo) ornauit: tertiusq; Imperator Carolus est appellatus. Constituit quippè inter cætera Pōtifex, si sacerdos aut laycus homicidium patraret: irregularis ille perpetuò haberetur. Vir sanè fuit

c. Temporis qualitas. in fin. 7. q. prima.

fuit hic Pontifex latinè & græcè doctissimus, ut è græco in latinum septimam vniuersalem Synodum, † Hierarchiam Dionisii Ariopagitæ, & vitas plurium sanctorum patrum (Caroli Imperatoris gratia) in latinum eleganter & doctè verterit. Cùm verò in Pontificatu annos decē trāsegisset: animam Deo reddidit. 222

Martinus secundus, Hadrianus tertius, Stephanus quintus } PPP. MMM.
Cap. CV.

MArtinus secundus, genere Gallus, Pontificatum non iustis (ut fertur) mediis adeptus, anno tantùm vno, & mensibus quinq; fuit superstes: nihil memoria dignum intereà gerens.

Huic Hadrianus Tertius, ciuis Romanus, in ordine successit. † Qui tanta animi virtute 223
præditus fuit, ut initio suscepti muneris Pontificii non dubitarit, ad clerum (interposito decreto) Senatũ, Populumq; Romanum, referre, nè in creando posthac Pontifice, Imperatoris expectaretur auctoritas. De hoc Pontifice Hadriano clerus populusq; Romanus, ob viri virtutem & animi magnitudinē, haud modicam animo spem conceperat. Verùm morte post annum primum & mensem secũdum præpropera sublatus, magnũ sui omnibus collachrimantibus desiderium reliquit.

Ad

Ad Stephanum Quintum, patria Romanum, summa rei Christianæ post Hadrianum peruenit. Hîc donec vixit, magnis semper Normanorum, qui Galliam pasim populabantur, Hunnorum, & Italorum molestiis, fuit continenter affectus. Recreabatur veruntamen mirificè illustrium tunc sanctorum virorum consuetudine: Luitprandi nimirùm Ticinensis Ecclesiæ Diaconi, Vdalrici Bauari, & Berhardi Pictauensis Episcopi. Quorũ vita & moribus Christi fides aucta apud Gallos Plurimùm fuit. Moritur demùm Stephanus Anno sui regiminis sexto.

Formosus, Bonifacius sextus, Stephanus sextus, Romanus, Theodorus secundus, Ioannes nonus, aut verius decimus.

PPPPPP. MMMMMM.

Cap. CVI.

FOrmosus nomine, Pontificatum per hæc tempora iniit. Hîc Portuensis Episcopus, aliquandò Ioannis Pontificis sæueritatem veritus, in Galliam profugit. Reuocatus Romã, & redire abnuens, anathemate percutitur. Romam igitur coactus veniens, omni dignitate ecclesiastica & habitu simul priuatur. Creditur enim iratus illi Pontifex Ioannes propterea fuisse, quòd cõiurationis in ipsum Põtificem à Romanis pridem factæ Formo-

sus

ſus non fuerit expers. Hac proindè contumelia notatus Formoſus ab Vrbe diſceſsit, iureiurando adfirmans, ſe nunquàm poſthac vel ad vrbem, vel ad epiſcopatum reuerſurum. Enimuerò Martinus, ſucceſſor Ioannis, Formoſum poſteà ad vrbem reuocat, & priſtinæ reſtituit dignitati. † Qui non longo poſt 224
tempore ſedem Diui Petri nactus, Arnulphũ in Imperatorem promouit, & ædem diui Petri ſimplici pictura decorauit. Deniq; Pontificatus ſui anno ſexto moritur.

Hunc Bonifacius ſextus conſequitur, natione Hetruſcus. Sed quantum vixerit in ſummo gradu poſitus, inter ſcriptores vehemens eſt concertatio. In eam tamen opinionẽ plures iuerunt, ut diebus ſex & viginti Pontificẽ egerit: quem mors intẽpeſta ocius eripuerit.

Adſcribitur poſt hunc Pontificum ordini Stephanus, eius nominis ſextus, ciuis Romanus, & Anagninus Epiſcopus. Qui Formoſi nomen & geſta non probauit. Moritur demùm anno ſui Magiſtratus ſecundo.

Succeſsit Stephano Romanus Papa. Cui nulla ambitione, aut largitione, ſed ſyncerè, munus Pontificium fuit delatum. Veruntamen Stephani prædeceſſoris acta dicitur improbaſſe. Moritur autem menſe tertio initi Pontificatus.

Theodorus ſecundus, Patria Romanus,

Pontifex

Pontifex creatus, Formosi antecessoris acta restituit: illiusq; sectatores in honore habuit. Vigesimum vix attigit in suo Pontificatu diē.

Theodoro Ioannes nonus, aut verius, decimus, Romanus subrogatur. Qui formosi causam, ceu bonā, fuit amplexus. Qua ex re dissensio in vrbe aliqua suboriri visa est. Quare Ioannes Rauennam profectus conuentum illic habuit: & Stephani rebus non subscripsit: Formosi verò gestis accessit. Moritur anno Pontificatus secundo.

Benedictus Quartus P. M.
Cap. CVII.

BEnedicti Quarti, ciuis Romani, laus præcipua fuit, quòd in sæculis & moribus corruptissimis vitam ipse honestissimam constātissimè vixit: ab humanitate, & clemētia, haud mediocrem sanè consecutus etiam laudem. Anno sui regiminis quarto è uiuis excessit.

Leo 5. Christophorus, Sergius Tertius } PPP. MMM.
Cap. CVIII.

LEo quintus, cuius patriam historici ignorarunt, Vir quippè bonus: sed qui suorum inuidiam euadere nō potuerit. Capitur enim quadragesimo sui pontificatus die à Christophoro familiari suo, in vinculaq; coniicitur.

Qui dolore animi haud longo post tempore interiit.

Christophorus, cuius patria & familia nescitur, vi & fraude, Petri sedem occupans, contraria ui post mensem fermè septimum indè pulsus, monastico induitur habitu. Tandem illinc à Sergio eius successore retractus publicæ custodiæ & vinculis mãcipatur: Neq; multo post in arctiorem adhuc carcerem cõiectus, miserè animam exalauit.

Sergius tertius, patria Romanus, Pontifex creatus, Basilicam Lateranensem, quæ tũ corruerat, restituit: Christophorum Monasterio eductum in carcerem & vincula arctiora (vti paulò ante retuli) coniecit. Hîc quum ageret olim Diaconum, Formoso (ne fieret Pontifex) ac eius factioni vehementer restitit. Pontificatum itaq; Formoso obtinente, Sergius in Galliam profugit. Cæterùm posteà Sergius ad Pontificatum euectus, Formosi gesta creditur improbasse. Obiit vero anno sui regiminis octauo.

Anastasius Tertius P. M.
Cap. CIX.

ANastasius tertius Sergium tertium in ordine Pontificum Romanorum cõsequitur: Vir planè bonus. Qui in Pontificatu modestè & syncerè vixit: nihilq; in eo fuit, quod

iure

iure repræhendi potuerit. Laudandus quoq; hac vna re cùmprimis, quòd neminem suorum in Pontificatu prædecessorum ignominia, aut maledicentia notauerit. Moritur deniq; anno Pontificatus secundo.

Landus, Ioannes decimus, aut uerius xi.
Leo sextus, Stephanus septimus,
PPPP. MMMM.
Cap. CX.

LAndus Papa, patria Romanus, Anastasio successit. Cuius vita obscurior fuit, quàm vt historici eam norint. Huius tamen Pontificis auctoritate inter Berengarium & Rudol-
225 phum pugna non est sequuta. † Certabant etenim hoc sæculo Itali, Galli, & Germani inuicem pro Imperio. Vna etenim quæq; natio in Imperii illius cura plubēs aliis fuisset prælata. Fertur tamen Berengarium, eius nominis primum, Italiæ regem ab ipso Lando Pontifice Imperii corona præ cæteris decoratū. Qui demùm Pontifex sexto regiminis mense è rebus excessit humanis.

Chron. Norimb. fol. 176. in ipso Berengario, ac alii deniq; testantur historici.

Ioannes decimus vel vndecimus potius, Landum subsequitur, patria Romanus. Qui anteà Rauennas Archiepiscopus dùm esset, populari tumultu è sede fuerat eiectus. Is militares in Pōtificatu spiritus gessit. Indigebat enim tùm ecclesia huiusmodi Pontifice: qui

qui Saracenorum impetus, Italiam multis in locis diripientium, ui atq; armis, auxilio Alberici hetruriæ Marchionis, cohiberet: ab vrbisq; finibus submoueret. Romam dein Potifex in modum triumphi ouans ingressus, odium Alberici in se concitauit. Sed Albericus Roma ob id exactus, Hungaros in Italiam acciuit. Qui plus calamitatum Italiæ intulerè, quàm antehac vnquàm saraceni. Verùm Ioannes militari seditione Guidonis comitis captus, & in vincula coniectus, ceruicali in os iniecto, necatur, Anno Pontificatus initi xiii.

Post Ioannem excepit ritè Leonem sextũ Romana sedes: Virum omninò bonum: qui nihil tyrannicum in omni eius vita præsetulerit. Vitã modestia præditus innoxiam duxit: Rei diuinæ cõsuluit: Ciues inuicem dissidentes ad cõcordiam reuocare studuit: Res Italiæ componere est nisus: Externum hostem placare, & Barbaros ab Italiæ ceruicibus pellere curauit. Sed interim octauo suscepti muneris Pontificii mense humanis eripitur rebus.

Stephanus septimus, ciuis Romanus, ad Ecclesiæ curam vocatus, magna mansuetudine & religione biennium ecclesiæ Dei præfuit.

Ioannes vndecimus, sed uerius xii.
P. M. Cap. CXI.

IOãnes vndecimus, aut verius duodecimus, ciuis

ciuis Romanus, p id tēpus Ecclesiæ præfuit,
226 †quo sanguinis fons Genuæ largißimè scaturiuit: Futuræ nimirùm Italiæ à Saracenis, & Hūgaris (sicuti euenit) magnæ calamitatis indicium. Ioannes verò anno sui Pontificatus quinto moritur.

Leo Septimus, }
Stephanus viii. } PP. MM.
Cap. CXII.

AD Leonem septimum Romanum Ecclesiæ cura post Ioannem deuenit. Qui quū remissus esset, nihil magnoperè eximiū egit. Magno veruntamen animo atq; pietate Episcopos Bauariæ commonefecit officii sui, & Ducem illius prouinciæ cum Mystis omnibus propter eorum lapsus, grauiter increpuit. Vt nullo æuo intermisisse Romanos Pontifices curam Germaniæ, & Ecclesiarum eius, pasim prorsus constet. Decesit autem è viuis Leo anno Pontificatus tertio.

Leoni Stephanus octauus, natione Germanus, in Pontificio munere succesit. Verùm à Romanis seditionibus agitatus, nihil memoria dignum peregit. Quinimò corpore adeò sæuè mutilatus fuit, ut propter cicatricum deformitatem, in publicum prodire, vix ausus sit. Moritur demùm anno suscepti Pōtificatus plus minus quarto.

Martinus

Martinus Tertius P. M.
Cap. CXIII.

MArtino huius nominis tertio, ciui Romano, mansuetiſsimo viro, Eccleſiæ Dei regimen, per hæc tempora, committitur. Põtificatum etenim aſſumens bellorum calamitatibus valedixit: religioni omne eius ſtudiũ impendit: templa vetuſtate collapſa reſtituit: pauperes eleemoſinis pauit. Inter Ottonem Saxonem adnitentem Italiæ occupare fines, & Lotharium, cruentæ cùm patrarentur cædes, & fame interim vbiq; gentium laboraretur, interceſsit Pontifex: & ſua hortatione Reges ab armis diſcedere ad pacis ſtudia coegit. Qui et vitam cum morte anno ſuæ adminiſtrationis quarto commutauit.

Agapitus Secundus P. M.
Cap. CXIIII.

AGapitus ſecundus Martino defuncto, Ciuis Romanus, ſubrogatur: Vir quippè innocens, & Reipublicæ Chriſtianæ ſingulariter ſtudioſus. Qui Ottonem Germanorum Regem aduerſus Berẽgarium quartum, omnia ſibi contra ius faſq; armis vendicantem, in Italiam euocauit. Rebus demùm Italiæ haud malè compoſitis, moritur ſumma cum laude Agapitus anno Pontificatus eius decimo.

Ioannes

Ioannes duodecimus, verius, Decimus tertius P. M. Ca. CXV.

IOannes Duodecimus, verius, Decimus tercius, Roma oriundus, patris potentia ad summum Pontificatus apicem euehitur. Is vitam(ut quidam per errorem fortè tradunt historici, quibus fidē vel in hoc minimè gentium habendam existimo) Pontifice indignā duxisse fertur: utpotè qui neq; venationibus, neq; etiam concubinis abstinuerit. Proindè è Cardinalium senatu Diaconi duo indignitate rei moti Ottonem Germanorum Regem literis rogarint, ut clerum populūq; Romanum de Berengarii, Ioannisq; Papæ manibus vindicaret: alioquî fidem Christi cum Imperio perituram, testati fuerint. Qua re Ioanni patefacta(ut homo irarum impotens)ex memoratis Diaconis naso vnum, manu alterum, mulctauerit: Ottonem deniq; Romam profectū perhonorificè susceperit, Imperialiq; corona donauerit: sicq; tū primùm ad Germanos trāslatum fuerit Romanum Imperium. Verùm Cæsar Ioānē clàm admonēs, ut à lapsu sibi deinceps tēperaret, nihil profecerit. Tandē Ioānes Imperatoris minas, atq; iudicium, reformidans in nemoribus & nauiis aliquandiu latuerit: sed in vrbem dein reuersus, & usq; ad vltimum eius vitæ spiritum nunquàm nō sui

similis,

ſimilis, haud multo poſt in crimine depræhēſus mortem obierit, anno Pontificatus illius nono, menſe tertio, die quinto. Sedes tùm vacarit dies xii. Verùmenimuerò non fuiſſe Ioannem hunc duodecimum, verius autem decimumtertium, vita & moribus talem, qualē hiſtoricorum nonnulli perperam depingunt, teſtatur Otto Phriſingenſis : Vrſpergenſis quoq; in vita & annis Ottonis primi, dùm ſæpius iſtius Ioannis facit mentionem, illum nequaquàm diſcolum fuiſſe narrat. Quod mihi veriſimile omninò videtur. Porrò ipſe Ioannes initio (ſicuti omnes tradunt hiſtorici) Ottonem Regem ex Germania in Italiam aduerſus immaniſsimam Berengarii Tyrannidem & direptiones, per legatos (ceu pius Italiæ parens, ſeduluſq; Eccleſiæ Paſtor) euocauit: iuramentum fidei & obſeruantiæ ab ipſo Ottone Rege, priuſquàm Imperio eū præficeret, iuſtiſsimè, iuxtà & gnauiter exegit. Iurauit proindè Otto Romam tùm primùm veniens Ioanni Papæ in hanc planè formulam.

Lib. 6. cap. 23.

Tibi Domino Ioanni Papæ ego Otto Rex promittere & iurare facio per patrem, Filiū, & Spiritū ſanctum, & per lignum hoc viuificæ crucis, & per has reliquias ſanctorum, quòd ſi permittente domino, Romam venero, ſanctam Romanā Eccleſiā, & te Rectorē ipſius, exaltabo, ſecundum poſſe meum, & vitā, aut

membra,

membra, vel ipsum honorem, quem habes, nunquàm mea voluntate aut meo consilio, vel meo consensu, aut mea exhortatione, perdes: & in Roma nullum placitum, aut ordinationem faciam de omnibus, quæ ad te aut ad Romanos pertinent: & huiusmodi reliqua. quod & omnes ita iuramẽtum præstitũ fuisse adfirmant historici: & ante Gracianum Anselmus episcopus Lucensis nominatim tradit lib. primo, cap. 90. & Cencius Camerarius in libro priuilegiorum, necnon & Deusdedit in suis collectaneis id ipsum planè testantur. Nõ ergò, inquam, verisimile est, Ottonem Regẽ huic Ioanni Papæ tantam iureiurando promisisse immunitatem, si ipsum Ioannem malum fuisse & repræhensibilem, vel saltem suspectum de crimine aliquo, animaduertisset. Et quamuis potentia forsan patris Ioannes ad Petri sedẽ euectus fuerit: Attamen fuit posteà à cunctis pro vero & legittimo Põtifice agni-

c. Tibi Domino Ioãni. 63. distin.

227 tus, probatus, atq; habitus. † Propterea quoq; vti iustus & verus diui Petri successor Romanum Imperium, quod in Longobardorũ Regum familia, in personam Berengarii primi, Landus Papa pridem anteà posuerat, ipse Ioãnes ad germanos in personam Ottonis primi Regis transtulit: eumq; Romæ Imperiali diademate ornauit: sicuti in Chronicis Norimbergensium legitur, necnon & in Ottone

Lib. 6. cap. 22. Phrisingensi, in Reginone sub annis Domini 962. in Vrspergensi in vita Ottonis primi sub finem: & rursus in annis eiusdem Ottonis: ac in Nauclero. Id quod & apud reliquos historiæ scriptores est videre. Ad hæc, Ioannes iste Pontifex non solùm Romæ excepit Ottonẽ honorificentissimè, Imperialiq; corona, & vnctione (ut dixi) muniuit, sed etiã his erga Ottonem maximis non contentus beneficiis, ipsius Ottonis primi filium Ottonem, triennio post, Romæ in solẽni natalis Domini die, præsente patre, corona Germanici Regni perhumaniter insigniuit, sicuti Vrspergensis in ambobus iam memoratis locis memoriæ prodidit. Idem commemorat Otto Phrisingensis, Aliiq; scriptores Germanici.

Vol. 2. genera. 33.

Lib. 6. cap. 24.

Cæterùm arbitror, quod hîc Otto, posteàquàm summos Imperii esset consequutus honores, & de Berengarii debellati triumpho spiritus hausisset elatiores cupiens adhuc (vti humanæ ambitionis immensum est pelagus) sacras Hierarchiæ moderare habenas, alium Romæ Põtificẽ, manu sua factum (deposito Ioanne,) habere instituit. Idcircò Protoscriniarium quẽdam Ecclesiæ lateranensis, sibi familiarem, cui Leoni octauo nomen indidit, viuo Ioanne, cupidas eiusdem Ottonis manus & iniusta arma fugiente, Pontificem, ausu certè magno, designauit. Simulq; scandalum in Ecclesia Dei nõ perhorruit.

perhorruit. Vixit ergò propter Ottonicas sibi clades illatas Ioannes in erumnis & doloribus multis vsq; ad annum sui pontificatus penè decimum: & obdormiuit in domino.

Benedictus Quintus P. M.
Cap. CXVI.

BEnedictum quintum, ciuem Romanum, in seditione Põtificem Romani (defuncto Ioanne) creant. Cùm enim prius fuisset Leo (viuente adhuc Ioanne) constitutus ab Ottone Pontifex: Romani posteà Benedictum in sede Petri locarunt. Ea res, vbi Ottoni perspecta fuit, aduersus Romanos ipsum protinus excitauit. Quos tãta obsidione, depopulationibus, & fame pressit, ut Benedictum (suscepto Leone) ipsi Ottoni traderent. Quem Otto in Germaniam rediens secum abduxit: ad Hamburgumq; oppidum relegauit. vbi paucos post menses diem functus est. Vixit in sede menses sex, dies quinq;.

Leo Octauus P. M.
Cap. CXVII.

LEo octauus, Lateranensis Ecclesiæ prothoscriniarius fauore, ui, atq; potentia, Ottonis (Ioanne verò Pontifice deposito, & in exilium, ut dictum est, acto) ante Benedictũ quintum eligitur in Pontificem, & ab Ottone in

Petri ſede conſtituitur. Sed à Romanis de ſede poſteà pulſus, Ottonem Cæſarẽ, qui tùm Spoleti fortè morabatur, adiit, de illata vi atq; iniuria grauiter queſtus. Leonem vi & armis reſtituit ſedi Imperator. † Enimuerò reſtitu- 228
tus auctoritatem omnem (quantum in ipſo fuit) eligendi Romanum Pontificem à clero populoq; Romano ad Imperatorem ſua quadam conſtitutione tranſtulit. Qui quidem à die reſtitutionis, uix tertio menſe ſuperſtes, obiit ſuæ perturbationis anno primo, menſe quarto.

Ioánes verè decimus quartus, licet aliàs xiii. P. M.
Cap. CXVIII.

IOanni Decimo quarto, Narnienſi Epiſcopo, patria Romano, poſt Leonem Pontificatus defertur. Quem Petrus Vrbis præfectus inteſtino odio perſequitur. Accerſito. n. Iofredo Campaniæ comite, armatis pluribus munito, Põtificem in Lateranenſi æde cœpit, inq; Hadriani molem cuſtoditum perducit. Qui dein pro Iofredi libidine in Campaniam abductus aliquandiu illic detinetur. Verùm interfecto, huius impietatis gratia, per Ioannem Capuæ Principem, Iofredo, & vnà ſecum filio, qui illi vnicus fuit, Pontifex vndecimo ſui exilii menſe Romam rediit. Quò

& Cæſar

& Cæsar ipse, defendendi Pontificem causa, veniens de præfecto & sociis supplicium sumpsit. Ioannes autem sexto sui Pontificatus anno, mense vndecimo, die quinto, moritur. Sedes Romana tum dies xiii. vacat.

Benedictus sextus P. M.
Cap. CXVIIII.

AD Benedictum sextum, ciuem Romanũ, Sedes Petri & Calamitates Ioannis proximè defuncti, deuoluuntur. Porrò Cincius præpotens Romanus Benedictum in sancti Angeli arcem custodiæ tradidit: vbi non multo post strangulari, vel vt alii ferunt, fame necari, iussit: sicq; miserè Benedictus periit, Anno nempè sui Pontificatus primo & mense sexto.

Donus secundus P. M.
Cap. CXX.

DOni secundi, hominis Roma oriundi, Pontificatus circiter hæc tempora fuit. Laudatur hic à modestia & animi integritate. Qui etsi nihil magnoperè egregium in suo pontificatu gesserit: omnium tamen voluntatem sic demeruerit, ut nullam à quoquàm sibi irrogatã senserit ignominiam. Obiit anno primo sui Pontificatus. Biduo sedes tum vacat.

Bonifacius

Bonifacius Septimus.
Cap. CXXI.

BOnifacius septimus, cuius patria & genus ignoratur, ob generis ignobilitatem, terræ filius dici potuit. Is haud optimis artibus Pontificatum adeptus, malè etiam in seditione periisse fertur, mense septimo, die quinto sui Pontificatus. Vacat tùm sedes dies xx.

Benedictus Septimus P. M
Cap. CXXII.

BEnedictus septimus, ciuis Romanus, inito Pontificatu, † Synodum Rhemensem cō- 229
festim celebrat: ubi Gilbertum, hominem seditiosum & nigromanticum, damnat: Arnulphum Episcopum, ab eodem Gilberto pridē
pulsum, restituit. † Ottonem secundum cum 230
Vxore illius Theophania in æde Lateranensi (annuente Ottone patre) Imperatoria corona donat. Vir sanè pius. Vitam finiuit anno sui Pontificatus octauo, mense sexto. Sedes tùm vacat dies quinq;.

Ioannes Decimus quintus, licet aliàs
Decimus quartus P. M.
Cap. CXXIII.

IOanni decimo quinto, licet aliàs decimo quarto, Roma patria fuit, vel ut alii referūt, Papia.

Papia. Qui mēse sui Pontificatus tertio à Romanis in carcerē coniectus mœmore, inedia, & fœtore deniq; post mēsem octauū interiit.

Ioannes decimus sextus, licet aliàs
Decimus quintus P. M.
Cap. CXXIIII.

IOannes decimus sextus, aliàs decimus quintus, patria fuit Romanus. Qui mutuas simultates cum clero iugiter exercuit: ob id & ipsis clericis inuisus. Insimulatur hîc Ioannes profusæ largitionis factæ de bonis Ecclesiæ cognatis & affinibus suis. Sic deniq; rapax, & nihilominus sitiens, moritur mense octauo sui Pontificatus.

Ioannes decimus septimus, alias de-
decimus sextus P. M.
Cap. CXXV.

IOannes Ioanni succesſit in Pontificatu: Roma illi patria fuit. Vir multæ eruditionis & elegantiæ floruit, ut multa cum lepore ædiderit sui nominis monimenta. Vexatus tamen à Crescentio Consule Romano, Vrbis Imperium sibi vendicare conante, hominis cupiditati cedens in Hetruriam secesſit. Cæterùm Crescentius Pontificis animum læsum sentiens, veritus ne Ottonem tertium Romā, eius rei gratia, accerseret, per amicos & propinquos

pinquos ipsius Pontificis animum demulcet, ac placat: in vrbemq́;, inito constantis reuerẽtiæ & obedientiæ fœdere, reuocat. Vbi post annum sui Pontificatus decimum, mensem sextum, die decimo, in tranquillitate & honesto ocio diem clausit extremum. Vacat tum Sedes dies sex.

Gregorius quintus P. M. Cap. CXXVI.

GRegorio quinto, natione Saxonico, cui anteà Brunoni nomen fuit, post Ioannem munus Pontificium, fauore & promotione Ottonis tertii, cui sanguine iũctus erat, defertur. At Gregorius Crescẽtii Cõsulis vexationibus agitatus, in Hetruriam primùm, dein in Germaniam ad Ottonem suum profugit. Intereà, absente Gregorio, Crescẽtius Cõsul pro ea, qua maxima Romæ pollebat, auctoritate, Ioannẽ Placentinum Episcopum è Græcia oriundum, pecuniis affluentem, & eruditione insignem, Pontificem suo arbitratu cõstituit. Verùm Otto Romam multo instructus milite veniens, & Crescẽtio spem veniæ faciens, eundem Crescentium de arce quasi securum egredientem, multis confossum vulneribus, interficit, & Ioannem, oculis prius effossis, necat: Gregorium verò vndecimo mense, quo fuerat eiectus, sedi restituit. †Re- 231

stitutus

ſtitutus proindè Gregorius ſanctionē de eligendo à ſolis Germanis deinceps Imperatore (inſtigante nimirùm Ottone, quem & Imperiali corona Romæ inſigniuit) primus omniū tulit. Cauſam verò huius latæ conſtitutionis illā hiſtorici Germani fermè omnes tradunt: vt ipſe Gregorius, qui paulò ante fuerat à Romanis vrbe eiectus, acerrimam de accepta à Romanis iniuria vltionem ſumeret: Ottoniq́; tertio conſaguineo, ac Germanis ea in re gratificaretur. Et quamuis nonnulli adfirment, ſibi liquere, illos principes, quos Imperii electores hodiè vocamus, poſt fata demùm Friderici ſecundi à Gregorio decimo (non autē, à Gregorio quinto) inſtitutos fuiſſe. Quorū fabellam ambabus vlnis, variisq́; ad rem, ſed leuibus, compoſitis argumētis, ſuſcipiunt recentiores quidā, non indiligentes alioquì rerum ſcriptores Itali, dùm de comitiis Imperatoriis plurima congerunt: † Attamen mihi ex teſtimonio Innocētii tertii, Pontificis Maximi, pluſquàm certò liquet, Principes hoſcè electores Germanos, multò ante ipſum Innocentium tertium, qui annis plus minus quinquaginta ante Gregoriū decimum, & Fridericum ſecundum Romanæ ſedi præfuit, inſtitutos à Romana ſede fuiſſe. Proindè Ioannes Nauclerus in loco nuper memorato, ſub fol. 675. ſcribit: in monumentis eccleſiæ Aqui-

Chron. Norimbergen. fol. 182. 186. Naucle. volum. 2 gener. 34. atq; alii Germani.

232 *In. c. Venerabilé. ex. de electio.*

leiensis reperiri, huiusmodi electorum Germaniæ institutionem sub anno Domini 1002. circiter Syluestri Pōtificis, qui Gregorio quinto succesit, tempora fuisse factam. Hūc spe-
Cap. 7. ctat, quod Lupoldus Bebenburgius, rerum Germanicarum scriptor antiquus, memoriæ prodidit: † Principes Germanos, quibus à 233
Romana sede potestas est eligendi Regē Romanorum ad Imperium promouendum, cōsueuisse ante tempus, cuius initii memoria apud homines non sit, decretum per eos de Rege factæ electionis, Romano Pōtifici (examinandum scilicet & approbandum) protinus mittere. Vt ex his oppidò constet, contrariæ opinionis historicos longè lateq; à recta vel in hoc aberrasse. Ad Gregorium redeo. Qui vixit in Pontificatu annos duos, & menses circiter quinq;. Vacauit eo tempore sedes diebus quindecim.

Syluester Secundus P. M.
Cap. CXXVII.

SYluester secundus, anteà Gilbertus, natione Gallus, post Gregorium sedem Petri occupat. Ferūt enim de hoc, quòd cùm Adolescens ageret Monachum in Floriacensi Cœnobio, Aurelianæ diœcesis, deserto monasterio, Hispalim Hispaniæ Ciuitatem, bonarum artium causa, fuerit profectus. Quo in loco

tantùm

tantùm profecerit, ut optimus præceptor ex discipulo & magus breui euaserit. Porrò Ottoni tertio Imperatori in adolescentia, ac aliis præceptor fuit. Indè dominandi cupiditate percitus, Rhemensem Archiepiscopatū, dein Rauennatensem adeptus, postremò Pontificatum maiore conatu malis artibus sit consequutus. In quo biennium vixerit. Non veriorem ego sanè de Syluestro isto, viro doctissimo, & insigni Philosopho, fabellam, quàm de Ioanne Anglico, exortam à maleuolis fuisse crediderim. Porrò etsi ex maleuolis quidam magna alioquin debacchandi in summos Pō tifices Romanos scurrilitate vtantur: attamen hunc Syluestrum secundum & Philosophum insignem, et mathematicū præclarum fuisse prædicant: magum verò illum, aut diabolicū, extitisse ex vetustissimis scilicet rerum scriptoribus vel inuiti pernegant. Præter hos Albertus Krancius quoq; rerum antiquarum callētissimus fabulam hanc & comentum esse de hoc Syluestro, quòd magus, vel diabolicus fuerit, ex veterum testimonio planè affirmat.

Ioannes 18. Ioannes 19. Sergius 4. Benedictus 8. PPPP. MMMM.
Cap. CXXVIII.

IOannes Decimus octauus Syluestro in Ordine Potificum successit. Cuius patriā, atq;

gentiliciũ nomen nouit nemo. Is post quartum mensem die xx. moritur.

Cui defuncto Ioannem decimumnonum patria Romanum subrogarunt. Qui anno sui Pontificatus quarto, & mẽse identidem quarto moritur.

Post hunc Ioannem cura Dominici gregis Sergio quarto, ciui Romano, committitur: Viro nempè sanctitate, moribus, & pietate insigni. Qui obiit anno Pontificatus secundo, & die xv.

Consequitur Sergiũ Benedictus octauus, Tusculano oriundus. † Is Henricum Bauarũ, 234
tunc primùm electum, Imperiali corona ornauit: & cathedralem Ecclesiam Bambergẽsem ipsemet præsens (ad præces eiusdẽ Henrici) Diuis Petro & Gregorio dedicauit: atq; vndecimo Pontificatus anno è viuis excessit.

Ioannes vigesimus P. M.
Cap. CXXIX.

SVbstituitur Benedicto Ioannes vigesimus, ciuis Romanus: vir quippè probus, mireq; laudatus. † Qui in solenni die paschatis coro- 235
na Imperii Cunradum & Giselam eius; coniugem Romæ insigniuit. Dein mors tum post annum administrationis suæ vndecimũ sustulit.

Benedictus

Benedictus nonus, Syluester tertius,
Gregorius sextus PPP.

Cap. CXXX.

BEnedictus nonus, patria Tusculanus, Ioãnem in summo Pontificatu est subsequutus. Sed Romani hominem fastidientes (ut fertur) ineptum, illo eiecto, Ioannem quendam Sabinensem Episcopum, cui Syluestro tertio nomen inditum voluerunt, in sede Põtificem statuerunt. Cæterùm Syluestro post nonum & quadragesimum diem è sede pulso, Benedictum iidem Romani iterùm restituerunt. Enimuerò Benedictus veritus, nè Ludibria eiuscemodi obeunda illi sæpius forent: Ioanni cuipiam Archidiacono, qui Gregorius sextus posteà dici voluit, Ponficatum cessit. Hos veruntamen tres, conuocata Synodo, magistratu motos fuisse constat: Clemente, vt mox dicetur, in Pontificatu suffecto. Adfirmant tamen pleriq; historicorũ, Gregorium sextum non malum fuisse, neq; rem Christianam malè administrasse. Sedit autem in Schismate annis duobus, & mensibus septem.

Clemens

Clemens ſecundus. }
Damaſus ſecundus. } PP.

Cap. CXXXI.

CLemens ſecundus Bambergenſis Eccleſiæ Epiſcopum agebat, Syndegerus anteà vocatus, quum Henrici ſecundi iuſſu coguntur vel nolentes Romani illum, congregata ad id Synodo, Pontificem habere. Sub hoc
Pontifice, † qui Imperatoria Laurea Henri- 236
cum illum inſigniuit, † coegit ipſe Henricus 237
Romanos iurare, Põtificum electioni ſe poſthac nequaquàm interfuturos, niſi Imperatoris iuſſu id facere cogerentur. Hîc Pontifex poſt nonũ, quo fuerat electus, menſem obiit.

Succeſsit Clementi Damaſus ſecundus, natione Bauarus. Qui poſteàquàm Clementẽ ſecundum (ut ferunt) è medio ſuſtulit, Pontificatũ obtinuit. Sed periit Damaſus poſt tres & viginti dies occupatæ ſedis.

Leo nonus P. M.

Cap. CXXXII.

LEonem nonum, genere Alemanum, anteà Brunonem, Epiſcopum Tullenſem, Damaſo ſecundo defuncto, Henricus ſecundus Romanæ ſedi elegit. Cùm igitur Pontifex ab Henrico ſic deſignatus, ex Germania Romã Põtificio habitu proficiſceretur: obuiam fortè habuit

tẽ habuit Abbatem Cluniacensem, & Hyldebrandum Monachum Saona, Hetruriæ oppido, oriundum: qui auctores electo Pontifici fuerunt: vt deposito Papali palludamento, reliquoq; ornatu Pontificio, Romam peregrino habitu, donec à Clero populoq; Romano in Pontificem summum legitimè eli-
238 geretur, veniret. † Quàmobrem sanis auscultans suasionibus, spreta Henrici de se facta electione, indumenta Papalia Leo confestim abiicit: & Romam veniens in Pontificẽ Maximum, cui & Leoni nono fuit nomẽ inditũ, à clero populoq; Romano canonicè assumitur. Hîc Leo fuit vir magna pietate, innocẽtia vitæ, & plurimis animi dotibus, affatim prædi tus: ut Domus eius peregrinis & pauperibus, nunquàm nõ patuerit: & semel etiam leprosum quẽdam ante fores suas dùm offendisset, iusserit, in lecto suo eũ collocari: licet posteà leprosus manè quæsitus, nusquàm fuerit repertus: Christum. n. pauperis loco recubuisse, creditum est. Obiit Sanctus Põtifex die sexto tertii mẽsis post annũ suæ dignitatis quintũ.

Victor secundus P. M.
Cap. CXXXIII.

Leoni nono succesit Victor secundus, natione Bauarus, & Eyckstetensis Ecclesiæ Episcopus. Qui Henrici secundi gratia potius,

tius, quàm liberis cleri populiq; Romani suffragiis, ad munus illud Põtificium peruenit: Verebantur enim clerus populusq; Romanus Henrici potentiam: ideoq; Hyldebrandum, huius rei causa, legatum ad Cæsarem mittunt, & hunc Victorem ipsi Cæsari pro Pontifice vt proponat, iniungunt. Qui sanè Hyldebrandus omnia ex sententia cùm Romani Cleri, tùm Cæsaris, confecit. † Vndè 239
Victor in sede Petri omnium cõsensu confirmatus magnam Florentiæ & frequentem Synodum, renitente eodem Henrico, habuit: in qua multos Episcopos simoniæ, non paucos fornicationis, damnauit. Clerum quoq; proposita transgressoribus pœna, monuit, ut quod sui maximè officii esset, sedulò omnes præstarent. Hyldebrandum ad Henricũ Imperatorem ablegauit, eundem Henricum per legatum rogaturus, nè quid à se iniustum deinceps peteret. Quo planè tempore accidit, ut Imperator graui morbo affectus obierit. Ideoq; Hyldebrandus legatus defuncti filium, Henricum tertium, Romanorum Regẽ atq; Cæsarem declarauerit. Tandem Victor anno secundo, mense tertio, ac die decimo quarto sui regiminis moritur.

Stephanus

Stephanus nonus P. M.
Cap. CXXXIIII.

STephano nono, genere Lotharingo, Caſ-
ſinenſi Abbati, poſt victorem ſecundum,
Pontificia defertur dignitas. Inito igitur Pō-
240 tificatu, animum ilicò adiecit, † vt Mediola-
nenſis Eccleſia, quæ ducentos antehac fermè
annos eccleſiæ Romanæ ſubiectionē, & obe-
dientiam ſubtraxerat, eidē piæ Matri, ceu ma-
iori cæteris, reuerenter ſubiiceretur. Qua re
fœliciter peracta, Hyldebrandum Archidia-
conum Cardinalem ad multa Italiæ, Burgun-
diæq; loca, labe ſimoniæ infecta, internunciū
mittit: qui planè Hyldebrādus iniunctum mu
nus accuratiſsimè ex ſentētia Pontificis (ſicut
cætera munia) confecit. Is Pontifex, qui inter
bonos & ſanguine nobiliſsimos adnumeratur
(fuit.n. Ducis Lotharingiæ frater) opera Hen-
rici ſecundi (ſicuti Otto Phriſingenſis teſta-
tur) ad ſummum euectus Pontificatum, cùm
ſemel in corporis ægritudinem Romæ incidiſ
241 ſet, ex qua ſe moriturum putabat: † Cardina-
les, Epiſcopos, & cuiuslibet ordinis clericos,
ad ſe uocatos ſacramento adegit, nè quem-
quàm poſthac ad ſummum Pōtificatum ad- *Nauclerus uol.*
mitterent, niſi communi patrum conſenſu ad *2.generat.36.*
242 id muneris fuiſſet electus. † Dein Pontifex

ipſe concilium Florentiæ dùm indicit, moritur octauo die noni menſis ſui regiminis.

Benedictus decimus Pótifex, Nicolaus ſecundus P. M. Cap. CXXXV.

BEnedictus decimus è Campania ſuum genus ducens, Velitrenſemq; Epiſcopũ agẽs per factionem patriciorum Romanorum, reclamantibus Cardinalibus & clericis, qui tùm Romæ aderant, ad Pontificatum irrepit. Cæterùm Hyldebrandus Archidiaconus Cardinalis, de quo aliter, ac de ſanctiſsimo & optimo viro, ſcribere, loqui, aut ſentire, religio quippè viris bonis ſemper fuit, fortiter fraudi reſtitit, & vnà cum Cardinalibus, ac ordinis Eccleſiaſtici reliquis Senas, ubi tutò iuſta Pótificis electio fieri poſſet, eſt profectus. Ipſo itaq; Hyldebrando auctore, Gherardus Epiſcopus Florentinus (Benedicto nono de Petri ſede poſt nonum menſem & xx. diem eiecto) natione Allobrogus, ob eius virtutem, atq; animi præſtantiam, Pontifex ſummus Senis deſignatur. Cui & Nicolao ſecũdo nomẽ imponitur. Is protinus Sutriũ conceſsit. † Vbi, 243
conuocato frequenti concilio ſub anno Domini 1059. Benedictum decimum habitu Pótificali, & magiſtratu ſe abdicare compulit. Indè Romam profectus, apud Lateranum, habito

244 bito rursus concilio, † sanctionem, de summo Pontifice à solis Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus eligendo, sapientissimè tulit. Id autem accidit sub anno humanæ salutis memorato 1059. Aprili mense, habita super hoc matura prius cum Reuerēdissimis Episcopis, ac reliquis sacerdotalis ordinis viris, deliberatione.
245 † Porrò, inquit ille, ex Beati etiam Leonis Papæ sententia, Inter episcopos non est vlla ratione censendus, qui à clericis non sit electus. Quàmobrem & sæueram (ut debuit) Nicolaus constitutioni addidit aduersus eos, qui secus ea in re versati fuissent, cum sempiterna maledictione excommunicationem: uti in ea
246 ipsa constitutione est videre. † In illo eodem Lateranensi Concilio Berengarius, Ecclesiæ Sācti Mauricii Andegauensis Diaconus, à pestilentissimo eius reuocatur errore. Eundem Berengarii errorem damnauerat anteà in Cōcilio Vercellensi Leo nonus. Creditum quoq; est à plerisq;, hunc Nicolaum Imperiale Diadema Henrico Regi huius nominis quarto, Imperatori autem tercio, concessisse. Vir fuit Nicolaus in omni eius vita planè innocens & probatus. Diem functus est anno eius Pontificatus tertio, mense sexto, & die 26. Sedes Romana tum vacat dies xii.

In.c. In nomine domini nostri Iesu Christi. 23. distinctione.

c. Ego Berengarius. de consecr. distinct. 2.

Alexander secundus P. M. Cap. CXXXVI.

ALexandrum secundum, genere Mediolanensem, dignitate verò Episcopum Lucẽsem, accersit absentem sacer ordo Romanus ad summum Pontificatus apicem, post obitum Nicolai secundi. Is plurima humanitate, doctrina, & benignitate Clarus, Luca tùm Romam Pontificio habitu venit. Verùm Cisalpini Episcopi putantes, eorum prouinciæ atq; ipsis id munus Pontificium deberi, ab Imperatore Henrico tertio (licet repugnante matre Augusta Agnete) impetrarunt, vt alterum ipsi Pontificem maximum eligere possent. Quarè inter ipsos Episcopos, inito conciliabulo, Cadolum Parmensem Episcopum in Antipapã eligunt. Cui dein Cisalpini omnes, præter Mathildim optimam fœminam, & cũ sacrosancta ecclesia Romana rectè sentientem, passim obtemperarunt. Cadolus ergò Romam multo armatus milite veniens, bis indè repellitur, viq; à bonis superatur. Henricus tandem Imperator ab errore resipiscens in gratiam redit cum Alexandro Pontifice. Qui post vndecimum summi Pontificatus annum, mense sexto Romæ moritur.

Gregorius septimus P. M.
Cap. CXXXVII.

GRegorius eius nominis septimus, patria Saonensi, in regione Hetruriæ sita, Hyldebrandus anteà vocatus, Monachus fuit. Cùm enim Alexandro secundo nuper defuncto solennia Clerus populusq; Romanus, funebri pompa, de more celebrarent: vna omnium acclamatio exorta continuô est: Hildebrandum Cardinalem Archidiaconum à beato Petro in summum Pontificem electum. Illis autem vocibus permoti Cardinales conclaue ingrediuntur, atq; eundem Pontificẽ maximũ designant: qui Gregorius septimus posteà est appellatus, anno nẽpè Christi 1073. Is annus erat duodeuigesimus Regni Henrici tertii, qui tunc et anteà nunquàm non grauis-
247 simo bello cũ Saxonibus fuit implicitus. † Sũmè laudatur à Veteribus cunctis scriptoribus Germanis hîc Gregorius, utpotè is, qui certè fuerit Deo & hominibus gratissimus: prudẽs: iustus: Clemens: pauperum, pupillorum, ac viduarum patronus: qui, inquam, æmulatione Dei plenus ecclesiæ Romanæ res, & spiritalia, aduersus hæreticorũ improbitatem, & malorum principum potentiam insigniter, et
248 acerrimè defenderit. † Proindè ad Pontificium munus vocatus, Henricum tertiũ ilicò monet:

monet: nè deinceps pecunia atq; largitionibus corruptus, eccleſiaſtica beneficia, vel epiſc opatus, cuiquàm per ſimoniacam prauitatẽ concedat. Ob eam rem & Gregorius Oratores ad Henricum aliquãdò etiam miſit ſignificatum: ſi in Pontificatu confirmaretur, ſe nulla poſthac ratione illius errores toleraturum: Igitur vel alium Pontificem eligi Henricus curaret, vel in viam redire cum iuſta ſatisfactione ſeſe pararet. Henricus, re bene deliberata, electioni de Gregorio factæ non potuit non conſenſum ſuum addere. Verùm nõ deſtitit à malefactis ſuis (Germani inquiunt) propterea Henricus. Interà verò Gregorius Bremenſem Epiſcopum, peruicaciæ Henrici participem, & ſocium, per ſuos oratores excõmunicat: ac nõ multò poſt Hermanum Bambergenſem, & quendam Conſtantienſem, epiſcopos, Romæ de ſimonia cõuictos, dignitate priuat. Poſt hæc ſolertiſsimus Dominici gregis Paſtor Gregorius, adueniente quadra-
geſimali ieiunio, †celebrat in Laterano Con- 249
cilium. In quo fuerunt præſentes Gibertus ille Rauennas Archiepiſcopus, necnõ & magna Longobardiæ Epiſcoporum pars. Cæterùm optimis Cõcilii decretis, & ſanis Gregorii admonitionibus Henricus, ſuadente illo Giberto, nihilomagis obtemperauit. Quinimò ipſe Gibertus vir nequam & ſeditioſus, Cincium

Romanum,

Romanum, præfecti Vrbis filium, hominem
sanè impium temerariumq; aduersus bonum
Pastorem excitauit: vt in ipsa nocte Natalis
Domini celebrantem sacra Missæ, vi cœperit,
in turrimq; custoditum traxerit. Sed postera
die Romani Gregoriũ è custodia retraxerũt:
Cincium, qui ad Henricum tertium profu-
git, persequuti fuerunt: illius deniq; ædes di-
250 ruerunt. † His ergò malorum procellis pius
Pastor iniq; vexatus, Henricum sæpius moni-
tum, ac minimè gentium resipiscentem, de
Imperiali solio, atq; Regali dignitate deiicit,
anathemate vnà cũ Cincio & sociis eius per-
cutit. At Henricus nunquàm non sui similis,
coacto conuentu malorum Episcoporum, Gi-
bertum illum Archiepiscouum Rauennatem
pseudò Papam creat, Clementemq; nominat.
Subindè Romam veniens cum pseudò Papa
Henricus Gregorium in Hadriani mole obsi-
det. Sed Paulò post liberatur Gregorius à Ro
berto Apuliæ Duce: & liberatus cum ipso Ro-
berto, relicta Roma, Casinum & Salernum
proficiscitur. Vbi non longum post tempus,
anno quippè sui Pontificatus xii. mense vno,
251 diebus tribus, sanctè & piè moritur. † Illius
verò mortẽ, ceu Pastoris optimi, Otto Phri- *Lib.6 cap.33. 36.*
singensis deplorans sic scribit: Ecclesia quoq;
tanto pastore, qui inter omnes sacerdotes, &
Romanos Pontifices præcipui zeli, ac aucto-
ritatis

ritatis erat, orbata dolorem non modicum sensit.

Hùc spectat Epistola Vrbani secundi, Viri planè sanctissimi, Alfano Archiepiscopo Salernitano scripta, Decimo tertio Kal. Augusti Anno salutis 1099. Qua idẽ Vrbanus Gregorium prædefunctum magnificẽtissimis extollit laudibus. Eius epistolæ exemplum de Registris Vrbani sumptum tradidit mihi Romæ Guilielmus Sirletus Cardinalis, vir insigni eruditione, pietate, eximiaq; probitate celeberrimus. Quã hoc loco, ut veritati testimonium perhiberet, fidelissimè trãscripsi.

Vrbanus Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecto fratri Alfano Salernitano Archiepiscopo, eiusq; successoribus canonicè promouendis in perpetuũ: Singulare semper Sedis Apostolicæ priuilegium claruit, subiectas sibi per orbem terrarum ecclesias, & auctoritate disponere, & benignitate clementius cõfouere. Quibus autem supernæ Maiestatis dignatio gratiæ suæ pleniorem contulit largitatem, ipsa etiam consueuit excellentiorem contribuere dignitatem. Vndè non immeritò estimamus, Salernitanã ecclesiam amplioribus nostræ benignitatis muneribus honorandam: quã omnipotẽs Dominus eximia suæ donationis prærogatiua per misericordiam gratuitam sublimauit. Ex nouissimis namq; terrarum finibus

Beati

Beati Matthæi Apostoli & Euangelistæ corpus ad hanc deferri, apud hanc haberi, clemētissima suæ dispositionis dignitate permisit. Cuius scilicet Apostoli quanta sit in Deo & ecclesia gloriæ excellentia, collatorum diuinitus munerum gratia cumulata demonstrat. Hîc enim primus inter cæteros Euangelii seriem scribere, inspiratiōe diuina, exorsus est. Hîc in diuini seminis fructu trium ordinum coronam cētesimam singulariter reportauit: vt simul Apostolus, & Euangelista, & Martyr, existeret. Adiecit ad hæc omnipotens Deus, ut eādem ecclesiam gloriosorum martyrum, Fortunati, Gaii, & Anthes triumphis simul &
252 corporibus honoraret. † Apposuit etiam tertii muneris claritatem, ut eam nostris temporibus Gregorii, Apostolicæ memoriæ, septimi Papæ, tàm exilio, quâm tumulo illustraret. Cuius quàm egregia vita, quàm præclara doctrina, quàm miranda constantia fuerit, Romana Ecclesia prædicat, occidens vniuersus agnoscit, Tyrannorum pertinacia tolerata, & conculcata testatur. & reliqua.

253 † Albertus Krantius historicus grauis Germanus, de isto Gregorio septimo inter id genus huiusmodi alia sic peculiariter scribit: Multus illi labor erat cum Henrico iii. multiplex colluctatio: sed superauit veritas, & Iustitia, obtinuitq; Pontifex, &c.

Aliud exemplum summæ pietatis Gregorii, & summi erga cũctos, Saxones præsertim, Henricũq; tertium Imperatorem, amoris, in Archetypo Romano etiãnũm legitur. Eodem quippè anno, quo ad Petri sedem Gregorius fuit vocatus, quum omnia apud Germanos, maximè verò in Saxonia, circũsonarent bellis, replerentur homicidiis, igne consumerentur, stupris, latrociniis, sacrilegiisq; fœdarentur: cruentum etenim ardebat per id tempus bellum inter Henricum & Saxones: Gregorius magnos vltrô adhibuit conatus, quò gentem illam ad pacis studia cum Rege ipsorum reuocaret: quemadmodum subiectæ eiusdem Gregorii literæ ad vniuersos Saxoniæ Principes scriptæ satis superq; indicãt. Literarum tenor huiusmodi est.

†Gregorius Episcopus, seruus seruorũ Dei, Vuozelino Magdeburgensi Archiepiscopo, Burchardo Halberstetensi Episcopo, et Electori Marchioni, cæterisq; Saxoniæ Principibus, salutem & Apostolicã Benedictionẽ. 254

QVanta violentia, quantaq; fratrũ impulsione vniuersalis ecclesiæ multis perturbationũ fluctibus cõcussæ, & penè quasi quodam naufragio periclitatæ onus & regimen suscipere sum coactus, occultũ vobis, & inauditum esse non credimus. Testis enim mihi est conscientia mea, quàm imparem me tanto ponderi

to ponderi iudicauerim, & quanta solicitudine nomen apostolicæ dignitatis euitare concupiuerim. Sed quoniam via hominis non in manu eius, sed illius est dispositione, à quo gressus hominum dirigũtur, impossibile mihi fuit contra diuinam voluntatem concepta vota defendere. Vndè mihi sollicitè vigilãdũ, atq; pensandum est, qualiter ea, quæ ad profectum ecclesiasticæ religionis, & salutem Dominici gregis attinent, adiuuante Deo, annũciare, & fideliter administrare valeam: Vrgente me præ omnibus tum eo timore, nè susceptæ me apud supernum iudicem negligentia dispensationis accuset, tum debito amore Apostolorum principis: qui me ab infantia mea sub alis suis singulari quadam pietate nutriuit, & in gremio suæ clementiæ fouit. Verùm inter cæteras curarum anxietates ea nos maximè sollicitudo coarctat, quòd inter vos, & Henricum Regem, vestrum videlicet dominum, tãtam discordiam & tàm inimica studia exorta esse cognouimus, ut exindè multa homicidia, incẽdia, depredationes ecclesiarum & pauperum, ac miserabilẽ patriæ vastitatem fieri audiamus. Qua de re Regi misimus, exhortantes, & ex parte Apostolorum Petri & Pauli, eum admonentes, ut interim sese ab armis & omni bellorũ infestatione contineat, donec tales ad eum ab Apostolica sede nun-

cios, dirigamus, qui tantæ dissensionis causas & diligenter inquirere, & annuente Deo, ad pacem & cõcordiã æqua valeant determinatiõe perducere. Atq; itidẽ vos exoratos, & apostolica auctoritate cõmonitos esse volumus, vt ex vestra parte, omni motione sopita, easdẽ pacis inducias obseruetis, nec aliqua occasione vobis, cum Dei adiutorio, astruendæ pacis impedimentum opponatis, cùm etenim (ut scitis) nobis mẽtiri, sacrilegum, deserere iustitiam, animæ sit naufragium: neminem vestrũ dubitare volumus, quin super hac re, veritate discussa, quicquid æquum videbitur, prouidente Deo, decernere, & stabili pactione studeamus efficere: & quamcunq; partem iniurias, & conculcatæ iustitiæ violentiam pati cognouerimus, illi proculdubiò, omni timore, & respectu personalis gratiæ post habito, fauorem, & Apostolicæ auctoritatis præsidia conferemus. Data Romæ xiii. Kal. Ianuarii. Anno Domini 1073. Indictione duodecima.

Vt vel hinc etiam solùm quibus diuinis planê virtutibus fuerit præditus iste optimus Pótifex, qui spiritu Dei illustratus, paci, & tranquillitati populorum vnicè studuerit, tota illa Saxoniæ plaga (etsi non reliquus orbis Christianus faceret, vti facit) testari facilè posset.

Victor

Victor tertius P. M.
Cap. CXXXVIII.

GRegorio septimo successit inuitus, ac planè renitens in Pontificatu Victor tertius, Montis Cassini anteà Abbas. Pontifex ergò Victor creatus partes Gregorii contra Antipapam Gibertum protinus (ut debuit) tutari cœpit. Quamobrem & Henricum tertium, inimicum sibi, eadem opera reddidit. Cuius etiā Henrici fraude (uti Germani Veteres ex Martino Scoto, viro in historia graui & docto, testantur) periit veneno Victor. Creditum etenim est, dùm sacra Missæ faceret Pontifex, venenum illi in calicem altaris immissum: ut indè mors sequuta fuerit. Licet Vincentius & ipse historicus senserit, Pontificem illum dissenteria fuisse sublatum. Cæterùm vtro modo obierit Victor: à suspitione veneni immunis nequaquàm fuit. Nanq; veneno petiti (si medicis credimus) corrosis et tabefactis intestinis, dissenteria plerumq; pereunt. Obiit proindè Victor post Annum sui Pōtificatus primum, mense quarto.

Vrbanus secundus P. M.
Cap. CXXXIX.

VRbano secundo, prius Monacho, demùm Cardinali Ostiensi creato, munus Pōtificium

cium post Victorẽ defertur. Vir quippè do-
ctrina & sanctitate vitæ, quouis grandi hono-
re, & gradu sublimi dignus. Is quum parùm
fideret Romanis, noua indies (instigãte Hen-
rico Imperatore) molientibus, in Gallias pro-
fecturus, † Placentiæ Synodum habuit: vbi 255
quorundam ecclesiasticorum petulãtiã præ-
clarè cohibuit. Indè verò Galliam petens rem
memorabilem est aggressus: † si quidẽ apud 256
Clarummontem conuocato concilio, Galliæ
principes ad recuperandam Hierosolimam,
quam saraceni occupauerant, mirificè ani-
mauit. Porrò Vrbanus ipse, solenni atq; orna-
tissima cõcione habita, ad patres Concilii, &
ad vniuersam, quæ tũ ibi ex omni orbe Chri-
stiano aderat, multitudinem, omnibus adeò
vtilem, & rei Christianæ pernecessariam ex-
peditionem Hierosolimitanam persuasit: † Vt 257
millia virorum trecenta in album sacræ mili-
tiæ nomen illo tempore dederint, atq; Cru-
cis signum, & profectionem simul Hieroso-
limã versus susceperint. Quarè negotio hoc
in Gallia èx sententia confecto, Romam re-
petens, quò & Italos ad bellũ gloriosum hor-
taretur: omnia turbis & seditionibus plena
offendit. Ob id non leuiter sibi à Ioanne quo-
dam pagano, homine omnium scælestissimo,
metuens, in domo Petrileonis potẽtissimi ci-
uis Romani pius Pontifex biennio fuit. De-
niq;

niq; Ioanne è viuis sublato, ad componendum ecclesiæ statum animum Vrbanus adiecit: ac etiam Antipapam Gibertum inferis sua auctoritate semel deuouit. Postremò vir sanctus, multos labores patienter perpessus, & plurimis persecutionibus deuoratis, duodecimo eius regiminis anno, mēse quarto, die decimonono in Domo Petrileonis apud sanctum Nicolaum, Carceris Tulliani, quieuit in Domino.

Paschalis secundus P. M.
Cap. CXXXX.

PAschalis eius nominis secūdus, anteà Raynerus nūcupatus, genere Italus, Flaminia prouincia oriundus, initio Monachus, & ob ipsius doctrinam atq; virtutem à Gregorio septimo præsbyter sancti Clementis creatus, inuitus & latitans Vrbano substituitur. Aiebat enim ipsius humeros delato oneri impares futuros. Verùm petente populo, eligente & collaudante, vnà cum cetu Cardinalium, Clero, Pontifex Maximus est designatus. Ter namq; in electione acclamatum est: sanctus Petrus Raynerum, virum optimum, Pontificē elegit. Tiara proindè capiti Paschalis imposita, comitante clero populoq; Romano, equo albo insidens ad Lateranum vehitur. Indè nimirum proficiscēs in Basilica Sancti Petri

tri Chrismate inungitur. Demùm in vrbẽ reuersus coronam de more suscepit. Paschalis igitur tranquillitati ecclesiæ consulturus copias suas in Antipapam Gibertum, hominem scæleratum mittit. Sed non multò post ille Gibertus morbo repentè correptus interiit. At non tùm quoq; malorum desiit finis. Richardus etenim Campaniæ Comes Albertum quendam, Attellanum Ciuem, Antipapam creat. Qui tamen statim à bonis viris abdicare se magistratu cogitur. Cauenses, agri prænestini incolæ, atrox Campani Comitis exẽplum imitati, Theodoricum quendam & ipsi pseudò papam sibi fecerũt. Cæterùm paulò post pœnitentia ducti, quinto & cẽtesimo die Pontificatu inani illum deiecerunt. Pacatis itaq; ad hunc modum ecclesiæ rebus, Paschalis, magno vir ingenio, ad arma conuersus, vrbem Castellanam & Beneuẽtum ab hostibus occupatas recuperat: atq; alia id genus præclara facinora strenuè gerit. Dein Galliã
Cisalpinam petit: † quo in loco apud Guar- 258
dastallum, agri Cremonensis oppidum, plurima cũ fructu de Homagiis, ac feudis, in frequenti principum & episcoporum cõuentu, ab ipso sunt tractata. Romæ quoq; ecclesias
numero quindecim consecrauit. † Vbi etiã 259
violata iurisiurandi religione, contra ius, fasq; diuinæ & humanæ legis, ab Henrico Quarto

Cæsare

quarto Cæsare captus, atq; direptus miserè
260 fuit. Sed.n.rebus cōpositis, † & Henrico per Pontificē Imperii corona donato, in agrum prænestinū venit: illicq; Agapiti Basilica dedicata, Romā rediens populum Romanum, honoris ergò, effusa multitudine obuiā habuit. Ex qua populi frequentia in corporis incidit ægritudinem: ut se non longo post tēpore ex ea periturū cognosceret. Quocircà, acceptis omnibus ecclesiæ sacramentis, cohortatus est clerum ad pacem, atq; concordiā, in domino sic obdormiens: Anno quidem sui Pontificatus decimo octauo, mēse sexto, die septimo.

Gelasius secundus P. M. Cap. CXLI.

PAschalis secundi, piè defuncti, locum Gelasius secundus, vno omnium cōsensu, frequentibusq; suffragiis, meritò obtinet. Is nāq; patria Gaietanus fuit, claro genere natus à teneris ingenuè educatus, primordia religionis in Cassino mōte, sub præceptore Odrisio, loci illius Abbate, viro sanctissimo, perdidicit. Ob præclaras ipsius animi dotes ab Vrbano ii. Romā accitus fuit. Vir ille etsi sanctissimus quippè, ac omni laude dignissimus fuerit, habitusq; sit: attamē graues & immeritas psecutiones cū à Cincio Fregepane', Romano ciue, tū
261 ab Henrico 4. Cæsare est duriter ppessus. † Vt

ob Henrici illius insidias aufugerit S. Gelasius in Gallias: Vbi eum Cluniacensis Abbas demissè veneratus, splendidè excepit. In eo monasterio dùm pro ecclesiæ reformatione, & tutela cum Regibus, ac Principibus plurima optimus Gelasius moliretur, pleuresi correptus moritur, anno suæ administrationis primo, die quinto.

Calistus secundus P. M. Cap. CXLII.

Calistum secundum, natione Burgundum, & Vienẽsis Ecclesiæ Episcopum, qui suũ genus ad Reges Franciæ, Angliæ, atq; Alemaniæ, referebat, Cardinales, qui tùm in Monasterio Cluniacensi, propter Gelasii obitum, aderãt, in defuncti locum subrogant. Verùm non prius Pontificium munus suscepit, quàm nouerit, se ab reliquis Cardinalibus, Romæ & in Italia commorantibus, in delato Pontificatu esse confirmatum. Romam dein veniens, populo obuiàm prodeunte, Vrbem ingreditur. Vbi rebus dispositis, Beneuentum petit: quo loci principes cõuenerè, iureiurando adfirmantes, se posthac in Põtificis Romani potestate semper futuros. Indè Romam profectus legatos ad Henricum Cæsarem quartum mittit: † resignationem iurium Ecclesiæ de 26 2
manibus Henrici tandem extorquet, ac pacẽ

cum

cum eo init. Tabella igitur pacis ad Lateranẽsem Basilicam pro rostris suspensa, publica lætitia in vrbe simul exorta est. Intereà Põtifex, audita morte multorum eius propinquorũ, qui in oriente infœliciter pugnarant, mœret æger corpore, ac tristatur plurimũ. Ab ægri-
263 tudine igitur vix dùm conualuerat, † quandò apud Lateranum Concilium nongentorum Episcoporum congregat. In quo pacem inter multos, qui inuicem dissidia & simultates gerebãt, composuit, Ecclesiasticũ statum cùmprimis in melius reformans. Neq; etiam intermisit, Dominicum Michaelẽ Venetorũ Ducem, missis cum vexillo ecclesiæ propriis nũciis, exorare, ut rebus Christianorum, apud Hierosolimam periclitantibus, subueniret. Quæ res Calisto summè laudi data est. Meritus proindè Calistus de Deo, ac præclarè de hominibus, quiescit in Domino, anno sui Põtificatus quinto, mense decimo, die sexto.

Honorius secundus P. M. Cap. CXLIII.

SVccessit anno Christi 1124. Calisto Honorius secundus, agro Imolensi oriundus, Ostiensis antea Episcopus. Qui etsi obscuro loco fuerit natus: moribus tamen atq; erudi-
262 tione tàm sublimi honore non est indignus habitus. Viros quosdam insignes purpuræ ho-

noribus donauit. Quorũ demùm opera magnis in rebus vſus eſt: munusq́; Pontificiũ cũ omnium laude iugiter obiit. Proindè exacto quinquennio, & menſibus duobus, moritur pius Pontifex, nemine nõ eius abſentiam illachrimante.

Innocentius ſecundus P. M. Cap. CXLIIII.

INnocentius ſecundus, ciuis Romanus, magni vir animi, ad ſedẽ Diui Petri poſt Honorium accerſitur. Qui ſtatim, inito Põtificatu, Rogerium Normanum Siciliæ Comitẽ, qui ſibi etiam Italiæ Regis titulum indignè arrogabat, bello adoritur, atq́; improuiſa obſidione cingit. At Guilielmus Calabriæ Dux, Rogerii filius, inſtructus milite veniens, cõmiſſo prælio, Pontificem cum Cardinalibus, qui eò venerant, capit: Rogerium obſidione liberat. Vſus fuit tamen modeſtia in captiuũ Pontificem Victor Rogerius: ſiquidem Pontifice cum ſuis omnibus liberato, quicquid voluit Pontifex, præter Regni titulum, ab ipſo Rogerio impetrat. Romam indè proficiſcens adulterinum Papam, Petrileonis filium, qui ſe Anacletum appellabat, reperit. Quarè ſibi ac ſuis metuẽs, relicto in vrbe Vicario ſuo, Roma vnà cũ Cardinalibus & Curia ad Philippum Regem in Franciam abiit.

Indè

264 † Inde apud Clarummontem Concilium habet: in quo Antipapam Anacletum & sectatores eiusdem damnat. Postea Belgas lustrãs,
265 † Concilium illuc rursùm conuocat: atq; illinc discedens Italiam cum Lothario secundo repetiit. Vbi pax & quies omnibus parta fuit.
266 † Tandem multis in locis, plurimis coactis conciliis, quæ vsui Christianæ plebi essent: diẽ claudit extremum, anno nẽpè decimo quarto, mẽse septimo, die octauo sui Põtificatus.

Celestinus Secundus P. M.
Cap. CXLV.

CElestino secundo, patria Hetrusco, è Castro fœlicitatis, quod Ciuitas Castelli esse existimatur, oriundo, post Innocentii obitum, Anno salutis Mundi 1143. Pontificia dignitas omnium cõsensu est delata. Hîc nullis vexationibus toto eius Pontificatu agitatus (peste etenim vbiq; passim in italia laboratũ est) quinto mense diem functus est.

Lucius Secundus P. *M.*
Cap. CXLVI.

LVcius secundus, Patria Bononiensis, Celestino defuncto successit: cùm prius ageret præsbyterum Cardinalem tituli *S*anctæ crucis in Hierusalem. Eam nimirùm Basilicã, quæ fidei suæ cõmissa erat, fermè collapsam

propriis

propriis ſumptibus inſtaurauit. Cæterùm ſimul atq; iniit Pontificatum, triſte nuncium Ediſſæ Vrbis ab infidelibus captæ, cum maxima noſtrorũ ſtrage, Pontifici eſt perlatum. Proindè nihil prætermiſit Lucius, quod ad expeditionem Hieroſolimitanam rurſus cõparandam, maximè pertineret: nihilq; quod ad noſtros in nouam expeditionem animandos facere videretur. Sed inter hæc bonus Põtifex occupatus, moritur, menſe ſui regiminis vndecimo, die quarto.

Eugenius Tertius P. *M.*
Cap. CXLVII.

LVcium conſequitur Eugenius tertius, Piſana Vrbe oriundus, Sancti Anaſtaſii anteà Abbas. Qui à Bernhardo virò ſanctiſsimo ad Monaſterium olim fuerat vocatus. Magna quippè apud omnes de illo fuit ſanctitatis opinio. Euectus ergò, concordibus patrum ſuffragiis, ad Pontificatus apicem, nihilifaciens Romanorum minas, efflagitantium, ut eorũ Senatores à Põtifice in magiſtratu confirmarentur: Roma ad Sabinos in Farſenſe Monaſterium clàm abiit. Quò accitis Cardinalibus, eſt conſecratus. Quinimò non minis solùm Romanorum, ſed factis quoq; ab Eugenio deſpectis, ipſos ad pacem adegit. Magna igitur populi lætitia Romam Pontifex reuerſus,

sus, sentiens Romanos sibi parùm fauentes, rursus de illorum manibus, secundo Tyberis Flumine, dilabitur. Indè Galliam petēs Diuũ Bernhardum conuenit: amboq; sancti viri cernētes, rem Christianam in Asia loco esse pessimo, Ludouicum Francorum Regē (nec frustra) rogarunt, ut ipsemet cruce insignitus ad expeditionem Constantinopolitanam se cōferret. Italiam dein repetens honorificè à Romanis excipitur. Rebus illic Ecclesiæ compositis, Terracinam, Setiam, Norbanum, atq; fumonis arcem, de manibus Tyrannorũ eripit. Tandem Tiburim concedens, illic moritur: anno nimirum sui Pontificatus octauo, mense quarto, & die vigesimo.

Anastasius quartus P. M.
Cap. CXLVIII.

ANastasius quartus, patria Romanus, Abbas anteà sancti Ruffi Veliternæ diocesis, ex Cardinalium ordine ad Pontificatum vocatur. Is suscepto Pōtificatu, Calicem pulcherrimi operis, magniq; valoris Basilicæ lateranēsi dono dedit. Egregias ædes apud Pantheon, quod Sanctam Mariam Rotundam vocant, breui tempore extruxit. Plurima quoq; versabat animo, cùm ad ecclesiæ dignitatē, tùm ad ornatum vrbis pertinentia: si ei diutius viuere licuisset. Intereà quum fame laboraret

tota

tota pœnè Europa, Anaſtaſius modò clàm, modò palàm pauperibus elargiebatur eleemoſinas. Sed poſt annum ſui Pontificatus primum, menſe quarto, die vigeſimo quarto, ex hac vita deceſsit.

Hadrianus quartus P. M. Cap. CXLIX.

HAdrianus quartus, poſt Anaſtaſium, ad Pontificium munus aſſumitur. Hîc Anglus natione fuit, † Et ab Eugenio tertio in 267
Nouergiam, vltimam certè, ac remotiſsimã occidentalium prouinciarum oram, licet hominum frequentia, & multitudine, primam, ad prædicandum Euangelium fuit quandoq; miſſus. Functus igitur præclarè iniuncto munere Hadrianus, & Regno Nouergiæ ad Chriſtum conuerſo, poſt Anaſtaſii obitum in Põtificatu, ut diximus, ſucceſsit. Qui à Romanis cũ precibus, tùm quoq; minis rogatus, ut conſulibus ſuis liberam Romanæ vrbis adminiſtrationem permitteret, vtq; ipſe ad Lateranum iret, ſuſcipiendæ conſecrationis gratia: vtrunq; facere renuit, niſi prius Arnaldũ quẽdam Brixienſem ab Eugenio olim damnatum Roma pellerent. Verùm quum nihil proficeret Pontifex: Sed Romani, ira & odio in Hadrianum ſuccenſi, Cardinalem quendam, qui tùm fortè ad Pontificem veniebat, iniuria,

vulneribus,

vulneribus, affecerunt. Tùm Pontifex rei indignitate motus Romanis, ac toti deniq; vrbi sacra interdixit. Quod quum populus ferre æquo animo diutius non posset: Arnoldus seductor vrbe eiectus est, & creati pridem consules ab officio & magistratu sunt depositi. Post hæc, Hadrianus Guilielmum Siciliæ Regem, qui multas ecclesiæ vrbes occupauerat,
268 excommunicat. † Fridericũ primum, cognomento Barbarossam, in Aede diui Petri corona Imperii donat. Iste Pontifex Romanã ditionem plurimum auxit: Oppida haud pauca muniuit: Radicophanum muro & arce fermè inexpugnabilem reddidit: Primus Pontificum Romanorum vrbem veterem inhabitauit: ut indè locus ille multò cultior sit redditus. Postremò moritur Hadrianus Anno fœlicis suæ administrationis quarto, & mense decimo. Rem profectò altius totam hîc Ponti-
269 fex expendit: qui cùm animaduerteret, † Patrimonium Beati Petri pauperibus, nõ raptoribus, esse dicatum, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ necessitatibus, quæ innumeræ sunt, esse addictum: nephas putauit, illud non augeri, non
270 cõmuniri, non conseruari. † Hi porrò, qui bona Ecclesiæ Christi deuota aut consecrata, sibi vel suis ad luxum, ad delicias, potentiam, & honores, rapiunt, Christum ipsum (quantum in ipsis est) utiq; spoliãt, & ecclesiã Chri-

ſtumq́; grauiſsimè lædūt. Si opes Romani Imperii alienare, perniciosum ſit, & facinus immanē, vti in libro de Romano Imperio, ac eius iuriſdictione quandoq́; oſtendi: quanto magis eccleſiæ Chriſti bona in priuatorum commodum, & potentiam, diſtrahere, indecens, atq́; inexpiabile crimen quiuis bonus iudicabit? † Ideoq́; ætate noſtra Pius quintus 271
Pontifex Maximus, qui cùm in priuata vita, tùm in ſummo dein Apoſtolatus gradu conſtitutus, magna veræ ſanctitatis nunquàm nō ædidit exempla, Clementis quarti veſtigiis inſiſtēs, Spiritu Dei nimirùm ductus, inter cætera eius præclariſsima facinora illud præſtātiſsimū, in frequenti Ampliſsimorū Cardinalium cœtu, decreto publico, & laudatiſsimū conſtituit: ut alienationes cuiusq́; generis bonorū ſanctæ Romanæ Sedis cunctis poſthac in vniuerſum eſſent interdictæ. Cui ſanè decreto omnes Cardinales (præſtito ſolenni obſeruantiæ perpetuæ iuramento) lubentes ſubſcripſerunt. Exiuit autem ea conſtitutio Anno Domini noſtri Milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, quarto Kal. Aprilis, eiuſdem verò ſanctiſsimi Pii Pontificatus anno ſecundo. Quem Deus omnipotens, ſua ineffabili miſericordia, incolumen ſanctæ eius eccleſiæ diutiſsimè conſeruare dignetur. Ad Alexandrum venio.

Auct. Multo magis. C. de ſacroſanc. Eccl.

Alexander

Alexander tertius P. M.
Cap. CL.

ALexander tertius, Senis oriundus, Hadriano defuncto, viginti & duobus Cardinalium suffraggiis, in sede Petri subrogatur. Qui etsi canonicè ad summum Pontificatus gradum fuerit euectus: Octauianum tamen quendam, tribus duntaxat suffragiis, in Antipapam electũ, & Victorem denominatũ, sensit molestum. Quarè Octauianus iste nullo iure Pontifex designatus, ad Fridericum Imperatorem, Barbarossam nominatum, proficiscens, fauorẽ & gratiam Barbarossæ in perniciem Ecclesiæ affatim est expertus. Alexander verò Pontifex, hortãte Philippo Franco-
272 rum Rege, in Franciam contendit. † Vbi conuentu patrum apud Clarummontem habito, & Fridericum Barbarossam, & Octauianum, inanem Papam, anathemate perstringit. Sed Barbarossa tantùm abest, quòd fuerit tùm
273 pœnitentia ductus, † ut etiam tres alios Antipapas, successiuo tempore, vnum post alium, contra verum Christi Vicarium Alexandrum, fecerit. Intereà Romani ex Francia Romam summum Pontificem Alexãdrum amicè reuocant. Verùm non diu post, Barbarossæ furor, Alexãdrum ab vrbe remouet: vt coqui ipsius vestibus indutus, fuerit coactus Ve

netias fugere: Vbi in Monaſterio Diuæ Virginis de Charitate pro Hortolano recipitur. † Quo in loco poſteà agnitus, à Senatu po- 274
puloq; Veneto, ſicuti par erat, perhonorificè ac reuerẽter excipitur. Qua re Friderico cognita, protinus ille contra Venetos expeditionem naualem parat: Ottonemq; ipſius filium claſsi præficit, ad repoſcendumq; Alexandrũ Pontificem Venetias mittit. † Cui Veneti oc- 275
currentes, commiſſo prælio, Ottonem, Barbaroſſæ filium, capiunt, vinctumq; Venetias cũ claſſe captiua ducunt. Cæterùm pace per filium Ottonem inter ſummum Pontificem Alexandrũ & Barbaroſſam, quibuſdam conditionibus implendis, compoſita: ipſe Barbaroſſa poſtero die Venetias aduolat: pacem firmat: Romam, & quæ ditionis erant eccleſiaſticæ, Alexandro reſtituit. † Quibus ita per- 276
actis, Alexãder Pontifex vnâ cum Imperatore Barbaroſſa ad Valuas tẽpli ſancti Marci acceſsit: Vbi, vniuerſo vrbis Venetæ adſtãte populo, iuſsit Imperatori Pontifex, vt ſe humi proſterneret, atq; væniam rurſus (quòd Vicarium Chriſti & Sãctam eius Eccleſiam, hoſtili, atq; Diocleciano ſpiritu, pſequutus fuiſſet) publicè peteret. Barbaroſſa igitur humi proſtrato, eius collum pede comprimens Põtifex ait: ſcriptum eſt enim: Super aſpidem & Baſiliſcum ambulabis, & conculcabis Leonẽ & Draconẽ.

et Draconem. Cui Imperator Barbarossa tùm respondit: Non tibi, sed Petro, cuius successor es. At statim subiunxit Pontifex: & mihi & Petro. Atq; hisce modis pax inter ecclesiam
277 & Imperatorem constituta fuit. † Hîc Pontifex Beatum Thomam, Cantuariensem Angliæ Archiepiscopum, in Album sanctorum Christi Martyrũ, re prius accuratissimè per-
278 pensa, retulit. † Nouissimè conuocato apud Lateranum Concilio, permulta Chistianæ Reipublicæ necessaria insigniter disposuit. Post deniq; lõgos iugiter deuoratos labores, ac post quatuor illos schismaticos Antipapas è medio sublatos, iã à Tyrãnicis persecutionibus quieturus, ad Christum hinc migrauit, anno nempê regiminis sui vigesimo primo, die decimo nono.

Lucius tertius, Vrbanus tertius, Gregorius octauus PPP. MMM. Cap. CLI.

LVcius eius nominis tertius, natiõe Hetruscus, Ciuis Lucensis, nobili genere natus Alexãdro tertio, laude & gloria ornatissimo, pridem mortuo, omnium consensu in ponti-
279 ficatu succesit. † Hîc Consules à Romanis in
280 Vrbe creatos deponi curauit. † Impetrauit à Cæsare, gratus erga patriam suam iste, nè Hetrusci alia, quàm Lucẽsi, moneta possent vti.

Sed

Sed quum neq; tutò Romæ versari amplius posset: Veronam se contulit: † vbi conuocato 281
Concilio, principes omnes Christianos strenuè hortatus est, vt rei Christianæ, Hierosolimis laboranti, suppetias ferrent. Dùm autem Veronæ in his magnoperè occupatur, Vir sanè optimus, eripitur rebus humanis, post annum quartum, mensem secundum sui Pontificatus, die nempè decimo octauo.

Huic mortuo succesit Vrbanus tertius, Mediolano oriundus, ex Cribellorum familia natus. Qui, inito Pótificatu, protinus studuit paci inter omnes Christianos Principes componendæ: nè inuicem nimiùm altercantes à Barbaris opprimerentur. Quarê quum Saladini Barbari virtus, atq; ingens fama, Pontificem terruisset: vt rebus Christianis in Oriête seriò metueret: † generali edicto Christia- 282
num monuit orbem, quò auxiliares copiæ in Asiam mitterentur. Cùmq; id serius fieri animaduerteret: Venetias proficisci cœpit, ut rē sua præsentia maturaret. Verùm audita inter proficiscendum ingenti nostrorum clade, à Saladino illata, mœrore & febri repētè cōfectus Ferrariæ moritur, anno sui regiminis primo, mense decimo, die xxv.

Vrbanum verò subsequitur in ordine Gregorius octauus, ciuis Beneuentanus. Qui ardore animi erga rem Christianā inferior suo

prædecessore

prædecessore nequaquàm fuit. Quamobrẽ Pontifex creatus Principes Christianos literis atq; nunciis studiosè hortatur, ut viribus omnibus vnà secum, arreptis armis, instructo exercitu, terra mariq; captam Hierosolymam recuperent. Quam quidem expeditionem vt facilius aduersus Barbaros firmiorem compa-
283 raret, Pisas se contulit, † quò Pisanos & Genuenses, populos aliquìn bello nauallí præpotentes, inuicem tùm dissidentes, pacis & amicitiæ fœdere simul coniungeret. Pacem igitur ex sententia Pontifex conficit, & irritatos populorum animos Beneuolentiæ studiis atq; humanitate demulcet: hac nimirùm iniuncta vtriq; parti cura, parandæ & ducendæ in Barbaros classis instructæ. Cæterùm inter hæc Sãctissimi Pontificis vota, ac pios conatus, moritur ipse in Domino, die sui Põtificatus quinquagesimo septimo.

Clemens tertius P. M.
Cap. CLII.

SVscepto Pontificatu à Clemente tertio, ciue Romano, quàmprimùm generale edictum Põtificis ad Christianos Principes exiuit. Quo illis ferre arma in saracenos, propter amissã Hierosolymã & illatas nostris clades,
284 diligentissimè suadebat. † Permouit ea Pontificis seria valdè adhortatio Fridericum Cæ-

ſarem, cognomento Barbaroſſam, Guilielmũ Siciliæ Regem, Rickardum Regem Angliæ, Venetos, Piſanos, qui expeditiſsimas claſſes eduxerẽ, Odonem Burgundiæ Ducem, Friſios quoq́, et Dacos, ac Flandros: quos innumeri Archiepiſcopi, Epiſcopi, & virorum ſacri ordinis immenſa multitudo ſequuti ſunt. Clemens verò rebus eccleſiæ componendis ſedulam Romæ nauabat operam. Mores quorundam clericorum improbos ſæuerẽ correxit. Clauſtrum S. Laurentii extra vrbis mœnia ædificauit. Laterani ædes magna impenſa reſtituit: Baſilicamq́; opere vermiculato exornauit. Moritur tandem anno tertio, menſe quinto ſui Pontificatus.

Celeſtinus Tertius P. M.
Cap. CLIII.

CEleſtinum tertium, ciuem Romanũ, Cardinalem ætate grandæuũ, Clemẽti defuncto ſubrogat ſacer Cardinaliũ Senatus. Virũ quippẽ virtute inſignẽ, ac omninò bonũ. † 285
Hîc Põtifex Henricum quintũ, quẽ Germani ſextũ dicũt, imperii corona ornauit. Quãdiu vixit, pro recuperãda terra Sãcta nũquàm non ſolicitus anxiè fuit. Qui tot rerum perturbationibus vexatus, tãtoq́; bellorum ſumptu exhauſtus, ſplendidas nihilominus ædes cùm ad Diuum Petrum, tùm ad Lateranum

(quò summi Pōtifices commodius deinceps illic recipi possent) extruxit. Viterbii Ecclesiā Cathedralem constituit. Demùm obiit Anno suæ administrationis sexto, mēse septimo, die vndecima.

Innocentius tertius P. M.
Cap. CLIIII.

INnocentius tertius, Campania oriundus, patria Anagninus, Celestino defuncto, omnium consensu, sufficitur. Vir fuit Innocentius in omni vitæ genere, doctrina, moribus,
286 & pietate, probatissimus. † Vænalitatem curiæ perosam habuit: edicto propterea cauit, vt nemo officialium curiæ, præter scriptores, & sigillorum impræssores, quicquàm ab alio, officii nomine, in posterùm exigeret. Ipsis etiam scriptoribus, & sigillorum impræssoribus certum exactionis modum præfixit. Hostiarios à Notariorum Conclauibus (quô liber cuiuis pateret aditus) amouit. Bello Asiatico, post initum Pontificatum, animum protinus adiecit. Germanos, qui in Asia erant, ob mortem Henrici Cæsaris in Armenia, maximo cum Rei Christianæ detrimento tumultuantes, literis, nunciis, præmiis, atq; pollicitationibus, in officio retinere (sed frustrà) sūma ope est adnisus.
287 † Frequentissimam Synodum, Asiatici huius belli gratia, in Laterano

habuit: Vbi interfuerẽ Hierosolimitanus & Constantinopolitanus Patriarcæ, Metropolitani 70. Episcopi 312. Abbates & Priores Cōuentuales 800. Romani & Græci Imperii legati: Regum verò, Hierusalem, Franciæ, Hispaniæ, Angliæ, & Cypri, Oratores. Plurima librorum volumina Innocentius composuit. Inter illa verò librũ, De miseria humanæ conditionis: De sacramẽto Eucharistiæ: De sacramento Baptismi. Non neglexit, habere conciones temporibus, atq; diebus festis, percōmodas. Decretales antiquas ordine disposuit: quas & obseruari præcepit. Decretales multas sui Pōtificatus initio, ac etiam posteà, valdè insignes, promulgauit: quæ passim in Decretalium codice etiamnùm visuntur. Iuuit Innocentii virtutem atq; gloriam Beatorum Dominici & Frãcisci sanctitas: qui illo floruerunt tempore. Damnauit Pontifex Abbatis Ioachimi libellum quendam doctrina parùm sana refertum. Improbauit & Almerici hæretici errores: qui demùm Parisiis vnà cum sectatoribus suis igne pœnas dedit. Neq; Innocentium, operum pietatis, in tãto Pontificatu, cœpit obliuio. † Porrò Hospitale sancti 288
Spiritus, in Vaticani suburbio celeberrimum atq; ditissimũ suo sumptu peregrinis, ægrotis, & vulgo conceptis orphanis, totum parauit. Basilicam sancti Sixti, quæ in Auentino
condita

condita est, tunc temporis dirutam instaurauit. Alia deniq; opera, quæ magnæ viri pietatis specimen fuerè eximium, ecclesiis, atq; sacratis locis exhibuit. Cùm autem sub finem eius vitæ Perusium, ineũdæ pacis causa, inter Pisanos & Genuenses inuicem pugnãtes, profectus Innocentius esset: illic decessit: anno nimirùm eius Pontificiæ dignitatis xviii. mẽse septimo, die decimo sexto. Ipsius Innocentii vita sic posteris probata fuit, sic deniq; ab eo gesta omnibus placuerunt, ut horum nihil planè fuerit vnquàm immutatũ, aut reprobatũ.

Optimus iste Pontifex Innocentius, quem hæretici maledictis tantoperè insectantur, Ioannem Angliæ Regem discolum, & Ecclesiæ
289 persecutorem in ordinem redegit. † Qui sanè Ioannes Rex cõmuni procerum regni sui consensu, addito iureiurando, pro se & successoribus eius, vniuersum Angliæ regnum, necnon & totum regnum Hiberniæ à Sancta Romana Ecclesia tanquàm beneficiarius recepit, atq; se tenere agnouit. Insuper mille Marchas argenti quotannis pendere, vltra solitũ Denarium Beati Petri, Romanæ sedi anno salutis 1212. promisit. Illius autẽ Regis hac de re conceptas literas, de Romano Registrorũ Innocẽtii Archetypo ad vnguem fidelissimè sumptas subiicere iam non ab re libuit. Literarũ tenor huiusmodi sequitur.

Ioannes Dei gratia Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ, Dux Nortmaniæ & Aquitaniæ, Comes Andegauensis,&c. Omnibus Christi fidelibus, præsentem chartam inspecturis, salutem. Vniuersitati vestræ per hanc chartam nostram Sigillo nostro munitam volumus esse notum: quia cùm Deum & Matrem nostram sanctam Ecclesiam offenderimus in multis,& proindè diuina misericordia plurimùm indigere noscamur, nec quid dignè offerre pro satisfactione Deo & Ecclesiæ debita facienda(nisi nos ipsos & regna nostra) habeamus: volẽtes nos ipsos humiliare pro illo, qui se pro nobis humiliauit vsq; ad mortem, gratia Sancti Spiritus inspirante, non vi inducti, nec timore coacti, sed nostra bona spontaneaq; voluntate, ac cõmuni consilio Baronũ nostrorum, offerimus, & liberè concedimus Deo,& sanctis Apostolis eius, Petro & Paulo, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ matri nostræ, ac domino nostro Papæ, Innocẽtio tertio, eiusq; catholicis successoribus totum regnum Angliæ,& totum regnum Hiberniæ, cum omni iure & pertinentiis suis, pro remisione peccatorum nostrorum,& totius generis nostri, tàm pro viuis quàm pro defunctis:& à modo illa à Deo & ecclesia Romana tanquàm feudatarius, recipientes & tenentes in præsentia Domini Pandulphi subdiaconi, & Domini

nostri

nostri Papæ familiaris, fidelitatē exindè prædicto Domino nostro Papæ, Innocentio tertio, eiusq; catholicis successoribus, & ecclesiæ Romanæ secundum subscriptam formam facimus & iuramus: & Homagiū ligium in præsentia Domini nostri Papæ (si coram eo esse poterimus) eidem faciemus: successores & hæredes nostros in perpetuum obligantes, ut simili modo Pontifici, qui pro tempore fuerit, & ecclesiæ Romanæ sine conditione debeant fidelitatem præstare, & homagium recognoscere. Ad indicium autem huius nostræ perpetuæ oblationis & cōcessionis volumus & statuimus, vt de propriis & specialibus redditibus prædictorum regnorum nostrorum, pro omni seruitio & obedientia, quam eis debemus (vltra Denarium Beati Petri) Ecclesia Romana Mille Marchas strilingorum percipiat annuatim, scilicet in festo sancti Michaelis quingentas Marchas, & in Paschate quingentas Marchas: septingentas scilicet pro Regno Angliæ, & trecentas pro regno Hiberniæ. Saluis nobis, &. hæredibus nostris iustitiis, libertatibus, & regalibus nostris. Quæ omnia, sicut supra dicta sunt, rata esse volentes perpetuò atq; firma, obligamus nos & successores nostros non contrauenire. Et si nos, vel aliquis successorum nostrorum, hoc attemptare præsumpserit: quicunq; ille fuerit,
nisi

nisi ritè commonitus resipuerit cadat à iure Regni: & hæc charta oblationis & concessionis nostræ semper firma permaneat.

Sequitur iuramentum memoratæ fidelitatis ipsius Regis.

EGo Ioannes Dei gratia Rex Angliæ, & dominus Hiberniæ, ab hac hora in anteà fidelis ero Deo, & Beato Petro, & ecclesiæ Romanæ, ac Domino meo Papæ Innocẽtio, eiusq; successoribus catholicè intrantibus. Nõ ero in facto, dicto, consensu, vel cõsilio, vt vitam perdant, vel membra, aut mala captione capiantur: eorum damnum, si sciuero, impediam, & remanere faciam, si potero: alioquin eis, quàmcitius potero, intimabo: vel tali personæ dicam, quam credã eis pro certo dicturam. Consilium, quod mihi crediderit, per se, vel p nuncios, seu literas suas, secretũ tenebo, & ad eorũ damnũ nulli pandã. Patrimonium Beati Petri, & specialiter Regnũ Angliæ & Regnũ Hiberniæ, adiutor ero ad tenẽdũ & defẽdendũ cõtra omnes homines, pro posse meo: sic me Deus adiuuet, & hæc Sancta Dei Euangelia. Quæ omnia sic coram duobus Archiepiscopis, & octo Comitibus, ad hoc vocatis, inter summum Pontificem (eius Nuncio mediante) & Ioannem Regem ritè peracta fuisse Anno (vt dixi) 1212. Sacer Archetypus Registrorũ ipsius Innocentii etiamnùm Romæ in

dicat.

290 dicat. † Vt hoc quoq; loco Angli (nisi in Deũ & piam eorum Matrem, Sanctam Ecclesiam Romanam, perfidi periuriq; libenter esse velint) sui officii splendidè commonefacti esse posśint.

Honorius tertius P. M.
Cap. CLV.

DEfuncto Innnocẽtio, cùm res Christiana, non solùm propter Asiaticum bellum, sed & propter ciuiles Italicas dissensiones, grauissimis esset exposita periculis: Perusini ciues, honesto Conclaui inclusis Cardinalibus, cibũ indies tenuiorem, donec Pontificem creassent, præbuere. Quamobrẽ angustia victus, piam vim inferẽs, Cardinales exciuit, vt intra sex dies Honorium tertium, Pontificem Maximum, cõcordibus votis, renunciarent. Honorio igitur Pontifici designato nihil antiquius, nihilq; in votis prius fuit, quàm studia
291 pacis in Italia componendæ. † Demùm rogatus à Petro Antisiodorensi, Imperatore Cõstantinopolitano, ipsum & Iolam vxorẽ, Romæ in æde Diui Laurentii, quæ via Tyburtina extra muros insignis uisitur, imperiali diademate condecorauit. Ioannem Columnensem, Episcopum Portuẽsem & Cardinalem, legatum facit, vnàq; cum auxiliaribus copiis
292 Hierosolimam mittit. † Imperiali deindè corona

rona Fridericum secũdũ donauit: licet postea eundem Fridericum periurio, dolis, scæleribus, rapinis, sacrilegiis, obnoxium, anathemate percusserit, omniuè dignitate priuauerit. Religionem Hæremitarum (sicuti Innocentius prædecessor eius fecerat) protegendã suscepit. † Prædicatorum quoq;, & Minorũ, 293
Christianæ Reipublicæ vtilissimos ordines, primus ipse cõfirmauit, suaq; auctoritate probauit. Huius Honorii plurimæ in Iuris canonici libris extant epistolæ Decretales. Qui demum à rebus externis quietus, Basilicam & Cœnobium Sancti Laurentii extra vrbis mœnia reparauit. Celebre Oratorium, quod Sancta Sanctorum vocatur, honorifico sumptu apud Lateranum instaurauit.

† Bohemi sanctissimo huic Pontifici, obsi- 294
dibus etiam datis, promiserunt, se in fide & obedientia Romanæ ecclesiæ perpetuò futuros: ac iura eiusdem ecclesiæ mordicus semper seruaturos: vtpotè quos magnis eadem Romana sedes tunc quoq; recens adfecerat beneficiis. † Vniuersum Scotiæ Regnum sub 295
protectione Apostolicæ sedis Romanæ Honorius iste etiam suscepit: multisq; illud decorauit honoribus, atq; priuilegiis donauit.
† Insuper supremam exercens potestatem, pa- 296
cta inter Angliæ & Scotiæ Reges alioquî inita (nũ n rata aut minus essent habẽda) per dele-

gatum

gatum iudicauit. Earum autem rerum fides in Registro eiusdem Honorii adhuc Romæ clarissima extat. Ad Germanos redeo. Vitam deniq;, vti bonum Pastorem decet, ad extremum vsq; ducens, post annum sui Pontificatus decimum, & mensem septimum, decimo tertio die moritur.

Gregorius nonus P. M.
Cap. CLVI.

EVectus fuit ad summum Pontificatus apicem, post mortem Honorii, Gregorius nonus, Anagnina oriundus, & Innocentii tertii nepos. Qui quàmprimùm Pontifex declaratus est, Fridericum secundum Cæsarem admonet, ut expeditionem Hierosolimitanã, cui se uoto pridẽ solẽniter obstrinxerat, obire amplius non detrectaret, sed ad profectionem primo quoq; tempore se pararet: Alioquîn interminabatur Pontifex, se excommunicationis, priuationisq; Imperii & dignitatis sententias, à prædecessore Honorio in illum anteà promulgatas, acriter refricaturũ, innouaturumq;. Promisit Fridericus, se velle, stare promissis: diesq; profectioni dictus est. Verùm adueniente profectionis die, magna virorum principum & militũ multitudo Brundusium, locum ad eam rem destinatum, venit: inter quos, & Lantgrauius Hassiæ prin-

ceps fuit. Fridericus autem ægritudinem simulat, & in Sicilia sese interim continet. Illius verò simulationis fraus sic nempè depræhensa est. Cùm enim Lantgrauius Princeps graui fortè morbo correptus Brundusii tūc periisset: Fridericus, audita Lantgrauii morte, nihil planè moratus fictam corporis ægritudinē, Brundusium celerrimè adnauigauit: omnemq; Lantgrauii defuncti suppellectilem diripuit. † Proindè Gregorius, cognitis huius 297
Friderici fraudibus, Honorii tertii sententias in Fridericum anteà latas confirmauit. Dum hæc aguntur, Perusii degebat Pōtifex: Vnde Asisium petiit, ut quæ de Francisco, viro sanctissimo, prædicari passim miracula audierat, vera nè essent, præsens cognosceret. † Quāobrem re, vti audierat, comperta, Diuū Franciscum in sanctorum album refert. † Intereà 298
299
Romam Gregorius rediens, tanta peste laborari vbiq; cœptum est, vt decimus quisq; vix superfuerit. Cæterùm Pontifex mira clemētia erga oēs cùm publicè tùm priuatim fuit: ut pecuniāquoq; erogando plurimos iuuerit, sitq; solatus. Loca Vrbis subterranea purgari, nouaq; parari (salubrioris aeris causa) curauit. Valetudini vrbis atq; dignitati simul præclarè consuluit. † Subindè Reatinam ciuitatē adiēs 300
Beatum Dominicum, Matutinam vniuerso orbi præfulgentem ab vtero vsq; matris stellam,

301 lã, ſanctorũ ordini adſcripſit. † Spoletũ poſteà cũ diuertiſſet, Beatũ, Antoniũ cognomento Paduanum, ob crebra eius miracula, ſanctorum confeſſorum ordini adnumerauit.
302 † At multis vexationibus & erumnis à Friderico illo ſecundo plus nimiùm agitatus, ad Cõcilium omnes Chriſtiani orbis principes cõuocat: Enimuerò Fridericus, pro ſuo genio, vias terra mariq; ad Concilium venientibus præcluſit. Cardinales tum aliquot & eccleſiæ Prælati in Mari, iubente Friderico, capti, in cuſtodiaq; fuerè detenti. Quæ res impedimento ſanè fuit, quominus Concilium haberi potuerit. Poſtremò deniq; moritur Gregorius, Pontificatus ſui anno xiiii. menſe tertio.

Hic Gregorius ſempiterna laude, & immortali gloria digniſsimus, aureum illũ Decretalium librum, ſine quo gens nulla ſub cœlo, quæ crucis ſignum veneretur, honeſtè viuere poſſet, viris mortalibus clementer diſpoſuit, pieq; tradidit.
303 † Quem veruntamen audaciſsimus, iuxtà & impius ille hæreticorum pernicioſus princeps Islebius, Anno ſalutis Mundi 1517. Vuitimbergæ in Saxonia vnà cum aliis Canonici Iuris codicibus, reprobauit, flammiſq; palàm (ſanctus etenim Pontifex nõ potuit malæ mentis hominibus placere) in foro temerè improbus conſumpſit. Sed utut per Lutherum ſtolidè dãnato atq; fru-

ſtrâ exhuſto Gregorii libro, perrexerunt nihilominus Iuriſperiti profeſſores in ea regione (fremente irarum impotente Luthero) ſicut anteà, vti: † ſiquidem illo libro vniuerſa 304
Germania in perorandis, iudicandisq; in foro cauſis, Gallia tota, Anglia, Hiſpania, Italia, & quicquid hiſcè regionibus conterminum eſt, minimè gentium carere poſsint. Ad Celeſtinum venio.

Celeſtinus Quartus P. M. Cap. CLVII.

SVcceſsit Gregorio nono, Celeſtinus quartus patria Mediolanenſis, vir moribus, & doctrina inſignis, ſenex admodum ac valetudinarius. Qui, inito Pontificatu, Fridericum ſecundum, tunc Fauentiæ ciuitatem obſidione oppugnãtem, multis pollicitationibus demulcere, & à maligno eius propoſito reuocare conatur. Sed priuſquàm reſponderit Fridericus, diem functus eſt Celeſtinus, duodeuigeſimo Pontificatus die. †Cui non prius 305
ſucceſſor aliquis eſt datus, quàm ſeſquiannus cum tribus menſibus præterierit. Cauſam verò diuturnæ huius vacationis Apoſtolicæ ſedis Germani ſcriptores referunt, fuiſſe Cardinales à Fridderico illo ſecũdo mari anteà captos, & carceri incluſos. Qui proteſtati fuerunt, nè noui Pontificis electio, ipſis abſentibus,

bus, fieret. Quorum protestationi acquieuere Cardinales reliqui tunc præsentes: utpotè cernentes, Friderici motibus atq; turbis totã concuti Italiam: indiesq; periculum ingruere maximum, nè Romam vrbem quoq; caperet.

Innocentius Quartus P. M.
Cap. CLVIII.

SVbstituitur tãdem Celestino Innocentius quartus, Genua oriundus, ex Fliscorum familia suum genus Ducens. Hoc nuncio ad Fridericum secundum perlato, non est is magnoperè lætatus. Norat etenim virtutem viri, atq; animi magnitudinem: ideoq; Fridericus ipse, malæ mentis suæ conscius, respondisse fertur: bonum eius amicum Cardinalem, nunc ad Pontificiam dignitatem euectum, in acerrimum hostem permutasse. Innocentius ergò Pontifex Maximus creatus, Romam veniens magno omnium fauore suscipitur. Qui peractis coronationis suæ solennibus, mẽtionem de pace cum Friderico ineunda facit. Cæterùm, quum paratas sibi à Friderico insidias animaduertisset, ad Philippum Gallorum Regem, à quo honorificentissimè fuit exceptus,
306 Lugdunum se contulit.† Quo quidem in loco celebrauit Pontifex, Anno quippè Christi 1246. Concilium, vocatis publicè eo loci patribus, & aliis, quos interesse oportuit:

Fridericum cùmprimis, citatione legitima, admonens, ut Lugdunum ad Concilium ve-
niret. †Sed longam nimis Friderici moram, 307
& fallendi propoſitum Pontifex, reliquiq; patres, grauiter ferentes, ſententiam excommunicationis, depoſitionisq; in Fridericũ ipſum, Romanæ ſedis perſecutorem, tulerunt. Ad eam rem Fridericus ira & odio contra Pōtificem incenſus, neceſſariorum Pontificis ædes Parmæ, & villas ſpecioſas funditus euertit: & Innocentium carminibus huiuſmodi impetiit.

Roma diu titubans, uariis erroribus acta,
Corruet, & Mundi deſinet eſſe caput.

Sed pius Paſtor Friderico ſic perappoſitè reſcripſit.

Innocentius ad Fridericum.

Niteris in Caſſum, nauem ſubmergere Petri.
Fluctuat, at nunqàm mergitur illa Ratis.

Fridericus ad Papam.

Fata uolunt, ſtellæq; docent, auiumq; uolatus,
Quòd Fridericus ego Malleus orbis ero.

Papa ad Fridericum.

Fata uolunt, Scriptura docet, peccata loquûtur,
Quòd tibi uita breuis, pœna perennis erit.

Cæterùm Fridericum iam mitto. Porrò Innocentius (Germani ſcribunt) nō ſolùm multa in eo Lugdunenſi Concilio vtiliter Reipublicæ Chriſtianæ tractauit negotia: verùm

etiam libros magna eruditione refertos conscripsit. Interpraetationes ad vetus testamentum aedidit. Cōmentarios in Decretalium libros, canonicae & ciuilis legis interpraetibus apprimè necessarios, doctissimè cōposuit: aliaq; id genus volumina magno cū fructu posteri-
308 tati parauit. † Heidemundū Cātuariēsem Episcopum Diuorum ordini cooptauit. Statuit omnium primus hîc celeberrimus Pontifex, vt sanctae Romanae Ecclesiae Cardinales, in pu-
309 blicum equis insidentes, proditurі: † pileo rubeo vterentur: quò nempè & à caeteris differrēt, & se pro fide catholica, ac populi Christiani salute, ad effundendum sanguinem paratos esse debere, intelligerēt. Praetereà edicto etiam cauit: ut octaua Beatae Virginis Mariae in Ecclesia, solennibus officiis & preca-
310 tionibus, celebraretur. † Petrum Veronensem, ordinis Praedicatorū, ab haereticis interfectum, in sanctos Christi Martyres retulit.
311 † Stanislaum quoq; Cracouiensem episcopū, qui miraculis viuens claruit, beatorum Ordini iunxit. Postmodum à Proceribus Regni Siciliae rogatus, Neapolim proficiscitur. Quo in loco moritur, anno sui regiminis vndecimo, mense secundo, die duodecimo.

Alexander

Alexander quartus P. M.
Cap. CLIX.

ALexandrum quartum, natione Campanũ, post Innocentii obitum, Pontificem Maximum creant, concordibus votis, protinus Cardinales. Verebantur etenim Manfredi, filii Friderici secũdi ex concubina suscepti, vim ac tyrannidem: siquidem Manfredus, exemplo scilicet patris, Ecclesiæ rebus incubabat. Constitutus itaq; Pontifex Alexander, Manfredum illum confestim monuit, vt à rapina rerum Ecclesiæ sibi deinceps temperaret. Hîc Pontifex beneficus fuit & liberalis, præsertim verò erga Christi pauperes. Magnanimũ gessit animum, & consilio plurimùm valuit. Vnde libellos quosdam contra paupertatem à quodam æditos, perpetua damnatione aboleuit. Intereà cùm Manfredus nihilomagis ad Pontificis monita rescipisceret, publica eum in concione, Ananiæ habita, excommunicauit. Et alios identidem tyrannos animosè persequi non dubitauit. Venetorum animos cũ Genuensibus conciliare summa ope contendit. † Per quietem beatum Augustinum quũ 312
vidisset, suadentem illi fratrum heremitarum vnionem, à prædecessore incohatam, impigrè perfecit: totumq; illorum ordinem, relicta heremo, vrbes incolere (quô & ipsi doctrinæ

verbo,

verbo, atq; vitæ exemplo, sicut reliqui, fructum in horreum Domini vberiorem adferrent) sapienter coegit.
313 † Claram Virginē Beatorum collegio in Anania ciuitate adnumerauit. Deniq; Viterbium ad pacem inter Venetos & Genuenses constituendam profectus, multumq; ob id vexatus, tædio animi confectus, tandem moritur anno sui regiminis septimo.

314 † Huius præclarissimi Pōtificis opera, necnon & Gregorii decimi, cura, atq; administratio Romani Imperii è Sueuorū domo ad Rudolphum de Habspurg, à quo Inclyta progenies Austriaca suum ducit genus, fuit translata. Causam verò illius sic factæ translationis, hoc sæculo non ignorari, operæprecium erit. Quam sanè ab ipso Alexandro Pontifice pulchrè explicatam in Epistola ad Sigefridum Magūtinum Archiepiscopum scripta Romæ in Registris eiusdem Alexandri nuper offendi. Epistolæ autem tenor huiusmodi est.

Alexander Quartus. S. Archiepiscopo Maguntino salutem, & Apostolicā Benedictionem.

Firma profectò consistit domus, quæ solidis est fulcita columnis: & ecclesia tunc multo stabilitur robore, quando cura prælatorum, virtute, ac constantia communitur.

Inter quos, quia honore ac potentia eminere dignoſceris, conueniens eſt, & debitum, ut fauorabilius & vehementius eidem aſsiſtas Eccleſiæ: ac à te ipſa in oportunitatibus præſidia ſentiat potiora. Quia ſi eius augetur ſtatus, & optatis proficit incrementis, vnà tu cum ea ſuorum profectuum participatione concreſcis: & ſi (quod abſit) aliquibus moleſtaretur aduerſis, & ſiniſtris pungeretur euentibus, ſuæ te moleſtiæ minimè præterirent, ſed ſimul cum ipſa guſtares ſuarum amaritudinem punctionum. Immò ſicut locũ in ea obtines magis conſpicuum, & excelſum, ſic plus te illius lætificaret proſperitas, & tribulatio conturbaret: nec ipſa, quæ plurimùm in tuis cõgaudet commodis, de tuis poſſet aduerſitatibus grauiter non dolere.

Quanto autem affectu te ac alios Alemaniæ prælatos Romana ſemper proſecuta fuerit Eccleſia, quantiſq; vos, & Eccleſias veſtras, ſtuduerit aſsiduè magnificare, ac præſeruare fauoribus, clarè liquet: cùm nunquàm in beneficiis, & gratiis circa vos & ipſas eccleſias defecerit ſuæ irriguũ largitatis: nec vſquàm vobis in neceſsitatibus ipſius defuerint auxilia: quæ veſtri, tanquàm proprii, zelatrix honoris, indefeſsè curauit, quotiés oportuit, veſtris adeſſe negotiis: ſicut promotrix ſollicita,

&

& adiutrix per omnia studiosa. Nec immeritò quidem, cùm & vos, inter cæteros, promptos cooperatores repererit, & præcipuos senserit adiutores. Propter quod decet, & expedit, vt attentè pro ipsius vigiletis honore, quæ vestris diligenter intendere vtilitatibus non desistit.

Sanè intelleximus, quòd instat tempus electionis celebrandæ de Rege, in Imperatorem postmodum promouēdo: super quo tāto propensior adhibenda est diligētia & cautela, quanto altius & difficilius est negotium, quod geritur in hac parte, quantoq; res, si aliqua in ea interueniret negligētia, seu improuidentia, vel desidia, deteriorem habere posset effectum, & exitum noxiorem. Vndè hic vehementer vigilādum est: hic perspicaciter intuendum, hic considerandum prouidè, hic maturè deliberandum, hic prouidè præcauēdū, hic aperiendi sunt oculi, hic habendæ sunt aures intentæ, hic mens esse debet non rudis & torpens, sed diligens, peruigil, & consulta, vbi de aduocato Ecclesiæ agitur, de ipsius defensore tractatur: nè pro aduocato impugnator, & pro defēsore assumatur vel eligatur offensor. Quarè vndiq; summæ cogitationis præferenda est acies, & circūquaq; districta explorandum indagine, ut talis (cooperante domino) reperiatur & eligatur, qui fidelis &

deuotus exiſtat, & de proſapia proceſſerit deuotorum: ac idoneus & ſufficiens meritò reputetur ad obtinendum tanti honoris culmẽ, & Imperii regimen exercendum.

Qualiter autem Fridericus olim Romanorum Imperator, & ſui progenitores, & poſteri, erga Matrẽ Eccleſiam ſe geſſerint, & qualem ei retributionẽ pro beneficiis perceptis impenderint, patens eſt, & cognitum toti orbi. Quoniam hi, aliorum perſecutorum excedentes tyrannidem, grauioribus eam affecerunt iniuriis, & oppreſsionibus durioribus afflixerunt: & velut intendentes exterminiũ, tendẽtes furentis arcum, & feritatis gladium acuentes, diris illam vbilibet tribulauere flagellis, & vſq; ad interiora profundis illatis vulneribus ſauciarunt. Nam in hoc prauo genere, patrum in filios cũ ſanguine deriuata malitia, ſicut carnis propagatione, ſic imitatione operũ nati genitoribus ſucceſſerunt. Ex quo liquidò perpendi poteſt & coniici, ſi ex ipſo aliquæ poſteritatis reliquiæ remãſerunt, quid ſperandum ſit in futurum de illis, quid in poſterum expectandum. Vitæ nãq; ac geſta prædeceſſorum peruerſa iniquitatẽ prænuntiant ſucceſſoris. Horribilis enim, & ſcæleſta illorũ memoria, quid boni de ipſorum poſteritate credere, vel ſperare permittit? De colubro quidem egreditur regulus, & arbor mala noxios

xios fructus profert, prauumq; principium nullum bonum pollicetur effectum. Et ideò de Conrado puero prædicti Friderici secundi filio est præcauendum omninò, nec vllo modo intẽdatur ad eum, nec nominetur ad hoc, nec aliquatenus eligatur: maximè cùm propter infantiam, nimiumq; defectum ætatis, & ad ista prorsus inhabilis, ac ineligibilis penitus. Puer ipse est, nec ius, quod ex electione prouenire vel consurgere consueuit, sibi posset competere, nec in sua cadere vel retinere persona: cùm propter puerilem ætatẽ, quæ discretione caret, & legitimum consensum vel dissensum non habet, electioni, si de ipso fieret, consentire non posset, nec ipsius consensus aliquam haberet efficaciam vel vigorem.

Et ex eo etiam idem puer in Regem eligi vel nominari nõ debet: quia cùm per electionem huiusmodi de aduocato vel defensore idoneo debeat ecclesiæ prouideri: & ipse puer sit, omnimodò ineptus & inutilis ad talis defensionis officium seu ministerium exequẽdum: oporteret eandem Ecclesiam, si cõtingeret, eligi dictum puerum, manere diutius, non absq; grauibus fortè dispendiis, defensionis commodo destitutam. Nec per hoc etiam consuleretur amplo & spacioso regno Theutonico de Rege vel Rectore condigno:

cùm

cùm male poſsit alios regere, qui non nouit gubernare ſe ipſum: nec benè vel dignè aliorum gubernaculo præeſſe valeat, qui regimine ducitur alieno, & cui, propter tot patentes defectùs, neceſſaria eſt alterius cuſtodia, & tutela. Propter quod, Regnum ipſum longo tempore, nõ ſine multo diſcrimine, ſub operoſa regiminis expectatione langueret.

Ideoq; fraternitatem tuam monemus, rogamus, & hortamur attentè, ac per Apoſtolicam auctoritatẽ tibi. ſ. in virtute ſanctæ obedientiæ, ſub debito fidelitatis, quo nobis & Eccleſiæ Romanæ teneris, ac ſub pœna excommunicationis, quam ex nunc in te proferimus, diſtrictè præcipiẽdo mandamus, quatenus præfatum Conradum puerum nullatenus in Regem eligas, nec nomines, neq; conſentias in eundem: Itaq; excommunicatus exiſtas, ſi contra mandatum noſtrum facere vel venire præſumpſeris, & eundem Conradum nominaueris, vel elegeris, aut in ipſum conſenſeris, ſeu opem, vel operam, conſilium, auxilium, vel fauorem, ut eligatur, impenderis: & etiam ſi eius electionem non impediueris toto poſſe: ut ſi fortè ad ipſius electionem, vel nominationem proceſſeris, ſcias te prius excommnnicatione ligatum.

Aliis verò coelectoribus tuis, tam eccleſiaſticis, quàm ſæcularibus, auctoritate noſtra

firmiter

firmiter inhibeas, nè ipsum ad hoc nominēt, vel eligant, nec in eum consentiant, promulgādo, eadem auctoritate, in eos excommunicationis sententiam, si contra hanc tuam inhibitionem venire tentauerint, immò nostram. Ita quòd si eum nominare, vel eligere, aut in ipsum consentire, præsumpserint, noscant, se prius excõmunicationis vinculo innodatos: vt ex hoc ipso (si de prædicto puero quicquā in hac parte attentatum fuerit) sit prorsus vacuum, irritum, & inane. Mandatum itaq;, ac præceptū super hoc Apostolicum sic fideliter, sapiēter, & efficaciter, adimplere studeas, omnem opē, & operam, adhibeas, ut aliquis fide clarus, & deuotione syncerus, cui ad id suffragentur merita, eligatur, quòd ex iis nos & Romanam ecclesiam tibi & Ecclesiæ tuæ arctius obliges: nosq; lætari posimus id, quod intendimus, tuo solerti studio salubriter prouenisse. Ad hæc, nihilominus in omnes electores, qui memoratum puerum ad hoc nominare, vel eligere, seu in ipsum consentire, aut opem, vel operam, consilium, auxilium, vel fauorem, vt eligatur, dare præsumpserint, excommunicationis sententiam promulgamus. Quam per te, antequàm ad nominationem, vel electionem aliquam procedatur, reliquis tuis coelectoribus præcipimus nuntiari. Quod si non feceris, eo ipso te noueris

laqueo

laqueo excommunicationis astrictum. Datũ Ananiæ V. Kal. Augusti Anno Pontificatus nostri secundo.

† Ex quibus quoq; Alexandri literis (si non etiam aliundè aliàs) planè constat, quantis beneficiis Germanos semper Apostolica Sedes Romana affecerit: quantauè cura, & sollicitudine, Germanorũ studuerit honori, & cõmodis: quàmq; inuigilarit hoc loco assiduè, nè puer ex discolis prognatus parẽtibus Germanico præficeretur Regno. Ideoq; iussi Imperii electores à summo omniũ Principe Christi Vicario, propriam negantes voluntatem à malo electionis consilio abstinuerunt: & Rudolphum de Habspurg in Romanorum Regem post longam deniq; deliberationem elegerunt. Ad hæc, erexit bonus iste Pontifex anno sui Põtificatus quarto vniuersale Gymnasiũ in Regno Nauaræ, in oppido, de Tutela, nuncupato, Tyrasenensis diocesis, vti Romanus continet Registrorum Archetypus. Sed Germanos historicos repeto. 315

Vrbanus quartus P. M.
Cap. CLX.

SVbsequitur in ordine Alexandrum Vrbanus quartus natione Gallus, patriarcha Hierosolimitanus, obscuris aliàs parentibus ortus. Qui elegantia linguæ plurimum va-

luit. † Hîc dicere solitus est: nobilem virum non nasci, sed fieri, veræ virtutis & nobilitatis esse. Suscepto igitur Pontificatu, eandem Manfredi, quam Alexander passus fuerat, & ipse experiebatur tyrãnidem. Quarè ex Galliis milites accersiuit: quos Manfredo obiiceret.
317 † Auctor ipse fuit magnæ solennitatis corporis Christi: quæ etiamnùm à Catholicis Christi fidelibus vniuerso in orbe Christiano summa veneratione quotãnis in Ecclesia Dei celebratur. Cogitauerat Vrbanus à Manfredi aliorumq; tyrannorũ vexationibus se aliquando liberare: idq; sanè ope & auxilio Ludouici Gallorum Regis, ad quem legatos hac de re iam miserat, necnon & Caroli Andegauorum Comitis, confecisset: nisi mors intempesta præproperè intercesisset. Obiit itaq; Perusii post annum sui Regiminis tertium, mensem vnum, die quarto. Vacat tum sedes menses quinquè.

Clemens quartus P. M.
Cap. CLXI.

CLementem quartum, patria Narbonensem, ex pago sancti Egidii oriundum, in legatione Anglica absentem, sacer Cardinaliũ ordo, ob viri sanctitatem, atq; eruditionem, Pontificem Maximum creant. Is enim inter Galliæ totius Iureconsultos primarius fuit.

Præſtantem aduocatum in Regia Frāciæ cu-
ria cum laude egit. Vxorem habuit: ex qua &
prolem ſuſcepit. Enimuerò Vxore defuncta,
Podienſis primo Epiſcopus, dein Narbonen-
ſis Archiepiſcopus, demùm Cardinalis & Sa-
binenſis ſimul Epiſcopus fuit. Cardinalē itaq;
celebri fama, & rerum agendarum exercita-
tione, commendatum, Vrbanus Pontifex in
Angliam ad componendas lites inter Henri-
cum Regem, & Simonem Montisfortis Co-
mitem, Regis conſobrinum, ablegauerat:
quando interueniente Vrbani morte, Car-
dinali huic legato Pōtificia dignitas, concor-
dibus omnium votis, acceſsit. Clemente igi-
tur Pontifice declarato, Manfredi inſidias ip-
ſe veritus, religioſi mendicantis habitu indu-
tus, Peruſium incognitus venit. Quò accer-
ſiti Cardinales, eum deduxerè Viterbiū. Vbi
parare cepit, quæ Caroli Andegauenſis aduē-
tui, contra Manfredum, commoda fore iudi-
cauit. Quamquàm Carolus non multò poſt
Maſsilia ſoluens cum xxx. triremibus mari
Romam per Tyberim aduolarit. Clemēs au-
tem (ut vita illius è Germanorum monimen-
tis delineemus) doctrina, pietate, religiōe, hu-
manitate, modeſtia, & charitate, erga pro-
ximum, & Chriſti pauperes, cumulatè orna-
tus: † bona eccleſiæ ità prudenter erogauit: 318
ut plus Deo, quàm affinibus vel cognatis, tri-
buendū

buendum planè putauerit. Duas is habuit ex prædefuncta vxore filias: quarum vni Monasterium ingressæ triginta libras paruorũ thuronẽsiũ monetæ, pro eleemosina, dedit: alteri verò, quæ viro pari nupserat, trecentas dũtaxat libras thuronẽsiũ, dotis nomine, adnumerari voluit: hac nempè iniuncta prohibitione,
319 ne quicquàm amplius posthac peterẽt. † Habuit & nepotem clericum: cui, ubi comperit, tres illum habere præbendas: quas canonicatus vocant: optionem dedit, vti quam ex tribus mallet, eam vnam haberet: reliquas omitteret. Atquî rogantibus amicis, vt nõ solùm quas habebat nepos præbendas, illi permitteret: sed eum pluribus etiam atq; maioribus augeret: respondit vir sanctissimus: se Deo, non autem carni & sanguini victurum: Deũ sanè ita velle, ut sua in pias causas distribuerẽ-
320 tur: † neq; illum esse dignum Petri successorem, qui plus cognationi, quàm pietati, & Christo, tribueret. Delectabatur mirè Pontifex lectione Bonauenturæ. Reliquum vitæ suæ tẽpus ieiuniis, orationibus, vigiliis, aliisq; pietatis operibus transegit. Hiscè tãdem laudum præconiis ornatissimus, decessit vir sanctissimus, post annos sui Põtificatus tres, mẽse nono: magno de se apud omnes relicto desiderio. Post Clementis obitum contentio inter Cardinales exorta est: quemnàm Cle-

menti ſucceſſorem dignum reperire poſſent.
† Ob eã nimirùm rem ſedes biennium vacauit. 321
Illud quoq; ad pietatis gloriam Sanctiſſimi Pontificis accedit, quôd cùm olim graues & diuturnæ diſſenſiões eſſent inter Belã, Hungariæ Regem, & Stephanum Ducẽ Trãſyluanum, ipſius Bẽlæ filium primogenitum: auctor fuit probus hîc Pontifex pacis inter ipſos Reges demùm ſequutæ, in Inſula Beatæ Virginis, Anno ſalutis Mundi 1266. Quam quidem pacem idem Clemens, ab vtriſq; Regibus per literas et Nuncios rogatus Anno ſuæ ſedis ſecundo Viterbii lubens confirmauit: vti Romanus Regiſtrorum eiusdem Clementis nobis indicat Archetypus.

Gregorius decimus P. M. Cap. CLXII.

GRegorius decimus, ciuis Placentinus, ẽ Vicecomitum familia, Mediolano olim pulſa, ſuum ducens genus, in Aſia tùm exiſtens Pontifex Maximus eſt deſignatus. Vir quippè in omni vita clarus: in rebus gerendis prudens: animi fortitudine pollens. Qui pecunias & rerum humanarum conditionem facilè deſpexit. Humanus fuit ac benignus erga Chriſti pauperes, & eos præſertim, qui ad gremiũ Apoſtolicæ ſedis confugiebant. Huic ſtudia pacis cordi ſemper fuere. † Ideoq; ſu- 322

ſcepto

sceptto munere pontificio, Genuenses & Venetos, magnis inter se cladibus pugnantes, inuicem conciliare studiosius curauit. Quarè Francorum Regis Philippi ad eam rem prudentia vsus, pacem inter illos populos ex sententia confecit. Florentiam dein cum Carolo Siciliæ Rege profectus, exules factos Sueuorum Imperatorum opera ciues, in patriã cõsilio & ope Caroli Regis vsus, reduci curauit.
323 † Indè Lugdunum abiens generale Conciliũ illic celebrat. Ad quod inter alios Paleologus Imperator Constantinopolitanus accessit. Vbi & Rudolphus ab Imperii electoribus Ro
324 manorum Rex est designatus. † Quorum electioni ea nimirùm ratione annuit præstantissimus Pontifex Gregorius, vt electus Rudolphus sequenti anno Romã pro suscipiẽda Imperii corona pacificus accederet. Id quod posteà Rudolphus, Bohemico bello implicitus, minimè præstitit. Proindè rebus in Concilio benè gestis, Gregorius Italiã versus iter arripit. Et quum Bellocadorum peruenisset, Alphonsum Castellæ Regem inibi offendit: qui grauiter questus est, Rudolphum ad Imperium, ipso Alphonso neglecto, fuisse desti-
325 natum. † Verùm Gregòrius Regem multis placauit: & ius, quod sibi ea in re deberi Alphonsus putabat, Rudolpho pridem electo planè cessit. Cumq; Aretiũ sanctus, summaq;

dignus

dignus veneratione, Pontifex perrexisset illic diem claudit extremū: anno suæ administrationis quarto, mēse secundo, die decimo. † Qui & post obitum frequentibus apud se- 326
pulcrum suum miraculis claruit.

Innocentius quintus P. M. Cap. CLXIII.

GRegorium decimum sequitur in ordine Pontificum Innocentius quintus, genere Burgūdus, in sacris literis egregiè versatus, in theologum insignem euasit: qui & ordinis sancti Dominici fuit. Renunciatur is Aretii Pontifex. A quo Florentini per legatos solēnes Romam ad eum missos absolutionem ab excommunicatione, & interdicto, impetrarunt. Venetos & Genuenses, rursum inter se altercantes, in officio & pace continuisset: nisi improuisa morte sublatus fuisset. Vixit quippè in Pontificatu menses quinq; duobus diebus. Qui, anteaquàm summa Pontificatus dignitas sibi accesisset, concionando & scribendo maximam sibi Parisiis comparauit auctoritatem. Et quū doctissimus esset, multa in sacris codicibus vtiliter enodauit: atq; in sententiarum libros præclara quædam quoq; ædidit.

Hadrianus

Hadrianus quintus P. M.
Cap. CLXIIII.

HAdriano quinto, post Innocentium, munus Pontificium defertur. Hîc Genuensis fuit natione, ad Fliscorum familiam suũ genus referens. Vir magno sanè animo fuit: qui, ut Caroli Andegauensis potẽtiam minueret, ad Rudolphum Cæsarem in Germaniam misit: ac vt staret promisis Gregorio decimo factis (Gregorio enim Lugduni promiserat, se in Italiam pro corona Imperiali suscipienda breuî vẽturum) petiit. Cæterùm Rudolphus bello Bohemico implicitus, Imperii iura spernere videbatur. Tutiorẽ quippè Italiam à Carolo & aliis tyrannis Hadrianus reddidisset, cõstitutionemq; de nouo Pontifice eligẽdo, in meliorem formam redegisset: atq; alia vir forti animo præclarè confecisset: si modò ei diuturnior vita fuisset. Vixit in Pontificatu ad quinquagesimum duntaxat diem: vel ut alii scribunt: ad quadragesimum tantum. Vacat tum Petri sedes viginti octo dies.

Ioannes vigesimus primus P. M.
Cap. CLXV.

IOannem vigesimum primum, natione Hispanum, Vlixbona oriundum, professione medicum, Hadriano defuncto subrogant

Cardinales.

Cardinales. Vir ipſe doctus alioquin fuit, & doctorum quoq; amantiſsimus: licet rerum gerendarum ignoratione,& morum inæqualitate, viſus ſit leuis fuiſſe. Ferunt, hunc Medicum Hiſpanum ante Pontificatum multa ſcripſiſſe: præſertim verò canones quoſdam Medicæ arti conuenientes: atq; etiam librũ, quem Medici theſaurum pauperum vocant. Problemata quædam ad imitationem Ariſtotelis ab eo ſunt ædita. Pontificatu ſuſcepto, prima illi cura fuit, Michaelem Paleologum ad ſeruandum promiſſa in Lugdunenſi Concilio facta hortari. Cæterùm Paleologus tergiuerſabatur ſplẽdide: dùm intereà Ioannes ruina cubiculi,quod recens extrui curauerat, Viterbii opprimitur, poſt octauum à delato Pontificatu menſem.

Nicolaus tertius P. M.
Cap. CLXVI.

Nicolaus tertius, patria Romanus ex nobili Vrſinorum familia genitus,ad Pontificium munus poſt longam Patrum deliberationem vocatur. Fuit Nicolaus animi & corporis dotibus præſtantiſsimus. Porrò multa fecit: Plurima tentauit:quæ prudentiã ipſius, & animi magnitudinem planè declararunt. Nihil enim in toto eius Pontificatu antiquius duxit, quàm Caroli Siciliæ Regis vires debilitare:

tare:

tare: Id quod sua ingenii dexteritate effecit. Nàm quum Bertholdum Vrsinum, eius nepotem, Romandiolæ comitem declarasset:
327 † eundem, auctoritate Rudolphi Cæsaris & fauore, ad ipsam Romandiolæ prouinciã pro
328 ecclesia recuperandã haud frustrà misit. †Ecclesiæ Romanæ tum quoq; Bononia reddita est. Ad hæc, latinum Cardinalem, alterum ipsius Pontificis ex sorore nepotem, in Hetru-
339 riam Apostolicæ sedis legatum misit. † Is latinus, vir præstantissimus, Auunculi Pontificis virtuti egregiè respondens, omnem Hetruriam Ecclesiæ recuperauit, pacatam & turbis liberam, ecclesiæ verò Romanæ subiectã, fugatis Gibellinis, planè reddidit. Magistratusq; illi, ecclesiæ nomine, dedit. Fuit Nicolaus vir magni consilii, doctorum virorũ patronus: in partiendis dignitatibus, communis omnibus & æquus. Idcircò Albanum ex ordine minorum, Ostiensem, & Portuensem de ordinè prædicatorũ, ad Cardinalicios promouit honores. Cinxit Viridarium sancti Petri muro. Basilicas sanctorum Petri & Pauli instaurauit. Legitur neminem ante ipsum sacrificasse religiosius eo. Q ui quoties sacrum faceret, illachrymabatur. Erat religiosissimus Nicolaus: tametsi nota carere non potuit: quòd propinquos suos nimis amarit: quibus & multa donarit. Moritur tãdem anno Pon-

tificatus tertio penè exacto, correptus apoplexia.

Martinus quartus. P. M. Cap. CLXVII.

SVbſtituunt in Pontificatu Martinũ quartum Cardinales, natione Gallum, patria thuronenſem. Qui amiciſsimum Regem Siciliæ Carolum in occurſum quum haberet, ad Senatoriam dignitatem, qua fuerat à Nicolao priuatus, reſtituit: ipſoq; Carolo ſuadẽte, Paleologum Imperatorem Conſtantinopolitanum, promiſſa in Lugdunenſi Concilio non ſeruantem, necnon & Petrum Aragonium Siciliam occupantem, anathemate percuſsit. † Peruſinos quoq; ob eruptionem 330
& depopulationes in vicinos æditas, Martinus excommunicauit. Quos tamen demùm ingenti ære multatos Eccleſiæ reſtituit. Bellum deindè in Flaminia aduerſus Foroliuiẽſes, qui ab eccleſia defecerant, geſsit. Quos etiã paulò poſt, Guidone Montis Ferretri adiuuante, in fidem, atq; tutelam recepit. Cùm verò Vrbeuentani ciues, apud quos Pontificiam coronam initio ſuſceperat, & tunc quoq; morabatur, ciuilibus diſſenſionibus (Gibellini .n. Guelphos vi de vrbe expulerant) omnia complerent: illinc Peruſium Martinus diſceſsit: Vbi non multò poſt febricula diu laborauit:

qua et poſtremò occubuit, poſt annum ſui
331 Pontificatus quartum, menſe primo.† Ad cu
ius ſepulchrũ multi valetudinarii poſteà de-
lati, meritis ſanctiſsimi Pōtificis Martini, pri-
ſtinam ſanitatem à Deo Opt. Maximo rece-
pere. Vir ille bonæ mentis fuit: & omnia in
ſuo Pontificatu cum ſanctitate geſsit.

Honorius quartus P. M.
Cap. CLXVIII.

HOnorius quartus, ciuis Romanus, Sabel-
lo ſanguine natus, Pontifex Maximus *Pe-*
ruſii creatur. Romam veniens apud ſanctam
Sabinã in Auentino habitauit. Fouit hîc Pon-
tifex Regum Gallorũ per omnia partes. Nàm
innumerabilia propemodum priuilegia Phi-
332 lippo Franciæ Regi conceſsit: † & Rudolpho
ab Habſpurg, Romanorum Regi, terminum
ad ſuſcipiendam Romæ de manu Pontificis
coronam aſsignauit: quemadmodum in Re-
giſtro huius Pontificis Romano eſt videre.
Sed hiſtoriam ex Germanis repeto. Fuit autẽ
vir in omni eius vita probatus & Chriſtianæ
333 religionis amans. † Ordinem Carmelitum,
non ſatis in concilio alioquî probatum, per-
mutatis in albas clamydibus nigris, confirma-
uit. Vnũ tantũ in ſuo Pōtificatu, Ioannẽ Boc-
camatium, ad Cardinalatus honores promo-
uit. Dicere Honorius eſt ſolitus: viros bonos

& doctos, nõ etiam rudes, & rerum humanarum imperitos, tanto Cardinaliũ senatui esse cooptandos. Cæterùm quòd armis à Guidone Feltrano in Flaminia vexaretur: animũ rei bellicæ adiecit. Qua in re Feltranum ipsum superauit: totamq; Flaminiam breuî in potestatem redegit. Nõ diu post moritur Honorius, Pontificatus sui anno secundo, die primo. Vacauit tum sedes mensibus decẽ. Quoniam apud sanctam Sabinam in Auẽtino, vbi & Honorius obiit, & comitia, de nouo Pontifice eligendo habebantur, Cardinales permulti repentina corporis ægritudine grauiter laborare cœperunt.

Nicolaus quartus P. M.
Cap. CLXIX.

IN sede Petri Nicolaus quartus, natione Picænus, Asculo oriundus, ordinis minorum frater, per hæc tẽpora collocatur. Is Põtifex Maximus renunciatus, ad Reatinam ciuitatem cum curia tota confestim se cõtulit. Indè post annum Romam petens, apud sanctam Mariam Maiorem habitauit. Honoribus purpuræ Monachos ex omni penè ordine donauit. Omnes etenim ex æquo dilexit. Porrò non plus se debere affinibus suis & cognatis, quàm ciui bono, arbitrabatur. Basilicam Sanctæ Mariæ Maioris, auxilio etiam Cardina

lis Iacobi Columnenſis, reſtituit. Baſilicam quoq; Lateranenſem ea, qua oportuit, parte inſtaurauit. Sub hoc Pontifice, viro quippe bono, infælicia plura orbi Chriſtiano acciderunt. Vrbs Roma ciuilibus agitata diſsidiis, ciuium cruore maduit: funeſta ædificiorum incendia vidit. Tripolim Sultanus ferro, atq; igni deleuit. Vnicum tantùm in huius Pontificatu fuit ſolatium: pax nempè inter Arago-
334 nios & Gallorum Reges conſtituta.† Vniuerſitatem, ſiuè Gymnaſium generale in Monte Peſſulano, quod hodiè omnibus celebre eſt, Apoſtolica auctoritate erexit hîc Nicolaus, anno ſui Pontificatus ſecundo. Literarũ verò erectionis tenor in ſacra Archiui æde apud Vaticanum etiamnùm legitur. Quarto deindè Pontificatus Nicolai anno Rudolphus ab Habſpurg, Cæſar Germanus, moritur: Adolphusq; in eius locum aſſumitur. Nicolaus autem tædio animi (ut quidam putant) quòd malè omnia ſibi cedere videret, Pontificatus ſui anno quarto, mēſe primo Romæ ex hac vita migrauit. Vacat tum ſedes biennium, menſes tres.

Celeſtinus quintus P. M.
Cap. CLXX.

CReatur Pontifex maximus, Petrus Moroneus, patria Eſernienſis, profeſsione Anachorita:

chorita: Cui, Celestino quinto, nomen inditum fuit. Incoluit Cœnobiũ vir iste à Sulmone distans secundo milliario: qui, Carolo Siciliæ Rege, & Latino Cardinali, auctoribus, Pōtifex, ut dixi, eligitur. Decreto itaq; electionis de se factæ, hortante Carolo Rege, assensit. Cardinalibus proindè accersitis, in Aquila Ciuitate consecratur: duodecimq; è vestigio creat inibi Cardinales. Seruabat autem Celestinus idem vitæ genus, eandem normam, atq; austeritatẽ, in qua antehac multos annos heremita fuerat versatus: paucis extrinsecus dignitati concessis. Sed ipse modicam, vel omninò nullam, rerum experientiam calluit: & senilis corporis imbecillitas eum ab actione repulit. Ideoq; Aulicorum dolis tanto magis expositus fuit. Hinc nimirùm multa, quæ cœpta erant, ilicò omitti: & pleraq; vicissim perperàm, ac sordidè fieri, cœptum est. Vociferabantur pleriq; palàm, perniciosas esse Viri insensati ineptias. Quæ omnia sancto viro renunciata hortamento fuerunt, ut Pontificiæ dignitatis graue onus deponeret. Pontificis consilium quum ad Carolum Regem deferretur: ipsum permouit, vt Cœlestinũ, Regni sui decus charissimum, Neapolim duceret. Quo sanè in loco Rex Pontificem à proposito auerti posse sperabat. Verùm Cœlestinus, suasu Benedicti Cardinalis Caietani, imparẽ
se

se iuncto muneri planè iudicauit. Ideoq;
constitutionem protinus ædidit: qua Pontifici ROMANO, abdicare se magistratu, licere de-
335 clarabatur. † Tùm haud multo post, conuocato Cardinalium Collegio, Pontificatu, quẽ plus minus sex mensibus administrauerat, se prorsus abdicat: potestatemq; alium substituendi Cardinalibus facit. Post non multos dies Benedictus ille, Cardinalis Caietanus, in summum Pontificem eligitur. Cui Bonifacio octauo nomen posteà fuit. Petrus verò Moroneus ad heremũ clam rediens, missis à Bonifacio equitibus, de intinere ad arctam custodiã arcis cuiusdam Campaniæ retrahitur. Siquidem Bonifacius, vir ipse astutus, nè populi Petrum potius Moroneum, ob sanctitatem conspicuum, quàm ipsum doctrina elatum, pro Vicario Christi deinceps agnoscerent. Enimuerò custodiæ asperitas accelerasse bono viro mortẽ, credita est. Sunt qui scribant, Moroneum miraculis post mortem claruisse, ac propterea ad sanctorum album à Clemente quinto relatum.

Bonifacius octauus P. M.
Cap. CLXXI.

IS erat Christi Redemptoris annus 1294. quando Neapoli Bonifacius octauus, dimisso per Celestinum quintum Pontificatu,

tu, ex Campania oriundus, ciuis Anagninus, ad ſummum Pontificatus gradum in Vigilia Natalis Domini euehitur: Vir quippè doctrina, & rerum cognitione inſignis: Diu ſiquidẽ in Romana curia verſatus, per omnes dignitatum gradus eò tandem peruenerit. Nonnihil tamen ambitionis notam haud vitauit: quòd dum ageret Cardinalem, Pontificatum auidè nimis præoptauerit. Suſcepto Põtificatu, laude dignũ præſtitit: † quòd celebritates Apo- 336
ſtolorum, Euangeliſtarum, & quatuor Eccleſiæ Doctorum, inſtituit. Ludouicum filium Caroli ſecundi Siciliæ Regis, de regia ſtirpe Gallorum natum, ordinis minorum, ob eius ædita miracula, in Beatorum ordinẽ retulit. In iure Pontificio celeberrimum codicem, cui ſexto nomen eſt, ſapienter ædidit. † Eu- 337
gubium ciuitatem, quæ Gibellinorum motibus ab Eccleſia defecerat, breuî recuperauit. Studioſus fuit hîc Bonifacius pacis & tranquillitatis inter Germanos & Gallos: † proptereà Alberto Romanorum, & Philippo Franciæ, Regibus, ſuo iure præcepit, nè alter alterius ditionis fines attingeret, ſicut in Regiſtro huius Bonifacii Romano, cernere eſt. Ad 338
Germanicam redeo hiſtoriam. † Alberto Duci Auſtriæ, in Romanorum Regem electo, cõfirmationem Imperii bis, terq́;, quaterq́;, Oratoribus miſsis, petenti negauit: quamquàm 339

po ſtmodùm,

postmodùm ad æmulationẽ Philippi Francorum Regis toties petitam confirmationem
340 semel tandem concesserit. † Iubileum singulo quoq; quinquagesimo anno, necnon & cẽtesimo haberi statuit. Quamobrem quum tunc verteretur annus Christi 1300. tanta vndiq; hominum multitudo Romam convolauit: vt per vrbem amplissimam vix quisquàm, præ hominum frequentia, incedere
341 potuerit. † Franciæ regnum, propter violatum à Philippo Rege in personam legati Põtificii ius gentium, Alberto Imperatori adiecit: ut vna eademq; opera Philippum regno Bonifacius priuauerit: Alberto autem Imperii titulos & Franciæ Regnum simul contulerit. Philippus verò tanta à Bonifacio affectus molestia, Saram Columnensem, anteà à Põtifice eiectum, atq; alios Gibellinos, in Bonifaciũ excitat: vt noctu Anagniæ in paternis ædibus, nihil tale sibi Pontifex metuens, ab his caperetur. Captus itaq; Bonifacius Romam perducitur: vbi intra quartum & vigesimum diem, dolore animi confectus, interiit: Pontificatus sui anno octauo, mense nono, die decimo septimo.

Benedictus Vndecimus P. M.
Cap. CLXXII.

INteritus Bonifacii visus est cõmonefacere

Cardinales, ut primo quoq; tēpore noui Pontificis electioni studerent. Quarè Perusium profecti, intra duodecimum diem Benedictum vndecimum, patria Taruisianum, ordinis prædicatorum, Pōtificem Maximū creāt. Hîc Benedictus à primis eius annis religionē prædicatorum ingressus, tantum profecit, quòd Generalem (quemadmodum vocant) Vniuersus Monachorum ordo illū haberet: subindê Cardinalis Ostiensis fieret. Vir quidem summo Pōtificatu dignissimus: qui magnum breuī suæ virtutis exemplum ædidit. Sic nanq; porrò vixit: ut post mortem inter beatos meritò habitus sit. Is Guilielmū Gallicum quendam, vnà cum nonnullis aliis, propter captum olim Bonifacium octauum, excommunicatos esse declarauit. † Philippo Regni Franciæ titulum, libertates, & priuilegia, per Bonifacium pridem ablata, restituit. Ioānem & Iacobum Columnenses à Bonifacio dudùm eiectos, in gratiam recepit. Volutabat animo sanctissimus vir, Italicas res pace & tranquillitate componere: deindè aduersus Tartaros, Syriam, & Palestinam, ingressos expeditionem parare. Ad quam rem commodius peragendam, Perusium versus profectionem instituit. Verùm eò vbi peruenit, morbo correptus obiit post octauum mensem sui Pontificatus, die decimo septimo. 342

Sepelitur

Sepelitur ibi magna funeris pompa in Ecclesia prædicatorum. Vacat tum sedes Petri mēses vndecim.

Clemens quintus P. M. Cap. CLXXIII.

CLemens quintus, natione Vasco', Burdegalensis Episcopus, a' Cardinalibus Perusii congregatis, & ciuium Perusinorum impetu compulsis, post longam variamq; disceptationem, absens in summum Pontificem eligitur. Qui decreto electionis apud Burdegallam accepto, Lugdunum proficiscitur, illucq; ad se literis Cardinales vocat. Obediunt
343 Cardinales: † & curia Romana in Galliā transfertur: Vbi septuaginta quatuor annos, aut verius septuaginta duos, non absq; multis Ecclesiæ Dei præuaricationibus, & incommodis, tum demùm fuit: Siquidem ea translatio plurima Populo Christiano intulit detrimēta. Coronationi Pontificis Lugduni habitæ interfuerunt Philippus Rex Frāciæ, Carolusq; eius frater ex Italia pridem reuersus, Ioannes Britanniæ Dux, & omnis reliqua totius Galliæ nobilitas. Dum autem nobilissima hæroum cohors per ciuitatem magna Pompæ celebritate incederet: murus ex tempore corruit. Cuius sanè casu Britanniæ Dux, vnà cum pluribus aliis inferioris ordinis hominibus, inte-

riit. Carolus Regis frater debilitatus, et Pontifici ipsi in turbam delato Pontificium Regnum de capite excidit, vt Iaſpidem precioſiſsimum eius mitræ perdiderit. Promouit Clemens tot Gallicæ nationis viros ad purpuræ honores: vt quis facilè coniicere potuerit, Potificem Romanum non, niſi Gallicum, deinceps futurũ. Ioannem verò & Iacobum Columnenſes priſtinæ dignitati reſtituit, & Cardinalicio gallero ornauit. Cæterùm verò, nè Romani abſentiam Pontificiæ curiæ diuturniorem ægrè ferrent, tres Cardinales, quibus ſenatorii muneris poteſtatem tribuit, Romã ablegauit. Quorum nutu ipſa Roma, & vniuerſa deniq; Italia gubernabatur. † Pontificis 344
iuſſu, Dulcini & Margaritæ hæreſis, qua mares & fœminæ ſimul indiſcriminatim habitãtes, apud Nauarienſes in fœditatem veneris promiſcuè volutabãt, igni, & gladio fuit ſublata. Templariorum religionem Clemens penitus aboleuit. † Venetos, quia Ferrariam ſibi 345
occuparant, anathemate percuſsit, ſacramentaq; illis prohibuit. † De Florentinis & Lucẽ- 346
ſibus, qui expugnare Piſtorium ciuitatem, ad Pontificis Imperium, deſiſtere noluerũt, eadem deſumpta eſt vltio. Poſteà verò Clemẽs ad componendum Eccleſiæ ſtatum animum appulit. † Concilium proindè inter pleraq; 347
alia anno 1311. Vienna, ciuitate Narbonenſis

Galliæ,

Galliæ, generale habuit. Cui plures quàm trecenti Epiſcopi, præter alios prælatos, interfuere. In eo Concilio Petrum Moroneum, cui in Pontificatu Cœleſtino fuerat nomen, inter ſanctos confeſſores retulit. Perutilem Clementinarum librum, à ſe aliàs compoſitũ, in eo promulgauit Concilio. De ſubueniendo Hieroſolimorũ rebus afflictis, ſæpius Clemens tum in Concilio mentionem fecit. Sed cum variis corporis ægritudinibus conflictatus, octauo tandem ſuæ Sedis anno, mẽſe decimo, die decimo quinto, ex hac vita migra-
348 uit. † Caret tùm ſedes Petri paſtore annos duos, menſes tres, dies ſeptemdecim. Non ſatis etenim Cardinalibus conſtabat, quem potiſsimum ad id muneris deligerent. Neq; illis temporibus diſſenſio minor fuit inter Imperii electores: qui mortuo Henrico ſeptimo, quem ad Imperium eligerent, habere non ſatis videbantur.

Ioannes vigeſimus ſecundus P. M. Cap. CLXXIIII.

AD Ioannem vigeſimum ſecundum Caturcenſem ſummus Pontificatus, poſt diutinam vigintitrium Cardinalium altercationẽ, Lugduni in Monaſterio fratrum prædicatorum defertur. Is Pontifex, ſuſcepta de more Pontificia corona, Auenionem cum omni

curia

curia contendit. Vbi octo Cardinales in ieiu-niis quatuor temporum aduentus Domini creauit. † Ludouicum Bauarum in Regem 349
Romanorum electum, tantum abeſt, ut confirmarit, quò d etiam exautorauit: quia multa in Fridericum, eiuſdem Ludouici conſobrinum, & in electorum quoq; diſcordia ad Imperiũ electus, præter fas iusq; admiſiſſet: atq; plura de Imperio ante Pontificis cõfirmationem conceſsiſſet, adminiſtraſſetuè, quæ veri, ac legitimi Imperatoris poteſtatem excederent. Vir vtiq; doctiſsimus, & magna prudẽtia decoratus fuit ipſe Ioannes. Doctis viris amanter fauit. Eccleſiam Toloſanam, quam vnicè dilexit, Metropolitanam fecit: ob idq; ſex ciuitatis oppida in totidem ciuitatum dignitates & nomina extulit. Rebus nouis nonnihil ſtuduit: ex vno ſiquidẽ Epiſcopatu duos quandoq; fecerit: & ex duobus nonnunquàm vnum. Abbatias aliquas in Epiſcopatus conuertit: & ècontra Epiſcopatus in Abbatias tranſtulit. Librum Clementinarum pridem ab anteceſſore æditum, ſua auctoritate, confirmauit. Ordinem Grandimontenſem, quorundam improborum factionibus labefactatum, reſtituit, reſectis his, quæ ordini obfutura erant: additisq; præceptis quibuſdã, quò tanta religio conſtaret. Cæſarauguſtanam Eccleſiam, quam magnoperè dilexit, in Metro-

polim

polim euexit: quinq; Cathedralibus Ecclesiis Tarraconensis diocesis eidem traditis. Nouũ ordinem militum Christi in Lusitania contra Saracenos instituit. Duos Thomas (cùm alia plura Ioannes rem Ecclesiæ spectãtia præclarè egisset) vnum Erphordiensem Episco-
350 pum, † alterum Aquinatem, ordinis prædicatorum, in album Sanctorum Christi confes
351 sorum rẽtulit. † Posteà Ludouici Bauari electione abrogata, illum ceu ecclesiæ rebellem atq; schismaticum, censuris subiecit Ecclesiasticis: & multos tũm hæreticos anathemate percussit: igniq; exuri præcepit. Postremò deniq; anno ætatis suæ nonagesimo Auenione decedit, Anno nempè sui Pontificatus decimo nono, & mense quarto. Hîc tantam vim auri in thesauris ecclesiæ dicitur reliquisse, quantam anteà vnquàm nemo.

Hîc probus Pontifex summæ pietatis opera cùm in omnes, tùm erga Angliæ Reges & illorum subditos præsertim, iugiter exercuit. Inter cætera verò vnam eius epistolam, de Romano Registrorum Ioannis Archetypo sumptam, huc fideliter trãscribere libuit:
352 quò & pium Ioannis Papæ studium, † & aliqua Apostolicæ sedis Romanæ beneficia in Anglos, & Hybernos haud mediocria, in hominum reuocentur memoriam. Eius Epistolæ verba huiusmodi sunt.

Ioannes

Ioannes uigeſimus ſecũdus Chariſsimo in Chriſto filio Eduardo Regi Angliæ Illuſtri, Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

PAternum amorem ad tuæ celſitudinis in-
crementa, fili chariſsime, gerimus, dum
te ad ea, quæ iuſto placeant iudici, tui regni,
terrarũ, & ſubditorum tuorum, ſint oppor-
tuna quieti, & famæ tuæ pariter & honori
proſpiciant, ſollicitis hortationibus inuita-
mus. Propter quod in iis perſuaſiones noſtras
deuota debes mente ſuſcipere, & ad execu-
tionem illarum te paratum & flexibilem ex-
hibere. Ecce, fili, quaſdam recepimus literas,
directas pridem per Hybernicos magnates, &
populum, dilectis filiis noſtris Anſelmo titu-
li ſanctorum Marcellini & Petri, præsbytero,
& Lucæ S. Mariæ in via lata diacono, Cardina-
libus, Apoſtolicæ ſedis nunciis, & per eos no-
bis ſuis incluſas literis deſtinatas: † in qua- 353
rum ſerie vidimus inter cætera contineri,
quòd cùm fœlicis recordationis Hadrianus
Papa, prædeceſſor noſter, ſub certis modo, &
forma, diſtinctis apertius in Apoſtolicis lite-
ris indè factis, claræ memoriæ Henrico Regi
Angliæ, progenitori tuo, dominium Hyber-
niæ conceſsiſſet: ipſe Rex, ac ſucceſſores ip-
ſius Reges Angliæ, vsq; ad hæc tẽpora modũ
& formam huiuſmodi non ſeruantes, quini-
mò eos

mò eos

mò eos transgredientes indebitè afflictionibus, & grauaminibus inauditis importabiliũ seruitutum ipsos diutius oppresserunt. Nec fuit hactenus, qui reuocaret illata grauamina, aut errata corrigeret: non fuit quem pia cõpassio super eorũ contritione moueret. Quãuis super his ad te recursus habitus fuit, & clamor validus oppressorũ aures tuas quandoq; pulsarit. Vndè talia ferre nequeũtes vlterius, coacti sunt se à dominio tuo subducere, &
354 alium in suum regimen aduocare. † Hæc, dilectissime fili, si veritate nitantur, tanto nimirùm infestiora nostris accedũt affectibus, quanto desideramus intensius, ut tibi prospera cuncta cedant: circa illa versari sedulò debes, eaq; promptis affectibus exequi, quæ tuo sint placita creatori: & ab omnibus abstinere sollicitè, per quæ contra te debeat prouocari Deus ipse, ac Dominus vltionũ: qui gemitus afflictorum iniustè, minimè despicit: & qui propter iniustitias peculiarem suum deiecisse describitur Populum, & translationem fecisse regnorum. Quanto etiam desiderabilius, iis præsertim impacatis temporibus, cupimus te illis libenter intẽdere, per quæ tuorum corda fidelium ad tuam beneuolentiam & obedientiam debeant allici, & illa prorsus vitare, quibus valeant à tuæ cultu deuotionis auelli. Quia itaq; fili, tua non modicum in-

tereſt, huius nouæ mutationis vitare diſpendium, quàmplurimum expedit, ut hæc non negligantur turbationis initia: nè illis periculosè creſcẽtibus ſerò medicinæ remedia præparentur. Eccelentiã regiã ſollicitamus attẽtè præſentibus ſanè nihilominus conſilio ſuadẽtes, quatenus hæc prudẽti meditatione conſiderans, & cũ tuo diſcreto conſilio conferens, ſuper illis, circa præmiſſorum grauaminũ correctionem, ac reformationem debitam, & feſtinam, viis & modis decentibus, ſic ſufficiẽter prouideri mandes, & facias, ſic diſcriminoſis principiis in hac parte obſtare procures, quòd & illi, per quem regnas, placere valeas, & te in iis eficaciter implẽte, quod debes, cuiuſuis aduerſum te iuſtæ querelæ materia cõquieſcat: per quod iidem Hibernici ſaniori ducti conſilio tibi, ut domino, pareant: aut ſi, quod abſit, in cœpta rebellione manere voluerint, cauſam ſuam in apertam iniuſtitiam, te apud Deum & homines excuſato, conuertant. Vt autem de prædictis grauaminibus et querelis, quibus prædicti innitũtur Hybernici, tuis ſenſibus innoteſcant ad plenũ, præſcriptas literas miſſas Cardinalibus antedictis cũ forma literarũ, quas prædictus Hadrianus prædeceſſor noſter eidẽ Henrico Regi Angliæ de terra Hyberniæ conceſsit, tuæ magnitudini mittimus præſentibus introcluſas. Datũ, &c.

Addiscant hinc ergò Angliæ Reges & Reginæ (si non & aliàs sæpius) qualibus & quantis maximorum beneficiorũ nexibus Romanæ sedi & Vicariis Christi iure sint deuincti.

Benedictus duodecimus P. M. Cap. CLXXV.

BEnedictum duodecimum, ciuem Tholosanum, ordinis Cisterciensis Monachum, Ioanni vigesimo secundo defuncto Auinione Cardinales substituunt. Benedictus, suscepta ouium Christi cura, nihil prius duxit, quàm promulgatas à Ioanne in Ludouicum Bauarum censuras repetere. Tùm verò, Italia tumultibus, atq; ciuilibus dissensionibus plena, verebatur Pontifex, nè ab externo aliquo
355 hoste, vacante Imperii sede, occuparetur.† Ideoq; Luchinum Vicecomitem, & Ioannem eius fratrem, Archiepiscopum Mediolanensem, Mediolani, ac aliarum vrbium, quas possidebant, Vicarios fecit: simili modo Mastinũ Scaligerum, Veronæ & Vincentiæ: Gulielmum Gonzagam, Mantuæ & Regii: Albertinum Carrariam, Paduæ: Opicium Estensem, Ferrariæ, Mutinæ, & Argentæ, Vicarios, Apo-
356 stolica auctoritate, constituit. † Verùm quia portio Estensi data ad ius & dominium Romanæ Ecclesiæ pertineret: censum illi decem millium aureorum quotannis ecclesiæ persol-

uendum impoſuit. In toto eius Pontificatu Benedictus ſex præsbyteros Cardinales, viros egregios, vndiq; accerſitos, creauit. Tantæ prætereà fortitudinis atq; conſtantiæ fuit, vt à recto neq; precibus, neq; vi, neq; præmio, aut pollicitationibus, moueri potuerit. Porrò bonos dilexit: malos palàm odio habuit. Iungere Philippi Franciæ Regis, & Eduardi Regis Angliæ, animos fœdere pacis per legatos ſæpẽ (ſed fruſtrà) tentauit. Aedes Põtificias extruxit. Baſilicæ ſancti Petri tectum, ſuo iuſſu & impenſa, eſt reſtitutum. Tandem Benedictus finem viuẽdi facit, anno ſuæ adminiſtrationis ſeptimo, menſe tertio, die xvii. Magnã vim auri, non cognatis & affinibus, ſed Eccleſiæ reliquit. In morte autem optimi & doctiſ-
ſimi Pontificis collachrymarunt omnes. †Di- 357
cere ſolitus eſt Pontifex: talis eſto filius, quales cupis habere gnatos. Et rurſus: Malus mortem, bonus verò vitiũ potius formidat. Quæ ſcis, legendo ſerua: quæ neſcis legẽdo diſce. Aequè turpe eſt, carere amicis, ac eos ſæpè mutare, &c.

Clemens ſextus P. M.
Cap. CLXXVI.

CLementi ſexto, patria Lemonicenſi, anteà monacho, ſummus Pontificatus Auenione offertur. Fuit hîc vir magna eruditio-

ne & eloquentia præditus: liberalis in omnes & perhumanus. Qui primo sui Pontificatus anno octo præsbyteros Cardinales creat: diaconos duos: nempè fratrem suum Monachũ Tullensis professionis: & Guilielmum ex sorore nepotem. Verùm quum audiret, totam Italiam tumultibus agitari: Luchinum & Ioãnem duntaxat Vicecomites, Vicarios Insubrum confirmauit: de reliquis Italiæ principibus nulla penitus facta mentione. Existimabat enim solos Vicecomites Ludouico Bauaro, Italiam quandoq; forsan petituro, viribus
358 resistere posse. † Ludouicus igitur Tridentũ vsq; posteà veniens quàmplures Vicarios, in ditione Iuris ecclesiastici, tyrannicè constituit. Quod quidem Ludouici facinus Pontificem, ac eius successores perpetuis affecit incommodis. Porrò Ioannes quidam, vrbi Romæ præfectus, nonnulla in Viterbiensium finibus paterna possidens hæreditate, Vicarius Imperialis in Viterbio est factus. Eadem auctoritate Galeottus Malatesta & fratres in Arimino, Pisauro, atq; Fano: Antonius Ferretanus in Vrbino: & alii aliis in locis Vicarii Imperiales sunt declarati. Clemens autem nonnullos Cardinales Auenione Romam misit: Qui statum vrbis componentes, Petrum Saram Columnensem, & Ioannem Vrsi filium, Senatores vrbis declararunt. Tùm verò Nicolaus

colaus

colaus Rencii, publicus ſcriba, qui omnem poteſtatem Romanæ vrbis ſibi arrogauerat, ad Carolum Bohemiæ Regē, mutata veſte, incognitus profugit. Qui quidē Carolus cùm eſſet opera Clementis Pontificis ab electoribus Imperii Cæſar deſignatus, eundē Nicolaũ Rencii Auenionem Pontifici miſit. Iubileum anno ſalutis 1350. Romæ Pontifex, Romanis petentibus, haberi voluit. Nouiſsimè Clemens in cunctis boni paſtoris officio functus, Anno ſalutis 1352. ſui verò Pontificatus anno decimo, menſe ſeptimo, die vigeſimo octauo moritur Auenione.

Innocentius ſextus P. M.
Cap. CLXXVII.

COllocatur in ſede Petri Innocentius ſextus, patria Lemonicenſis, Iuris Pontificii & ciuilis doctor præclarus. Fuit Innocentius vir integerrimæ vitæ, magnæq; adeò Cõſtantiæ & ſeueritatis. Beneficia eccleſiaſtica non niſi probatiſsimis, cùm vita, tùm moribus, viris contulit. † poſt eius coronationem 359
ilicò præcepit, vt omnes prælati, ac deniq; cuiuſuis ordinis eccleſiaſtica habentes beneficia cæteri, ſub anathematis pœna, ad ſuas abirēt Eccleſias. † Dictitabat enim, oues paſcuas 360
à proprio Paſtore, non autem à mercenario, cuſtodiri debere. Sũptus quoq; domeſticos

Domi

Domi ſuæ imminuit: Familiam ſuam ad certum quendam & honeſtum probatiſsimorũ virorum numerum redigens. Idem æquè ut facerent Cardinales, ſæuero ædicto, præcepit. Auditoribus ſacri palatii ſalaria præſtituit: nè ob inopiam muneribus forſan quandoq; corrumpi poſſent. Hîc Pontifex in victu parcus: in bellicis expeditionibus ampliſsimus fuit. Cùm igitur Prælatorum quemq; ad proprias
361 Eccleſias ablegaſſet: † nihil antiquius ſibi duxit, quàm Italicas vrbes & prouincias Eccleſiaſticæ iuriſdictionis è Tyrãnorum manibus eripere. Quamobrem & Egydium Carillam hiſpanum, nobili genere natum, Sabinorum Epiſcopum Cardinalem, Legatum in Italiam mittit. Egydius verò vir magna vittute, magnoq; ingenio præditus, omnia ex voto de faucibus Tyrãnorum, fœlici ſydere, extorſit. Huius Innocentii Pontificis ſuaſu & prudentia inter Venetos & Genuenſes fœdus conſtituitur: Pax inter Piſanos & Florentinos fit:
362 † Romanorum diſcordias, in creandis Senatoribus in vrbe obortas, externo Senatore Romã miſſo, ſapienter ſuſtulit. Cupiuit magnoperè Pontifex, bellum, quod inter Gallos & Anglos gerebatur, tollere: Claſſem aduerſus Chriſtiani nominis hoſtes parare in animo illi fuit. Cæterùm tot animi curis affectus è vita deceſsit: anno nempè ſuæ adminiſtrationis

nono, menſe octauo, die ſexto. Sepultus in Monaſterio Diui Andreæ, Carthuſienſium ordinis: quod ipſe Pontifex extra Aueniõnē proprio ſumptu cũ dote cõgrua extruxerat.

Vrbanus quintus P. M.
Cap. CLXXVIII.

VRbanus eius nominis quintus, Patria Lemonicenſis, ſancti Victoris Maſsilienſis Abbas, conſenſu omnium, etiam abſens, ad ſummũ Põtificatus apicem Auenione euehitur. Hîc Vrbanus vir quippè fuit ſingularis virtutis, ingentis animi, innocentiſsimæ vitæ. Qui propter res in Italia componendas Egydium Cardinalem, de latere Legatum, protinus cõfirmauit. Demùm Vrbanus ipſe quarto ſui Pontificatus anno in Italiam, rerum penitus componendarum cauſa, aduenit. Ad quem Carolus quartus ſeſe (honoris & reuerentiæ cauſa) protinus contulit. †Vrbanus au- 363
tem Apoſtolorum Petri & Pauli capita, apud Sancta Sanctorum reperta, indè argenteis vaſis recondita ad altare maius eccleſiæ Lateranenſis contulit. In Vrbe Veteri & Monte Faliſco pallacia (vitandi Romani æſtus gratia) pro tranſalpinis aulicis, & officialibus, quos in Italiã adducere certò ſtatuerat, extrui curauit. Galliam verò repetiturus, Ioannē quēdam Haucut egregium copiarum Ducem, ē

carcere

carcere tunc emissũ, copiis illis omnibus præfecit, quæ anteà sub Egydio, haud multò antè defuncto, militarant. Reuersus dein in Gallias Pontifex, sanctitate vitæ, fama, & opinione', celebratissimus, Massiliæ moritur, anno sui Regiminis octauo, mense quarto.

Gregorius vndecimus P. M. Cap. CLXXIX.

GRegorius vndecimus, patria & ipse Lemonicensis, ad summum Pontificatum, omnium consensu Auenione vocatus, post Vrbanum accedit. Hunc enim adolescẽtem, vix decimum septimum annum natum, Clemẽs vi. eius patruus, Cardinaliũ collegio cooptauit: & nè videretur carni & sanguini plus, quàm ecclesiæ Dei, consuluisse: ipsum ad Baldum, virum in iure Pontificio & ciuili excelsum, Perusii tum publicè docentem, disciplinæ gratia, misit: vbi in quauis liberali disciplina plurimùm profecit. Ad hæc, Gregorius tã mitis, tamq; pius, humanus, & nemini molestus, semper vixit: vt ab omnibus valdè diligeretur. Suscepto igitur Põtificatu, de suo in Italiã reditu cœpit cogitare. Animaduertebat .n. res ecclesiæ sic longè melius (Si Romæ præsens ipse fuisset) disponi posse. Dum hæc animo Pontifex versaret: † Episcopus quidam ab
364 ipso Pontifice monitus, vt ad suam iret eccle-

ſiam, familiariter fiſus, & tu, inquit, ſancte Pater, cur ad tuam non accedis eccleſiam? Indè Gregorius maturandam profectionem deſtinauit. Verùm quia propinquis, affinibus, & toti deniq; Galliæ, id minimè gratum fore proſpiceret: Triremes in Rhodano (nemini patefacta cauſa) parari iubet. Neq; tùm multò poſt Pontifex, vnà cum his, quos pridem adeſſe iuſſerat, ſecundo flumine vna & viginti triremibus delapſus in mare, iugi nauigatione (tempeſtatibus ſpretis) Romam Ianuario menſe peruenit: anno nẽpè Chriſti 1376. qui quidẽ annus fuit ſextus Pontificatus Gregorii: ſeptuageſimus verò ſecundus translatæ in Galliã Apoſtolicæ Sedis Romanæ. Fuit autem illa dies Romano populo lætiſsima: Florentino autem inuiſa. Indigebãt quippè omnia Romæ aduentu Pontificis. Porrò Vrbis mœnia, Baſilicæ omnes, atq; priuata ædificia, ruinam vndiq; minabantur. Sed illa Pontifex magna ex parte reſtituit. Labefactos ciuium mores in vrbe, quæ olim vniuerſum terrarũ orbem, humanitatem, vrbanitatemq; docuerat, compoſuit. Poſita itaq; Romæ ſua ſede, Põtifex (vti bonum Paſtorem decuit) omnia circumſpicere cœpit: ac propterea pia mente ad Florentinos, pacis ineundæ gratia, miſit. Quã illi ſuſpectam habentes, artibus ſpreuerunt. Enimuerò cum Bernaboue Vicecomi-

te,

te, illorum antiquo hoste, fœdus ineunt: Ioãnem Haucut, militarem sedis Apostolicæ Ducem, pecunia corruptum, in suas partes trahunt: atq; alia id genus plura Florentini con-
365 tra summum Pontificem agunt. † Quibus permotus Gregorius anathemate eos notat, sacraq; illis interdicit. Cæterùm Florentini sacerdotes suos sacra facere cogunt: Pontificis iussa spernunt. At verò Gregorius non amplius verbis immorandum ratus, bellum ipsis mouit. Sed hæc & alia dùm vir sanctus agit, quæ ad Pontificem pertinent, morbo correptus Anno Christi 1378. moritur: Anno autẽ suæ administratæ sedis octauo, mense quinto, quinto Kalẽdas Aprilis. Sepelitur in æde sanctæ Mariæ, in via noua, magno cum omniũ gemitu & lachrymis.

Vrbanus sextus P. M.
Cap. CLXXX.

VRbanus sextus, genere Neapolitanus, in Pontificatu per hæc tempora sufficitur.
366 Qui vita & moribus incompositis fuit. † Sub quo & horridum schisma cœpit: nouẽ & triginta deinceps annos vsq; ad Martinum quintum in orbe Christiano vigens. Porrò Cardinales per obitum Gregorii vndecimi conuenientes apud templum Diuæ Mariæ nouæ: quò iusta Gregorio de more persoluerent:

Romani tùm ciues blandè prius Cardinales rogarunt, ut Romanum aliquem, aut ſaltem Italum, Pontificem Maximum crearent: deindè ipſis Cardinalibus conclaui incluſis, idẽtidem à Populo Romano acclamatum fuit: impræſſio tamen ipſis Cardinalibus facta dici nulla potuit. Quibus ita peractis, Cardinales Vrbanum ſextum, ut diximus, Pontificem renunciarunt. Cæterùm Gallici Cardinales, octo nempè, electionem de Vrbano ſic factam, quam vicioſam eſſe putabant, ægro animo ferentes, adueniente æſtate, Vrbanum Pontificem rogant, ut eis Anagniã, mutandi, propter æſtum, aeris gratia, proficiſci liceret. Licentia abeundi impetrata, Roma abeunt, nouumq; Pontificem eligunt: cui Clementi ſeptimo nomen imponunt: tuncq; ſchiſma peſtilentiſſimum ineunt. Enimuerò Italia, Germania, & Pannonia Vrbanum: Gallia autem, Hiſpania, Cathelonia, & Britannia Clementem fuerunt ſequutæ. Morirur tandem Romæ Vrbanus poſt annum ſuæ electionis vndecimum, menſe octauo. Clemens autem Auenione interiit poſt annos quindecim ſui Antipapatus.

Bonifacius nonus P. M.
Cap. CLXXXI.

SVcceſſit Romæ Vrbano Bonifacius no-

nus, ciuis Neapolitanus, anno Chriſti 1391. Hîc annorum triginta fuit, quando Pontifex eſt electus. Vixit tamen in toto illo Pontificatu, iuuenis admodùm, absq; repræhenſione. Vir magno animo, bonoq; conſilio fuit. Omnem nanq; Romani populi auctoritatem in Romanos Pontifices, primus omnium tran-
367 ſtulit. † Magiſtratus Romæ ſuo arbitratu liberè conſtituit. Arcem Sancti Angeli & Pontes muniuit. Iubileum anno Chriſti 1400. Romæ celebrauit. Ladislaum adoleſcentem in pater-
368 no Apuliæ regno collocauit. † Studium generale in ſua patria erexit. Brigidam Viduam ſanctorum albo adſcripſit. Deniq; obiit cum Romæ vixiſſet annos quatuordecim, menſes nouem. Cæterùm quòd Auenione deceſſerat Clemens, vt diximus, ſubſtituunt inibi Gallici Cardinales Benedictum tredecimum, natione Hiſpanum. Qui vixit in ſuo Antipapatu annos XXI. nempè ad tempora vsq; Concilii Conſtancienſis.

Innocentius ſeptimus P. M. Cap. CLXXXII.

DEderunt ſucceſſorem Romæ Cardinales Bonifacio nono Innocentium ſeptimum, patria Sulmonenſem. Qui iureiurando Cardinalibus ſpopondit: ſe Pontificatu abdicaturum, ſi quando pro vnione eccleſiæ requi-

re etur.

reretur. Moritur autem anno suæ electionis secundo.

Gregorius duodecimus, Alexander v.
Ioannes xxiii. PPP. MMM.
Cap. CLXXXIII.

POst Innocētiũ subiicitur Gregorius duodecimus in Pontificatu, natione Venetus, ex nobili familia. Is iureiurando identidem promisit, se depositurum Papatũ: vbi in Gallia Benedictus xiii. suo se Pontificatu abdicaret. Et quamuis ambo illi Pōtifices sese inuicem ad deponendum Pōtificatum pro vnione Ecclesiæ, atq; trãquillitate fuerint cohortati: attamen in deligendo locum, ad eam rem peragendam, commodum, propter manifestam eorum collusionem, inter ipsos nũquàm conuenit. † Quamobrem Concilium 369
Pisis ab vtriusq; partis, *Italicæ* & Gallicæ factionis, Cardinalibus anno Domini 1408. hominum multitudine frequens, habetur. In quo fuerē ambo Pontifices, Gregorius xii, & Benedictus xiii. de collusione accusati, & cōtumaces magistratu depositi. Propterea & Alexander quintus in summum Pontificem ab omnibus deligitur. Verùm exautorati in Concilio Pontifices, nihilominus pro Pontificibus, ut anteã, se gesserunt: Cardinalesq; postmodum etiam aliquos crearunt. Intereã

Alexander

Alexander quintus, ex Insula Creta oriundus, ordinis minorum ab adolescentia sua Monachus, vir pietate, & doctrina præstans, soluto Pisano Concilio, Bononiam proficiscitur: ibiq; octauo suæ electionis mense moritur: magnum sui relinquens desiderium. Bononiæ sepelitur in Monasterio fratrum minorũ. Tùm qui Bononiæ aderãt Cardinales Ioannẽ Vigesimum tertium, eiusdem ciuitatis legatum, Neapoli oriundum, subrogant, licet nõnulli putent, vi potius, atq; potentia Pontifi-
370 catum eidem fuisse delatum. † Quẽ posteâ ad Constanciense Concilium, omnium nationum consensu, anno Domini 1414. citatum, præsente Sigismundo Imperatore, & ob multa illi obiecta, à Pontificatu deiectum fuisse, constat. In quo quidem Concilio Gregorius duodecimus per legatũ spontè se Põtificatu abdicauit: & Benedictus decimus tertius, re inibi penitus cognita, omni Pontificio honore & magistratu fuit priuatus: tũcq; schisma perniciosum desiit.

Martinus quintus P. M.
Cap. CLXXXIIII.

ERat tunc annus humanæ salutis 1417. quãdo in Concilio Constanciensi Cardinaliũ omnium, necnon & nationum totius Christiani orbis, consensu, ipso die celebritatis S.

Martini

Martini Episcopi, abrogatis prius magistratu, potestate, & dignitatibus Pontificiis, Ioanne xxiii. Gregorio x. & Benedicto xiii. deligitur in Christi Vicarium, Martinus quintus, ciuis Romanus, ex nobili Columnensium familia natus. Is à primis annis, parentum cura, moribus, & literis ornatus iuri Pontificio Perusii operam fœliciter dedit. Porrò in Constãciẽsi Concilio quum sæpius in vtranq; partem altercationes haberentur: ipse medium quoddam, communi fauens vtilitati, in mediũ nunquàm non adferebat. Hanc ob causam & Imperatori Sigismundo, & Cardinalibus quibusq;, fuit pergratus. In summo itaq; Pontificatu Martinus constitutus omnia ad rem Christianam pertinentia accuratissimè, summa solertia, curauit. Vir benignus fuit, ac præter omnium opinionem quoq; sagax. Soluto proindè Constanciensi concilio, Florentiam Põtifex venit: locum pro rebus Ecclesiæ cõponendis opportunum. Vbi biennium fermè commoratus cum Bractio, qui permulta Ecclesiæ oppida occuparat, iuuantibus Florentinis, beneuolentiam iniit.† Cuius posteà Bra- 371
ctii opera Bononiam, quæ se anteà in libertatem vẽdicauerat, in Ecclesiæ potestatem, vnà cum nõnullis aliis ciuitatibus recepit: vt inde Martini auctoritas plurimùm cresceret. † Ci- 372
uitatem Florentinam honore Metropolitanæ

Ecclesiæ

Ecclesiæ decorauit. Qua demum relicta, Romam optatissimus, ceu patriæ parens, aduenit. Quam mirè deformatam reperit. Quarè Pōtifex pietate erga patriam motus, eam breuî meliorem reddidit. Vir iste in omni eius vita integer semper fuit. Tandem anno sui Pōtificatus decimo quarto, mēse tertio, apoplexia tactus, diem functus est. Cuius obitū non aliter clerus populusq; Romanus defleuit, ac si ecclesia Dei, Vrbsq; Roma optimo parente orbata fuisset.

Eugenius quartus P. M.
Fœlix quintus.
Cap. CLXXXV.

DEfuncto Martino substituunt Romæ Cardinales Eugenium quartum, ciuem Venetum, Canonicū congregationis sancti Georgii in Alga, Ciuitatis Venetiarum. Iste fuit Gregorii duodecimi ex sororę nepos, & ab ipso Gregorio ad Cardinaliciam dignitatem vocatus. Hîc, propter honoris Pontificii accessionem, minimè elatior factus, nulla in re pristinam vitam mutauit. Initio autē sui Pōtificatus malis vsus consiliis, diuina humanaq; turbauit: Populum Romanum ad arma exciuit: Decreta Concilii Basiliensis, vndè ingēs malorum moles confluxit, probare non dubitauit. Cæterùm posteà ad seipsum reuer-

ſus, omnia prudenter cōſtanterq; egit. In lectione Hiſtoriarum benè verſatus: Liberalis in omnes, præſertim verò doctos, quorum familiaritate eſt delectatus, vixit. Leonardum etenim Aretinum, Carolum Poggium, Auriſpam Trapeſuntium, Blondũ Forliuienſem, viros illo æuo doctiſsimos, à conſiliis habuit. † Hīc.n.(vti ex eius Regiſtro Romæ deſumpſi) miſsis legatis, pacem inter Albertum Auſtriacum, Romanorum Regem, & Vladislaũ 373
Poloniæ Regem, pro regno Bohemico inuicem crudeliſsimè pugnantes, piè compoſuit. Cōtendentibus inuicē Rabano & Vlrico germanis nobilibus pro Archiepiſcopatu Treuirenſi, & ob id vniuerſa regione illa ad extremam calamitatem redacta, pacem illis terris bonus paſtor multo labore tandem peperit. Pacem inquàm inter Carolum Franciæ, & Hēricum Angliæ Reges, ſummo labore, ſummauè ope Eugenius cōponere ſtuduit. Gymnaſium generale in ditiōe Caroli Ducis Borbonii erexit. Pacem rurſum inter Ioannem Epiſcopum Herbipolenſem, & capitulum eiuſdem Cathedralis Eccleſiæ, ac omnes ciues illius loci ſua auctoritate ponere, auidiſsimè, nec infœliciter quidem, laborauit. Et alia deniq; multa pro Chriſti Eccleſia, proq; vniuerſi orbis ſalute benignus iſte omniũ parens præclarè præſtitit. Ad Germanicam fidē

nunc

nunc redeo. Porrò fuit Eugenius aspectu venerãdus: in dicendo grauis potius, quàm eloquens. Ob illatas iniurias, & hominum scurrilitatem, non facilè ad iram est motus. Gymnasia literarum, maximè autem Romanum, fouit, auxitq;. Viros religiosos, quos immunitatibus, & diuitiis perlubẽs donabat, summẽ dilexit. Constãs in pactionibus seruandis, splẽdidior in familæ victu, in suo parcior, ac penè abstemius, habitus est. Cùm autem suggestionibus Philippi Mediolanensium Ducis in Basiliensi cõcilio Eugenius absens deponeretur à Põtificatu, substitueretur q; illi Fœlix quintus, ipse Eugenius Delphinum, Caroli Regis Franciæ filium, magno cum equitatu in Basilienses, ut conuentus ille dissolueretur, concitauit. Cuius consilium effectu nequaquàm caruit. Aufugerẽ etenim illinc omnes. Adhæc, Sigismũdus Imperator in Italia senis circiter semestre tempus dum moraretur, cum
374 Eugenio fœdus percussit: † Romamq; profectus imperiali corona ab ipso Eugenio insignitus fuit. Deniq; Sigismundo Cæsare de-
375 functo, † Concilium Ferrariæ indixit: quò & Græcorum Imperator accessit: deinùm indè Florentiam illud transtulit. Ecclesias Dei ædificiis & sacellis ornare dehinc posteà studuit. Postremò moritur Eugenius, vir ingenio & rebus gestis, præclarus, anno suæ Crea-

tionis xvi. septimo Kalẽdas Martii. Sepelitur Romæ in Basilica Diui Petri. Cuius Sepulchro disticon inscriptum, elegãs & laudis plenum, huiusmodi circunfertur.

Eugenius iacet hic quartus, cor nobile, cuius
Testantur uitæ splendida facta suæ.
Istius ante sacros se præbuit alter ab ortu:
Alter ab occasu Cæsar uterq; pedes.
Alter ut accipiat fidei documenta latinæ:
Alter ut aurato cingat honore caput.
Quo duce et Armenii Graiorũ exẽpla sequuti:
Romanici agnorunt, æthiopesq; fidem.

Ad Concilium Basiliense, cuius anteà meminimus, redeo. † Illud quippè concilium à 376
Martino quinto initium sumpsit: quò Bohemorum hæresis penitus aboleretur, & reformatio Ecclesiæ fieret. Enimuerò cernens Eugenius aliud inibi agi, quàm id, cuius causa fuerat potissimè institutum: illud indè Bononiam sua auctoritate transtulit. At nihil minus Imperator Sigismundus, aliiq; principes, & prælati, qui tùm Basileæ aderant, cogitarunt, quàm ut pontifici parerent. Imò verò ipsum bis terq; monuerunt, vt se Basileam cõferret, & concilio vnà cum Cardinalibus, quos secũ habebat, primo quoq; tẽpore se sisteret: Alioquîn se in illum, vti contumacem, acturos interminati sunt. Eugenius tum misso legato, causam suã apud eos tuebatur. † Verùm in- 377
stante

ſtante Philippo Mediolaneſium Duce, Eugenius, ſicut antea tradidi, Pontificio magiſtratu (quantum in ipſo concilio fuit) priuatur: & Amedeus Sabaudiæ Dux Antipapa inibi vna opera deſignatur: cui & nomen Fœlici quinto ab omnibus imponitur. Schiſma iſtud in eccleſia Dei factum eſt Baſileæ Anno Chriſti Saluatoris 1438. decima ſeptima die Nouembris. Hinc ſanè Eccleſia trifariam tunc ſeditiosè ſcindebatur. Quidam etenim Eugeniũ ſequebantur: alii Fœlicem probabant: nonnulli verò neutri accedebãt: qui & neutrales vulgò appellabantur.

Hic ergò fœlix (vt de illo iam pauca dicamus) Dux Sabudiæ fuit, Amedeus proprio nomine nuncupatus. Qui poſt patrem annos circiter quadraginta prouinciam adminiſtrauit. Demùm auctus paternis opibus & titulis, & pace vndiq; parta, illius principatus deſpexit honores: atq; conceſſo ducatu primo eius genito, in hæremum vnà cum ſex delectis viris, Equeſtris ordinis, ætate etiam grandæuus, ſe recepit. Electus dein à Baſilienſi concilio, vt dixi, Antipontifex, hæremum deſerit, Baſileam magna nobilium ſtipatus caterua contendit: vbi inter duos eius filios, egregia forma adoleſcẽtes, velut Romanæ Eccleſiæ præſul, eſt coronatus. Eccleſiaſticas ceremonias didicit: ſacra ſæpius fecit: plebi benedixit: Of-

ficia

ficia curiæ dispoſuit: Cardinales, viros doctrina & auctoritate præſtantes, creauit. Cæterùm quia pacem & humilitatem oſtentabat, vbi poſt Eugenii Pontificis obitum, Nicolaus quintus Romæ Pontifex Maximus eſt renunciatus, vltrò ipſe, aut etiam hortatu Friderici tertii Cæſaris, Nicolao ceſsit. Quē poſteà Nicolaus Cardinalem, & per Germaniam legatum, conſtituit. Princeps hîc Amedeus, fuit generis nobilitate, formæ corporis pulchritudine, clariſsimus. Valuit eloquentia: bonis floruit moribus: Iuſtus, religioſus (ſi politicam vitam ſpectes) in ſubditos clemens, & pius, in re bellica magnanimus, ac nimiùm deniq; Fœlix, & beatus, ſi eccleſiaſticis titulis ſenium ſuum ambitioſè non immiſcuiſſet.

Nicolaus quintus P. M. Cap. CLXXXVI.

NIcolaum quintum ſubrogant in Pontificatu Romæ Cardinales, Sarzana Lucenſium oppido oriundum: humili quidem loco natum, ſed virum ſanè propter doctrinam, liberalitatem, & animi magnitudinem, tanto principatu digniſsimum. Fouit magnoperè doctos: quos munificentia, beneficiis, atq; liberalitate, eſt proſequutus. In vertendis è Græco in latinum auctoribus, vel in libris nouè componendis, ità doctos præmiis, honoribuſuè,

378 ribusuè, excitauit: † vt literæ græcæ & latinæ, quæ sexcentos anteà annos in situ & squalore delituerant, tùm demùm florere cœperint. Misit per omnia Europæ loca viros doctos, conquisitum vndiq; libros, qui & maiorum negligētia, & Barbarorum rapinis perie-
379 rant. † Hîc erga Deum & homines præclarè semper meritus, vno eodemq; anno Episcopatum Bononiensem, purpuræ dignitatem, & summum subindè adeptus est Pontificatum. Inito Pontificatu, cunctos orbis Christiani Principes, præter omnium opinionem, in sui amorem, admirationemq; simul traxit. Ea re nimirùm permotus Fœlix quintus, hortante forsan quoq; Friderico Cæsare, Antipapatu (quemadmodum superiore loco tradidimus) se spontè abdicauit. Quamobrem non solùm Populus Romanus, sed & totus
380 orbis Christianus summè est gauisus. † Proptereà & Fridericus tertius vnà cum coniuge Leonora Romani Imperii coronam cum benedictione de manu Nicolai Romæ accepit. Multa etiam gloriosus iste Pontifex templorum ædificia in vrbe & extra magnificentissimè extruxit: quemadmodum apud Sāctam Mariam ad Præsepe: Templum sancti Stephani: Templum sancti Theodori: Pantheon in medio vrbis positum, Agrippæ opus plumbeo tecto restitutum, est videre.

dere. In Vaticano autem Pontificias ædes in hanc penè, quam cernimus formam, redegit. Muros Vaticani, altitudine & densitate amplissimos, ingentem molem, quibus prohiberi hostes atq; direptiones templi diui Petri deinceps possent, incohauit. Extant fortassis etiamnùm vasa auri & argenti, cruces gemmis preciosis ornatæ, sacerdotales vestes, cum Mitra Pontificia, ab hoc insigni Pontifice Dei templo parata. Libros permultos (cùm adhuc ars impræssoria incognita foret) exscribi curauit. Eleemosinas pauperibus, & ægenis Virginibus, frequenter & splẽdidè dedit. Officium nullum vnquàm vendidit. Gratus erga se meritis: Iustitiæ & pacis amans vixit. Iubileum anno Christi 1450. habuit. † Diuum Bernardinum, ordinis Mino- 381
rum, Sanctorum albo adnumerauit. Nouissimè siuè tædio animi, † quo nimis, propter 382
captam à Turcis illa tempestate Constantinopolim, discruciabatur: siuè febri, aut podagra, qua cum haud rarò conflictabatur, vitam Beatus Pontifex finiuit: anno scilicet suæ dignitatis octauo.

† Summus iste Pontifex Nicolaus Anno 383
Christi 1444. Treuiri studium generale, siuè Gymnasium, in sacra Theologia, iure Canonico, & ciuili, necnon & in quauis alia licita facultate, erexit: idq; Coloniensi studio

generali,

generali, à Sancta sede Romana anteà dudùm constituto, per omnia exequauit, ac bonis & reditibus Ecclesiasticis dotauit. Petiit autẽ supplex à Nicolao illud Gymnasiũ ita eo in loco poni Iacobus de Sirich, Archiepiscopus eiusdẽ loci Treuiris, quemadmodum Registri Romani de gestis ipsius Nicolai Archety-
384 pus amplissimè ostendit. † Et rursùm anno salutis 1450. studium generale in artibus Bisuntii, permissu & auctoritate optimi Pontificis Nicolai, erectum fuit: quemadmodũ eiusdem quoq; intercessione, amicitia, & pacificatio inter Archiepiscopum illius Bisuntinæ vrbis & ciues fuit eodem fermè tempore constituta. Quanta pietate, quantauè religione, & erga Christum, eiusq; Vicarios Pontifices Romanos, timore, & obseruantia, floruerit Inclyta Germania sub hoc eximio Põtifice Nicolao, & Friderico Rege Romanorũ, Romanus Registrorum eiusdem Nicolai su-
385 perq; satis indicat Archetypus: † quandò per ipsum Regem tota penè Germania supplex Nicolao Pontifici facta petiit, sibi ipsis vitio & peccato non verti, quòd Iudæos in suis ditionibus ac terris (fœnoris exercendi, & cõmoditatis Christianorum ergò) fouerent. Ad hæc, Fridericum Austriacum Imperii corona, vt dixi, insigniuit Nicolaus. Verùm quòd ea res & Augustiss. domus Austriacæ gloriã,

& ſanctæ Sedis Romanæ auctoritatem continet: meritò illam, prout de Regiſtro ipſius Nicolai Romano fideliſsimè deſumpſi, hoc loco ſubiiciam.

Nicolaus quintus ſeruus ſeruorum Dei
Ad futuram rei memoriam.

IMperator æternus Vniuerſæ Maieſtatis ſuæ cuncta cœleſtia ſimul & terrena gubernãs, totum orbem ſub ditione regnorum & illorum principatu conſtituit ſalubriter gubernari: nè ſtatum humanæ creaturæ, ad imaginem ſui creatoris formatæ, Mundi tẽpeſtuoſæ fluctuationes confunderent, vel eius quietis dulcedinem impedirẽt. Quinimò ut õmnes ſub iuris & honeſtatis legibus vita pacifica viuerent, & ab offenſis alteruter abſtineret, naturaliq; affectu factorem ſuum cognoſcerent, agnitum colerent, & ſuo reuerenter Imperio ſubiacerent. Demùm verò creaturam ipſam ab ipſius factoris agnitione deuiam, ſuoq; cultu aberrare proſpiciens, vnigenitum ſuum miſit in mundum, vt eam ad agnitionem & cultum huiuſmodi reuocaret, & ſui faceret regni cohæredem. Qui rediturus ad patrem Apoſtolorum principem ſibi Vicarium inſtituit, vt cunctis cura ſalutis ſuperintenderet, & comiſsis populis ſibi ſalubriter præſideret. Nos igitur, qui, licet immeriti, ipſius Apoſtolorum principis, in huiuſmodi

iusmodi eius Vicariatu, sumus à Domino cõstituti successores, & ecclesiæ militanti, sub qua & sacrum Romanum Imperium dicto Imperatori æterno famulatur, sua miseratione præsidemus, quo ad hoc peruigili cura commissi nobis officii debitum libenter exequimur, vt ipsius Imperii, & singulorum iura regnorum sub salubri regimine ad Domini nostri gloriam, catholicæ fidei propagationem, & totius Reipublicæ prosperitatem fideliter tueantur, & fœliciter gubernentur. Cùm itaq; dudùm sacrum Romanum Imperium per obitum claræ memoriæ Alberti Regis Romanorum Principis, qui illius gubernacula gessit, foret solatio viduatum: Venerabiles fratres nostri & dilecti filii, nobiles viri ipsius Imperii electores, ad inclytam domũ Austriæ, quæ Regem prædictum, ac charissimum in Christo filium nostrum Fridericum Romanorum Imperatorem semper Augustũ genuit, conuertentes intuitus suos, & permoti generositate, vita, moribus, & virtutũ meritis præclarissimis, quibus idem charissimus filius noster Fridericus præfulgere dignoscitur, ipsis spem indubiam pollicẽtibus, quòd eiusdem Alberti, quem Chatholicum, & pium Principem, iustitiæ zelatorem, fidei & Ecclesiæ fidelissimum protectorem, & omnium virtutum plenitudine redimitum, vni-

uersa cõmemorat Ecclesia, imitator esse studeat integerrimus, in Romanorum Regem postmodum in futurum Imperatorem promouendum, vnanimi voto, diuina disponente clementia, eundem Fridericum concorditer elegerunt. Idem verò Fridericus, digesta meditatione præuia, ad eorundem electorũ instantiam electioni huiusmodi consentiens, & humeros suos Regni tutelæ gerẽdæ prompta deuotione submittens, Regali per eum suscepta infula, de virtutibus in virtutes proficiscens, merita maiorum suorũ accumulãs, per annos ferè duodecim Regni sui gubernacula adeò prouidè, vtiliter, & salubriter, gessit, ecclesiæ vnitati, & ipsius regni prosperitati, singulorumq; seruandis iuribus, & fidelibus quibuslibet, & pacis successibus votiuè dirigendis diligenter intentus, vt ipsum Imperium tàm prouidi, fidelis, & pii prædicti fœlici regimini multipliciter gaudeat se commissum. Postmodùm autem idem filius noster charissimus ad honorem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & sacri Imperii decus, victoriæ vnctionem, & Imperiale diadema ab ipsa Ecclesia suscepturus, nostro se conspectui præsentauit: & illa per manus nostras sibi impendi humiliter supplicauit. Et quàmquàm in minoribus cõstituti de meritis & virtutibus suis fuissemus sufficienter edocti: Nihilominus

ea, quæ

ea, quæ laudis suæ præconia nostris auribus retulerunt, experimento censemus fore lōgè maiora, quàm famæ facultas sufficiat explicare. Nos igitur votis suis non immeritò benignum conferentes auditum, ipsius æternæ charitatis, & debiti honoris constringentes amplexibus, eundem filium nostrum charissimum, cum venerabilibus fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, dilig ēti deliberatione præhabita, de eorundē fratrū consilio, ad gloriā omnipotentis Dei, & gloriosæ semper Virginis Mariæ, & Beatorū Apostolorū Petri & Pauli, exaltationemq; & honorē dictæ Romanæ Ecclesiæ, & sacri Imperii, ad suscipiendum Imperiales dignitates dignum & idoneū declarauimus: & electionem approbantes, eandem sibi per manus venerabilis fratris nostri Francisci Episcopi Portuensis vnctionem huiusmodi impendi fecimus: & tandem collatis sibi omnibus dignitatibus, huiusmodi insigni Imperiali ipsum diademate supradicto duximus coronādum: supplentes omnes defectus (si qui aut ratione formæ, aut ratione personæ suæ, aut personarum dictorum electorum, seu quauis alia ratione, vel causa in huiusmodi electione interuenerint) quouis modo ex certa scientia, & Apostolicæ plenitudine potestatis. Omnibus verò interim fidelibus vasallis, & subdi-

tis præfati Imperii, cuiuſcunq; conditionis exiſtant, etiam ſi regali, aut pōtificali dignitate præfulgeant, diſtrictè præcipimus, quatenus præfato Imperatori, vt tenentur, efficaciter pareant, & intendant. Nulli ergò omninò liceat, hanc paginam noſtræ approbationis, & ſupplicationis, infringere vel ei auſu temerario contrauenire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationē omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ millesimo quadringētesimo primo, quartodecimo Kalen. Aprilis, Pontificatus noſtri anno ſexto.

† En ergò qua ratione, quoue ordine, in Romanorum Regem electus debeat ad Imperiale culmen prouehi. Primùm nanq; Romano Pontifici Rex electus ſe humiliter præſentare debet, & quod ab ipſo Imperii conferatur corona, petere: demùm Papæ munus eſt (ſi audiendam electi petitionem duxerit) electi eiuſdem perſonam Imperii cura & administratione dignam declarare: dein electionem de illo factam approbare: poſtmodum Imperii coronam cum ſacra vnctione eidem tribuere: Nouiſsimè ſummus Pontifex omnibus fidelibus vaſallis, & ſubditis Romani Imperii cuiuſcunq; conditionis illi exiſtant, 386

etiamſi

etiamsi regali, vel pontificali, dignitate præfulgeant, seriò præcipere debet, ut constituto Imperatori sedulò pareāt, obsequanturq;. Vt hinc planè constet (licet aliàs quoq; affatim) Cæsarem, qui corona imperatoria non sit à Papa donatus, nullum alium (absq; Papæ licentia) maiorē titulum, quàm Regis
387 Romanorum, sibi vsurpare posse. † Atqui neq; etiam Rex Romanorū propriè dici poterit, priusquàm ab eodem Romano Pontifice fuerit honore Imperii & Magistratu dignus iudicatus, de ipsoq; facta electio approbata: quemadmodum ex iam memoratis cernere est. *c. Venerabilem. ex. de electio.*

Calixtus tertius P. M. Cap. CLXXXVII.

SVfficitur in decrepita ætate cōstitutus Nicolao quinto Calixtus tertius, natione Hispanus, Valentia vrbe oriundus, claris natus parentibus, Alphonsus Boria anteà nuncupatus: Vir Iuris Pontificii atq; Cæsarei scientia & titulis decoratus. Qui, suscepto Pontificatu, bellum Turcis statim indixit. Id enim se ante Pontificatum nouisse, testatus est. Quā obrem concionatores in vniuersam Europam ilicò emisit: qui Christianos omnes in Turcas animarent. Sedecim triremes, Romæ fabricatas, quibus Patriarcham Aquileiensem præfecit,

fecit, in hostes misit: & his continuo triennio Asiaticum mare, magnis in hostes illatis cladibus, Patriarcha percurrit. Alphonsum Hispaniæ Regem, & Burgundiæ Ducem, signo crucis suscepto, ad eam expeditionem concitauit. † Statuit prætereà Calixtus, signum 388
Campanis in meridie dari, quò orationibus assiduis Christi fideles Deum contra Turcas pro nostris militibus suppliciter rogarēt. Ob id & celebrationem officii transfigurationis Domini nostri IESV Christi ipse Pontifex instituit: iussitq; eo modo, atq; his Indulgentiis haberi debere, quibus & solēnitas corporis Christi. Misit Ludouicum Bononiensem ordinis Minorum, ad Regem Persarum, & Armeniæ Principem, necnon & Tartarorum Regem: quos multis verbis, & magnis muneribus flexit: vt clades Turcis graues intulerint. † Subindè Diuum Vincentium ordinis 389
Prædicatorum, natione Hispanum, eius cōciuem, & Beatum Edimundum Anglicum, Collegio Diuorum adscripsit. Calixtus autē per omnem eius vitam integerrimus, in eleemosinis largus, in victu parcus, in sermone modestissimus, moritur Pontificatus sui anno tertio, mense tertio, die decimo sexto. Reliquit in Thesauris Ecclesiæ cētum & quindecim millia nummum aureorum: quos ad bellum Turcicum pius vir parauerat.

Pius

Pius secundus P. M.
Cap. CLXXXVIII.

PIus secundus, anteà Aeneas Siluius Picolhomineus Senensis vocatus, in Pontificē Maximum, concordibus Cardinalium suffragiis, eligitur: Vir quippè eloquentißimus, prudentiæ singularis, & omni laude dignus: qui non ad ocyum, sed ad res maximas peragendas natus videbatur. In studiis bonarum literarum, vbi per ætatem licuit, ita fœliciter est versatus, vt Poeta atq; Orator insignis, & Iureconsultus eximius, euaserit. Friderico tertio Imperatori, ob eius virtutes, ꝑgratus semper fuit. Multa sui nominis monumenta, quæ adhuc in hominum manibus versantur, cum Germaniæ descriptione, ædidit. Accepta dein Pontificia corona, ecclesiæ statum cùmprimis disposuit: indè se totum ad Reipublicæ Christianæ curam cōuertens.
390 † Proindè Sigismundum, Austriæ Ducem, quòd in Cardinalem sancti Petri ad vincula animaduertisset, anathemate percußit. Maguntinum Archiepiscopum è sede deiecit. Beneuentanum Antistitem loco summouit. Nihil vnquàm Regibus, aut populis, timore, vel auaricia, concesit. Katherinam Senensem
391 inter sanctas Chisti Virgines retulit. † Caput sancti Andreæ Apostoli, è Peloponeso Ro-

mam allatum, in æde diui Petri, in ſacello ad hoc extructo, vbi & ipſe Pius poſt eius obitũ ſepeliri voluit, piè recondit. Pragmaticam in Gallia abrogauit. Fodinas inuenti tunc primùm Aluminis apud Tolfam inſtituit. Iuſtitiæ & religionis cultor ſtrenuus ſua ætate floruit. Inter Ferdinandum Regem Aragoniæ, & Sigiſmundum Malateſtam inimicitias, quæ erant, ſuſtulit: † quò Mantuam, vbi ingen- 392
tem Chriſtianorum conuentum, belli Turcici parandi gratia, indixerat, tutò cuiq; proficiſci liceret. Vrbem Romam Pius hîc pater Aeneas pluribus exornauit ædificiis. Fuit magna cõtinentia vir: deſidiæ & ocyo acerrimus hoſtis. Duodecim Cardinales toto ſuo Pontificatu creauit. Qui demùm Anconæ dùm Venetorum Ducem, belli Turcici ſocium, ad proficiſcẽdum in expeditionem expectat, febricula tenui confectus obiit, anno ſuæ ſedis ſexto, minus diebus ſex: Chriſti verò & humanæ ſalutis 1464.

Præclara multa geſſit Pontifex iſte, re & nomine pius. Inter reliqua verò celeberrima eius facinora, & illud inſigne fuit: † quòd in 393
pluribus (Germaniæ præſertim) locis Gymnaſia publica erexit. Baſilienſibus enim (vti Romanus nobis indicat Regiſtrorum Archetypus) illud, inſtar Bononienſis Gymnaſii, ſuæ ciuitati obnixè petẽtibus, dedit. Erphor-

denſibus

densibus in Turingia idem Gymnasii publici beneficium tribuit: Heydelbergensibus ad Rhenum id quoq; cōcessit. Quod & alii Pōtifices Romani variis in locis benignè constituerunt: quemadmodum Vrbanus sextus, & Bonifacius nonus, in Colonia Vrbe: Nicolaus quintus, Treuiri: Eugenius quartus, Louanii: Sixtus quartus, Ingolstadii, necnon & Tubingæ: Alexender quintus, Lipsiæ: Alexander sextus, Vitebergæ in Saxonia, vndè pestilentissima dein hæresis Lutherica fluxit, necnon & Franchophordii ad Viadrum: Clemens vii. Marpurgi in Hassia: & alii aliis in locis illud idem summa pietate fecerunt.

Cæterùm verò quoniam præstat, opinor, propter malorum improbitatem, & hæreticorum cæcitatem, non ignorare causas, cur publica hæc, & id genus alia, in orbe Christiano constituta sint Gymnasia: ideoq; vnū quasi de multis exemplum, pro huius rei co-
394 gnitione, subiecisse sufficiat. † Basiliensibus nanq; (vt dixi) Pius iste secundus anno salutis 1459. ob id generale studium (sicut alii Pontifices in aliis locis passim fecerunt) inibi cōcessit: quò fides catholica cùmprimis (prout in ipsa concessione disertis verbis traditur) amplificaretur, & bonæ artes simul ad Rei-
395 pubublicæ vsum docerentur. † Igitur si iam fides catholica illic, aliisq; in variarū hæresum

& cōtentionum locis non augeatur, nō iuuetur, non doceatur: sed oppugnetur, irrideatur, contemnatur, & optatus fructus nō reddatur. Si bonæ deniq; artes in illis non foueātur Gymnasiis, sed malæ & debacchationibus, perniciosisq; dissensionibus accommodæ, colantur: si de summo Pontifice Romano, Christi in terris Vicario, hi, quibus maxima hæc Scholarum beneficia idem Pontifex dedit, pessimè indies mereantur: vtiq; exemplo Vineæ Domini, mali Agricolæ malè perire debēt: & prærogatiuis, immunitatibus, ac omni prorsus auctoritate Gymnasia illa carere, æquissimum, quinimò necessariū, est. † Porrò sicut liberos, à parentibus emancipationis honore donatos, ingratitudo ipsorum in patriam reuocat potestatem: ac omnes beneficiarios, qui malè grati, collata eis beneficia non agnoscunt, eadem legis æquitas punit: Siquidem donatariis rem donatam reuocat ingratitudo: & feudum vasallis accepti beneficii adimit obliuio: ac liberis debitam, naturæ voto, parentum hæreditatem, eiusdem naturæ æquissima ratio ingratis aufert: quæ quidem hæreditatis priuatio multò magis liberis etiam accidit, vbi à Sacrosancta catholica Religione in errorum seu hæresum tenebras cadunt: ita nostrorum temporum hæretici omnibus bonis à Deo, & Apostolica Sede 396

Bona gloss. ad hoc in c. suggestū. in uer. priuilegia. e t. de decimis.

l. unica. C. de ingrat. liber.

l. Generaliter. C. de reuocand. donatio.

c. 1. §. Itē si fidelis. §. similiter. in tit. quib. mo. feud. amitt.

§. aliud quoq;. cū §§. sequē. in aut. ut cùm de appell. §. si quis de prædictis parentib. in aut. eod. Vt cū de appel. cognos.

Romana

Romana olim sibi collatis iustisimè carebũt. Sed explicatius magis aliquid de iusta hac priuatione Scholarum, nacti occasionem, tradamus.

397 † Agnoscere dubio procul reuerenter debent Imperatores, Reges, Populi, Principes terræ, & singuli quiq; omnes, quibus magnum hoc scholarum siuè Gymnasiorum beneficium ab Apostolica Sede Romana vniuerso in orbe Christiano datum est, Papam Romanum (etsi aliàs quoq; omninò, propter potestatem summa cum dignitate coniunctã, à Christo illi tributam) dominum & benefactorem suum: de illo honestè loqui ac sentire: personam Papæ sanctam & venerabilem existimare: accepto beneficio, benè & syncerè vti: atq; in omnibus sese illi gratos & obse-

398 quentes planè exhibere. † Alioquìn si cõcessis priuilegiis abutantur (velut quia hæreticorum professores in scholis alant, scurras, & in Deum, atq; eius Vicarium, blasphemos inibi patiantur, aut candidatos malè de fide catholica, vel de summo Pontifice, & Apostolica sede Romana, sentientes illic promoueri sinant) aut erga apostolicam sedem Romanã ingrati (quoniam reddant malum pro bono) existant: vel linguam aduersus Papam, ipsorum dominum, non compescant: seu graues illi irrogent iniurias: omnibus scholarum priuilegiis,

c. Priuilegiũ xi. q. 3. c. gratũ gerimus. ex. de postula. præla. c. Vbi ista didicisti. 24. distin. glos. Abba. & alii in c. suggestũ. ex. de Decimis.

uilegiis, immunitatibus, & beneficiis, illos meritò oportet exui. Ideoq; in simili scribit Matthæus de Afflictis, quòd ingratitudo vasalli: est iusta causa priuationis feudi, & Dominum suum opere, ac sermone debet benè tractare. Quippè iniquissimum, & rationi naturæ prorsus contrarium est, hæreticos, qui Sacrosanctam Apostolicam Sedem Romanã, eiusq; Præsulem, impiis conatibus expugnare conantur, indè honores & commoda referre. Ob id testãtur Doctores, quòd beneficiarius accusans Dominum suum, perdit feudum. Vndè licet hæretici sint alioquìn ipso iure priuati omnibus priuilegiis & beneficiis Apostolicæ sedis, quemadmodum sub tit. de hæreticis in Codice Iustiniano, Decretalibus, aliisq; in locis est videre: † attamen & quò 399
magis hæc quoq; vulgo notiora fierent, & occulti hæretici non amplius posthac laterent, possent omnes Scholarum Rectores, Decani facultatum, seu collegiorum, vnà cum professoribus earundẽ legitimè moneri, ut quo iure, & titulo, illic profiterentur, promotiones & insignia dignitatum conferrent, Sanctæ Apostolicæ Sedi Romanæ intra certum tempus planè ostenderent. † Sicut enim Va- 400
sallus tenetur ostendere Domino suo petenti bona feudalia, necnon & titulum feudi, & ob solam aliàs feudi inficiationẽ, Vasallus eo priuatur,

Decisione 265. sub num. 18.61. 99.101. Probè conuenit decisioni Afflicti. l. liberto et fillio. ff. de obsequ. à liber. & libert.

c. ex eo nõ debet. de regu. iur. lib. 6. l. Papinianus §. meminisse. ff. de inoffi. testa. l. Alia. C. de his quib. ut indign.

Vti tradit Mattæus de Afflict. eadem Decisione 265. sub. num. 86.87.

uatur, secundum Doctores omnes: ita eiuscemodi Scholarum Rectores, Decani, & Professores, propter eandem nimirùm beneficii rationem, possent atq; deberent sub eadem priuationis pœna iure ad id constringi. Ad hæc, referēda huc est decisio Bart. adfirmantis, priuilegiũ libertatis à Cæsare cōcessum quibusdam Italiæ populis, posse per ipsum Cæsarem quandocunq; reuocari. Idem tradit Baldus
401 (sed aliquanto moderatius) scribens: † Si populi, quibus priuilegium libertatis Cæsar dedit, fierent rebelles Imperii, ab ipso Cæsare libertatis donatæ priuilegio, possent priuari. Ad Maximorum Pontificum ordinem cum Germanis redeo.

In. l. hostes. col. 1. ff. de captiu. & postlimin. reuers.

In. c. sicut. l'ult. sub. num. 6. ex. de iureiuran.

Paulus secundus P. M.
Cap. CLXXXIX.

Pium secundũ subsequitur in ordine Paulus identidem secundus, natione Venetus, Eugenii quarti ex sorore nepos. Qui, mercaturæ causa, peregrè profecturus, audiēs Eugenium Auunculum ad summos Pontificatus honores euectum, sententiam mutauit, ad literarumq; studia animum protinus appulit. Bella duo Italica mediocria Pontifex creatus gerere cœpit, quæ non multò post etiam deseruit. In corradēda pecunia studiosior Paulus fuit: qui eã quoq; liberaliter ero-

gauit.

gauit. Porrò inopes Cardinales, Episcopos, Principes, nobiles, & domo sua factos exules, virgines, viduas, & ægrotos, frequẽter iuuit. Effecit, ut Romæ Annona, reliquaq; obsonia, vilius, quàm anteà, haberentur. Magnifica cùm apud Vaticanum, tùm apud Diuũ Marcum, ædificia condidit. Iustus quoq; Pontifex existimatus est. Clemẽs quippè fuit: Sed morosus atq; difficilis. Quæ res subditis, atq; familiaribus, molesta esse solet. Canonicos regulares è sancto Ioanne Laterano, per Calixtũ Pontificem pulsos, pristinis restituit sedibus.
† Ob perfidiam Gregorii Böhemiæ Regis, hæ- 402
resibus addictissimi, Hungaros & Germanos in regem ipsum concitauit, bonisq;, & honoribus cunctis, eum exuit. In Pontificio ornatu reliquos eius antecessores longè superauit. Mitram Põtificiã, multis varii generis coemptis præciosissimis gẽmis, splendidissimè auxit. In suo Põtificatu decem viros ad Purpuræ honores extulit. Moritur deniq; apoplexia correptus, post annos sui Pontificatus sex, mense nimirùm vndecimo.

Sixtus quartus P. M.
Cap. CLXXXX.

COnscendit summum Põtificatus apicem Sixtus quartus, natione Ligur, Sauona Vrbe oriundus: Francisco illi anteà nomen fuit,

fuit, & ordinis Minorũ generali ministro. Is à pueritia vsq; diuinis misteriis à parentibus dedicatus, tantum in liberalibus disciplinis profecit: vt vniuersum orbem, vir eruditione clarus, splẽdidissimis sapiẽtiæ radiis, illustrarit. Scripsit nanq; librum de potentia Dei: librũ de sanguine Christi: librum de futuris contingentibus: librum de conceptione Beatæ Mariæ Virginis: & alia quædã huiusmodi pietatis suæ documẽta ædidit. Laudatur Sixtus quoq; à continentia vitæ, mansuetudine, & in pauperes cùmprimis munificẽtia. Principes nãq;, & nobiles, à patria factos exules (quemadmodum Palleologorũ filios, Bosſinæ Reginam, bello turcio è propriis sedibus pulsos) pecuniis, gratia, & fauore iuuit. Rhodiorum milites, ac Ferdinãdum Aragoniæ Regẽ, à Turcis vexatos incredibili pietate fouit. Erga amicos & familiares iucundũ, in delinquentes clementem, nunquàm non se præbuit. Vrbem Romam cœnosam, & plerisq; in locis iam iã collabèntem, instaurauit: plateas incultiores decentissimè strauit. Tyberis pontem ingenti sumptu, extruxit, à suoq; nomine, Sixti pontem, dici deinceps voluit. Aedes Pontificis apud sanctũ Petrum multò cultiores reddidit. Hospitale sancti Spiritus in Vaticano magnificẽtissimè restituit: in quo totius vitæ suæ ordinem depingi accuratè voluit. Et quum Beatissimæ Virgini Mariæ, summa deuotione, ad-

dictissimus esset: Ecclesiam sanctæ Mariæ de populo egregiè decorauit: Permultaq; alia Romanæ vrbi contulit beneficia. Neq; in toto eius Pontificatu quicquàm egit, quod iustè (excepta forsan suorum propinquorum causa) repræhendi potuerit. Etenim quum Ordelaphos è Foro Iulii depulisset: † Hieronymo Riario, 403
propinquo suo, illud concessit: Cuius tamen Riarii consilio arduis in rebus Pontifex vtebatur. Iubileum, à Paulo prædecessore institutũ, Anno salutis 1475. celebrauit. † Bonauentu- 404
ram sanctorum confessorum albo inscripsit. Hîc porrò Pontifex etsi multos habuit detrectatores: optimus tamẽ vir fuit: Studiosissimũ enim animarum custodem se præstitit: cupiditates abiecit: iram cõpræssit: malitias hominũ, quoad eius fieri potuit, radicitus euulsit. Viginti Cardinales per omne tempus sui Pontificatus creauit. Moritur deniq; anno suæ sedis decimo tertio.

Ad immortalitatem & nominis Sixti gloriã illud prætereà accessit: vt multa quoq; alia generi humano, Germanis præsertim, ipse (sicuti eius etiã antecessores) cõtulerit beneficia. Porrò Vniuersitatem Heidelbergensem, Apostolica auctoritate anteà constitutam, in qua Medicinæ professor propter inopiã redituũ nihilominus apprimè desiderabatur, applicatis annuis fructibus Ecclesiasticis, ãno Domini 1475.

ad preces

ad preces Friderici Comitis palatini Rheni, insignẽ reddidit. Ciuibus Luneburgensibus, qui id ab eo humiliter efflagitarũt, benignè dedit: vt in eorum Imperiali oppido Luneburgo possent non modò leges publicè doceri, sed & aliæ etiam licitæ facultates à professoribus prælegi, ac in qualibet facultate promotiones fieri, & gradus (quemadmodùm in reliquis generalibus Gymnasiis) conferri: inibiq; commorantes professores, atq; Scholares, magnis immunitatibus & prærogatiuis ornauit: vt in Registris rerum ipsius Sixti Romæ cuncta prolixè legi.

405 Adhæc, † Magister ciuium, consules, & tota deniq; communitas Ciuitatis, seu insignis oppidi, Norimbergensis, cũ variis, & miseris per eorum vicinos vexarẽtur modis (euocabantur enim in omnibus prophanis causis ad diuersa Bauariæ, Franconiæ, & aliarum prouinciarum iudicia, in quibus agere, & respõdere, maximo ingentiq; illorum incõmodo, cogebantur) Sixtus iste quartus, anno Christi proximè memorato, eos suo beneficio iuuit: Siquidem ad humilem supplicationem eiusdem Magistri ciuiũ, consulum, & communitatis, non modò antiquas eorum immunitates, & priuilegia, quæ illis non seruabantur, Apostolica auctoritate cõfirmauit: Sed quò magis Norimbergensibus, tunc sanè miseris & infœlicibus, esset consultũ, tribus iniunxit Abbatibus, Herbipolensi, No-

rimbergensi sancti Egydii, & Erphordiensi sancti Petri, ut eis deinceps curæ esset, omnibus Apostolicæ sedis remediis curare, nè quisquàm illius Ciuitatis, aut subditorum, in causis prophanis, extra ciuitatem Norimbergensem, ad aliud vlla ratione euocaretur iudicium: verùm sub eorum Iudice tantum, Sculteto nuncupato, ab Imperatoribus olim deputato, in ciuitate iudicia huiusmodi exercerentur. Horum omnium amplissima etiamnùm extant in Archetypo Registrorum Sixti Romano testimonia: vt si vel Norimbergensibus, aut aliis memoria fortè hæc excidissent, hinc eadem facilè haurire queant.

Innocentius octauus P. M. Cap. CLXXXXI.

SVffectus est in locum Sixti defuncti Innocẽtius octauus, Genua oriundus, ex honorata Ciborũ familia suum ducens genus. Hîc quũ inter Cardinales anteà pauperior, & humanior haberetur: amenitate ingenii, dexteritate, atq; modestia, commendaretur: à Sixto etiam quarto vnicè diligebatur. Quarè, ob egregias eius animi dotes, Pontificium munus ei delatum, traditur. Ipsius autem Põtificatus initium suorum Genuensium bellis, & dissensionibus, plenum fuit. Neq; apud suos ciues tantum valuit: vt pacatos eos reddere potuerit. Ab omnibus

Regum,

Regum, Principum, ciuitatum legatis, & oratoribus, qui vndiq; conuolabant ad ipsum, studiosè petebat, ut pacem domi, forisq; colerēt: arma deponerent. Veruntamen intereà ortum est intestinum dissidium inter Vrsinos & Columnenses, ciues Romæ primores: quo omnia in vrbe fuerunt diu perturbata. Qua ex re magnum animi dolorem Pontifex cōcœpit. Officio nihilominus suo functus est Innocentius: & minis ac armis discordias tollere est sedulò adnisus. Animo suo statuerat, plura ad Rempublicam Christianam, Ecclesiarumq; vtilitatem, beneficus Pontifex conferre. Verùm ob corporis ægritudines, cū quibus sæpius conflictabatur, & temporis breuitatem, id assequi non valuit. Munera Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Populo dedit. Leupoldum Austriæ Ducem iamdudum mortuum, ob crebra ipsius miracula,
406 sanctorum confessorum lineæ adiunxit. † Vt expeditionem turcicam pararet: conuentum oratorum, Regum, Principum, & ciuitatum, anno Christi 1490. Romæ, hac vna in re accuratissimus, habuit. Amplissimas indulgentias, quò eleemosinas indè perceptas in memoratam turcicam expeditionem cōuerteret, emisit. Animum dein appulit ad subditorum commoda tuenda: ad Ecclesiæ dignitatem amplificandam, & rebelliones penitus abolendas. Vir iste fuit Iustitiæ cultor, pacis amator, &

exuberātis

exuberantis annonæ prudentiſsimus auctor.
Magnoperè eſt gauiſus, quando eruditos, &
probos viros ad honores promouit. Fuit erga
pauperes miſericors: ſolamen afflictornm, &
ſolatium: hoſpitator miſerorum: Dei ac ſanctorũ eius piiſsimus cultor. Aegritudines corporis patientiſsiſsimè tulit. Adueniente poſtremo mortis tẽpore, ſecurus planè de immortali gloria, cœleſtem vitam petiit: anno nimirũ ſummi eius paſtoralis officii octauo, die 26. ſalutis verò Mundi 1492.

Si optimi atq; ſanctiſsimi huius Innocentii pietatem, ſtudium, & demerendi voluntatẽ erga Anglos, Germanos, Gallos, & Polonos, de Archetypo Regiſtrorum ipſius Romano quis huc tranſcribere vellet, quinimò etiam erga Dacos, mediante perſona Ioannis eorum Regis, vtiq; tempus eum prius deficeret, quàm benefactis ſummi, eximiiq; viri principis, finem imponeret.

Alexander ſextus, Iulius ſecundus Leo x.
Clemens ſeptimus PPPP. MMMM.
Cap. CLXXXXII.

HVc vſq; veteres Germani ſcriptores, qui prius hiſtorias temporũ ſcribere non deſierunt, Maximorum Pontificum geſta tradiderunt. Cæterùm ſi vel in hunc quoq; diem de Põtificibus illi Romanis texuiſſent hiſtoriam:

vtiq;

vtiq; haud secus, quàm tẽporum calamitates, quàmq; hominum super terram flagitia tulerunt, scripturi fuissent. Porrò Alexandri sexti, qui Innocentio successit, animi præstantia (illũ tamen, aut quemquàm alium, in malo minimè gentium tueor) & magnitudo, cùm propter eius consanguineũ, Cæsarem Valentinum, tùm ob Caroli octaui Gallorũ Regis à Deo (ad expiãda, credo, hominum scælera) in Italiam missi aduentum fermè periissent: nisi Deus omnipotens illius gesta ad Ecclesiæ vsum in melius non multo post reformasset.

Iulio 2. viro Principi fortissimò, iusto, atq; eximio, arma, vel inuito, aduersus Ecclesiæ rebelles, & bonorum eius inuasores, sumẽda planè fuerunt. Bononiam etenim, quæ ciuilibus dissidiis, stupris, rapinis, & perpetuis homicidiis exposita, cruore tota madebat, è Tyrannorum faucibus eripuit. Rauennam, Fauentiã, & aliàs plures in Romandiola Munitiones, Ciuitates, Agros, & oppida, è manibus Venetorũ, qui illa nuper occuparant, magna armorum vi, animiq; tolerantia, laudatissimus Pontifex, pro Ecclesia Dei, extorsit: Mutinam, & Regium, vrbes Romanæ Ecclesiæ sua virtute recuperauit: multaq; alia ecclesiasticæ ditioni firmissimè adiecit.

Leo decimus successit: cui multus labor, multa colluctatio, cum apostata Islebiensi hæretico, homine superbissimo, arrogãtissimoq;

iugiter

iugiter fuit. Ideoq; illũ Ecclesiæ Christi hostẽ, & sacrarum legũ, ac canonũ publicũ incendiariũ, Pōtifex graui anathemate percussit. Munificentissimus fuit Leo nimis, splẽdidus etiã atq; liberalis erga viros doctos: bonasq; artes studiosè fouit: patrimoniũ diui Petri nō distraxit.

Clementi septimo successori aduersa fuerẽ tempòra, & populi peccata. Quibus planè obrutus, ab Hispanis & Germanis in vincula propemodũ coniectus, industriã, & animi magnitudinẽ, vix aliquãdo ostẽtare valuit. Hac vna in re veruntamen vnicè laudandus, quòd bonũ, pro accepto malo, inuicta animi generositate, retribuit: & Ecclesiæ sibi in fidem ac tutelã cōcreditas opes non diuulsit. Sequuti sunt hos ad hæc vsq; tẽpora & annũ Domini 1570. alii deinceps in sede Petri Pōtifices cordatissimi: quorũ gesta, vitam, pietatẽ, studiũ, prudẽtiã, & sanctitatem, valeas cũ antiquorũ Pontificũ institutis ex æquo cōparare. Sed iam illos nominatim referre, nostrum non est. De his itaq; hactenus: Ad laudem Sãctiss. Trinitatis. Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus omnipotẽs, qui erat, & qui est, & qui venturus est. Dignus es, Domine Deus noster, accipere gloriã, & honorẽ, & virtutẽ: quia tu creasti oïa, & propter voluntatem tuam erant, & creata sunt.

✠ FINIS. ✠

INDEX OPERIS.

A

B

INDEX.

C

Curia

D

bona

343

Electioni

Episcopum

F

Heresim

H

Heidemundū

I

Imperii

L

M

potuit

Papa

Papam

Pontificem

Romanã

tos

T

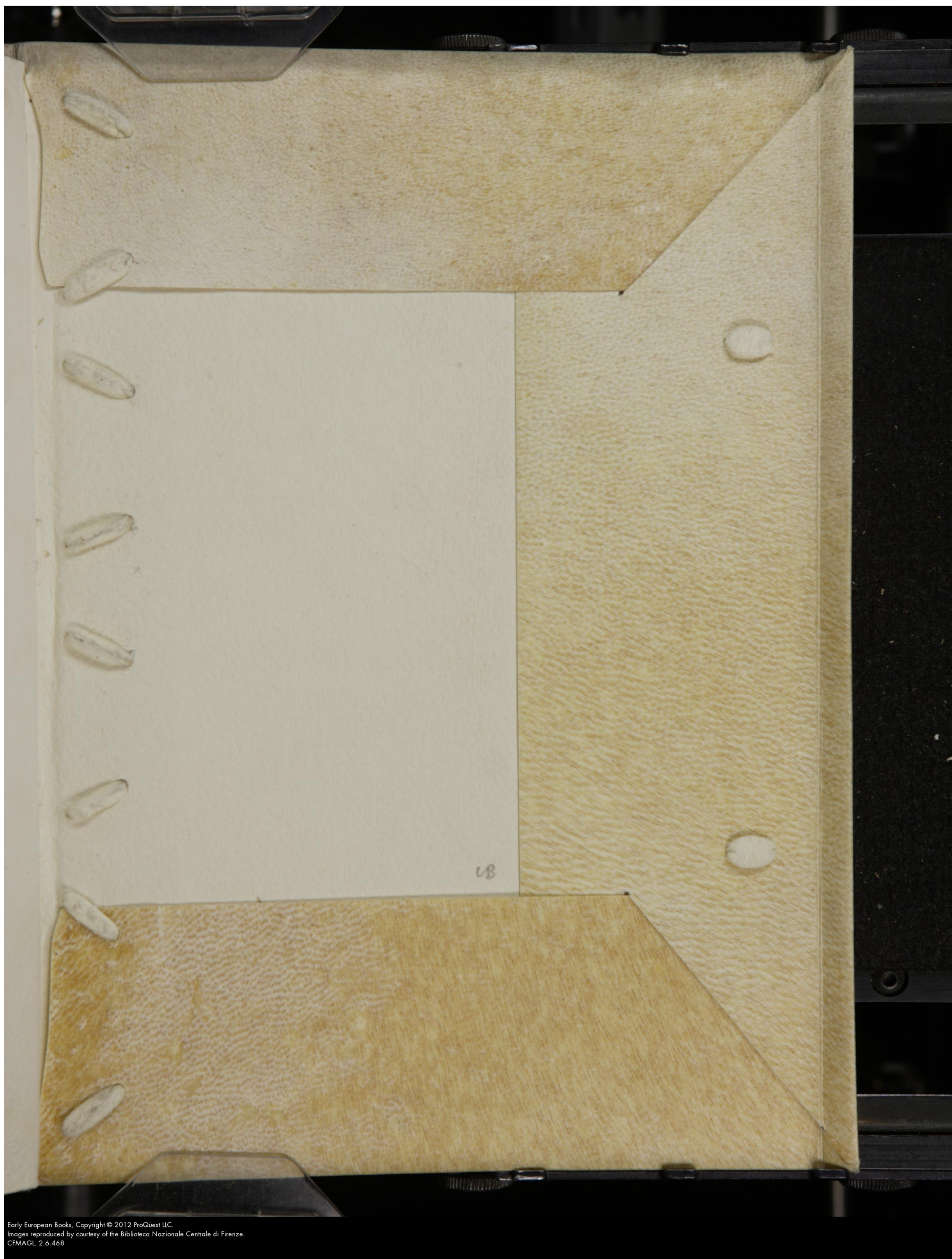
V

LAVS DEO.

367

369

371

CB